R.do in Christo Patri
P. Bernardo de Angelis.

DE ANTICHRISTO ET EIVS PRÆCVRSORIBVS

Disputatio Apologetica gemina:

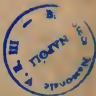
Qua refutatur PRÆFATIO MONITORIA, falsò, vt creditur, adscripta Magnæ BRITANNIÆ REGI:

Auctore LEONARDO LESSIO *Soc.* IESV *S. Theologiæ Professore.*

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam & Filios Io. Moreti.
M. DC. XI.

SERENISSIMIS ORBIS CHRISTIANI PRINCIPIBVS

LEONARDVS LESSIVS
Societatis IESV *Theologus*
temporalem & æternam felicitatem precatur.

RODIIT nuper in lucem libellus VESTRIS MAIESTATIBVS & CELSITVDINIBVS inſcriptus, in quo SVMMVS PONTIFEX, omnium Chriſtianorum Pater & Paſtor, Antichriſtus aſſeritur;

tur; & Vos Antichristi capita & cornua, hoc est, organa primaria, & omnium impiorum eius decretorum executores, & ὑπεργοί. Atrox profectò cõtumelia, & qua maior animo vix concipi queat. Nam ex diuinis Scripturis constat, Antichristum omnium qui vmquam fuere mortalium sceleratissimum fore, totamque Satanæ potestatem in illo exertum iri: capita verò & cornua eius, proximum impietatis, improbitatis, & tyrannidis gradum obtentura. Itaque qui vos capita & cornua facit Antichristi, is Caligula, Nerone, Domitiano, Heliogabalo, & aliis huiusmodi tyrannis Vos asserit deteriores, & impietate, improbitate, crudelitate, ac tyrannide

de ſuperiores. Quis iſta Catholicus æquo animo ferat? Quàm enim perniciosè iſta dicantur vel credantur, & quanta pericula ex huiuſmodi ſententia ſceptris veſtris impendeant, nemo prudens non intelligit. Excuſauerim tamen magnum illum PRINCIPEM, cuius titulum libellus ille præfert: quia ab infantia ab impoſtoribus in fraudem impulſus. apud hos tanti facinoris culpa potiſſimùm reſidet. Neque enim ille operis iſtius fuit Architectus (vt à fide dignis accepi) ſed Caluinianæ ſectę Miniſtri: quorum ſtudium eſt, huiuſmodi ſcriptis bella & ſeditiones accendere. Hic enim eſt ſcopus iſtius operis, vt omnes Principes in Summum Pontifi-

cem, tamquam in Antichriſtum inſurgant, eumq́ue è rebus humanis exterminent. Hoc ſcriptum qua parte cauſam Antichriſti perſequitur, ego refutandum, magnorum virorum hortatu, ſuſcepi; vt SVMMVM PONTIFICEM, & MAIESTATES ac CELSITVDINES VESTRAS, à tam enormi & horrenda calumnia vindicem. Etſi enim ſatis manifeſtum ſit calumniam eſſe: tamen quia ſacrarum Scripturarum velo obtegitur, plauſibilis & veriſimilis apud imperitos & maleuolos efficitur. Itaque confido hunc meum affectum & laborem veſtro honori deuotum & conſecratum, & à deditiſſimo ſeruo veſtro profectum, Vobis ingratum non fore, ſed

æqui

æqui boni consulendum. CHRISTI diuinitatem supplex oro, vt Vobis eximiis DEI ministris, Honoratissimis ECCLESIÆ filiis, & CATHOLICÆ RELIGIONIS columnis, hîc in terra statum tranquillum, felicem, diuturnum, & posteà sempiternum ac beatum in cælis largiatur.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

ERLATVS *est ad me nuper libellus typis Londini in Anglia à Ioanne Norton excusus, hac epigraphe* : Apologia pro iuramento fidelitatis, primùm quidem ἀνώνυμος, nunc verò ab ipso Auctore Ser^mo^ ac Potentissimo Principe, Iacobo Dei gratia Magnæ Britanniæ, Franciæ, & Hiberniæ Rege, fidei defensore, denuò edita: cui præmissa est Præfatio monitoria, Sacratiss. Cæsari Rodolpho II. semper Augusto, ceterisque Christiani orbis Ser^mis^ ac Potentissimis Monarchis, ac Regibus, &c. inscripta eodem Auctore. *Idem in Hollan-*

Hollandia ac Gallia recuſus, & in vulgares linguas transfuſus. Legi mox accuratè, & indolui tale ſcriptum tanti Principis in fronte nomen præferre. Et ſanè ægrè in animum inducere potui, vt crederem ipſius Principis eſſe opus, cùm tam procul à grauitate & moderatione, quam Principes ſeruare decet, & præſertim à veritate & ſinceritate abſit, vt longiùs abeſſe non poſſit. Omnia plena lædoriis, maledictis, blaſphemiis, calumniis, irriſionibus, deprauatis Scripturarum & Patrum ſententiis, adulteratis interpretationibus, paralogiſmis, antilogiis. Multa quæ millies à Catholicis ſunt refutata, tamquam certa & manifeſta ingeminantur: multa quæ manifeſtè falſa, intrepidè & abſque fronte aſſeruntur. Redolet profectò ſcriptum iſtud non Regiam indolem, ſed noui Euangelij miniſterium; quod huiuſmodi tropis, & pigmentis orationis, ſcripta ſua ſolet

 ador-

adornare : qualia sunt iſta quæ paſſim hic occurrunt : Apoſtatica Eccleſia *pro Apoſtolica:* Babylonius monarcha; Babylonius tyrannus: ſtramineus ſanctus : ſtraminea miracula : Babylonicæ meretricis ſcortationes ; abominationes Antichriſti ; *&* *ſimilia. Produnt etiam ſe paſſim in quoſdam priuatos degeneres affectus, indoli Regiæ indecori, & odia pluſquam Vatiniana, quibus Auctor aculeis orationis mirè indulget. Denique quidquid vnquam acerbitatis ab hæreticis huius æui in doctrinam Eccleſiæ, in Summum Pontificem, in dignitatem Cardinalium, in ordines Religioſorum, & præſertim in Ieſuitas effuſum eſt, hoc ferè totum in iſtum libellum inuenias ſtipatum. Quare meritò non Regi ipſi, quem ego melioribus exercitiis, Regiæque dignitati congruentioribus diſtineri crediderim, ſed Miniſtro alicui Caluiniſtico duplex hoc ſcriptum*

ptum quis assignauerit, & vt ministricum opus refutauerit, etsi Regium nomen præ se ferat. Non enim semper quæ sub nomine Regum prodeunt, ab illis excogitata, collecta, conscripta. Sæpè ab hominibus improbis causam suam tectè agentibus, & priuata compendia sectantibus, magnis Principibus specie Iustitiæ vel Religionis, vel publicæ vtilitatis imponitur, vt ea sub nomine suo euulgari sinant; quæ detecta veritate ipsimet detestarentur, & suppliciis vindicarent. Exempla plurima extant apud veteres; & in primis notabile illud Assueri circumuenti ab Amano. Multi hoc tempore apud Principes quosdam potentes Amani, qui priuatis affectibus indulgentes, Principum potentia & facilitate ad piorum euersionem, & religionis Catholicæ exterminium, abutuntur; pari exitu dignissimi. Itaque mirum non est, eum Regem ab impostoribus in hanc fraudem impulsum,

ſum, cuius iuuenta non alios ad religionem formatores habuit; etſi alioquin indoles præclara extiterit.

Et quamuis nihil in hoc libello noui adferatur ad dogmata pertinens, quod non ſæpiùs à Catholicis Doctoribus, & in primis à Doctiſſimo Cardinale Bellarmino hæreticorum malleo tractatum ſit & confutatum: tamen quia non deſunt in Hollandia, & alibi, qui diſputationem de Antichriſto inter cetera magni faciant, & contumeliam in fidei articulum vertant: rogatus ſum vt hanc partem paullò accuratiùs excutiam, & argumentis, quæ in Regio libello adferuntur, reſpondeam. id enim ab aliis niſi obiter hactenus factum non eſſe. Qua in re cenſui mihi parcendum Regiæ dignitati & nomini, quod mihi cumprimis venerabile; & totam diſputationem in eum dirigendam, qui Regiæ Maieſtati fucum & impoſturam fecit, eamque

in

in probrosissimam causam pertraxit. Porrò vt tota res meliùs discutiatur, instituam duas Disputationes: alteram de rebus Antichristi; possíntne ea quæ à Scripturis de Antichristo traduntur in Summos Pontifices conuenire: alteram de Antichristi præcursoribus, quinam iuxta mentem Scripturarum sint veri illi præcursores, & ministri prodromi.

Et quamuis sola Scriptura propriè & seriò non illusoriè exposita, in hac causa nobis satis esse queat: tamen vt omnes clarè videant quænam omnibus sæculis antiquorum Patrum fuerit sententia, putaui etiam horum testimonia proferenda. Horum enim præcipua hac in re debet censeri auctoritas. Primò, propter eximiam eorum sapientiam & sanctitatem. Secundò, propter eorum consensum, cùm tamen diuersis sæculis, diuersis regionibus, & diuersis occasionibus scripserint.

DE AVCTORITATE PATRVM.

Tertiò,

Tertiò, quia vacui fuere in hac causa passionibus, quæ maximè hominum iudicia peruertunt, vt qui diu ante has controuersias extiterint. Aduersarij nostri nullos testes habent nisi domesticos, & suæ factionis homines, qui hoc sæculo huius controuersiæ fuere auctores, vel post eam motam exorti. Quartò, quia omnino credibile est Patrum hac in re sententiam ex Apostolica traditione descendere.

Multa de Antichristo tradidere Apostoli verbo, quæ litteris non fuere ausi commendare, ne in Romanum Imperium viderentur iniurij; vt multi Patres notarunt. Vnde Paulus 2. ad Thessal. 2. cùm breuiter & obscurè quædam de Antichristo, & tempore aduentus eius dixisset, addit: Num retinetis quòd cùm adhuc essem apud vos, hæc dicebam vobis? Et nunc quid detineat scitis, vt reueletur in tempore suo, *&c. Illi itaque*

Hieron. q. 11. ad Algasiam. Chrysost. hom. 4. in c. 2. epist. 2. ad Thessal. Theophyl. in eũdem locum. & alij.

itaque quid remoraretur aduentum eius, & multa alia de Antichristo ex doctrina Apostolica nouerant, quæ ex Scripturis non possunt clarè colligi: quæ nos omnino ignoraremus, nisi ea à Patribus tradita & exposita haberemus: quos dubitandum non est eadem à suis maioribus, & hos ab Apostolorum discipulis accepisse. Cùm enim Spiritus sanctus docuisset Apostolos omnem veritatem iuxta Christi promissum, & totius Scripturæ intelligentiam: dubitari non potest, quin suis discipulis & Episcopis, quos vbique instituebant (cum quibus tot annos versati sunt) omnia fidei mysteria explicuerint, & obscuriora Scripturarum loca eò pertinentia sint interpretati; & Episcopi eorum discipuli in omnibus dubiis & obscuris quæstionibus eos consuluerint. Debebat enim doctrina mysteriorum, & intelligentia Scripturarum, in totum corpus

Irenæus lib. 3. contra hęreses, cap. 4. Basilius de Spiritu sancto, c. 27. Epiphan. Hęresi 55. Hieron. dial. contra Lucif. c. 4.

Eccle-

Ecclesiæ, per omnes ætates, vsque in finem sæculi propagari. Non enim Apostoli tantùm pro seipsis, aut Ecclesia sui temporis; sed pro suis posteris, & Ecclesia sequentium sæculorum, mysteriorum fidei & Scripturarum intellectum accepere. Certissimum ergo est, eos successores suos & Ecclesiarum Rectores de omnibus instruxisse: qui deinde suis posteris, ea quæ ab Apostolis acceperant, tradiderunt. Hinc tanta Patrum in rebus fidei omnibus sæculis consensio: hinc tanta Romanæ Ecclesiæ, quæ traditioni Apostolicæ penitùs inhæret, doctrinæ vniformitas & stabilitas, omnis nouitatis respuens. Et sanè sine hac traditione nihil certi neque in Scripturis, neque in mysteriis explicandis haberemus.

Itaque cùm multa apud Danielem, Apostolum Paulum, & in Apocalypsi de Antichristo habeantur, & valdè necessaria,

ſaria ſit Eccleſiæ eorum notitia, nimirum, quo tempore venturus, quid acturus & docturus, & quibus notis, cùm venerit, poſſit cognoſci, vt fideles tempeſtiuè poſſint moneri, ne ab illo circumueniantur: neceſſarium omnino fuit, vt Apoſtoli horum notitiam, doctrinam, & explicationem ſuis diſcipulis & ſucceſſoribus traderent, & hi vlteriùs ſuis; vt ſic per omnem Eccleſiam in omne æuum propagaretur. Quare ſicut in aliis myſteriis obſcuriſsimis, & cognitu neceſſariis, maximè ad Patrum expoſitionem & ſententiam concordem, tamquam ab Apoſtolis deriuatam, confugiendum eſt: ita in hoc arcano de Antichriſto. Et quæcumque Patres vnanimi conſenſu abſolutè affirmant, ea pro indubitatis habenda; etiamſi fortè non ita clarè ex Scripturis probari poſſe videantur. Credendum enim eos traditione illa accepiſſe: vt, Antichriſtum

fore Iudæum; venturum sub finem sæculi; gesturum se pro Messia; à Iudæis recipiendum; coacturum homines vt se pro vero Deo adorent, & Christum abnegent: persecuturum Ecclesiam Christi; cultum Christi & Sanctorum totis viribus aboliturum; ex professo apertum Christi hostem futurum; tres annos cum dimidio Ecclesiam oppugnaturum; Eliam Thesbiten, eiusque comitem peremptu-rum, &c. Fieri enim nequit, vt tanto consensu in idem conspirent, nisi vel Scriptura apertè eos conuincat, vel illud tamquam ab initio traditum acceperint.

Ex quibus perspicuum est, quanti Patrum auctoritas sit æstimanda. Porrò hanc in disputando rationem seruabo: semotis conuitiis, quæ causam numquam meliorem efficere possunt, & Rhetoricis digressionibus, more scholastico vrgebo Scripturarum & Patrum sententiis, & ratio-

rationibus in illorum doctrina fundatis. Deinde argumenta, quæ in libro Regis proponuntur, vel insinuantur, dissoluam, singulis in suam classem ordinis causâ digestis. Multa priuata quæ ibi tractantur, non putaui mihi persequenda: aliis fortè id curæ erit, qui res Anglicas meliùs norunt. Mihi satis erit, doctrinam Catholicam generatim defendisse, & quæ illi aduersantur, refellisse. Vnde confido neminem, ne ipsum quidem Magnæ Britanniæ Regem, cui ego omne bonum intimo animi affectu voueo, hoc meum studium ægrè laturum.

DISPVTATIO DE ANTICHRISTO

constat XVI. *Demonstrationibus.*

X. Ex

DIS-

DISPVTATIO DE ANTICHRISTI PRÆCVRSORIBVS

constat duabus Demonstrationibus, & Responsione ad quædam argumenta, & Appendice de Caluino.

IV. In

Zacha-

Zacharia VIII.

VERITATEM

ET

PACEM

DILIGITE.

DE ANTICHRISTO DISPVTATIO.

Vtrùm PAPA ROMANVS *ſit Antichriſtus.*

VLTA de Antichriſto quæri poſſunt: ſed quod præcipuè in controuerſiam vocatur, eſt: Vtrùm Papa ſit Antichriſtus. Quod vt plenè tractetur, pleraque quę ad Antichriſtum pertinẽt explicanda ſunt. crambe toties cocta & recocta.

1 Nomen *Antichriſtus*, vt inter alios notat Damaſcenus, dupliciter accipitur in Scripturis. Primò, vt ſignificet omnes eos qui Chriſtum oppugnant; & maximè qui negant Filium Dei veniſſe in carne, & eſſe ſimul Deum & hominem. Secundò, vt denotet magnum illum Chriſti aduerſarium, qui in fine mundi venturus deſcribitur: qui, κατ' ἐξοχὴν, *Antichriſtus* dicitur. Vtramque *Lib. 4. de fide, cap. 28. in principio.*

A ſigni-

ſignificationem complexus eſt Ioannes Epiſt.1.c.2.cùm ait: *Filioli, nouiſsima hora eſt, & ſicut audiſtis quia Antichriſtus venit, nunc Antichriſti multi facti ſunt. Vnde ſcimus quia nouiſsima hora eſt*.q.d. Scimus magnum illum *Antichriſtum* in fine ſæculi debere venire: at nunc videmus adeſſe multos eius præcurſores, qui illi viam parant, dum Chriſtum oppugnare incipiunt. Vnde colligimus eſſe nouiſſimam horam, ſeu ętatem. Verùm hîc agimus de *Antichriſto* propriè & per excellentiam ſic nuncupato: nimirum, Vtrùm Papa Romanus ſit magnus ille Antichriſtus, Scripturarum mentione celebris?

SENTENTIA HAERETICORVM.

2 Omnes hæretici hoc ſæculo exorti affirmant, idque volunt adeò eſſe certum & perſpicuum ex Scripturis, vt non ſit ampliùs ea de re dubitandum: & multi id velint eſſe articulum fidei. Hoc autem ſic intelligunt & explicant, vt non velint tantùm vnum aliquem ex Summis Pontificibus eſſe *Antichriſtum*, ſed longam Pontificum ſeriem; nimirum omnes, qui iam plurimis ſæculis in Sede Apoſtolica ſucceſſerunt, & vſque in finem ſęculi ſuccedent. His omnibus & ſingulis hoc nomen tribuunt. Sed magna inter eos eſt diſſenſio, dum explicare conantur, quo tempore Sedes Apoſtolica mutata ſit in

ſedem

ſedem Antichriſtianam, & Pontifices Romani cœperint eſſe Antichriſti. Quidam enim dicunt id accidiſſe ſtatim poſt tempora Apoſtolorum: alij circa annum Domini 600. alij circa 763. alij paulò poſt tempora D. Bernardi. quæ varietas oſtendit infirmitatem huius commenti. Rationes eorum nullæ ſunt præter commentitias aliquot expoſitiones Scripturarum: quas ſuis locis adducemus & refutabimus.

Prima DEMONSTRATIO, *ex auctoritate Doctorum, & omnium Patrum.*

3 IGITVR hanc ſententiam omnino falſam eſſe, & omni probabilitatis colore deſtitutam, multis rationibus demonſtrari poteſt; quas ad quindecim reuocabimus.

Prima, Quia omnibus Patribus, & Scriptoribus omnium ſæculorum ſuperiorum repugnat. Quod etiam ipſe Lutherus fatetur (quem Lutherani iactant eſſe primum, qui hoc myſterium mundo detexit) qui ad cap. 49. Geneſis ſic ait: *Vulgata opinio eſt apud omnes Scriptores Eccleſiaſticos, quòd ex tribu Dan venturus ſit Antichriſtus.* Et infra: *Ex omnibus ſcholis Papiſticis nemo eſt qui ſentiat Papam eſſe Antichriſtum.* Si omnes ſentiunt Antichriſtum venturum ex

tribu Dan,vel ſaltem ex Iudæis; ſi nemo eſt qui ſentiat Papam eſſe Antichriſtum, qua fronte, quo veri colore audet Lutherus, & illum ſecutus Caluinus, aſſerere tamquam certum & manifeſtum, quod omni antiquitati repugnat? Quod nulli ex Patribus tam doctis & ſanctis, nulli Doctori, nulli Academiæ, nulli Scriptori vel per ſomnum in mentem venit? quod nec Græci, etſi infeſtiſſimis animis iam aliquot annorum centuriis ab Eccleſia Romana diſſidentes, ei vmquam obiecere? nimirum tot ſæculis omnes cæci fuere,nemo tantum malum videre,aut vllo modo notare potuit:nemo vel vnum apicem in Scripturis, quæ de Antichriſto loquuntur,intellexit, donec veniret Lutherus, & hoc myſterium mundo patefaceret! Quis obſecro, cui ſit mica ſani ſenſus, iſta credat? Quis hîc non videat ſpiritum hæreticum, qui totam antiquitatem contemnit, qui ſe omnium ætatum Doctoribus anteponit?

Conſtituamus ex vna parte omnes Patres,omnes Scriptores Eccleſiaſticos,omnia Concilia, omnes Academias, omnes Doctores & Rectores Eccleſiarum, qui à temporibus Apoſtolorum,vſque ad noſtra tempora extiterunt:hi omnes hanc calumniam à Summo Pontifice remouent; imò num-

quam illis vel per leuem ſuſpicionem id in mētem venit. Ex altera parte ſtatuamus Lutherum & Caluinum cum ſuis adhærentibus, tandem poſt quindecim ſęcula exortos: qui immenſo quodam in Summum Pontificem odio impulſi, eò quòd hæreſes ipſorum damnarit; vt ſeſe de illo vindicēt, hanc contumeliam ei rependunt. Nunc conſideret prudens Lector, vtris ſit fides adhibenda; vtrorum auctoritas præponderet; vtrùm in tribunali diuino aliquam excuſationem obtendere poſſint, qui his paucis, & nouis magiſtris, quorum vita infamis, lingua maledica, doctrina inconſtans, animus odio inflammatus, contra tantam ſanctitatem, ſapientiam, antiquitatem, dignitatem, numeroſitatem, adhæſerint.

4 Nec refert quòd iactent Scripturam à ſe ſtare, & huic ſuæ ſententiæ fauere. Hoc enim omnes hæreticorum ſectæ, etſi inter ſe maximè diſſideant, ſemper iactant. Quàm multis in articulis diſſentiunt Caluiniſtæ & Lutherani; Lutherani molles & rigidi; Puritani & Proteſtantes Angli; Anabaptiſtarum ſectæ tum inter ſe, tum à reliquis; Samoſateni in Tranſiluania, & aliæ ſectæ? & tamen ſingulæ æquè audacter & fortiter ingeminant, Scripturam à ſe manifeſte ſtare, ſuam ſententiam eſſe purum putum Dei

verbum, Spiritus sancti sensum & mentem: alios omnes spiritu vertiginis decipi. Itaque cùm non habeant aliud quàm impudentiam asseuerandi, quis non videat esse recurrendum ad sententiam & expositionem veterum, qui ante has controuersias sincerè, absque affectu & partium studio, de istis scripsere?

Secunda DEMONSTRATIO, *ex absurdo.*

PRIMVM ABSVRDVM, EVERSAM CHRISTI ECCLESIAM.

SI Papa Romanus iam tot sæculis est Antichristus; consequens est, Primò, iam 5
à mille annis penitus euersam esse Christi Ecclesiam, penitusque extinctam, & conuersam in Synagogam Antichristi & Satanæ. Omnes enim, qui Christiano nomine censentur (exceptis paucis hæreticis, qui subinde exorti, & paulò pòst extincti sunt) adhæserunt Romano Pontifici, tamquam Christi locum tenēti. Si ergo ille iam à mille annis cœpit esse Antichristus, tota Christianorum multitudo illi adhærens cœpit esse Synagoga Antichristi. Quomodo ergo verum est, Ecclesiam Christi esse *fundatam supra petram*, & *portas inferi aduersus eam non prævalituras?* Quomodo ipsa est *columna & firmamentum veritatis?*

Matth. 16. — *1. ad Timoth. 3.*

Secundò, frustrà iam tot sæculis prædi- 6
catum

catum Euangelium, frustrà creditum, frustrà tot gentes conuersas ad fidem Christi, & Baptismo lustratas, frustrà tot labores pro Christi gloria, pro salute animarum à viris Apostolicis susceptos, frustrà tot martyria obita, frustrà à tot millibus vtriusque sexus renuntiatum sęculo, & cõtra carnem, mundum & Satanam certatum, & in Christi sequelam incubitum. Hæc enim omnia extra Ecclesiam Christi, in Synagoga Antichristi sunt inutilia. Ergo perierunt omnes maiores nostri; perierunt tot animæ Deo addictissimæ, sapientia, sanctitate vitæ, & miraculorum gloria celeberrimæ: perierũt Apostoli prouinciarũ nostrarum, qui Angliam, Germaniam, Flandriam, Hollandiam, Brabantiam, Frisiam, Daniam, Hungariam, Poloniam, Prussiam, & vicina Septemtrionis regna ab Idololatria ad Christianismum traduxerunt. Periit Augustinus, Bonifacius, Beda, Anselmus, Dunstanus, Adelbertus, VVillebrordus, Rumoldus, VVulfrandus, Malachias, Bernardus, Bruno, Dominicus, Franciscus, Ignatius, Xauerius, aliique innumeri, quorum vita mundo fuit admirabilis: hi enim omnes Pontifici Romano fuêre addictissimi, eiusque instituta & imperium spiritale summa ope conati sunt propagare.

SECVNDVM, OMNIA ACTA FRVSTRA IN ECCLESIA.

Neque possunt excusari per ignorantiam

& ſimplicitatem, vt quidam ex hæreticis dicunt: quia tantæ rei, vnde totum Chriſti regnum, & tota Eccleſiæ ratio pendet, ignorantia, in primariis Chriſtiani orbis magiſtris, tolerabilis non eſt: & ſi ipſi hac in re excuſari poſſunt, etiam Pontifices Summi per ignorantiam excuſari poterunt: ſicque Antichriſtus ſine culpa Antichriſtus, & hoſtis Chriſti iuratiſſimus erit. Quo quid abſurdius dici poteſt? Accedit quòd Scriptura Apocal. 13. & alibi, apertè doceat omnes qui beſtię characterem habuerint, ſiue qui Antichriſto adhæſerint, perituros: *Adorauerunt*, inquit, *eam* (beſtiam) *omnes qui inhabitant terram, quorum non ſunt ſcripta nomina in libro vitæ Agni.* & cap. 14. prolixè dicitur omnes qui beſtiam adorauerint *cruciandos igne & ſulphure in ſæcula ſæculorum.* ſi omnes qui ſolùm adorauerunt, quantò magis qui auctores fuerũt adorandi, & alios ſeduxerũt, & imperium beſtię amplificarunt?

TERTIVM, CHRISTVM ECCLESIAM SVAM DESERVISSE ET DECEPISSE.

Tertiò, Deum tot ſæculis Eccleſiã ſuam 7
deſeruiſſe, imò decepiſſe, & in errorem grauiſſimum impuliſſe. Permiſit enim eam cõuerti in Synagogam Antichriſti, & omnes ita excæcauit, vt nullus tanto tempore extiterit, qui hanc tam funeſtam mutationem poſſet animaduertere. Imò plurimos qui maximè addicti fuere Antichriſto, eiuſque

regnum

regnum totis viribus conati ſunt propagare, ornauit ſpiritu prophetiæ,& gloria miraculorum, eoſque hoc nomine toto orbe fecit celeberrimos; vt patet in iis quos antè nominauimus. Ex quibus vnus S. Bernardus Galliam, Germaniam, & Italiam clariſſimis miraculis impleuit.

8 Neque dici poteſt illa non fuiſſe vera miracula virtute diuina patrata,ſed dęmonum præſtigias, vel talia vt à dæmone fieri poſſent,vt hæretici calumniantur. Contrarium enim teſtatur orbis, qui illos hactenus multis ſæculis, pro diuinis viris ob miracula habuit. Teſtatur ipſa operum magnitudo & ſoliditas. Non enim diabolus poteſt mortuos excitare, cæcos illuminare, claudis repentè greſſum firmum præbere, paralyticos erigere, membra mutila inſtaurare, qualia Sancti innumera ſubitò fecêre. neque præſtigiæ ſunt durabiles, ſed mox euaneſcunt. Teſtatur gẽtium conuerſio, & morum correctio inde ſecuta. Teſtatur ſimplicitas eorum, qui illa fecerunt, & mores à commercio dæmonis alieniſſimi, vt qui plurimos dęmones expulerint. Denique teſtantur auctores illorum temporum, qui ea vel viderunt,vel ab iis qui viderant,acceperunt;quibus hæretici ſine vlla ratione contradicunt. Itáne omnes fatui erant, vt præſtigias dæ-

FVISSE VERA MIRACVLA SANCTORVM.

monum pro veris miraculis venerarentur, nec vllus potuerit impoſturam deprehendere, donec venirent aliquot Apoſtatæ libidinibus infames, qui eam retegerent? Quare nullo modo dubitandum quin diuina virtute peracta fuerint. Vnde ſi illi fuerunt ſocij & miniſtri Antichriſti, vt hæretici volunt; Deus qui illis poteſtatem miraculorum contulit, eos iuuit in ſtabiliendo & amplificando Antichriſti regno, & hac ratione omnes Catholicos decepit, vt Synagogam Antichriſti crederēt eſſe Eccleſiam Chriſti: quorum vtrumque blaſphemum eſt dicere.

Tertia DEMONSTRATIO, *ex vnitate Antichriſti.*

SI Papa eſt Antichriſtus, ergo non vnus, 9
ſed plurimi ſunt Antichriſti; nimirum omnes & ſinguli Pontifices qui iam à mille annis fuêre, & vſque ad finem mundi ſunt futuri. Itaque erunt pluſquam ducenti Antichriſti. At hoc repugnat omnibus Patribus, & Scriptoribus Eccleſiaſticis, qui hactenus extitere; vt etiam Lutherus fatetur. Etſi enim concedant plures eſſe Antichriſtos generali quadam ratione, qua omnis qui negat Chriſtum eſſe verum Deum & verum hominem, Antichriſtus dicitur; tamen omnes

docent

docent eum qui propriè & κατ' ἐξοχὴν Antichriſtus dicitur, vnicum fore, non plures: ſicut vnicus eſt, qui propriè dicitur Chriſtus. Idem ſemper fuit ſenſus omniũ Chriſtianorum. Omnium hanc eſſe ſententiam teſtatur etiam D. Hieronymus in cap. 7. Danielis: *Ergo*, inquit, *dicamus, quod omnes Scriptores Eccleſiaſtici tradiderunt, in conſummatione mundi, quando regnum deſtruendum eſt Romanorum, decem futuros Reges qui orbem Romanum inter ſe diuidant, & vndecimum ſurrecturum eſſe regem paruulum, qui tres reges de decem illis regibus ſuperaturus ſit, id eſt, Aegyptiorum regem, & Africæ, & Aethiopiæ*, &c. *quibus interfectis etiã ſeptem alij reges victori colla ſubmittent. Et ecce, ait Daniel, oculi quaſi oculi hominis erant in cornu iſto, ne eum putemus iuxta quorumdam opinionem vel diabolum eſſe, vel dæmonem, ſed vnum de hominibus, in quo totus Satanas habitaturus ſit corporaliter*, &c. Et in cap. 11. Danielis: *Noſtri autem & meliùs interpretantur & rectiùs, quòd in fine mundi hæc ſit facturus Antichriſtus, qui conſurgere habet de modica gente, id eſt, de populo Iudæorum, & tam humilis erit atque deſpectus, vt ei non detur honor regius*, &c. D. Auguſtinus lib. 18. de ciuit. cap. 52. in fine dicit, *nullum*

MAGNVM ANTICHRISTVM ESSE VNICVM, NON MVLTOS.

Chri-

Christianum ambigere de nouissima persecutione, nimirum quam mouebit Antichristus. Et lib. 20. cap. 23. *Antichristi aduersus Ecclesiam sæuissimum regnum licet exiguo temporis spatio (nempe tres annos cum medio) sustinendum, donec Dei vltimo iudicio sancti regnum accipiant sempiternum, qui vel dormitans hæc legit, dubitare non sinitur.* Itaque testimonio SS. Hieronymi & Augustini, omnium Scriptorum & Christianorum sensus est Antichristum fore vnum aliquem hominem, qui in fine mundi Ecclesiam persequetur.

PROBATVR EX SCRIPTVRIS ESSE VNICVM.

Idem optimè colligitur ex Scripturis, quę 10
semper de Antichristo tamquàm de vno homine loquuntur. Primò, ex Epist. 2. ad Thessal. 2. vbi dicit Apostolus diem Domini non venturum, *nisi reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus*, &c. Et infrà: *Tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui*, &c. Quis non videat Apostolum de vno tantùm loqui? Si tot essent Antichristi, debuisset dicere, Nisi reuelati fuerint homines peccati, filij perditionis, qui aduersantur, &c. Et tunc reuelabuntur illi iniqui, &c. Alioquin dedisset illis & Ecclesiæ futuræ occasionem maximi erroris, nimirum

mirum vt putarent esse vnicum, cùm sint tam multi: præsertim cùm in Græco (qua phrasi scripsit Apostolus) vbique addatur articulus qui vocem ad aliquid certi restringere solet: ἐὰν, inquit, μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπολείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεόν, &c. Et infrà, καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος. q. d. Nisi venerit magna illa discessio, & reuelatus fuerit ille homo peccati, ille filius perditionis, ille aduersarius: nimirum qui diuinitus est præscitus, & nobis reuelatus. Sane illa tam crebra articuli repetitio, aperte indicat de certo aliquo sermonem esse.

Secundò colligitur ex illo Ioannis 5. *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Non dicit: si *alij* venerint, sed, si *alius*. Opponit enim se Antichristo, & dicit se venisse non sua auctoritate, sed vt missum à Patre, nec esse receptum à Iudæis pro Messia; venturum *alium*, scilicet Antichristum, in nomine suo, id est non tamquam missum ab alio, sed sua auctoritate tamquam Deum à nullo procedētem; & ipsum à Iudæis pro Messia recipiendum. ita hunc locum exponunt omnes Patres, & res ipsa cogit sic intelligere. Non enim multi venerunt

nerunt ad Iudęos,aut venturi ſunt in nomine ſuo: nam alij pſeudoprophetæ tamquam miſſi ab alio nimirum à Deo venturi ſunt. Neque plures à Iudæis pro Meſſia recipiendi ſunt, ſed vnus tantùm, qui nouiſſimis temporibus prodibit.

Tertiò colligitur ex Apocalypſi cap. 13. Antichriſtus enim eſt beſtia illa, quam Ioannes vidit aſcendentem de mari, habentem capita ſeptem & cornua decem: de cuius capitibus vnum fuit quaſi occiſum in mortem,& plaga mortis illius capitis curata eſt: cui beſtiæ decem reges cap.17. v.13. & 17.ſuam poteſtatem dabunt; quæq; cap.19. cum regibus terræ & exercitibus facit prælium aduerſus Chriſtum & Sanctos, & apprehenſa mittitur in ſtagnum ignis. Atqui hæc beſtia eſt vnica & ſingularis; & quæ de ea dicuntur, non poſſunt conuenire in tantam multitudinem,ſed ſolùm in vnam perſonam.

Quartò, ex viſionibus Danielis. Antichriſtus eſt cornu illud paruulum, inter decem cornua quartæ beſtiæ exortum. Atqui decem illa cornua non ſunt decem ſeries & ſucceſſiones regum, ſed decem reges ſingulares; vt apertè indicatur cap.7.in expoſitione viſionis,cùm dicitur: *Decem cornua ipſius regni decem reges erunt*. Ergo & cornu illud

lud paruulum, non eſt multorum ſucceſſio, ſed vnus rex; de quo ibidem dicitur, quòd *tres ex decem illis humiliabit, & ſermones contra excelſum loquetur, & Sanctos Altiſſimi conteret, & regnabit tres annos cum medio*. Quæ omnia in vnum tantùm, non in multitudinem congruunt.

Ex his luce meridiana clarius eſt, Antichriſtum illum eximium fore vnicum, non multos; ac proinde in tot Summos Pontifices eius perſonam non poſſe tribui.

11 Dices: 1. Ioan. 2. Antichriſtus dicitur omnis qui negat Ieſum eſſe Chriſtum: *Quis*, inquit, *eſt mendax, niſi is qui negat quoniam Ieſus eſt Chriſtus? Hic eſt Antichriſtus, qui negat Patrem & Filium*. Loquitur autem de Antichriſto primario, quia Græcè eſt articulus, οὗτός ἐστιν ὁ Ἀντίχριστος ὁ ἀρνούμενος τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν. Et Epiſt. 2. *Multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur Ieſum Chriſtum veniſſe in carne. hic eſt ſeductor & Antichriſtus*. Græcè, οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ Ἀντίχριστος. OBIECTIO.

Reſpondeo, ſolùm ſignificari tales omnes magni Antichriſti duci ſpiritu, & eadem operari: vnus enim idemque ſpiritus qui poſſidebit & reget magnum Antichriſtum, etiam illos poſſidet & regit, & eadem in illis & per illos operatur. Sicut enim ſi quis vende- RESPONSIO.

venderet, & proderet Vicarium Christi, vel virum aliquem sanctitate eximium, rectè de illo diceretur; Hic est Iudas proditor, nimirum spiritu & imitatione: ita recte de quouis tali hæretico dicitur; Hic est Antichristus, nimirum spiritu & repræsentatione. sic de Ioanne dictum Matthæi 11. *Ipse est Elias qui venturus est.*

Quarta DEMONSTRATIO, *ex tempore & modo istius mutationis.*

SI Sedes Romana facta est sedes Antichristi; peto Primò, Quādo facta sit hæc mutatio, & quo Pōtifice? Quis fuit primus, qui ex vero Pastore Ecclesiæ, & Christi vicario, factus est hostis Ecclesiæ, & Christi iuratus aduersarius? Secundò, Quomodo nemo Scriptorum veterum huius mutationis meminit? non enim potuit latêre, cùm esset maxima. Nam non potest esse maius discrimen, magisque palpabile, quàm inter regnū Christi & Antichristi; cùm doctrina, moribus, & cultu religionis hæc regna ex diametro sint opposita. Vnde etiā sine maxima mundi perturbatione hæc mutatio fieri non potuit. Si enim cùm Angliæ regnū non ita magnum ex Catholico factum est hæreticum, & Princeps ex subdito Ecclesiæ & filio, 12

filio, se extulit in caput Ecclesiæ & Pastorem, non modica perturbatio fuit in regno, & totus mundus facilè eam conuersionem rerum aduertit: similiter cùm in aliis prouinciis mutatio aliqua Religionis facta est, omnibus fuit conspicua & notabilis: quantò magis toti mundo conspicua esse debebat horrenda illa mutatio, qua Ecclesia Christi per totum orbem diffusa, facta est synagoga Antichristi, & ipse Christi generalis Vicarius mutatus est in Christi supremum hostem, omnium Christi hostium antesignanum? At nullus Scriptorum vllius talis mutationis aut perturbationis meminit. Nullus mortalium tot sæculis eam vel leuiter est odoratus. Vnde apparet quàm stolidum & cæcum sit hoc commentum; & quàm nihil mẽtis habeant, qui illud credũt.

13 Respondent hæretici hanc mutationem sensim esse factam per aliquot annorũ centurias, & ita non fuisse animaduersam. Pedetentim enim introductas superstitiones, & tandem accessisse complementum, quo formatus est Antichristus. RESPONSIO HAERETICORVM.

Sed perspicuum est, hæc solùm esse effugia, ne cogantur ostendere quando & in quo Pontifice facta sit hæc tanta mutatio. Nam quod attinet ad ea, quæ ipsi superstitiones vocant, vt cultum Sanctorum, venera- REFVTATVR.

rationem imaginum, Miſſas pro defunctis, & ſimilia; hæc non ſunt ſenſim introducta, ſed ab initio fuerunt in Eccleſia, vt à Catholicis DD. clariſſimè eſt demonſtratum. Deinde nulla vmquam facta eſt mutatio in Religione per hæreſes, quin ſtatim animaduerſa fuerit, & turbas contentioneſque excitauerit, Catholicis Epiſcopis & Doctoribus ſe opponentibus. Vnde omnium hæreſum initia, auctores, ſucceſſus & exitus aſſignare poſſumus, nimirum quando ſingulæ exortæ, quibus auctoribus, à quibus oppugnatæ, & damnatæ. Quinam ergo fieri poteſt, vt tanta mutatio (qua nulla poteſt eſſe maior in Religione) omnes latuerit, & nemo Doctorum, nemo ſanctorum virorum illam animaduerterit; nemo conferens præſentem Religionem cũ veteri, quę quinque primis ſæculis viguit, potuerit notare immanem illam diſtantiam & diſcrimen immenſum? Denique non potuit non eſſe ſummum diſcrimen & maxime notabile inter eum Pontificem, qui primus ſe extulit in Antichriſtum, & inter præcedentes, qui non fuerunt Antichriſti. Ergo non potuit illud latere homines illius temporis, qui illum & priores nouerant, eorumque ſtatum & rationem gubernandi perſpectam habebant.

Auctor

14 Auctor in Præfatione pag. 99. dicit Bonifacium Tertium fuiſſe primum Papam Antichriſtum: *Primum*, inquit, *illum hominem intelligo Bonifacium Tertium, qui primus ſe nūcupauit Vniuerſalem Epiſcopum, quo titulo ſanctus Gregorius, qui vitam vſq; ad tertium annum ante Pōtificatum illius produxit, ipſum Antichriſtum cognoſcendum fore prædixerat, ſiue eius, vt ipſe loquitur, præcurſorem.*

SENTENTIA AVCT. PRAEFATIONIS DE BONIFACIO III.

Verùm hęc facilè refutantur. Primò, Inter Bonifacium & Gregorium vix interceſſit triennium: Gregorius autē fuit ſanctus, vt hìc fatetur: ergo ſi Bonifacius fuiſſet Antichriſtus, maximum inter hos, eorumque gubernandi modum, fuiſſet diſcrimen; nec ſine magna rerum perturbatione potuiſſet illa mutatio, qua Præſuli ſancto ſucceſſit Antichriſtus, & gubernationi conſentaneæ Euangelio Chriſti, imperium tyrannicum Euangelio directè oppoſitum, peragi. At nullum diſcrimen eſt animaduerſum, nulla extitit perturbatio aut admiratio in illa ſucceſſione. Nam Bonifacius ille Gregorio non fuit diſſimilis, & breui illo tempore quo præfuit (nam nono menſe obiit) conuocata Synodo multa præclara conſtituit. Secundò, Si ideò factus eſt Antichriſtus, quia primatum & auctoritatem in vniuer-

REFVTATVR.

ſam Eccleſiam ſibi vendicauit; ergo omnes omnino Pontifices fuerũt Antichriſti, etiam B. Petrus, Linus, Cletus, Clemens, & ceteri. Omnes enim hanc auctoritatem & eminentiam ſupra omnes Chriſtianos & omnes Eccleſias habuerunt, & in ſe agnouerunt; vt plurimi ex Catholicis Doctoribus fusè demonſtrarunt. Qua de re alibi vberiùs dicendum.

Et ſanè ſi Reges Angliç in ſuis regnis vſurpant ſibi primatum in ſpiritalibus, nouo poſt tot ſæcula exemplo, & tamen non dicuntur idcircò magnus ille Antichriſtus: cur Pontifex Romanus ratione primatus in totam Eccleſiam, quem tot ſæculis ſine controuerſia obtinuit, Antichriſtus dicetur? Nec refert quòd Rex Angliæ non arroget ſibi illum primatum niſi in ſuis regnis: quia ſi poteſtas ipſius temporalis extenderetur per totum orbem, etiam ſupra Eccleſias totius orbis ſibi primatum ſpiritalem vindicaret. quo caſu neceſſe eſſet ipſum planè fieri Antichriſtum, ſi Summus Pontifex ob primatum in totum orbem eſt Antichriſtus.

Tertiò, Si titulus ille vniuerſalis Patriarchæ vel vſurpatio primatus facit Antichriſtum, etiam Conſtantinopolitani Patriarchæ fuerunt Antichriſti, qui hunc titulum ſibi iniquè multis ſæculis vſurparunt. Et ſi Alexan-

Alexandrinus eumdem vſurparet, etiam Antichriſtus fieret: ſicque multos Antichriſtos ſimul habere poſſemus.

FACTVM BONIFACII.

Quod ad factum Bonifacij attinet, nihil noui iuris impetrauit à Phoca Sedi Apoſtolicæ, quod anteà omnes deceſſores eius non habuiſſent; ſed impetrauit vt finis imponeretur diutinæ contentioni Patriarcharum Conſtantinopolis, qui cōtra antiquam ſanctorum Patrum traditionem, & tot ſæculorum receptum morem, in præiudicium Sedis Apoſtolicæ ſibi titulum Patriarchæ Oecumenici vſurpabant: ne videlicet ipſe id permitteret, ſed honorem primatus Sedi B. Petri reſeruari iuberet. Neque Bonifacius hoc egit vt titulus Oecumenici ſeu Vniuerſalis Patriarchæ ſibi tribueretur, ſed ne Cōſtantinopolitanus illum vſurparet. Vnde verum non eſt ipſum à Phoca hunc titulum impetraſſe: præſertim cùm Phocas ipſum non vocet *Patriarcham Oecumenicum*, ſed *caput Eccleſiarum.* Conſtituit autem Phocas vt Romanus Pontifex iuxta Apoſtolica dogmata, & ſanctorum Patrum vetuſtiſſimam traditionem, primum omnino locum in Eccleſia Catholica retineret: ſecundum verò Conſtantinopolitanus Antiſtes. Ita Beda lib. de ratione temporum, & Paulus Diaconus lib. 4. c. 21. Hiſtoriæ Longobardicæ:

dicę: Platina & Ciacconus in Bonifacio III.

AD TESTIMONIVM S. GREGORII.

Teſtimonium Gregorij à nobis facit. Non 16 enim dicit Gregorius, *ipſum Antichriſtum fore agnoſcendum titulo Vniuerſalis Epiſcopi*, vt Auctor ei imponit; ſed dicit eum qui hunc titulum vſurpat, Antichriſtum ſua elatione præcurrere. Quantum autem inter hæc duo, *eſſe ipſum Antichriſtum*, & *eſſe præcurſorem Antichriſti*, interſit, nemo non videt: & tamen Auctor hæc duo pro iiſdem nobis obtrudit. Verba Gregorij lib. 6. Epiſt. 30. ſunt: *Numquid non, cùm ſe Antichriſtus veniens Deum dixerit, friuolum valdè erit? ſed tamen nimis perniciofum. Si quantitatem ſermonis attendimus, duæ ſyllabæ ſunt: ſi verò pondus iniquitatis, uniuerſa pernicies. Ego autem fidenter dico, quia quiſquis ſe Vniuerſalem Sacerdotem vocat, vel vocari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit, quia ſuperbiendo ſe ceteris anteponit.* Ex quo teſtimonio habemus, Primò, ipſum Antichriſtum ſe venditaturum pro vero Deo. Secundò, qui vſurpat ſibi iniquè titulum eminentiæ ſupra omnes Sacerdotes, eum eſſe præcurſorem Antichriſti, iuxta ſententiam Gregorij, ſiue ſit Eccleſiaſticus, ſiue Princeps ſæcularis. Tertiò, Patriarchas Conſtantinopolis potiùs eſſe præcurſores Anti-

Antichristi, qui hunc titulum sibi iniquè arrogant, quàm Pontifices Romanos, qui hoc titulo non vtuntur, etsi ipsis quodam sensu iure competat, & à multis Conciliis, Patribus,& Principibus sit tributus. Neque verum est numerum nominis bestiæ, qui est *666*. in Bonifacium III. competere, vt vult Auctor Præfationis. Neque enim hoc nomen *Bonifacius* hunc numerum reddit. Neque *Latinus*; præterquam quòd *Latinus* non sit nomen proprium, sed commune omnibus Pontificibus, & plurimis Imperatoribus,&c. Vnde ex eo nihil certi potest colligi. Græcum autem λατεῖνος, numerum illum conficit; sed neque proprium est (de quo Ioannes loquitur) vt omnes Interpretes exponunt; neque vsitatum, sed barbarum. Nihil enim λατεῖνος significat. Quod autem additur de numero annorum, planè ridiculum est; vt infrà ostendetur.

DE NVMERO NOMINIS BESTIAE.

17 Noui Samosateni dicunt Papam factum Antichristum, paulò post tempora Apostolorum, quando abolito vero Christo, qui erat purus & simplex homo, introduxit Christum falsum & geminum, qui simul sit Deus & homo: & abolito Deo vno, introduxit Deum trinum. Ecce qualia monstra tellus sustinet. Sed hi nec nomen quidem Antichristi intelligere videntur. Non

NOVI SAMOSATENI.

enim Antichriſtus dicitur, qui Chriſtum extollit & Deum facit; ſed qui ſe contra Chriſtum extollit, & pro Deo venditat; vt apertè Apoſtolus docet 2.ad Theſſal.2. Deinde ſe potiùs Antichriſtos eſſe demonſtrát. *Omnis enim ſpiritus, qui ſoluit Ieſum, ex Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus*; vt 1.Ioan.4.dicitur. Illi autem Ieſum ſoluunt: quia Deum negant. Soluere enim Ieſum, eſt negare vnionem humanę & diuinæ naturæ, & illum vel ſolum Deum, vel ſolum hominem confiteri. Omitto alia quæ contra hoc commentum adferri poſſent.

Quinta DEMONSTRATIO, *ex repugnantia aduerſus Chriſtum.*

ANTICHRISTVS ex diametro ſe opponet Chriſto, & ſe eius aduerſarium profitebitur. Dicet enim ſe eſſe verum Meſſiam in Lege promiſſum: & Chriſti Religioné conabitur extirpare. Ita docent omnes Patres, & colligitur manifeſtè ex Scripturis, Ioan.5.2.ad Theſſal.2. & ex ipſo nomine. Ἀντίχριστος enim ſignificat aduerſarium Chriſti, vt inquit Damaſcenus lib. 4. de fide, cap.28. Iſidorus lib.8. orig. c. 11. & alij. Oportet autem vt ſe gerat pro tali; alioquin non eſſet præcipuo quodam modo aduerſa- 18

GERET SE ANTICHRISTVS PRO ADVERSARIO CHRISTI.

uersarius,sed occulte tantùm, & sub specie amici vel serui. Perspicuum enim est, eum longè perfectiùs esse, & dici Antichristum, qui palàm se hostem Christi profitetur, & eius cultum ac regnum exterminare conatur, quàm qui occultè sub specie amici.

At Summi Pontifices tantum abest vt profiteantur se Christi aduersarios, vt glorientur se dici eius ministros, & Vicarios; & humillimè se Christi institutis & præceptis subiiciant, Christo sacrificium offerant, indignos se eius ministerio fateantur, ad pedes aliorum Christi seruorum accidant, vt per eos virtute Christi eis communicata à peccatis absoluantur, & Christi gratię fiant participes. Denique toti in eo sunt, vt & ipsi & omnes Christiani Christum humillimè ac deuotissimè colant, & vt eius cultus per totum mundum propagetur. Hæccine sunt signa iurati aduersarij? Et quanam tandem ratione posset ostendere se gloriæ & regni Christi illustrandi esse cupidiorem, aut magis studiosum?

Sexta DEMONSTRATIO, *ex modo veniendi, & receptione à Iudæis.*

19 ANTICHRISTVS *veniet in nomine suo,* vt Dominus ait Ioan. 5. id est, non

tamquã missus ab alio, à quo auctoritatem acceperit, (sicut Christus venit in nomine Patris sui) sed veniet vt à se ipso auctoritatẽ habens à nullo acceptam, vt perspicuum est ex loco illo Ioan. *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me; si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* At Pontifex Romanus non venit in nomine suo, id est tamquam à se ipso auctoritatem habens, sed vt seruus & minister Christi.

RECIPIETVR A IVDAEIS.

Deinde Antichristus cùm venerit, recipietur à Iudæis pro Messia, vt apertè hîc Dominus insinuat, cùm ait, *Illũ recipietis.* Quod etiam indicat Apostolus 2. ad Thessal. 2. cùm ait: *Ideò*, (nẽpe *quia charitatem veritatis non receperunt vt salui fierent) mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio*, &c. id est, quia Christum recipere noluerunt, permittet Deus vt seducantur ab Antichristo, eumque pro Messia excipiant, &c. Quòd enim de Antichristo loquatur, patet ex verbis præcedentibus: *Cuius est aduentus secundùm operationem Satanæ, in omni virtute & signis & prodigiis mendacibus, & in omni seductione veritatis, iis qui pereunt; eò quòd charitatem veritatis non receperunt*, &c. Vbi etiam Iudæos tectè denotat, qui Christum nolebant recipere.

Eadem

20 Eadem est communis Patrum sententia. Irenæus lib. 5. de hæresibus cap. 25. *Et Dominus hoc idem non credentibus sibi dicebat: Ego veni in nomine Patris mei, & non recepistis me: cùm autem alius venerit in nomine suo, illum recipietis. Alium dicens Antichristum, quoniam alienus est à Domino*, &c. Vbi Irenæus etiam explicat vim illius particulæ *si* per *cùm*: quia re vera non denotat euentum incertum, sed certum, & certę persōnę.

PROBATVR IDEM EX PATRIBVS.

Hippolytus Martyr de consummatione sæculi, dicit *Antichristum suscitaturum regnum Iudæorum*. & infrà dicit illum *ex Iudæis*, nimirum ex tribu Dan *nasciturum*, & *Ierosolymis templum excitaturum*, & *Iudæos illum vt Saluatorem suscepturos*.

Hieronymus ad Algasiam q. 11. exponens locum Apostoli 2. ad Thessal. 2. *Faciet hæc omnia non sua virtute, sed concessione Dei propter Iudæos, vt qui noluerunt suscipere charitatem veritatis, hoc est, spiritum Dei per Christũ*, &c. *mittet illis Deus non operatorem, sed ipsam operationem, id est, fontem erroris vt credant mendacio*. Et infrà: *Nunc autem ideò iudicandi sunt, imò procul dubio condemnandi, quia Christi veritate contempta, posteà mendaciũ, id est Antichristum suscepturi sunt*.

Ambrosius in Epist. 2. ad Thessal. c. 2. ex illo loco Ioã. 5. *Si alius venerit in nomine suo, illum*

illum recipietis; infert: *Quamobrem ex circumcisione aut circumcisum illum venire sperandum est, vt sit Iudæis credendi illi fiducia.*

D. Augustinus tract. 29. in Ioannem: *Ego veni in nomine Patris mei, & non suscepistis me: alius veniet in nomine suo, hunc suscipietis. significauit eos Antichristum suscepturos, qui gloriam nominis sui quæsiturus est*, &c.

Cyrillus Catechesi 15. *Si tamquam Christus ad Iudæos veniet, à Iudæis sanè adorari volet, vt illos maximè decipiat: studiosissimum se ostendet illius templi, vt ipse de progenie Dauid esse videatur*, &c.

Ephrem Syrus de consummatione sæculi: *Supra modum Iudæorum gentem honorabit, quòd scilicet hi maximè expectent illius aduentum, tamquam veri Messiæ*, &c.

Hilarius can. 25. in Matth. *A Iudæis susceptus* (Antichristus) *loco sanctificationis insistet*, &c.

Nazianzenus orat. 47. *Quod ad hunc locum attinet, Abominatio desolationis stans in loco sancto: aiunt fore vt Ierosolymitanum tēplum rursus extruatur, atque Antichristus à Iudæis Christus credatur, in eóque sedeat*, &c.

Gregorius lib. 11. epist. 3. *Quia Antichristus populum Iudaizare compellit, vt exterioris legis ritum reuocet, & sibi Iudæorum*

perfi-

perfidiam ſubdat , coli vult Sabbatum, &c.

Damaſcenus lib.4.de fide,c.28. *Ergo Iudæi Dominum Ieſum Chriſtũ , ac Deum Deiq́; Filium haudquaquam receperunt : impoſtorem contrà, diuinitatem ſibi arrogantem, recipient*. Idq́ue probat ex duobus locis Scripturæ,Ioan.5. & 2. ad Theſſal. 2. Idem ex iiſdẽ locis probat Proſper in dimidio hebdomadis, cap.9. & Theodoretus in Danielem orat.7.explicans illum verſiculum, *Iudicium ſedit*,&c.

Theophylactus in cap.5. Ioan. & in cap. 2.Epiſt.2.ad Theſſal.Denique ceteri omnes interpretes in eadem Scripturæ loca docent Antichriſtum à Iudęis pro Meſſia recipiendum . Hinc communiter Patres docent illum fore Iudæum , & inſtauraturum templum,Sabbatum,ac circumciſionem,aliaſq́; cærimonias . At numquam Pontifices ſe venditarunt pro Meſſia : neque vmquam à Iudæis pro Meſſia ſuſcepti. Imò nullus eorum à mille annis eſt ex Iudæis.

Septima DEMONSTRATIO, *ex profeſſione Antichriſti.*

21 ANTICHRISTVS ſe venditabit pro vero Meſſia in Lege promiſſo,imò ſeipſum faciet Deum , vt indicat Dominus Ioan.

Ioan. 5. cùm ait: *Si alius venerit in nomine ſuo, illum recipietis*: nimirum tamquam Meſſiam, vt omnes Patres intelligunt; & ipſa antitheſis, quam ibi Dominus inter ſe & illum facit, poſtulat, & ſatis oſtenſum eſt in 6. Demonſtratione. Non autem credibile recipiendum pro Meſſia, niſi ipſe pro tali ſe gerat, & ſe Meſſiam affirmet.

PROFITEBITVR SE DEVM. Quòd etiam ſe Deum faciet, indicat illud, *in nomine ſuo*. Si enim non veniret vt Deus, neceſſariò deberet comparere tamquam miſſus à Deo: & ita non veniret in nomine ſuo. Hæc enim duo Chriſtus opponit, *venire in nomine Patris*, ſiue Dei; & *venire in nomine ſuo*. Itaque hoc ipſo quo dicitur ipſum venturum *in nomine ſuo*, perſpicuè inſinuatur ipſum cõpariturum tamquam Deum, qui ſua, non ab alio accepta, nitatur auctoritate. Idem clarè docet Apoſtolus 2. ad Theſſal. 2. *Qui aduerſatur & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur; ita vt in templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tamquam ſit Deus*: vel vt Græca habent: ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός, *oſtendens ſe quòd ipſe ſit Deus*. Efferet itaque ſe ſupra Chriſtum, & omnes deos Gentium, & ſibi ſoli diuinitatem arrogabit, ſeq́; tamquam Deum adorari faciet. Idem habetur Danielis 11. *Et eleuabitur & magnifi-*

gnificabitur aduerſus omnem Deum: & aduerſus Deum deorum loquetur magnifica. &intrà: *Et Deum patrum ſuorum non reputabit*. Denique idem communi conſenſu docent Patres, quorum verba producerem, niſi res eſſet ſatis clara ex Scripturis. Nam vix clariùs dici poteſt.

22 At hęc omnia immane quantum diſtant à profeſſione & moribus Pontificum. Nullus enim vmquam ſe pro Meſſia venditauitq́: nullus ſe ſupra aut contra Deum extulit: nullus ſe vt Deum oſtētauit, aut vt Deus coli voluit. Omnes confitentur ſe ſeruos, & miniſtros Dei, & Chriſti, eoq́ue nomine gloriantur: neque ſolùm *ſeruos Dei*, ſed etiam *ſeruos ſeruorum Dei*. Numquam aliquis Princeps tam humili titulo in ſuis litteris & diplomatibus vſus eſt. Nemo Catholicorum adeò vecors vmquam fuit, vt Pontificem Summum pro Deo propriè dicto colendum, aut habendum ſenſerit: quamuis à quibuſdam metaphoricè *Deus in terris* dictus ſit: nimirum, quia in terris eſt ſupremus, & Dei locum tenet. Simili forma loquendi Dominus Exodi 7. dixit Moyſi: *Cōſtitui te Deum Pharaonis, & Aaron frater tuus erit Propheta tuus*. & Pſal. 81. Principes ac Iudices Dij vocantur. RESPONSIO AVCT. PRAEFAT.

23 Reſpondet Auctor in Præfatione pag. 57. *Ponti-*

Pōtificem ſe extollere ſupra omne quod dicitur Deus; quia extollit ſe ſupra Reges, & ſupra Epiſcopos: de quibus dicitur; Ego dixi, Dij eſtis.

REFVTATVR. Sed hæc reſponſio facilè refutatur. Primò, Si nihil aliud eſt extollere ſe ſupra omne id quod *dicitur Deus*, quàm extollere ſe ſupra Reges Chriſtianos & Prælatos Eccleſiaſticos, non eſt per ſe malum; ſed fieri poteſt, vt quis abſque culpa & laudabiliter id faciat. Ponamus enim Chriſtum aliquem conſtituere ſuum Vicarium, eique omnem eam auctoritatem dare, quam re ipſa Catholici dicunt Pontifici conceſſam (quis enim dicat Chriſtum id facere non poſſe?) iſte iure ſibi in omnes auctoritatem vindicabit, & ſuprà vtriuſque gladij poteſtatem ſe efferet. Itaque abſque culpa ſe extollet *ſupra omne id quod dicitur aut colitur Deus, & ſedebit in Eccleſia oſtendens ſe eſſe Deum.* At hoc non niſi abſurdiſſimè dici poteſt; Apoſtolus enim vt atrociſſimum ſcelus illud refert, in quo, teſte Gregorio, *eſt vniuerſa pernicies.* Secundò, Si Rex Angliæ haberet tam latum Imperium, quàm olim habuere Imperatores Romani, extolleret ſe ſupra omnes Reges & Epiſcopos: ſupra Reges, vt Imperator; ſupra Epiſcopos omnes, vt primatum Eccleſiæ ſibi vindicans: & tamen non idcircò putaret in ſe competere iſta

Lib. 6. epiſt. 30.

ista verba Apostoli: alioquin se faceret Antichristum. Tertiò, Antichristus non minùs se faciet Deum, quàm olim fecerunt aliqui Principes Ethnici: nam vincet omnes impietate & superbia. Atqui multi Principes Ethnici non solùm extulerunt se supra *vtriusque gladij potestatem*, sed etiam arrogarunt sibi honores diuinos, & voluerunt vt dij adorari; vt Nabuchodonosor, Nero, Caligula, & multi alij. Ergo Antichristus venditabit se non solùm pro Principe supremo, cui omnes mortales subsint, sed etiam pro vero Deo, voletque honore diuino coli. quod expressè indicat Apostolus, cùm ait: *Ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tamquam sit Deus*, nimirum, vt adoretur. Et Apocalypsis 13. omnes coguntur illum adorare, & recusantes iubentur occidi: sicut olim sub Nabuchodonosor, Danielis 3.

Quartò, Nomen *Deus* in illis verbis Apostoli non accipi metaphoricè pro solis Regibus vel Iudicibus, sed propriè & generatim pro omni eo, cui hoc nomen ab hominibus in propria significatione, siue verè, siue falsò tribui solet, patet ex illa forma loquendi, *qui extollitur supra omne quod dicitur Deus*: Græcè, ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν. At præter Iudices, quibus solùm impropriè

NOMEN DEVS ACCIPI PROPRIE AB APOSTOLO.

hoc nomen tribuitur, multi ſunt alij, quibus tribuitur in propria ſignificatione, etſi quibuſdam falsò; vt Iupiter, Mars, Mercurius, &c. & ipſe Chriſtus, cui tribuitur verè. ergo etiam ſupra hos ſe extollet. Idem confirmat illud, *aut quod colitur*, Græcè σέβασμα: quæ vox generatim ſignificat *numen quod religioſè colitur*, vt etiam Eraſmus annotauit; & ita vertit hoc loco. plerumque autem accipitur pro Idolo; vt Sapientiæ 15. & Actorum 17. & hoc loco; vt paſſim Patres exponunt. Itaque non agitur de Iudicibus, ſed de numinibus, quibus honores diuini impenduntur. Quintò, Antichriſtus negabit Chriſtum eſſe Deum, & ſeipſum Meſſiam eſſe dicet, vt oſtenſum eſt; hinc Ioan. 2. dicitur, *eum eſſe Antichriſtum, qui negat Ieſum eſſe Chriſtum*, ſeu Meſſiam promiſſum; nempe quia ducitur ſpiritu Antichriſti, qui hoc penitus negaturus eſt, vt ſe Meſſiam faciat. Atqui Chriſtus ſecundùm Scripturas eſt verus Deus, & pro tali colitur à Chriſtianis: ergo Antichriſtus ſe dicet verum Deum. Sextò, Idem colligitur ex loco Danielis ſuprà allato; vbi dicitur, quòd *eleuabitur aduerſus omnẽ Deum: nec quemquam Deorũ curabit, quia aduerſus vniuerſa conſurget*. Quis hæc interpretetur de Iudicibus? Septimò deniq. communis omnium

nium veterum & recentiorum ſententia eſt, quòd Antichriſtus ſe iactabit eſſe verum Deum,& coget homines ad ſe adorandum inſtar Dei: nec vlli vmquam iſtud commentum de Diis metaphoricis, hoc eſt Iudicibus,in mentem venit. Vnde cùm hæretici dicunt Pontificem eſſe Antichriſtum, & nihilominùs affirmant illum colere Idola,& Idolorum cultum (ſic enim ſacrarum Imaginum venerationem vocant) promouere, ſe ipſi euertunt. Si enim eſt Antichriſtus, ergo non promouebit, ſed tollet cultum Idolorum, vt ipſe ſolus publicè colatur: vt apertè ex Scripturis & Patribus colligitur. Si autem promouet cultum Idolorum, & ipſe ſe illis publicè ſupplicem præbet: ergo non eſt Antichriſtus, qui aduerſus omnem Deum conſurget, & ſupra omnem ſe extollet.

24 Dices: Si Antichriſtus geret ſe pro Deo, & omnibus aliis Diis aduerſabitur, eosque exterminabit; quomodo ergo Danielis 11. dicitur: *Deum autem Maozim in loco ſuo venerabitur?* Reſpondeo: Etiamſi publicè ſe gerat pro Deo; tamen priuatim in arce aliqua poterit colere diabolum,cuius opera in omnibus vtetur, à quo eius fortuna, & ſucceſſus omnis pendebit.

Ex his patet illos quinque actus (in qui-

bus Auctor pag. 57. vult Pontificem se gerere vt Deum) primò, *Quòd peccata condonet:* secundò, *Quòd animas redimat:* tertiò, *Quòd articulos fidei definiat:* quartò, *Quòd omnium censor esse velit & Iudex:* quintò, *Quòd ipse à nemine velit iudicari:* non sufficere. quod vlterius confirmo. Nam quod ad primum & secundum actum attinet, si isti sufficiunt; ergo omnes Sacerdotes in Ecclesia Catholica gerunt se vt Deus, iuxta mentem Apostoli. Omnes enim peccata condonant, omnes peccatis captiuas animas è miserabili illa seruitute eripiunt. Omnes itaque erunt Antichristi. Sed hæc non faciunt sua auctoritate, sed auctoritate à Christo accepta (qui Apostolis suis, & in Apostolis omnibus Sacerdotibus dixit: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis,* &c.) nec suis meritis, sed Christi; applicando pretium sanguinis ipsius Sacramentis inclusum. Vnde in hoc opere non ostendunt se esse Deum, sed ministros Dei, & dispensatores mysteriorum Christi. Propriè tamen non dicuntur Sacerdotes *animas redimere*: quia *redimere* propriè est pretium dependere, & de suo soluere. Hoc solus Christus facit. Vnde ipse solus propriè dicitur *animas redimere*. Quodam tamen

Ioan. 20.

sensu

ſenſu poteſt dici *redimere* etiam is qui pretium ſolutum defert & applicat; vt exemplis humanis conſtat. Et hoc modo conuenit Summo Pontifici, & Sacerdotibus omnibus: quia pretium redemptionis Sacramẽtis incluſum peccatoribus applicant, & ſic à peccato & damnatione eripiunt.

Neque tertius ſufficit. quia etiam Apoſtoli *articulos fidei definiuerunt*, quando declararunt gentibus legalium obſeruationem non eſſe neceſſariam, Act. 15. Et cuius tandem erit, obortis controuerſiis, ſtatuere, quid in Eccleſia vniuerſa ſit tenendum, niſi eius, qui loco Chriſti toti Eccleſiæ præſidet, adhibitis aliis inferioribus Eccleſiarũ Principibus? Omitto quòd Princeps & Parlamentum in Anglia articulos fidei definiant, & quid credendũ ſit ſtatuant, & pręcipiant.

Quartus etiam & quintus non ſufficiunt, vt oſtenſum eſt nu. 23. in principio: Quia rex Britanniæ nullum Iudicem, vt opinor, agnoſcit in terris, & tamen non ideò ſe propriè Deum facit. Et ſi eſſet Monarcha tantus, quantus olim Imperator Romanus, ſe etiam omnium hominum Imperio ſubditorum cenſorem, & Iudicem cenſeret, à nemine iudicandum. Nemo tamen rectè dixerit, ipſum ſe Deum facere.

Denique nec omnes ſimul ſufficiunt,

quia in merum hominem omnes cadere poſſunt, vt oſtenſum eſt: imò præcipui omnibus Sacerdotibus conueniunt. Longè enim excellentius, admirabilius, & diuinius eſt à peccatis abſoluere, animas Deo reconciliare, Euchariſtiam conſecrare, quàm omnibus Regibus imperare, & poſſe de eorum regnis etiam pro arbitrio diſponere.

Octaua DEMONSTRATIO, *ex tempore aduentus.*

ANTICHRISTVS non eſt venturus 25
niſi ſub finem mundi, nimirum paulò ante ſecundum Domini aduentum. Falſum ergo eſt Summos Pontifices iam tot ſæculis Antichriſtos fuiſſe. Antecedens clarè conuincitur tum ex Scripturis, tum ex communi omnium Patrum ſententia. Ex Scripturis. Nam 2. ad Theſſal. 2. monet Apoſtolus, vt nemo ſibi perſuadeat inſtare diem Domini, niſi reuelatus fuerit Antichriſtus: quaſi eius reuelatio ſit ſignum illius diei imminentis. Matth. 24. cùm Apoſtoli petiiſſent aliqua ſigna ſecundi aduentus, & conſummationis ſæculi; Dominus tradit illis quinque ſigna, quæ debent antecedere. Primò, Generis humani magnam perturbationem: *Conſurget*, inquit, *gens contra*

gentem,

gentem, & regnum aduersus regnum, & erunt pestilentiæ, & fames, & terræmotus per loca. Hæc sunt initia dolorum. Secundò, Multorum à pseudoprophetis seductionem: *Et multi*, inquit, *pseudoprophetæ surgent, & seducent multos.* Sicut enim Christus Prophetas habuit præcursores, qui illi viam in mentibus hominum pararent: ita Antichristus pseudoprophetas præcursores habet, qui mentes hominum ad ipsius aduentum disponant: quales sunt omnes hæretici, & maximè hæresiarchę, vt Lutherus, Caluinus, Menno, Melanchthon, & similes. Hi seducent multos. Hoc signum nostro sæculo magis quàm vmquam videmus impleri. Tertiò, Prædicationẽ Euangelij in toto orbe: *Prædicabitur*, inquit, *hoc Euangelium regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus; & tunc veniet consummatio.* Quartò, Maximam tribulationem seu persecutionem, qualis non fuit ab initio mundi; cuius typus fuit calamitas Iudæorum in excidio Vrbis. Hanc inferet Antichristus, vt communiter docent Patres. Quintò, Signa cælestia, & perturbationem Elementorum, quæ statim post inchoatam persecutionẽ Antichristi incipient; eruntq; aduentui Domini propinqua: *Statim*, inquit, *post tribulationem dierum illorum sol*

QVINQVE SECVNDI ADVENTVS SVI SIGNA A DOMINO TRADITA.

obſcurabitur, &c. *poſt tribulationem*, inceptam nimirum, non completam, vt ex Apocal. cap. 6. v. 13. colligitur. Itaque non erit magna mora inter aduentum Antichriſti, & finem ſæculi. Idem colligitur ex cap. 7. Danielis. Vbi Daniel poſtquam vidit cornu paruulum, ortum inter decem cornua quartę beſtiæ, loquens grandia contra Altiſſimum (quo ex communi Patrum ſententia ſignificatur Antichriſtus) ſtatim vidit *thronos poſitos, & antiquum dierum* ſedentem ad iudicandum orbem. Et infrà: *Aſpiciebam, & ecce cornu illud faciebat bellum aduerſus Sanctos, & præualebat eis, donec venit antiquus dierum, & iudicium dedit Sanctis*. Idem paulò pòſt dicitur adhuc apertiùs.

VENTVRVM SVB FINEM MVNDI DOCENT PATRES.

Ex Patribus quoque eadem res eſt per- 26
ſpicua. Irenæus lib. 5. cap. 30. *Cùm vaſtauerit Antichriſtus omnia in hoc mundo, regnans annis tribus & menſibus ſex, & ſederit in templo Ieroſolymis, tunc veniet Dominus de cælis in iudicium*. Tertullianus lib. de reſurrect. carnis c. 27. *Hoc ipſo quod ait, Donec ira prætereat, quæ extinguet Antichriſtum, poſt iram oſtendit proceſſuram carnem de ſepulchris, in qua ante iram fuerit illata*, &c. *poſt Antichriſti eradicationem agitabitur reſurrectio*. Cyprianus

epiſt.

epiſt. 56. *Scire debetis, & pro certo tenere occaſum ſæculi, atque Antichriſti tempus appropinquaſſe, vt parati ad prælium ſtemus.* Et lib. de exhort. martyrij ad Fortunatum, in principio Præfationis: *In fine atque in conſummatione mundi, Antichriſti tempus infeſtum appropinquare cœpit.* Vbi aduertendum, Cyprianum & quoſdam alios Patres, conſideratis perſecutionibus & flagellis mundi, & ſcelerata hominum vita, exiſtimaſſe finem mundi inſtare; & inde collegiſſe aduentum Antichriſti. qua in re apertè declarant ſe ſenſiſſe, Antichriſtum ſub occaſum mundi venire debere. Et quamuis in illa coniectura de fine mundi inſtante ſint decepti; non tamen in eo, quòd Antichriſti aduentũ cum fine mundi coniunxerint. Hoc enim tamquam indubitatum ex Scripturis, & receptum in Eccleſia dogma ſupponebant: illud ex ſignis quibuſdam coniectabant.

Hieronymus in cap. 11. Danielis: *Noſtri*, inquit, *& meliùs interpretantur & rectiùs, quòd in fine mundi hæc ſit facturus Antichriſtus, qui conſurgere habet de modica gente, id eſt, de populo Iudæorum.* Vbi apertè indicat hanc eſſe receptam Chriſtianorum ſententiam. Auguſtinus lib. 20. de Ciuit. cap. vltimo: *In illo itaque iudicio, vel*

circa illud iudicium, has res didicimus esse futuras, Eliam Thesbitem, fidem Iudaeorum, Antichristum persecuturum, Christum venturum iudicatum, mortuorum resurrectionem, &c. *quae omnia quidem ventura esse credendum est; sed quibus modis, & quo ordine veniant, magis tunc docebit rerum experientia*, &c.

Prosper, In dimidio temporis c. 9. *Hic ostenditur quòd ex Iudaeis, de tribu Dan quae hodieq; in Perside est, veniat Antichristus*, &c. *statimq; verum Christũ Dominum venturum ostendit, dicens; Salutare tuũ expectabo Domine.* Chrysostomus Homil. 78. in cap. 24. Matth. *Sicut cùm arca fieret, apertè futurum praenuntiauit diluuium, illi autem non credentes tamquam nullo malo venturo lasciuiebant: sic Antichristus apparebit, post quem consummatio & intolerabiles poenae sequentur.* Damascenus lib. 4. c. 28. *Primùm Euangelium apud omnes gentes praedicetur, necesse est; & tunc reuelabitur iniquus ille*, &c. At nondum apud omnes gentes praedicatum esse constat. Denique eadem est ceterorum omnium constans & indubitata sententia, nimirum Antichristum non nisi sub finem mũdi venturum: neque per xv. annorum centurias quisquam Patrum, aut Doctorum fuit, qui ea

de

de re dubitauerit. Ratio eſt, quia Antichriſtus venire debet cùm impietas & licentia vitiorum ad culmen peruenerint. Ipſius enim regnum maximè aduerſabitur regno Chriſti, & totis viribus omnem Chriſti & veri Dei cultum conabitur exterminare. Illud autem erit ſub occaſum mundi. Nam vt ait B. Auguſtinus Hom. 26. in Ioannem: *Quantum accedit finis mūdi, creſcunt errores, creſcunt tenebræ, creſcit iniquitas, creſcit infidelitas.* Quò enim longiùs progreditur genus humanum, eò magis langueſcit pietas olim ſuſcepta, & creſcit vitiorum licentia: vt patuit omnibus mundi ætatibus, & in plurimis regnis, vbi olim Religio viguit. Itaque ſub mundi terminum impietas & contēptus Numinis erit in ſummo, & Religio in infimo. quod indicat Dominus Lucæ 18. *Verumtamen Filius hominis veniens putáſne fidem inueniet in terra?* Vitium enim cùm ſit ſecundùm inclinationem naturæ corruptæ, vſu, conſuetudine, & exemplo ſemper creſcit. Pietas cùm ſit ſpiritalis, & ſupernaturalis, eſt naturæ corruptæ & terrenis addictę difficilis, moleſta, & quaſi violenta. Vnde ſenſim, hominibus ſpiritalia negligentibus, & terrena ſectantibus, euaneſcit. Cùm ergo ſub finem mundi venturus ſit, qua fronte aſſerunt hæretici, iam à mille

mille annis Antichriſtum veniſſe, & omnes Pontifices Romanos tanto tempore Antichriſtos fuiſſe.

Nona DEMONSTRATIO, *ex perſecutione Antichriſti.*

ANTICHRISTVS cõmouebit aſperrimam perſecutionem aduerſus Eccleſiam,& quidem toto orbe;idque eo fine, vt omnes à Chriſti cultu ad ſui cultum traducat: & ſibi adhærentibus certum imprimet vel tradet ſignum, vt nemo, niſi eiuſmodi ſigno eius ſe profiteatur cultorem, poſſit emere aut vendere. Atqui nihil horum factum à Summis Pontificibus. Ergo illi non ſunt Antichriſtus. Maior probatur ex Scripturis, Matth.24. *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vſque modò, neque fiet.* Vbi Dominus potiſſimùm loquitur de vltima tribulatione, vt patet ex illis verbis: *Statim autem poſt tribulationem dierum illorum ſol obſcurabitur.* Et Danielis 7.dicitur de Antichriſto: *Sanctos Altiſſimi conteret.* & Apocal. 20. *Cùm conſummati fuerint mille anni, ſoluetur Satanas*, nimirum ad perſequendam Eccleſiam, vt ex iis quæ ſequuntur conſtat. Vnde tanto maior erit tũc perſecutio, quàm ſub 27

ſub vllo fuerit vnquam tyranno; quanto magis ſæuire diabolus poteſt ſolutus quàm ligatus, vt Patres tradunt.

Erit etiam hæc perſecutio generalis, & per totum Antichriſti imperium; vt colligitur ex illis verbis, *Et circuierunt caſtra Sanctorum, & dilectam ciuitatem.* quibus verbis ſignificatur Eccleſiam vbique diffuſam ab eo affligẽdam. Quòd autem eo fine hæc perſecutio excitabitur, vt omnes à Chriſti cultu ad ſui cultum traducat, manifeſtum eſt ex cap. 13. *Et data eſt ei poteſtas in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem, & adorauerunt eam omnes inhabitantes terram, quorum non ſunt ſcripta nomina in libro vitæ,* &c. Et infrà: *Et datum eſt ei vt faciat, vt quicumque non adorauerint imaginem beſtiæ, occidantur.* Denique de charactere patet eodem cap. 13. *Et faciet omnes puſillos & magnos, diuites & pauperes, liberos & ſeruos habere characterem in dextera manu ſua, aut in frontibus ſuis; & ne quis poßit emere aut vendere, niſi qui habet characterem, aut nomen beſtiæ, aut numerum nominis eius.* Eadem fusè probari poſſunt ex Patribus; ſed opus non eſt, cùm aduerſarij non negent.

Quòd autem nihil horum à Romano Pontifice factum ſit aut fiat, perſpicuum eſt.

Num-

Numquam enim Romani Pontifices visi sunt mouere apertam persecutionem contra Ecclesiam, aut conari homines à cultu Christi ad cultum suum traducere: numquam ab iis datus omnibus adhærentibus character aliquis, sine quo non possent emere vel vendere.

RESPONSIO HAERETICORVM REFVTATVR.

Respondent hæretici, Pontifices Roma- 28
nos mouisse persecutiones cõtra Ecclesiam Dei, quando ipsorum socios iusserunt occidi. Hanc autem persecutionem mire exaggerant; sed ridiculè. Primò, quia Antichristi persecutio erit vniuersalis: hęc autem fuit solùm in paucis locis, vbi erant hæretici. Secundò, Antichristi persecutio erit sæuior, quàm fuerit vlla Tyrannorum antiquorum, vt Neronis, vel Diocletiani, &c. vt docent omnes Patres, & apertè colligitur ex verbis Domini, Matth. 24. citatis. At quis rationis compos dicet persecutionem Põtificis Romani in hæreticos esse immaniorem, quàm fuerit vmquam persecutio Diocletiani, qua tot millia Christianorum toto Romano Imperio sublata, tot genera tormentorum per multos sæpè dies irrogata, tot carceres impleti, tot metalla referta? Tertiò, Antichristus persequetur Catholicos, quia tenent religionem auitam. at Pontifex persequitur hæreticos, quia deseruerũt auitam.

Quar-

Quartò, Antichristus persequetur vt cogat omnes ad cultum suum, relicto cultu Christi. At Pōtifex non persequitur quemquam, vt cogat illum ad cultum suum; sed vt redeat ad cultum Christi, quem est professus. Quintò, Antichristi persecutio erit toti mūdo notissima, & vehementissimè concutiet orbem. At persecutio Pontificis in hæreticos, non turbat pacem mundi, sed tollit faces seditionum, & tranquillitatem mundi conseruat: vnde nemo sentit illud esse persecutionem, nisi eo modo quo punitio furum, latronum, proditorum, seditiosorum, persecutio dicitur.

Sextò, Antichristus sua persecutione penitus opprimet Ecclesiam, ita vt ipsa non valeat ei resistere; nam ipse vsque dum interimatur, prosperè aget, & pro suo arbitratu omnia faciet. Vt enim Danielis 7. dicitur: *Roborabitur fortitudo eius, & suprà quàm dici potest vniuersa vastabit, & prosperabitur, & faciet, & interficiet robustos, & populum sanctorum secundùm voluntatem suam.* At persecutio Pontificis in hæreticos non habet illum successum. Nam nōn solùm ei resistunt, vt non possit illos pro arbitrio & meritis castigare, sed etiam & ipsi, & omnibus ipsi adhærentibus grauissimam persecutionem mouent. Testis est Anglia, Gallia,

Gallia, Hollandia, & aliæ regiones ; in quibus paucis annis plures Catholici ab hæreticis vario tormentorum genere interfecti, quàm totis decem ſæculis hæretici ab Inquiſitoribus damnati. Quòd ſi multi in bellis cecidere, ij non ſunt dicendi perſecutione, quæ martyres faciat, occiſi ; ſed prælio tamquam milites deleti. Cùm enim regna pacata turbaſſent, & populum ad arma cõtra Principes concitaſſent, Principes ſe aduerſus illos armarunt, & ſic multi eorum vt ſeditioſi & rebelles interempti. Deinde tantum abeſt vt potentia Romani Pontificis creſcat, vt iam à mille annis cœperit decreſcere, præſertim in Europa & locis vicinis. Creſcente enim regno Turcarum, decreuit Eccleſia, prouinciis Chriſtianorum ſenſim ab eo occupatis. Itaque amiſsâ iam anteà Africâ, cœpit amittere Aſiam; quâ totâ abſorptâ, quidquid Imperij Orientalis ſupererat in Europa, tandem ademptum currente ſæculo xv. Superiore autem ſæculo, quot regna in Europa Eccleſiæ ſubducta? quot in Religione conuulſa, & ad defectionem inclinantia? Vnde Auctor Prefationis pag. 138. dicit *partem propè dimidiam Chriſtiani orbis è Babylone*, hoc eſt, ab Eccleſia Romana, *exiſſe* ; eoque nomine excitat Principes Catholicos, vt Antichriſti (Pontificis) iugum

gum excutiant. At hæc minimè congruunt cum successibus Antichristi, cuius potentia crescet vsque ad finem;cui nemo poterit resistere, vt ex Scripturis constat: nedum populus sanctorũ, qui persecutionem patietur.

29 Septimò,Si persecutio Pontificis,qua persequitur Lutheranos, Caluinistas, Anabaptistas, est persecutio Antichristi; ipsi ergo sunt *sancti Dei Altißimi*, qui ab Antichristo conterentur; Danielis 7. Ipsi sunt *castra sanctorum*, & *ciuitas dilecta*, quam exercitus Antichristi cinget & affliget; Apocal.20. Si ita est (quod etiam ipsi apertè affirmant) peto an hæ præclaræ appellationes conueniant in omnes sectas huius temporis, an in aliquam tantùm? Si in omnes,quomodo id fieri potest, cùm vnica tantùm sit fides & religio,quæ hominem sanctum efficiat, sine qua impossibile est placere Deo? Nam istæ sectę habent fides & religiones valdè diuersas. Dissentiunt enim Caluinistæ & Lutherani in primariis fidei capitibus, & se mutuò hæreseos damnant. Similiter Caluinistæ Protestantes,à Puritanis;& Lutherani molles,à rigidis;& hi omnes ab Anabaptistis, & à nouis Arrianis,& Samosatenis. Itaque non possunt omnes istæ sectæ esse castra sanctorum,& ciuitas dilecta. Si vna ex his est *ciuitas dilecta*,quænam tandem est illa? quibus

notis eam deprehendemus? Singulæ enim ſectæ æquè fortiter aſſeuerant ſe hanc ciuitatem cõſtituere: Quia, inquiunt, noſtra doctrina eſt purum putum verbum Dei. Neq. aliam probationem adferre poſſunt, cùm extra Scripturas nihil ſit credẽdum. Si Caluiniſtæ ſibi hanc gloriam vindicare velint, opponent ſe Lutherani, qui plurimos & peſtilentes errores in illis notarunt: ſi Lutherani, obſiſtent Caluiniſtæ, qui non pauciores errores obiiciunt Lutheranis. Quare cùm fieri nequeat, vt omnes ſectæ ſint *ciuitas illa dilecta*; neque vlla poſſit adferri ratio, cur hæc potiùs ſit quàm illa; meritò colligimus nullam ex his ad illam ciuitatem pertinere, ſed omnes potiùs ad ſortem Antichriſti.

Rurſus, ſi grex, v.g. Caluiniſtarum eſt *ciuitas illa dilecta*: ergo Antichriſtus multò eſt antiquior Eccleſia Chriſti: multis enim ſæculis ipſe Caluiniſtas anteceſſit; vt quorum primus Apoſtolus Lutherus nondum vnum ſæculum impleuerit. Vbi quæſo ante Lutherum erant Lutheranorum & Caluiniſtarum ſynagogæ? Si erant inuiſibiles nõ audentes ſuam religionem metu Pontificis profiteri, indigni planè erant Eccleſiæ nomine, quæ eſt ciuitas ſupra montem poſita, quæ ſuum ſponſum non erubeſcit. Vnde num-

numquam ita latuit in persecutionibus Tyrannorum, quin facilè cognôsceretur. Si visibiles, quomodo non fuerunt isti fratres apprehensi ab Inquisitoribus, & puniti? Denique quomodo scitis eas anteà extitisse, cùm nullus Scriptor, nullus Historicus id tradat, nec vllum huius rei sit vestigium? Nam & ipse parens earum Lutherus anteà Catholicus fuit, & cùm furore percitus, eò quòd Indulgentiarum promulgatio ipsius Ordini in Germania delata non esset, ab Ecclesia desciuisset; non antiquos illius sectæ cultores collegit, sed Catholicos peruertit, & nouam sectam ex veterum sectarum frustis excitauit. Itaque nullo colore dicitur, religionem Lutheranam & Caluinisticam anteà extitisse.

30 Octauò, Antichristi persecutio non diu durabit, vt omnes fatentur: *nisi enim breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro*; vt Dominus ait Matth. 24. Sed persecutio Pontificis in hæreticos multis sæculis durauit: ergo hæc non est persecutio Antichristi. Nonò, Antichristus sua persecutione tollet omnem publicum Christi cultum, & in primis iuge sacrificium; vt patet ex cap. 12. Danielis. At Summus Pontifex non tollit, sed stabilit iuge sacrificium, & nouis illud regionibus infert. Itaque ex diametro

 repu-

repugnat Antichriſto. Decimò, Antichriſtus innumerabili exercitu perſequetur Eccleſiam: vt enim Apocalypſis 20. dicitur, Satanas tunc ſolutus *exibit & ſeducet gentes, quæ ſunt ſuper quatuor angulos terræ Gog & Magog, & congregabit eos in prælium, quorum numerus eſt ſicut arena maris, & aſcenderunt ſuper latitudinem terræ, & circuierunt caſtra ſanctorum, & ciuitatem dilectam, & deſcendit ignis de cælo, & deuorauit eos.* At nihil horum hactenus eſt viſum, numquam Pontifex talem exercitum habuit, vnde nec Lutheranos, nec Caluiniſtas illo perſequi potuit. Vndecimò, Antichriſtus in ſua perſecutione prohibebit, ne poſſit quis emere aut vendere abſque eius charactere, quem ſuis tradet, quo profitebuntur ſe ab eius partibus ſtare. At hactenus tot ſæculis Summi Pontifices nullum tale præceptum dederunt, nec vllum characterem Catholicis impreſſerunt; nec vllus hactenus in regno Pontificis coactus fuit aliquod tale ſignum exhibere.

RESPONSIO AVCT. PRAEFAT. DE CHARACTERE ANTICHRISTI.

Ad hoc reſpondet Auctor Præfationis, 31
pag. 98. *Character in fronte, eſt externa profeſſio ſe huic beſtiæ* (Romano Pōtifici) *ſubiici. Signum in dextra notat actualem atque implicitam obedientiam erga eam, quam putant non poſſe errare, etiamſi eos contra Prin-*

Principes suos naturales arma ferre iuberet; cui similis est cæca illa obedientia, in quam omnes Iesuitæ iurant, &c. Et infrà: *Qui non concedit absolutam hanc potestatem, neque emendi neque vendendi ius habet; quia nemo fidem seruare tenetur hæreticis, vllúmve contractum cum illis ratum habere.*

En præclaram illius loci explicationem, quæ neque textui, neque vsui applicari potest. Quomodo enim hæc professio subiectionis, & obedientia actualis, & implicita, vel cæca, in foro ad singulos emptionis & venditionis actus exhibebitur? v.g. Vis emere panem, vinum, piscem, carnem, pannum; quomodo hunc characterem proferes, vt ostendas tibi ius emendi competere? Quomodo ostendes singulis, te erga Summum Pontificem habere obedientiam, præsertim implicitam, aut cæcam? Deinde professio subiectionis est in ore, nó in fronte, vel dextra: obedientia actualis & implicita est in externa alicuius operis executione, non in dextra. At character ille Antichristi erit in fronte vel in dextra, & poterit statim venditori exhiberi. Denique hactenus in regno Pontificis neque fuit vllum præceptum, neque vsus alicuius signi in quotidianis contractibus exhibendi; vt etiam hæretici te- REFVTATVR.

ſtari poſſunt, qui in locis Catholicorum, & maximè in Italia, & Romæ ſunt verſati. Non enim rogantur, an profeſſionem ſubiectionis Pontifici fecerint; an illi obedientiam actualem & implicitam, aut cæcam præſtent. Omitto non videri Auctorem intelligere quid ſit obedientia implicita, cùm hæc ſit maximè inuiſibilis. Obedientiam cæcam in religioſis maximè commendant ſancti Patres: Baſilius conſtitut. monaſtic. cap. 23. Gregorius l. 2. c. 4. in 1. Regum: Bernardus lib. de præcepto & diſpenſat. colum. 6. Caſſianus de inſtit. renuntiantium lib. 4. c. 41. &c. Vnde non eſt irridenda.

Similiter illud de poteſtate emendi & 32
vendendi, nullum colorem habet. Si enim non poſſe emere aut vendere, nihil eſt aliud quàm contractum poſſe reſcindi, eò quòd hæreticis fides non ſit ſeruanda, parui ſanè eſt momenti, parumque afflictionis adfert. Quotuſquiſque enim eſt hæreticorum, qui metu reſciſſionis non auſit emere neceſſaria à Catholicis, aut quoſuis cum illis inire contractus? Quot contractus eo nomine à Catholicis, cum detrimento hæreticorum ſunt reſciſſi? Aut quomodo hæc reſciſſio in quotidianis rerum neceſſariarum emptionibus & venditionibus mandari poſſet executioni? Denique quis vnquam docuit Catholi-

tholicorum, hæreticis in emptione & venditione fidem non esse seruandam? Neque verum est Catholicos Doctores ita generatim & absolutè docere, hæreticis fidem non esse seruandam, vt hæretici falsò imponunt. Loquuntur enim de fœderibus iniquis, & in damnum religionis vergentibus, ad quæ hæretici per vim Catholicos compulerunt; modò tamen antè legitima auctoritate à iureiurando soluantur, & constet maiora mala ex rescissione non impendere. Idem docent hæretici nostri temporis, de fide data Catholicis, & longè ampliùs: vt in alia Disputatione ostendemus.

33 Quod autem de æquiuocatione hîc παρέργως assuitur: Nemo Catholicorum DD. docet fas esse ea vti, cùm quis legitimè à suo Iudice interrogatur; sed cùm à Iudice non suo, vel iniquè cõtra ordinem Iuris: vt cùm in Anglia à Iudicibus sęcularibus & hæreticis interrogantur Sacerdotes quorum confessiones ipsi exceperint; in quorum ædibus sacrificium obtulerint; quæ peccata in confessione audiuerint; quænam ipsi peccata Sacerdoti sint confessi; quam pœnitentiam Sacerdos eis iniunxerit; quibus icunculas benedictas distribuerint; & similia, quæ in Anglicanis Iudiciis inquiri à Sacerdotibus, multi Auctores Angli scribunt. In his Ca-

tholici docent, non teneri reum ad mentem Iudicis respondere, sed posse verborum artificio, absque tamen mendacio, se discrimini eripere. Cur enim tenear gladium occultum porrigere, vel ostendere volenti me iniquè iugulare? Cur hæretici hoc in Catholicis calumniantur, cùm ipsi in huiusmodi discrimine, etiam fidei suæ externam abnegationem, & professionem alienæ permittant? exemplo sint Puritani in Anglia, qui contra Religionis suæ dogma iurant in Primatum spiritalem Regis: & eorum Apostolus Caluinus, qui Argentinæ subscripsit sententiæ Lutheranorum, de reali pręsentia Corporis Christi in Eucharistia, ad eorum gratiam demerendam.

Decima DEMONSTRATIO, *ex miraculis Antichristi.*

ANTICHRISTVS faciet varia miracula, speciem quidem externam operis miraculosi & supernaturalis habentia, reipsa tamen inania & falsa, vt quæ præstigiis & ope diaboli constabunt. Habebit quoque varios ministros, & primarium quemdam pseudoprophetam, qui similia patrabit; & hæc omnia eo fine, vt omnes Antichristum pro Messia & vero Deo 34

agno-

agnoſcant,& adorent tum ipſum,tum imaginem eius. At nihil horum competit in Pontifices. ergo hi non ſunt Antichriſtus.

Maior patet. Primò, ex Scripturis. 2. ad Theſſ. 2. *Cuius eſt aduentus ſecundùm operationem Satanæ, in omni virtute, & ſignis & prodigiis mendacibus.* id eſt, aderit inſtructus tota diaboli poteſtate. hoc enim ſignificat illud, *in omni virtute*, Græcè ἐν πάσῃ δυνάμει, ad patranda ſigna & prodigia mendacia. *Mendacia* vocat, quia non erũt vera ſigna ſupernaturalia: ſed vel erunt præſtigiæ & illuſiones oculorum, vt cùm vnum ex capitibus Antichriſti videbitur mori, & excitari ab Antichriſto; vel ſi aliquid ſolidi habebunt, non excedent vim naturalem cauſarum creatarum. quale eſt ignem deſcendere de cælo; hoc enim diabolus fecit, cùm greges Iob perderet: & imaginem beſtiæ loqui, diabolo intus loquẽte,&c. Apocal. 13. *Dedit illi* (beſtiæ, Antichriſto) *draco virtutẽ ſuam & poteſtatem magnam; & vidi vnum de capitibus ſuis* (videtur ſignari vnus de ſeptem Principibus, qui ſe illi ſpontè ſubmittent, cùm tres alios prælio vicerit, Danielis 7.) *quaſi occiſum in mortem: & plaga mortis eius curata eſt*, nempe à beſtia, *& admirata eſt vniuerſa terra poſt beſtiam. & adorauerunt draco-* MIRACVLA ANTICHRISTI.

nem (diabolum qui operabatur in Antichristo, & quem putabant esse numen diuinum) *qui dedit potestatem bestiæ: & adorauerunt bestiam.* Dicet enim Antichristus se esse Deum & hominem, & naturam humanam esse assumptam à Diuinitate in vnionem hypostaticam. Itaque vtrumque adorabunt. Et infrà de alia bestia, quæ erit primarius ipsius pseudopropheta, dicitur *fecisse magna signa coram hominibus, vt adorarent bestiam & imaginem eius*: & inter cetera, fecisse ignem è cælo descendere, & imaginem bestiæ loqui.

Idem docent omnes Patres, & omnes Interpretes. Omnes enim hæc signa propriè, & non metaphoricè explicant, sicut hæretici. Omnes enim docent Antichristum maximum fore magum, & ope diaboli plurima signa & prodigia editurum; idq; eo fine, vt ipse ab omnibus Messias & Deus habeatur, & honore diuino colatur, vt suprà ostensum est.

Minor, nempe in Summos Pontifices nihil horum congruere, est manifesta. Pauci enim miracula à mille annis fecere: nemo illorum hominem, qui mortem simularit, visus est excitare; nemo ignem è cælo in terram deuocare; nemo vocem imagini tribuere: quæ tria hîc speciatim recensentur:

tur: & primum Antichristo, reliqua duo eius pseudoprophetæ tribuuntur. Deinde Pontifices non habent aliquem primarium pseudoprophetam, qui homines ad eius vel imaginis ipsius adorationē sub pœna mortis compellat, aut eo fine signa aliqua faciat.

35 Ad hæc respondet Auctor Præfationis tria. Primò, De signis Antichristi in genere pag. 59. signa & prodigia mendacia Antichristi, esse miracula quæ fiunt in Ecclesia Catholica. *Iam*, inquit, *quæ tandem Ecclesia iactet innumerabilia miracula, quæ tamen maximam partem aduersantur suæ ipsorum doctrinæ, nemo meliùs Bellarmino dixerit, cum iumēto suo famelico, quod pabuli oblitum, Sacramentū genibus curuatis adorabat.* RESPONSIO AVCT. PRAEFAT. DE SIGNIS IN GENERE.

Sed contrà. Si miracula quæ fiunt in Ecclesia Catholica sunt signa mendacia Antichristi; ergo non solùm à mille annis venit Antichristus, sed à temporibus Apostolorum. Singulis enim centuriis annorum plurima miracula facta sunt, vt constat ex Historia Ecclesiastica Eusebij, Socratis, Sozomeni, Ruffini; & ex vita Gregorij Thaumaturgi descripta à Gregorio Nysseno, Antonij ab Athanasio, Hilarionis ab Hieronymo, Martini à Sulpitio, Simeonis Stylitæ à Theodoreto. Plurima alia commemorantur à S. Augustino lib. 22. de Ciuitate cap. 8. REFVTATVR.

facta

facta in Africa ipsi notissima. Falsum ergo est Antichristum primum post annum Domini 600. venisse. Secundò, Si illa miracula sunt Antichristi, ergo omnes illi Sancti fuerunt ministri Antichristi: ergo Franciscus, Dominicus, Bernardus, Malachias, Bonifacius, Adalbertus, Augustinus, VVillebrordus, & omnes prouinciarum Septemtrionalium Apostoli, & reliqui iam cõmemorati fuerunt pseudoprophetæ Antichristi, eiusque instrumenta ad hominum seductionem. Ergo Sancti in cælo regnantes, & in primis beatissima Virgo, ad quorum inuocationem longè maxima pars miraculorum perficitur, quibus Ecclesia gloriatur, Antichristo seruiunt ad humani generis perniciem! Quæ omnia quàm sint blasphema, quis non videt? Ait quidam de Diuis loquens, Α'κέρδεια λέλογχε θαμινὰ κακαγόρος, *Damnum crebrò corripit maledicos*: quanto magis blasphemos? Estque hæc non vulgaris blasphemia, sed in Spiritum sanctum; qua opera virtute Spiritus sancti ad veritatis confirmationem, & mentium illustrationem patrata, referuntur in diabolicam operationem. de qua blasphemia dictum à Domino Matthæi 12. & Marci 3. *eam neque in hoc sæculo, neque in futuro remittendam.* Tertiò, Miracula Antichristi

Pindarus Olymp. Ode 1.

ſti eo fine efficientur, vt homines illum pro Deo agnoſcant & adorent. At miracula quæ fiunt in Eccleſia, non fiunt vt Pontifex Deus habeatur, aut honore diuino colatur: ergo non pertinent ad miracula Antichriſti.

Sed cur obſecro miracula Eccleſiæ aduerſantur ipſius doctrinæ? *Quia*, inquit Auctor, *inter miracula Eccleſiæ ponitur iumentum externo geſtu Euchariſtiam adorans, cùm tamen hoc Sacramentum non ſit inſtitutum, vt illud oues & boues & pecora campi adorarent*. At certè hoc iumentum, vel potius Deus per illud, impietatem Caluiniſtarum, qui realem ibi Domini præſentiam nolunt agnoſcere, egregiè confutat. ſicut olim per aſinam, Prophetæ inſipientiam redarguit. Neque ideò conſequens eſt, vt Euchariſtia ſit inſtituta, vt à iumentis adoretur: imò ideò miraculum eſt, quia ad hoc inſtituta non eſt. Cùm enim hic actus longe ſuperet naturæ brutalis captum, ſignum eſt eum prouenire ex diuino impulſu, ad pręſentiam Creatoris, cui omnia ſubduntur, teſtandam: vt S. Antonius de Padua huius miraculi patrator dicebat.

*RESPONSIO AVCT. PRAEFAT. DE DESCENSV IGNIS, ET IMAGINIS BESTIAE.

36 Secundò, *De deſcenſu ignis & imaginis adoratione reſpondet pag. 97. *Ignem eſſe fulmen excommunicationis*, *cuius*, inquit, *tanta*

tanta est vis, vt thronis exturbare Principes valeat, adeò vt omnes pro hæreticis occidendi sint & exurendi, qui bestiæ nolunt imaginem adorare, hoc est, summam eius potestatem nullis limitibus circumscriptam. Itaque *facere ignem descendere de cælo*, hoc Interprete, est *fulmen excommunicationis vibrare*: *Adorare bestiam*, est *agnoscere eius supremam potestatem. Imago bestiæ*, est *summa & illimitata eius potestas.*

REFVTATVR. Verùm quis ista à iudicio tranquillo, non ab animo intemperiis agitato, proficisci dixerit? Nam Primò, Scriptura commemorat illud tamquam rem stupendam, exoticam, & mortalium oculis insolentem. *Fecit*, inquit, *signa magna, ita vt etiam ignem faceret de cælo descendere in terram in conspectu hominum.* At fulmen excommunicationis est res quotidiana in Ecclesia, & quotannis cum summa solemnitate in multos vibratur; & nemo obstupescit. Quia etsi sit res valdè terribilis, neq. solùm possit hominem throno deiicere, sed etiam Satanæ tradere: tamen hæc vis est inuisibilis. Vnde plerosque parum terret; & hæretici illud *fulmen brutũ* vocant. Secundò, Plurimi Pontifices sanctissimi ante annum Domini 600. & ipse S. Paulus, hoc fulmen iaculati sunt in contumaces: ergo vel ipsi sunt

Antichriſti ; vel ſaltem fecerunt ſigna & prodigia mendacia,& Antichriſtiana: quorum vtrumque abſurdum eſt & blaſphemum; ac proinde etiam hæc interpretatio, ex qua id ſequitur. Tertiò, Non ipſe Antichriſtus, ſed eius pſeudopropheta ignem cælo deuocauit. At excommunicationes, præſertim in Principes,à Summo Pontifice feruntur, non ab inferioribus. ergo Summus Pontifex non eſt Antichriſtus, ſed quærendus eſt alius qui ſit Antichriſtus, cui Pontifex ſubſeruiat; ſi fulmen excommunicationis ad miracula Antichriſti pertinet.

37 Iam quod ad *imaginem beſtiæ* attinet; quomodo ſuprema & illimitata poteſtas eſt imago Antichriſti? Imago enim debet eſſe extra rem cuius eſt imago, & ab ea diſtincta: hæc autem poteſtas eſt ipſi intrinſeca. Deinde res eſt prior ſua imagine, & abſque ea eſſe poteſt. At Antichriſtus non poteſt eſſe ſine hac poteſtate; imò per hanc tamquam per formam (Auctoris & aliorum hęreticorum iudicio) conſtituitur. Ideò enim dicunt Pontificem eſſe Antichriſtum, quia hanc illimitatam *poteſtatem* ſibi arrogat; vt ſuprà Demonſt. 7. dictum eſt. Idem ergo erit forma conſtituens eſſe rei, & imago extrinſeca eiuſdem rei. Prætereà, quomodo *poteſtas* illa poteſt cerni oculis, & proponi IMAGO BESTIAE.

populo,

populo, vt ab illo adoretur? quomodo populus poteſt hanc *poteſtatem* fabricare, & domi ſuæ adorandam collocare? Ait enim Scriptura, Pſeudoprophetam dixiſſe *habitantibus in terra, vt faciant imaginem beſtiæ, quæ habet plagam gladij, & vixit.* Quomodo huic *poteſtati* datus eſt ſpiritus & loquela? Nam vt Scriptura dicit: *Datum eſt illi vt daret ſpiritum imagini beſtiæ: & vt loquatur imago beſtiæ.* Ex quibus videat Lector qualibus commentis poteſtas Pontificia oppugnetur.

Vndecima DEMONSTRATIO, *ex conſideratione nôminis.*

SCRIPTVRA Apocalypſis 13. dicit Antichriſtum habiturum nomen, cuius numerus ſit *666*. 38
Hunc autem numerum Spiritus ſanctus eo fine reuelauit, vt cùm Antichriſtus venerit, & cœperit omnia ſibi ſubiicere, ex nomine poſſit à ſapientioribus Eccleſiæ certò deprehendi, deprehenſus caueri, & alij poſſint præmoneri vt caueant. Si enim nomen habuerit, cuius litteræ hunc numerum adæquatè expleant; id certum ſignum fore hunc eſſe ipſum Antichriſtum. Ita Irenæus lib. 5. cap. 30. & paſſim Interpretes huius loci. Atqui hactenus hæretici in nullius

nullius Pontificis nomine hunc numerum oſtendere potuerunt : ergo nullus eorum Antichriſtus habendus.

Hic ſe mirè torquent, vt vel in ſpeciem videantur hunc numerum deprehendiſſe. Itaque plerique confugiunt ad nomen λατεῖνος, cuius litteræ ſummam illam conficiunt. Quam ſententiam approbat quoque Auctor noſter pag. 80. etſi firmiter ei non adhæreat. Sed eſt omnino improbabilis. Agitur enim de nomine proprio, non de communiſſimo, ex quo nihil certi de ſingulari perſona colligi poteſt. Deinde Romani Pontifices numquam appellati ſunt λατεῖνοι vel λατεῖνος, ſed λατῖνοι. quod nomen non explet illum numerum. Secundò, Communis Patrum ſententia eſt Antichriſtum fore Iudæum, vt ſuprà oſtenſum eſt, non Latinum; & Iudæorum regnum ſuſcitaturum, vt ipſi toto orbe dominari videantur cum ſuo Meſſia. Itaque non gloriabitur illo nomine λατεῖνος, ſed alio auguſtiore, quo ſignificet ſe eſſe Meſſiam in Lege promiſſum. Tertiò, Nomen Romanorũ longè fuit ſemper auguſtius quàm Latinorum: vnde etiam Græci vocabant ſe Romanos; & ſuos exercitus, exercitus Romanorum; ergo potiùs deberet vocari *Romanus* quàm Latinus.

RESPONSIO HAERETIC.

λατεῖνος.

Nec obſtat quòd Irenæus lib. 5.cap. 30. inter cetera hoc etiam nomen ponat tamquam probabile: quia accipit hoc nomen tãquam proprium; non vt commune, ſicut hæretici. Spectata autem potentia Romanorum, quæ erat ipſius ætate, non erat improbabile fore aliquando, vt illa tandem ſub finem ſæculi deueniret ad aliquẽ Principem, cui nomen eſſet λατεῖνος, qui totis viribus Eccleſiam perſequeretur, & repræſentaret Antichriſtum. Deinde Irenæus probabilius cenſet nomen Antichriſti non fore λατεῖνος, ſed τειτὰν. hoc enim eſt magnificentius, vtpote ipſi Soli congruens, & tyrannicum quiddam & minax præ ſe ferens, Antichriſti potentiæ & moribus accommodate.

REFVTATVR ALIA RESPONSIO.

39 Alij cum vident ſe hîc non poſſe euoluere, confugiunt ad numerum annorum, qui fluxerint vſque ad Antichriſti regnum, vel mortem: ſed eorum initium variè ſtatuunt. Quidam dicunt hos annos numerandos à tempore quo Pompeius ſpoliauit templum Iudæorum: alij à Domini natali: alij à Domini aſcenſu in cælum: alij a tempore quo Ioannes Apocalypſim iſtam habuit, qui fuit annus 97. Chriſti, vt ex Euſebio colligitur. Auctor Præfationis cùm Bonifacium III. faciat primum Antichriſtum, com-

computat à natiuitate Chriſti. Verùm cùm ab eo tempore vſque ad Bonifacium ſolùm reperiantur anni 606. deſunt ad numerum requiſitum 60. Vnde ſequitur manifeſtè ab Auctore perperàm Bonifacium ſtatui primum, cùm Antichriſtus 60. annis poſt Bonifacium venire debuerit. Additis autem 60. annis incidimus in Vitalianum, ſub quo nihil noui Eccleſiæ Romanæ collatum, ſed ſolùm priuilegia eius confirmata; ne videlicet Conſtantinopolitanus Patriarcha ea ſibi vſurparet. Maximas autem calamitates totis illis 60. annis Eccleſia perpeſſa; peſtem, famem, inundationem, terræ motus, Perſarum incurſiones, quibus 90. millia Chriſtianorum vno tempore occiſa, ſeditiones Orientales, hæreſim Monothelitarum, S. Martini captiuitatem & exilium, ærarij ſacri multis ſæculis congeſti expilationem. Denique ſub Vitaliano vrbs omnibus ſuis ornamentis à Græco Imperatore ſpoliata. Hoccine eſt regnum Papæ confirmari?

40 Sed inquit, *Confirmatus eſt titulus Vniuerſalis Epiſcopi ſub Vitaliano*. Verùm quid iuuat tituli confirmatio, cùm res ſemper fuerit & viguerit? Itaque cùm Auctor videret hæc eſſe parum firma, alium adhibuit computum: nimirum, vt numerus ille annorum

ALIA SENTENTIA AVCTORIS PRAEFAT. REFVTATVR.

norum ineatur à direptione templi Iudaici per Pompeium. Ab hoc enim tempore vſq. ad Bonifacium III. ſunt anni 666. Sed contrà Primò, Cur à direptione tẽpli ille numerus cẽſendus, potiùs quàm à vaſtatione, quæ multò fuit illuſtrior, aut à Domini natiuitate? Certè nulla eſt ratio, niſi quia magis ſeruire videbatur Auctoris propoſito. Quis enim diuinare queat ab illa direptione ſumendum initium huius numeri, præſertim cùm nulla vſitata computandi ratio inde ſumatur? deinde ab eo tempore vſque ad Bonifacium. Tertiũ ſunt plures anni quàm 666. nempe 669. vel 670. itaque numerus non exacte reſpondet. at debet exactiſſimè congruere; alioquin daret occaſionem errandi; & potiùs dici debebat numerum eius eſſe 670. quàm 666. Tertiò, Scriptura loquitur de numero nominis, non de numero annorum. Hæc autem duo multùm diſtinguuntur. Nemo enim numerum nominis ſana mente vocauerit numerum annorum à natiuitate Domini, &c. alioquin de ſingulis Imperatoribus & Regibus dici poterit, numerum nominis eius eſſe talem numerum. v.g. numerum nominis Caroli V. eſſe 1520. numerum nominis Ferdinandi eſſe 1558. numerum nominis Maximiliani II. eſſe 1564. & ſimilia. Quartò, Antichri-

christus tradet numerum nominis sui populis in signum, vt possint emere & vendere; vt apertè habetur cap. 13. Apocalypsis. At quis mentis compos credat illum acceptuum numerum annorum qui effluxit à natiuitate vel ascensione Christi, cuius memoriam totis viribus conabitur abolere; aut à visione Ioannis, vel à templi direptione; & hunc numerum populis traditurum, tamquam suum characterem, quo profiteantur se eius esse cultores? ex quibus cõstat quàm inconsideratè & nullo iudicio hæc in chartam sint illita.

Duodecima DEMONSTRATIO, *ex loco, & Sede Antichristi.*

41 SEDES Antichristi non erit Romæ, sed Ierosolymis: At sedes Pontificum est Romæ, non Ierosolymis: Ergo Pontifices non sunt Antichristus. DE SEDE ANTICHRISTI SYLLOGISMVS.

Maior probatur: Primò, Quia Antichristus erit Iudæus, & se Iudæis venditabit pro Messia in Lege promisso, & ab eis pro tali recipietur; vt supra n. 19. & 20. ex Scriptura, & omnium Patrum sententia ostensum est: ergo sedem suam constituet in Iudæa, nimirum in terra diuinitus promissa, & in vrbe sancta Ierusalem, de cuius gloria, PRIMA PROBATIO MAIORIS.

& magnificentia futura, multa dicuntur in Scripturis; quæ omnia Iudæi ad terrenam Ierusalem, qualis erit sub Messia, referunt. Si Romæ sedem figeret, non ostenderet se Messiam promissum: quia sedem Dauid non videretur occupare, nec implere ea, quæ de gloria & imperio illius vrbis, & Templi instauratione, à Prophetis prædicta putant. Accedit quòd Romam censeant profanam, & contaminatissimam tum idololatria veterum, tum cultu Christi, eamque habeant maximè exosam: quia à Romanis ipsorũ Principatus, oppida, Templum & Sacerdotium sunt deleta, maioribus eorum seruituti subiectis, vel variis cladibus interemptis. Itaque nullo modo credibile est sedem Antichristi Romæ fore.

SECVNDA PROBATIO MAIORIS.

Secundò, Idem apertè conuincitur ex cap. 11. Apocal. vbi dicitur Antichristum facturum bellum aduersus duos illos Prophetas, & illos occisurum. *Et corpora eorum*, inquit, *iacebunt in plateis ciuitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Aegyptus: vbi & Dominus eorum crucifixus est*. At non Romæ, sed Ierosolymis crucifixus est Dominus.

RESPONSIO AVCT. PRAEFAT.

Hæretici hîc confugiunt ad tropos, mo- 42
re consueto, cùm verborum proprietas illis
aduersatur, & dicunt hîc signari *Romam*,

quia

quia ibi Dominus magis quàm vſquam alibi per peccata crucifigitur. Ita Auctor pag. 61. Et confirmatur, quia cap. 18. v. 24. de Roma dicitur: *In ea ſanguis Prophetarum & Sanctorum inuentus eſt, & omnium qui interfecti ſunt in terra.*

Sed contrà. Primò, Quia eſt regula generalis, Non eſſe recedendum à verborum proprietate in exponendis Scripturis, niſi aliquid ad hoc cogat; alioquin nihil erit certi. quam regulam etiam Lutherus ſeruandam præſcribit, ita ſcribens in captiuitate Babyl. cap. de Sacramento panis: *Verbis diuinis non eſt vlla vis facienda, neque per hominem neque per Angelum, ſed quantum fieri poteſt in ſimpliciſsima ſignificatione ſeruanda ſunt; & niſi manifeſta circumſtantia cogat, extra grammaticam & propriam accipienda non ſunt, ne detur aduerſariis occaſio vniuerſam Scripturam eludẽdi. quo conſilio rectè Origenes olim repudiatus eſt, quòd ligna, & omnia quæ de paradiſo ſcribuntur, contempta grammatica locutione, in allegorias vertit.* Itaque cùm hîc nihil cogat, non poſſumus à proprietate recedere. Deinde Scriptura voluit clarè inſinuare vbinam illi eſſent occidẽdi. vnde cùm dixiſſet, *quæ vocatur ſpiritualiter Sodoma & Aegyptus*; quia hoc obſcurum videbatur, REFVTATVR.

batur, ne erraremus quæ illa ciuitas esset, addidit signum notissimum; *vbi Dominus eorum crucifixus est*. Nemo enim potest ignorare, vbi id factum sit. Si locutus fuisset de crucifixione per peccata, res fuisset obscurissima. Cui enim nisi hæreticis est manifestum, Christum magis crucifigi Romæ per peccata sub Pontificibus, quàm in multis aliis oppidis? Sanè Catholicis manifestũ est, illum multò ampliùs crucifigi Londini, & in aliis magnis hæreticorum vrbibus, quàm Romæ. Itaque frustrà illud additum fuisset, vtpote magis obscurum. Tertiò, Roma à Ioanne sępiùs vocatur *Babylon*: vt patet cap. 17. & 18. quia *Babylon* fuit figura Romæ; vt inquit D. Augustinus lib. 18. de Ciuit. cap. 22. nimirũ magnitudine imperij, potentia, afflictione Iudæorum, excidio vrbis & templi, deletione populi, captiuitate eorum & seruitute. Eodem modo vocatur à D. Petro Epist. 1. in fine. Nec erat ratio cur hãc appellationem mutaret in aliam minùs congruentem. At Ierusalem rectè vocatur *Sodoma*, allusione ad locum Isaiæ cap. 1. *Audite principes Sodomorum*, &c. idque ob impuritatem, superbiam, & violentiam, quæ ibi tempore Antichristi regnabunt; & Ægyptus, ob cæcitatem cordis & omnem impietatem. fuit olim ciuitas magna,

BABYLON FIGVRA ROMAE.

gna, & rurſus magna erit illo tempore Iudæis ex toto mundo eò confluentibus, eamque in Sedem Regni inſtaurantibus.

Ad confirmationem. Solùm ſignificatur illis verbis Romam ſuſtinere culpam ſanguinis Prophetarum & Sanctorum, vbique effuſi: quia per ſuos præſides & miniſtros toto orbe perſequebatur Chriſtianos, & innumerabilem eorum multitudinem occidit. Loquitur autem de Prophetis noui Teſtamenti, quales multi fuere in primitiua Eccleſia. Ridiculè interpretantur iſta hæretici de Summo Pontifice; quia variis locis aliquot Lutherani & Caluiniſtæ per Inquiſitores traditi ſunt brachio ſæculari puniendi. Hi videlicet ſunt illi Prophetæ & Sancti. Sed de hoc ſuprà n. 29.

Tertiò probatur: Tempore Antichriſti Roma erit deleta, vt apertè colligitur Apocal. 13. vbi dicitur decem illos Reges, qui breui tempore regna potientur, odio habituros fornicariam, eamque igni combuſturos & tradituros regnum ſuum beſtiæ, ſeu Antichriſto. Deinde explicans quænam illa mulier ſit, *Mulier*, inquit, *quam vidiſti, eſt ciuitas magna, quæ habet regnum ſuper reges terræ.* Quibus verbis apertè deſignat Romam, qualis erat tempore S. Ioannis, & qualis futura eſt ſub finem mundi, vt opti- TERTIA PROBATIO MAIORIS.

 mè

mè oſtendit Ribera in hunc locum, & in cap. 14. Apocal. n. 51. & ſequentibus. Neque alicui videri debet incredibile Romam aliquando rurſus imperiũ obtenturam. Quid enim ſi Turca Italiam, impiis quibuſdam Chriſtianis eum accerſentibus vel iuuantibus, aliquando obtineat, & ſedem regni Romæ conſtituat? Quo facto mirum non eſſet, ſi vicina regna hæreticorum factionibus debilitata & diſſecta, in eius quoque poteſtatem venirent; præſertim cùm hæretici Turcam regnare malint quàm Pontificem, aut Regem probe Catholicum. Hoc euentu, an non omnia quæ olim Romano imperio paruerunt, rurſus Romæ ſubeſſent, & ipſa rurſus orbi ſicut olim dominaretur? Rurſus facilè fieri poteſt, vt tam vaſtum imperium ſcindatur, & in decẽ Reges diuidatur; à quibus deinde ipſa Roma, quę illos afflixerat, exſcindatur. Magna paucis ſæculis poteſt fieri rerum conuerſio. Verùm quomodo iſta futura ſint, Deo permittamus. Hoc tamen conſtat, Romam ab illis Regibus ante regnum Antichriſti, vel ſub initium illius, eſſe euertendam: ac proinde eius ſedem Imperij eſſe non poſſe.

QVARTA PROBATIO MAIORIS.

Quartò, Danielis 11. *Figet tabernaculum ſuum in Apadno, inter duo maria, ſuper montem inclytum & ſanctum; & veniet ad ſum-*

ſummitatem eius, & nemo auxiliabitur ei. Hîc ſermo eſt de Antichriſto; vt patet ex antecedentibus & ſequentibus. Non enim illa in Antiochum conuenire poſſunt, vt benè oſtendit Hieronymus contra Porphyrium; ſed in Antichriſtum, cuius figuram gerebat Antiochus. Significatur autem Antichriſtum poſt victorias ſuas fixurum ſedem in Iudęa, & periturum in monte ſancto; vt Hieronymus, Theodoretus, & alij interpretantur. *Apadno eſt in Iudæa, vbi montana incipiunt iuxta Nicopolim; quæ olim Emaus dicta*, teſte Hieronymo. His conſentiunt ea quæ habentur Zachariæ 5. cùm dicitur: *Et leuauerunt amphoram* (in qua erat impietas) *inter cælum & terram. Et dixi ad Angelum qui loquebatur in me: Quò iſtæ deferunt amphoram? Et dixit ad me: Vt ædificetur ei domus in terra Sennaar, & ſtabiliatur, & ponatur ibi ſuper baſim ſuam.* Quibus verbis inſinuatur impietatem & excæcationem Iudaicam duraturam vſque ad illud tempus, quo ædificabitur ei domus, ſeu regnum in terra Sennaar. quod fiet quando Antichriſtus regnare incipiet, & à Iudæis in Meſſiam recipietur. Tunc impietas dominabitur, & erit ſupra baſim ſuam (Antichriſtum) locata. Itaque inchoabit regnum ſuum in regione Babylonis,

lonis, vbi plurimi Iudæi habitant (pauci enim ex captiuitate redierunt) posteà tamen transferet sedem regni in Iudæam, vt dictum est.

EX PATRIBVS IDEM PROBATVR.

Idem probatur ex communi Patrum sententia. Irenæus l. 5. c. 30. de Antichristo loquens: *Sedebit*, inquit, *in templo Ierosolymis*. Hippolytus Martyr de consummat. sæculi: *Templum construet Ierosolymis, quod confestim extructum, tradet Iudæis*. Ibidem dicit suscipiendum à Iudæis pro Messia. Cyrillus catechesi 15. *Antichristus in templo Dei sedet. quale autem hoc templum dicit? in tèmplo quod reliquum est Iudæorum.* Et infrà: *Si enim tamquam Christus ad Iudæos veniet, à Iudæis sanè adorari volet. studiosissimum se ostendet illius templi, vt ipse de progenie Dauid esse videatur*, &c. Lactantius l. 7. Diuinarum institut. c. 16. dicit, ipsum nomen Imperij Romani mutaturum, & sedem translaturum in Asiam. Hilarius can. 25. in Matth. *A Iudæis susceptus loco sanctificationis insistet*, id est, in templo Ierosolymitano. Hieronymus in cap. 11. Danielis: *Nostri*, inquit, *& meliùs interpretantur & rectiùs, quòd in fine mundi hæc facturus sit Antichristus, qui cōsurgere habet de modica gente, id est, de populo Iudæorum: & tam humilis erit atq. despectus,* 43

vt

vt ei non donetur honor regius, & per insidias & fraudulentiam obtineat principatum, & brachia pugnantis populi Romani expugnentur ab eo, & conterantur: & hoc faciet, quia simulabit se ducem esse fœderis, hoc est legis & testamenti Dei,&c. Quomodo sedem suam statuet Romæ, si simulabit se ducem fœderis, qui impleat promissiones veteris Testamenti Iudæis factas? Idem in fine cap. 11. dicit *Antichristum interficiendum in monte sancto*: idque probat ex Isaia.

Nec obstat quod Hieronymus q. 11. ad Algasiam ait quòd sedebit *in templo Dei, vel Ierosolymis, vt quidam*, inquit, *putant; vel in Ecclesia, vt veriùs arbitramur.* Quia credibile est illũ etiam in Ecclesiis Christianorum se ostentaturum, in loco eminenti, vt ab omnibus tamquam Deus adoretur. Denique omnes veteres docent illum fore Iudæum, & à Iudæis pro Messia recipiendum. Itaque non est dubitandum quin sedem regni in Iudæa sit constituturus, vt diuinas promissiones de futura illius terræ & populi felicitate, & imperio in totum orbem, implere videatur.

44 Auctor Præfationis totis viribus contendit sedem Antichristi esse vrbem Romanam. Primò, Quia Apostolus 2. ad Thessalo- OBIECTIONES AVCT. PRAEFAT.

ſalonicenſ. 2. de Antichriſto ita dicit: *Vt in templo Dei ſedeat. Id eſt* (inquit Auctor pag. 57.) *in ſinu & penetralibus Eccleſiæ. Iam vbi ſit Apoſtolica illa Sedes, cuilibet relinquo diuinandum: ſed & quis in ea ſedens pro Deo ſe gerat peccata condonans, animas redimens, fidei articulos definiens, omnium hominum cenſor & Iudex, ipſe à nemine iudicandus.*

Reſpondeo: Si templum Dei accipiamus pro templis Chriſtianorum, non ſolùm Romæ eſt templum Dei, ſed aliis locis innumeris. Nihil ergo nos ad Romam aſtringit. Sed Romæ ſunt, inquit, *penetralia Eccleſiæ*. Ita eſt, ſi metaphoricè Sedem Apoſtolicam vocemus *penetralia Eccleſiæ*. Sed probãdum eſt illi hæc penetralia per *tẽplum Dei* intelligi. Sanè Patres paſſim *templum Dei* accipiunt propriè, nimirum pro templo materiali & viſibili, vt oſtenſum eſt. Numquam enim à propria ſignificatione ad tropos confugiendum, quando ex illa nihil abſurdi ſequitur. Nec refert, quòd aliqui per *templum Dei* intelligant corda Fidelium; quia myſticè exponunt, nec litteralem ſenſum negant. Deinde quis vmquam Sedem Apoſtolicam (hoc eſt auctoritatem Pontificiam) vocet *templum Dei?* aut occupare ſedem Apoſtolicam, dicat eſſe *ſedere in tem-*

templo Dei? Semper ergo Pontifices in templo Dei ſedent, etiam dum foris deambulant: quia ſemper auctoritatem ſuam retinent. Illos autem actus, quos Auctor hîc commemorat, non ſufficere *vt ſedeat in templo gerens ſe tamquam ſit Deus*, ſuprà n. 24. demonſtratum eſt.

45 Secundum Argumentum pag. 60. *Ioannes*, inquit, *fuſiùs licet* μυστικώτερον *deſcribit hunc Antichriſtum, quem ſub figura prodigioſæ cuiuſdam beſtiæ, cui ſeptem erant capita, cornua decem,* XIII. *cap. proponit, deinde* XVII. *interpretatur. Vbi illam appellat meretricem, quæ ſederet ſuper aquas multas, & prodigioſæ beſtiæ inſideret. Deinde ſic concludit illud caput, vt mulierem hanc magnam illam ciuitatem, quæ Regibus terræ dominatur, appellet: & tam illo capite quàm* Cap. 18. *initio proximi ciuitatem magnam Babylonem vocet.* v. 2. *Itaque Romam eſſe aut fore ſedem illius Antichriſti, locus iſte perſpicuè, & ſine vlla contradictione declarat.*

Argumentum igitur in forma eſt tale. Antichriſtus eſt prodigioſa illa beſtia quæ deſcribitur Apocal. 13. v. 1. Hæc autem beſtia eſt meretrix illa, quæ ſedet ſuper aquas multas, Apocal. 17. v. 1. Hæc meretrix eſt ciuitas magna quæ regibus dominatur cap. 17. v. 18. Hæc ciuitas magna eſt Babylon myſti-

myſtica: Babylon myſtica eſt Roma: ergo ſedes Antichriſti erit Roma.

Videri poſſit Auctor σκοτοδινία laboraſſe in tam longo Sorite. Inferēdum enim erat: *Ergo Antichriſtus eſt ciuitas Romana*, vt cuiuis mentem parumper aduertenti planum eſt. Multum intereſt inter Antichriſtum & ſedem regni eius; inter hominem & ciuitatem: quæ tamen Auctor pro iiſdem habere videtur. Expreſsè enim hìc dicit *Antichriſtum eſſe illam meretricem cap. 17. v. 1. & hāc meretricem eſſe Babylonem ſeu Romam.* & pag. 104. dicit *hanc mulierem eſſe caput adulterinæ eccleſiæ*, eique tribuit omnia illa horrenda quæ Scriptura ibi commemorat. & infrà eadem pag. dicit: *Ipſa ſe caput viſibile indigetat, quatenus diſpenſatrix eſſe vult, & ſola myſteriorum Dei interpres. Denique magnus hic in terra Deus & Auctor fidei, myſtes eſt profeſſione, id eſt, ſacerdos*, &c. Et tamen ibidem dicit *hanc mulierem eſſe Babylonem illam magnam, matrem fornicationum & abominationum terræ.* Et pag. 107. ſic ait: *Deinde vno verbo explicat mulierem, quæ ſuper illam* (beſtiam) *ſedebat, ſeu Monarcham quæ regebat eam, non eſſe aliud quàm magnam illam ciuitatem quæ dominabatur Regibus terræ, ſedem imperij deſignans.* Itaque iuxta hunc Auctorem Anti-

Antichriſtus eſt *Sacerdos*, eſt *Babylon magna*,eſt *Roma*,eſt *Monarcha Romæ inſidens*, eſt *Rex* & *ſedes regni*. Nimirum iſta eſt ſolida & clara huius loci explicatio, omnibus Patrum explicationibus præferenda.

Sed quis non videat iſta eſſe manifeſtè *ἀσύςατα*, & turbati cerebri phantaſmata? Quomodo idem poteſt eſſe Monarcha & ciuitas, Rex & regni ſedes, Babylon & homo? Quis mentis compos Antichriſtum vocet Babylonem, Romam, ciuitatem? Quare mulier illa inſidens beſtiæ cap. 17. non eſt Antichriſtus,ſed Roma;vt ipſa Scriptura explicat in fine cap.cùm ait:*Mulier, quam vidiſti, eſt ciuitas magna, quæ habet regnum ſuper Reges terræ.* Vbi ſignificatur Roma impia, qualis fuit tempore Ioannis, & futura eſt ſub finem ſæculi. Hæc dicitur *Babylon* myſtica,quia illi ſimilis,& per eam præſignatur;vt ſuprà n.42.oſtenſum. Accedit quòd illa mulier ſit cōburenda à decem Regibus,qui eam odio habebunt;vt expreſſè Scriptura docet cap. 17. At non comburent Antichriſtum:quia ei ſuam poteſtatem tradent, eiq́ue ſeruient,vt ibidem habetur.

Omitto quæ ſcribit Auctor pag. 104. de nomine *myſterij*, vt oſtendat illud Pontifici conuenire. Non enim mulieris illius nomen eſt *myſterium* (vt Auctor ſupponit) ſed

F *Baby-*

Babylon. Per vocem *myſterium* inſinuat S. Ioannes Babylonem & fornicationes myſticè accipienda,non propriè. Fruſtrà ergo in myſterio quæritur myſterium, ad ſtruendam Pontifici calumniam.

Tertium Argumentum eſt pag.60. *Deinde*, inquit, *hanc mulierem eſſe illum Antichriſtum liquet ex tempore quo vim ſuam atque operationem exercet; quod erit quadraginta duûm menſium, prout cap.* 13. *habetur, prorſusq́; conſentit cum illo triennio & ſex menſibus; quod temporis ſpatium omnes Pōtificiј regno Antichriſti tribuunt.* 46

Reſpondeo: Cap. 13. non dicitur de muliere quòd operationem ſuam exercebit mēſibus quadraginta duobus, ſed de beſtia, quam initio illius capitis deſcribit. Fatemur autem hanc beſtiam eſſe Antichriſtum. Verùm dicimus hanc beſtiam multùm diſtingui ab illa muliere, quam Ioannes vidit cap. 17. quam conſtat eſſe Romam, non Antichriſtum. Auctor verò ſupponit eam mulierem eſſe Antichriſtum, quod erat probandum;& ita petit principium.

Quartum Argumentum,ibidem: *Beſtia cum ſeptem illis capitibus & decem cornibus, quorum vnum caput vulneratum eſt, rurſuſq́; ſanatum*, 13. & 17. *capitibus iuxtà deſcribitur: quam in priore capite, ex tempo-* 47

tempore quo regnum obtinebit, Antichriſtum eſſe conſtat: in poſteriore Romam ſignificari nomine Babylonis, Pontificiorum ipſorum confeßione euincitur. Ita iam liquidò probatum eſt Romam eſſe ſedem Antichriſti.

Reſpondeo dupliciter. Primò, non eſſe eamdem beſtiam quæ deſcribitur cap.13.& cap. 17. Quæ enim deſcribitur cap. 13. eſt Antichriſtus, vt Auctor fatetur: quæ autem cap.17.nō poteſt eſſe Antichriſtus. Primò, Quia illa beſtia antecedit decem illos reges, quos Scriptura dicit venturos,&regnū nondum accepiſſe: ſed Antichriſtus non antecedet illos decem reges, ſed ſequetur; vt apertè colligitur ex cap.7. Danielis, & c. 17. Apoc. v.17. Illis enim regnātibus orietur Antichriſtus, cui ipſi poteſtatem ſuam tradent Roma deleta. Secundò, Quia mulier illi beſtię inſidens eſt Roma impia, conſiderata ſecundùm totum illud tempus quo dominata eſt orbi, & perſecuta Martyres Ieſu, eorum ſanguine ſe inebrians, vt antiqui Patres exponunt. Sic enim conueniunt illi omnia, quæ ibi ei tribuuntur. Atqui tunc nondum erat Antichriſtus. Vnde Antichriſtus non poteſt eſſe beſtia, cui Roma tunc inſidebat. Idem cogitur fateri Auctor. Nam ipſius ſententia, mulier inſidens beſtiæ eſt Antichriſtus: ergo beſtia cui inſidet non poteſt eſſe Anti-

BESTIAM DE QVA CAP. XVII. APOCAL. NON ESSE ANTICHRISTVM.

christus: nisi fortè idem sibi ipse insideat, sitque idem sessor & vector, equus & eques; sicut anteà idem ipsi erat homo & ciuitas, Monarcha & sedes Monarchæ, &c. Quid ergo illa bestia, cui mulier insidet, designat? Quidam monarchiam Romanam, quam Roma administrabat, signari volunt, quæ sub forma portentosæ bestiæ Danielis 7. describitur. Sed hæc opinio non videtur vera: tum quia illa bestia Danielis 7. longè alia forma describitur: tum quia ea, quæ hîc dicit S. Ioannes de hac bestia, nō possunt Imperio Romano accommodari. Non enim de Imperio Romano tēpore S. Ioannis dici poterat, *Fuit & non est*, cùm tūc maximè floreret. Deinde non potest explicari qui sint illi septem Reges Imperij Romani, è quibus quinque eo tēpore ceciderunt, sextus regnabat, & septimus nondum venerat, qui paruo tempore erat regnaturus. Nam plurimi post illum qui tunc erat, nēpe post Domitianum, impiissimi sunt secuti. Denique quomodo ipsum Imperium est octauus Rex, & tamen vnus ex septem? Imperium enim non potest numerari tamquam vnum ex Regibus Imperij, cùm omnes illos Reges complectatur.

Itaque verius est quod alij docent, bestiam istam nō esse Imperium Romanum, sed diabolum consideratum vt regnantem

in mundo, quem Dominus *Principem huius mundi* vocat. Huic ſunt *ſeptem capita,* nimirum Reges impij ſeptem ętatum mundi, per quos populum Dei ſingulis ætatibus perſequitur. *Ex his quinque*, cùm illa viſio oſtenderetur, *ceciderant*; nimirum qui ad quinque ætates mundi ante Chriſti aduentum tranſactas pertinebant: *ſextus iam erat*; nimirum perſecutor ſextæ ætatis, quæ à Chriſti aduentu extenditur vſque ad Antichriſtum: *ſeptimus venturus erat*; nimirum Antichriſtus, *ſed modico tempore regnum obtenturus*. *Beſtia dicitur eſſe octauus*; quia diabolus etiā perſequitur per ſeipſum quantum poteſt: & rurſus dicitur eſſe ex ſeptem; quia in ſuis capitibus viget & perſequitur, maximè in Antichriſto, in quo tota vis Satanæ reſidebit, & affliget populum Dei. Dicitur illa beſtia *fuiſſe, & modò non eſſe*; quia ante Chriſti aduentum obtinebat mundi Imperium, ſed per Chriſti mortem illud amiſit: eſtque *ligata ad mille annos*, hoc eſt vſque ad tempora Antichriſti. Tunc *modico tempore ſoluetur*, & dominabitur, ſed mox rurſus deturbabitur Imperio, & æterno exitio vnà cum Antichriſto & pſeudopropheta addicetur. Qui plura hac de re volet, conſulat Riberam noſtrum in cap. 17. Apocalypſis. Nobis ſatis eſt non eſſe eam-

dem beſtiam quæ cap. 13. & cap. 17. deſcribitur, vt volebat Auctor.

Reſpondeo Secundò, argumentum Auctoris non cohærere. quæ enim eſt iſta ſylloge: *Beſtia cap. 13. eſt Antichriſtus: at Roma ſignificatur nomine Babylonis cap. 17. Ergo liquidò conſtat Romam eſſe ſedem Antichriſti?* Omittitur quod erat præcipuum & probandum, beſtiæ illius ſedem eſſe Babylona; quod iam ſæpiùs oſtenſum eſt eſſe falſum.

Non cenſui hîc omittendam pulchram expoſitionem beſtiæ & ſeptē capitum eius, quam habet Auctor pag. 87. Vbi cùm *ſcortum Babylonicum* inſidens beſtiæ Apocalyp. 17. dixiſſet eſſe *Antichriſtum*, & *ſedem Imperij* ipſius, ac *ciuitatem Romanam*; pari ſubtilitate interpretatur beſtiam cui mulier inſidebat, & capita illius: *Beſtia*, inquit, *ipſe eſt Antichriſtus. ſeptem eius capita, ſunt ſeptem imperij formæ, illi ſedi propriæ; quarum quinque iam ceciderant. Reges enim primò fuerunt; deinde exactis Regibus, Conſules, Dictatores, Decemuiri, Tribuni militum. Sexta erat, quo tempore Ioannes conſcripſit hunc librum, Cæſarum Imperium. Septima quæ nondum venerat, & exiguo ſpatio erat duratura, Eccleſiaſtica eſt Epiſcoporum; quæ tranſlationem Imperij Roma Conſtantinopolim cōſecuta eſt. Octaua, quæ*

eſt

est Bestia, ipse est Antichristus (Romanus Pontifex) *qui quidem censetur octauus propter illius summum & absolutum Imperium: simul tamen septimus, quia visus est successisse Episcopis in Ecclesiastica quadam ratione imperandi*, &c.

Videri hæc possint alicui deliria, nec immeritò. Vt enim omittam apertam ἀντίῤῥησιν, cùm mulier illa dicitur esse Antichristus, & ciuitas Romana; quomodo illa bestia cui insidet mulier potest esse Antichristus, si ipsa mulier est Antichristus? An fortè sibi ipse insidet, estque simul sessor & vector? Deinde quomodo isti septem reges sunt septem Imperij formæ, cùm Imperium Romanum numquam gubernatum fuit per Tribunos militum? hoc enim munus pertinebat solùm ad militiam, eratque idem ferè quod modò apud nos munus illius quem vocant *Maestro del campo*, & *Mareschal du camp*, vt inquit Budæus. Deinde Tribunatus iste non excludebat ordinariam administrationem Imperij, quę fiebat per Consules, vel Imperatores, sed simul cum ea consistebat. Si de Tribunis plebis intelligat, malè hos Tribunos militũ vocat, qui multùm ab illis differunt. deinde Tribuni plebis non vltra quindecim annos Rẽpub. administrauere; Decemuiri vix biennium. Dictatura

quoque non erat aliqua ordinaria poteſtas, ſed extraordinaria ad breue tempus, nempe non vltra ſex menſes, ob aliquam grauem neceſſitatem vrgente periculo alicui commiſſa: vnde non poteſt cenſeri forma diſtincta. Deinde ſpectabat potiſſimùm militiam, & media ad illam neceſſaria. vide de his l. 2. π. De orig. Iuris. Poteſtas Epiſcoporum Romanorum, à tempore Conſtantini vſque ad tempora Bonifacij, non poteſt etiam cenſeri inter formas illas; quia hi numquam Imperium rexerunt. nam toto illo tempore fuere Imperatores Romani, qui Imperium Occidentale gubernarunt; quorum multi ipſum Pontificem non parum afflixerunt. Similiter poſt Bonifacium Tertium numquam Pontifices Imperium Romanum in temporalibus adminiſtrarunt. nam ſemper Imperatores fuere. Illam autem poteſtatem abſolutam, qua in omnes Chriſtianos poſt Bonifacium vſi ſunt, etiam ante illum habuere, eaque vſi ſunt, quantum ratio temporum permittebat, & rerum conditio poſtulabat. Prætereà quomodo ratio gubernandi Epiſcoporum, quam vult deſignari per ſeptimum Regem, breui tempore manſit, cùm mãſerit 276. annos, vt ipſe fatetur? Nec valet quod ait, manſiſſe breui tempore facta comparatione ad tempus, quo poſteà

Ponti-

Pōtifices abſoluta poteſtate dominati ſunt, quod eſt pluſquam mille annorum: quia Scriptura loquitur abſolutè, non comparatione temporis longiſſimi: vel certè loquitur comparatione reliquarum formarum; quarum reſpectu 276. anni nō poſſunt cenſeri breue tempus, cùm gubernatio Regum, Tribunorum & Decemuirorum ſimul iuncta tanto tempore non durauerit.

Denique vt alia multa omittam, ſi iſta beſtia eſt Summus Pontifex, quomodo illæ ſeptem formę Imperij ſunt eius capita, cum priùs extiterint, quàm ipſe cœperit eſſe Antichriſtus? nam vt Auctor fatetur, cœpit eſſe Antichriſtus circa annum 606. at tunc illæ formæ præceſſerant. Imò tempore D. Ioannis iam quinque ceciderant. Itaque capita beſtię ſunt priora quàm ipſa beſtia; & quando capita aliquot ſęculis periere, tūc tandem oritur ipſa beſtia. Erit ergo ἀκέφαλος, non ſepticeps. Quis dicat iſta à ſobrio ſcripta?

48 Quintum Argumētum, pag. 63. *S. Ioannes cap. 17. dicit, ſeptem capita illius beſtiæ quam deſcripſerat cap. 13. eſſe ſeptem Reges, quorum quinque cecidiſſe, vnum eſſe, ſeptimum nondum veniſſe; ſed cùm venerit, exiguo ſpatio remanſurum: beſtiam autem quæ fuit & non eſt, octauum eſſe, & vnum tamen è ſeptem, qua deſignat Antichriſtum,*

qui nondum venerat temporibus Apostolorum, sed posteà erat venturus. Vnde manifestum est Babylonem, quæ eadem est Roma, fore sedem Antichristi.

Respondeo: Et hoc Argumentum est simile ceteris. In antecedente sunt tres propositiones, ex quibus duæ sunt manifestè falsæ: & consequens nullam habet connexionem cum antecedente. Falsum enim est septem capita bestiæ cap. 13. esse septem illos Reges de quibus cap. 17. quia bestiæ illæ sunt planè diuersæ: vt iam ostensum est. Nã *bestia*, de qua cap. 13. denotat *Antichristum: bestia* verò de qua cap. 17. est diabolus, vt Regnum huius mundi obtinens. Secundò, Sentẽtiâ Auctoris *mulier insidens bestiæ* cap. 17. est Antichristus: ergo falsum est hanc bestiam cap. 17. esse Antichristum. debet enim sessor esse distinctus à vectore. Tertiò, Illa visio cap. 17. extenditur ad tria tempora, nimirum ad tempus quod præcesserat illam visionem, & ad tempus illius visionis, & ad futurum post illam; & ad illa tria tempora pertinet illa bestia. Nam vt Angelus exponens hanc visionem ait, quinque ex capitibus illius bestiæ, seu regibus sub bestia dominantibus, iam ceciderant, cùm visio illa ostenderetur. Sextum iam regnabat, & septimum nondum venerat; & cùm vene-

venerit, modico tempore erat mansurum. Itaque illa bestia non denotabat Antichristum. Hic enim non fuit ante tempora S. Ioannis; nec eius capita, seu principes illi seruientes. Verùm Antichristus signatur per septimum Regem, qui est septimum caput bestiæ, qui modico tempore dicitur mansurus.

Consecutio etiam nulla est: quia etiamsi illa bestia esset Antichristus, probandum tamen esset sedẽ illius bestiæ esse Romam: at hoc nondùm præstitum est. Ex quibus videat Lector quales nugas hęretici pro perspicuis demonstrationibus venditent.

Decimatertia DEMONSTRATIO, *ex consideratione temporis quo regnabit persequens Ecclesiam.*

49 ANTICHRISTI regnum erit breue; solùm enim tres annos cum medio illud plenè obtinebit: etsi enim credibile sit plures annos insumpturum vt crescat, & omnia sibi subiiciat; tamen certum est non regnaturum nisi tres annos cum medio, postquam omnia obtinuerit, & cœperit Ecclesiam generatim persequi. At Pontifices iam multis sæculis regnarunt, vt aduersarij fatentur: ergo illi non sunt Antichristus.

TRES ANNOS CVM MEDIO PERSEQVETVR ECCLESIAM.

Maior

Maior probatur clarè ex Scripturis & Patribus. Ex Scripturis, Daniel 7. *Tradentur*, inquit, *in manus eius vſque ad tempus & tempora, & dimidium temporis*. Quo in loco manifeſtum eſt illum loqui de Antichriſto; neque id hæretici negant: & ſignificat illum perſecuturum Sanctos *ad tempus*, hoc eſt ad annum, *& tempora*, hoc eſt duos annos (in Hebræo eſt עִדָּנִין, quod in duali legi poteſt mutatis punctis עִדָּנַיִן, quo modo haud dubiè legit Hieronymus) *& dimidium temporis*, hoc eſt medium annum: itaque ad tres annos cum medio. Et cap. 12. cùm Daniel petiiſſet ab Angelo: *Vſquequò finis horum mirabilium*, quæ ipſe in ſuperiore viſione vidiſſet, nimirum regni & perſecutionis Antichriſti? iurauit Angelus: *Quia in tempus, & tempora, & dimidium temporis:* ſignificans illa tribus annis & medio finienda. Et paulò pòſt: *A tempore cùm ablatum fuerit iuge ſacrificium, & poſita fuerit abominatio in deſolationem* (id eſt Antichriſti regnum fuerit erectum ad vaſtandam Eccleſiam) *dies mille ducenti nonaginta*; qui efficiunt tres annos cum medio & dies duodecim.

Idem probatur ex Apocalypſi Ioannis. 50
nam cap. 11. dicit: *Calcabunt gentes ciuitatem ſanctam per menſes quadraginta duos:* id

id est, tres annos cum medio opprimant impij Ecclesiam, nimirum sub Antichristo. Et cap. 12. *Mulier (*Ecclesia Christi*) quam persequitur Draco* (per Antichristum) *fugit in solitudinem, vbi habet locum paratum à Deo, vt ibi pascat eam diebus mille ducentis sexaginta:* nimirum vsque prope finem persecutionis. Idem significatur paulò infrà: *Datæ sunt*, inquit, *mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, vt volaret in desertum in locum suum, vbi alatur per tempus, & tempora, & dimidium temporis.* Eadem itaq. sunt 1260. dies, & *tempus, & tempora, & dimidium temporis.* Nec refert quòd tres anni cum dimidio sint 1277. dies: tum quia defectus paucorum dierum non impedit quo minùs possint dici tres anni cum dimidio: tum quia vox Hebræa פְּלַג non significat præcisè medietatem, sed partem. Et cap. 13. *Data est illi* (Antichristo) *potestas facere & gerere bellum cum Sanctis, & vincere eos per menses quadraginta duos.* Huic consentaneum est illud quod Dominus ait Matth. 24. dies persecutionis extremæ, nimirum quæ erit sub Antichristo, *propter electos fore breuiandos*, id est fore paucos; tempus fore breue. Et cap. 20. Apocalyp. Expletis mille annis soluendus est satanas *modico tempore.* solutus autem erit toto tempore regni Antichri-

tichristi: erit ergo hoc tempus modicum, non aliquot sæculorum.

SENTENTIA PATRVM.

Idem docent omnes Patres. Irenæus l. 5. c. 3. *Cùm vastauerit Antichristus hic omnia in hoc mundo, regnans annis tribus & mensibus sex, & sederit in templo Ierosolymis, tunc veniet Dominus,* &c. Hippolytus Martyr Orat. de consummat. sæculi: *Dimidium hebdomadæ prædicabunt Prophetæ* (Enoch & Elias) *dimidium hebdomadæ, hoc est tres annos cum dimidio, regnabit Antichristus super terram: pòst auferetur regnum eius & gloria.* Lactantius l. 7. Diuinarum institut. cap. 17. *Dabitur ei desolare orbem terrarum mensibus quadraginta duobus.* 51

Hieronymus in cap. 7. Danielis explicans illum vers. *vsque ad tempus*, &c. *Tempus annum significat: tempora iuxta Hebraici sermonis proprietatem, qui & ipsi dualem numerum habent, duos annos præfigurant: dimidium autem temporis sex menses, quibus sancti potestati Antichristi permittendi sunt, vt condemnentur Iudæi, qui non credentes veritati susceperunt mēdacium,* &c. Et in cap. 11. *Tribus cum medio annis, hoc est mille ducentis nonaginta diebus, sanctos persecuturus est, & posteà corruiturus in monte inclyto & sancto.*

Auctor operis imperfecti Homil. 49. in Matth.

Matth. *Quod autem tribus annis & sex mensibus protendendum sit Antichristi regnum, multæ Scripturæ significant.*

Augustinus l.20.de Ciuit.c.23.explicans illum locum Danielis 7. *Et tradentur in manus eius vsque ad tempus*, &c. *Antichristi aduersus Ecclesiam sæuissimum regnum, licet exiguo temporis spatio sustinendum, donec Dei vltimo iudicio sancti regnum accipiant sempiternum, qui vel dormitãs hæc legit, dubitare non sinitur.* Itaque iudicio Augustini nemo ratione vtens dubitare ea de re potest. Theodoretus in cap.7. Danielis dicit hanc phrasim: *per tempus & tempora*, &c. explicari in fine cap. 12. per dies 1290. Denique idem sentiunt reliqui omnes posteriores.

Respondet Auctor Præfationis pag. 64. illum numerum certum poni pro incerto: & significari Antichristum regnaturum per mediam hebdomadam. Hebdomadam autem esse totum tempus quod est inter primum & secundum Christi aduentum. mediam hebdomadam esse dimidium illius spatij: *Sanè*, inquit, *cui vel paulùm modò notus est stilus, & loquẽdi modus S. Ioannis in Apocalypsi sua, facilè animaduertet illum numerum certum pro incerto ponere consueuisse.* Probat à simili, ex numero *duodecim*

RESPONSIO AVCT. PRAEFAT. NVMERVM CERTVM ACCIPI PRO INCERTO.

decim millium signatorum è quauis tribu, de quibus c. 7. & ex numero *exercitus ducentûm millium* (inquit) qui missi ad delendam tertiam hominum partem cap. 9. Quibus verbis condemnat hîc Auctor omnes Patres & Doctores Ecclesiæ extremæ imperitiæ. Nullus enim eorum est (eius iudicio) *cui vel paulùm modò notus sit stilus & loquendi modus S. Ioannis.* non Irenæus, non Hippolytus, non Cyrillus Ierosolymitanus, non Hieronymus, non Augustinus, non Prosper, non Theodoretus, nec quisquam posteriorum. Omnes enim litteraliter exponunt de tribus annis & medio; nec vnquam vel per somnium illis in mentem venit, quod Auctori hîc perspicuum, & cuiuis tenuiter in phrasi S. Ioannis versato obuium videtur. Sed hic est mos scribendi hæreticorum, vt vbi aliquod paradoxum toti antiquitati repugnans statuere volunt, contemptis omnibus Patribus, dicant id esse certissimum & perspicuum; vt alibi latiùs ostendemus.

OMNES PATRES CONDEMNAT IMPERITIAE EXTREMAE.

REFVTATVR.

Verùm hoc figmentum facilè refutari 53
potest. Primò, Quia tot sæculis nemini vel dubitando in mentem venit; quod est signum ab omni specie probabilitatis abesse. Secundò, Quia D. Augustinus suprà citatus dicit illud de tribus annis & dimidiato regni

Anti-

Antichristi adeò esse perspicuum, vt qui vel dormitans verba Danielis legit, dubitare non possit. Tertiò, Quia Scriptura ipsa duobus aliis modis, nimirum per numerum mensium, & per numerum dierum explicat quid per illam locutionem velit intelligi. significari enim menses 42. dies 1290. nam menses 42. sunt tres anni cum dimidio: similiter dies 1290. Quo ergo colore defendi potest ibi non significari tres annos & dimidium; sed multas annorum centurias? Quartò, Quomodo tot annorum centuriæ possunt dici adæquatè menses quadraginta duo, aut dies mille ducenti nonaginta? Si enim *tempus, & tempora, & dimidium temporis* apud Danielem & Ioannem sunt decem vel duodecim annorum centuriæ: oportet vt etiam menses 42. & dies 1290. qui spatio illi æquantur, sint decem vel duodecim annorum centuriæ. At quis sanus id dixerit?

Quintò, Antiochus erat figura Antichristi; tempus autem maximæ persecutionis Antiochi, qua auferendum erat iuge sacrificium, & conculcandum sanctuarium, clarè explicuit Daniel cap. 8. v. 14. per dies cùm ait: *Vsque ad vesperam & manè duo millia trecenti*; qui numerus dierum efficit sex annos, tres mēses, & viginti dies, quod tempus consentit cum euentu, vt ex historia Ma-

chabæorum conſtat. Ergo ſimiliter hîc numerum dierum accipere debemus. Dimidia ferè parte breuior erit Antichriſti perſecutio; quia longè ſæuior. Vnde Dominus propter electos non permittet illam eſſe diuturnam, vt Matth. 24. dicitur.

Sextò, Quando Scriptura exprimit tempus per hebdomadas, ſemper intelligit tempus certum: nimirum hebdomadam annorum, vt Danielis 9. *Septuaginta hebdomades abbreuiatæ ſunt ſuper populum tuum*, &c. vel dierum, vt Leuitici 23. nam *hebdomas* idem eſt quod ſeptenarius; vnde eſt indifferens ad dies, & annos, &c. Quare etiamſi Daniel expreſſè dixiſſet Antichriſtum regnaturũ dimidiam hebdomadam, quærendum fuiſſet certum tempus, nempe ſeptem annorum, vel ſeptem dierum, cuius dimidium tribueretur eius regno. Sicut cùm Danielis 9. dicitur, *Cõfirmabit pactum multis hebdomada vna, & in medio hebdomadis deficiet hoſtia*, &c. intelligitur hebdomas annorum; & *in medio illius*, hoc eſt, exactis tribus annis cum dimidio illius hebdomadis, defectura ſignificatur hoſtia, &c. Itaque omni ratione caret quod Auctor ait, *per hebdomadam ſignari totum tempus, quod eſt à primo aduentu vſque ad ſecundum*. Quis vmquam ita locutus eſt? & quare

quare hoc potiùs dicatur hebdomas, quàm decas vel chilias? præsertim cùm aliquoties hoc tempus per mille annos explicetur?

54 Nec refert quòd aliquando numerus certus pro incerto vsurpetur: id enim solùm locum habet in numeris integris (vt sunt mille, centum, & apud Latinos sexcenta, apud Græcos μύρια, apud alias nationes alij) idque vel ad designandum in confuso numerum ingentem; vt cùm satanas dicitur ligandus per mille annos, quo denotatur totum tempus quod est à morte Christi vsque ad Antichristum, vt communiter Patres exponunt. Item Psal. 104. dicitur; *Verbi quod mandauit in mille generationes.* id est, in omnes generationes vsque ad finem sæculi, etiamsi essent mille vel plures: etsi certum sit esse longè pauciores. Vel cùm veluti exempli causa certus numerus ponitur, eò quòd nihil ad propositum referat, vtrùm ille vel alius sumatur. Sic Isaiæ 4. *Apprehendent septem mulieres virum vnum, &c.* Numquam autem id fit in fractis. Quis vmquam de re quæ durauit mille annis, dicat illam rem durasse tribus annis cum dimidio, aut dimidiam hebdomadam annorum, aut per tempus, & tempora, & dimidium temporis? Quæ aures ferant istam orationis insolentiam, ne dicam fatuitatem?

QVANDO NVMERVS CERTVS PRO INCERTO.

tem? *Tempus* enim annum deſignare apud Danielem cõſtat ex dictis,& ex cap.4. v.13. & 22.vbi *ſeptem tempora* ſunt ſeptem anni.

Quod ad numerum *duodecim millium* ſignatorum ex quauis tribu attinet, is numerus eſt integer. Deinde non deſunt boni interpretes, qui putent non accipi pro incerto: quod & mihi valdè probabile videtur, ob multas cauſas. Idem dico de numero exercitus cap. 9. qui non eſt ducentûm millium (vt Auctor ſcribit) ſed ducentorum millionum, vt more vulgi loquar; ſiue vt Scriptura dicit, *vicies millies dena millia*, hoc eſt, vicies mille myriades. Sed parum refert vtrùm numerus certus pro incerto in iſtis exemplis ponatur: quia ſunt numeri integri,& maximam multitudinem in confuſo deſignare poſſunt. Alia eſt ratio in numero trium annorum cum dimidio. Ex his clariſſimè patet regnum Antichriſti, quo perſequetur Eccleſiam, ſolùm fore trium annorum cum dimidio:ac proinde regnum ſpiritale Pontificis,quod iam tot ſæculis ſtetit,non eſſe regnum Antichriſti.

OBIECTIO AVCTORIS PRAEFAT.

Obiicit Auctor pag.65. Si tempus regni 55
Antichriſti erit ad amuſſim trium annorum & ſex menſium: ergo *certò poterit præſciri dies Iudicij, quod planè toti nouo Teſtamento repugnat. Nam illud tempus*

ex

ex sententia Pontificiorum incidit in dies nouissimos, exceptis 45. diebus. Hanc obiectionem iam pridem multi fecere Catholicorum, ad quam dupliciter responderi potest. Primò, Negando consecutionem. Nam etsi multi Catholici Doctores, inter quos Hieronymus & Theodoretus ea verba Danielis 12. v. 12. *Beatus qui expectat & peruenit ad dies mille trecentos triginta quinque* (qui numerus continet 45. dies post occisum Antichristum) explicent de aduentu Domini ad Iudicium; tamen hæc sententia non est certa, sed solùm probabilis. Itaque solùm probabilis coniectura ex ea capi poterit: qualem etiam ex multis aliis sapientiores Ecclesiæ viri capient; vt ex signis quę fient in sole, luna, stellis, mari, &c. Non enim desunt DD. (inter quos Ribera in cap. 20. Apocal. n. 73.) qui ea verba aliter intelligant, nimirum de magna tranquillitate tunc secutura in Ecclesia; qui putant mundum vt minimùm adhuc septem annos tunc duraturum. Quod etiam ex c. 39. Ezechielis videtur confirmari; vbi dicitur exercitu Gog & Magog diuinitus deleto cadauera per septem menses continuos sepelienda, & arma per septem annos comburenda.

RESPONSIO. AN POTERIT PRAESCIRI DIES IVDICII.

Secundò, Nullo modo Scripturæ repugnare,

gnare,ſi dicamus Antichriſti tempore,& eo occiſo, poſſe à ſapientibus Eccleſiæ illud tempus præſciri: imò idcircò Dominum Matth. 24.nobis tot indicia dediſſe,vt ex illis cognoſcamus illum diem appropinquare: *Cùm*,inquit, *videritis hæc omnia, ſcitote quia propè eſt in ianuis.* Quod autem Matthæi 24.& Marci 13.ait,*De die illo nemo ſcit*, &c. intelligendum eſſe de iis, qui Antichriſti aduentum, & nouiſſima illa tempora antecedunt. Quando autem ad illa peruentum erit, facile tunc ſciri poſſe. Neque enim vis facienda in voce *die*, quaſi ſolùm de die propriè dicto ſit ſermo; ſed *dies* more Hebræo accipitur pro tempore, etiamſi vnum menſem, vel etiam annum complectatur. Apoſtoli enim de tempore quærebant, quo vicinitas vel diſtantia illius aduentus cognoſci poſſet. Simili modo dicere potuiſſet neminem ſcire tempus aduentus Antichriſti,aut ſignorum cęleſtium, quæ Iudicium antecedent. Plerique tamen è vulgo ignorabunt hoc tempus inſtare,nec volent credere: & ita,*cùm dixerint, Pax & ſecuritas; repentinus eis ſuperueniet interitus*, vt ait Apoſtolus 1. ad Theſſal. 5. ſicut accidit tempore Noë, cui exitium impendens annuntianti nolebant fidem adhibere.

Deci-

Decimaquarta DEMONSTRATIO, *ex consideratione potentiæ, & prælio-rum eius.*

56 ANTICHRISTVS habebit maximum imperium & potentiam politicam per totum pænè orbem, & omnes Principes eius ditioni temporali subiicientur. Maxima etiam geret in Oriente bella, quibus tres Reges sibi subiiciet, nimirum Regem Ægypti, Libyæ, & Æthiopiæ; quibus subactis, alij sponte se illi submittent, eique seruient. At nihil horum habet locum in Summis Pontificibus: ergo, &c. Maior probatur, Primò ex Scripturis; Apocal. 13. v. 7. *Data est ei potestas in omnem tribum, & populum, & linguam, & gentem, & adorauerunt eam omnes qui inhabitant terram.* Loquitur autem de potestate regia, qua vbique liberrimè & pro arbitrio dominabitur, & omnia plenissimè habebit in sua potestate; ita vt possit leges præscribere quas volet; vetare contractus omnes iis qui characterem ipsius nō habuerint, & interficere omnes qui ipsum noluerint adorare, vt ex decursu istius capitis constat. Cap. 20. describitur exercitus eius collectus ex quatuor mundi partibus, cuius numerus erit in-

PROBATVR ANTICHRISTI POTENTIA EX SCRIPTVRIS.

ſtar arenæ maris. Erit ergo Princeps potentiſſimus.

ROMANVM IMPERIVM DIVIDENDVM IN DECEM REGES ... INSINVAT SCRIPTVRA MVLTIS LOCIS.

Præterea Scriptura variis locis indicat 57
Imperium Romanum ſub finem ſæculi diuidendum in decem Reges, & eo tempore oriturum Antichriſtum. Hunc, etſi initio ſit obſcurus, ita tamen repentè auctum iri, vt tres ex illis decem Regibus prælio victurus ſit, eorumque regna occupaturus. quo facto reliquos ſe & ſua regna illi ſubmiſſuros, eiuſque fore veluti miniſtros: & ſic obtinebit omnia regna illorum decem Regum, atque adeò quidquid olim tenuere Romani.

Inſinuat hoc Scriptura multis locis. Primò, Danielis 7. in viſione beſtiæ quartæ habentis cornua decem, inter quæ ortum eſt cornu paruulum, à quo tria cornua ex decem euulſa ſunt. Beſtia illa quarta deſignat quartum regnum, nempe Monarchiam Romanorum, quæ olim fuit potentiſſima, omnia conterens & ſibi ſubiiciens. decem cornua ſunt decem Reges, vt ibidem dicitur, nempe in quos tandem iſta Monarchia deſinet, & diuidetur. Cornu enim potentiam, & Principem potentem deſignat, metaphora Hebræis vſitata, vt ex multis locis eſt perſpicuum. Cornu paruulum, quod illis regnantibus orietur, eſt Antichriſtus; vt ex factis

factis quæ illi tribuuntur apertè conuincitur. Nam eadem omnino tribuit illi Ioannes cap. 13. quæ Daniel hoc loco. hoc cornu tres Reges humiliabit eos vincendo. Quinam autem hi futuri ſint, indicatur Danielis 11.v.43. nempe Ægypti, Libyæ,& Æthiopiæ.

Secundò, Inſinuatur idem Apocalyp.13. cùm deſcribit Ioannes Antichriſtum per beſtiam habentem capita ſeptem, & cornua decem. ſeptem capita deſignant ſeptem Reges, qui victis tribus ſe illi ſubmittent. Hi erunt principes & capita regnorum,& exercituum ſub ipſo. decem cornua ſunt regna decem Regum, in quæ orbis tunc erit diuiſus. Ipſe enim erit ſupremus illorum Rex. Vnde in cornibus habet decem diademata. Ad regna enim ſeptem Regum qui ſe illi ſubmittent, addenda regna trium quos ipſe anteà vincet,& occidet; ſicq. erunt decem.

Tertiò, Inſinuatur c.17. Apocalyp. v.12. vbi decem cornua beſtiæ illius mulierem portantis (hoc eſt diaboli impia regna ſuſtentantis) ſunt decem poſtremi Reges, in quos imperium diaboli diuidetur, qui vna hora poteſtatẽ poſt beſtiam accipient; quia breuĩ tempore ſub diabolo regnabunt;& poteſtatem ſuam beſtiæ tradent, nimirum Antichriſto, quia ſe illi vel victi, vel ſponte

ſubmittent, & ad eius imperium amplificandum ſe conferent.

Quartò, His conſentanea eſt viſio ſtatuæ Danielis 2. cuius tibiæ ferreæ deſignãt monarchiam Romanam; quę ſicut tibiæ geminę ſunt, ita multis ſęculis gemina fuit, Oriẽtalis & Occidentalis. Deſinunt hæ tibiæ in pedes partim ferreos, partim fictiles: quia poſterioribus ſæculis Monarchia iſta futura erat ex parte ſolida, ex parte infirma. Nam aliquot ſæculis pars Orientalis fuit ſolida, pars Occidentalis infirma: deinde aliis aliquot ſæculis contrà ſe res habuit. Nam Occidentalis potens fuit, Orientalis infirma. Nunc verò hæreticorum factionibus rurſus Occidentalis infirma eſt; & Orientalis ſub Turca, qui ſe Imperatorem Orientis ſcribit, valdè potens. Denique hi pedes deſinunt in decem digitos, partim ferreos, partim fictiles: quia vltimò deſinet totum Imperium iſtud in decem Reges: qui potentiſſimi quidem erunt; ſed breui tempore regnabunt, Antichriſto omnia illorum regna occupante. Tunc lapis percutiet ſtatuam in pedibus, quia Chriſtus delebit extrema iſtius Monarchiæ iam ad Antichriſtum tranſlatæ, & deinde ſubſequetur Chriſti regnũ ęternum.

Denique his conſentit illud Apoſtoli 2. ad Theſſal. 2. vbi dicit non venturum diem

Domi-

Domini, *nisi venerit discessio primùm* (generalis defectio à Romano imperio) *& reuelatus fuerit homo peccati*, &c. Et infrà: *Et nunc quid detineat scitis, vt reueletur in suo tempore*: quid moretur Antichristi aduentum, qui diuina ordinatione venire non debet, nisi Imperio sublato. Quòd autem venire debeat, probat: *Nam mysterium iam operatur iniquitatis*, &c. id est, ipsius prodromi & præcursores, qui sunt illius iniqui typus, iam vim suã exercere incipiunt, Christum in membris suis persequendo. Itaque vt ipse veniat nihil superest, quàm vt qui nũc rerum potiuntur Romani Principes regnẽt, donec eorum monarchia è medio tollatur. Tunc enim reuelabitur ille iniquus. Ita ferè explicant hunc locum SS. Patres, & pleriq. Interpretes. Tolletur autem è medio per generalem defectionem, seu apostasiam, vt Apostolus loquitur, diuiso Imperio in decem Reges, quibus deinde Antichristus eorum regnis occupatis succedet; vt dictũ est.

Auctor in Præfat. pag. 56. per *discessionem* intelligit *discessionem generalem à fide*, & dicit *omnes Pontificios constanter affirmare eam tantùm fore temporibus Antichristi: alioquin*, inquit, *eorum Ecclesia esset quotidie erroribus obnoxia, quod omnino ipsorum doctrinæ repugnat.*

Sed

Sed manifestè falsum est id omnes Pontificios affirmare: imò (si vnum ex recentioribus excipias, cui per imprudentiam tale quid excidit) nemo id docet; tantum abest, vt omnes constanter id affirment. Dicunt quidem multi DD. fore vt plurimi tunc à fide discedant, nemo tamen dicit hanc defectionem fore generalem, ita vt Ecclesia deficiat, & erroribus tunc sit obnoxia, vt Auctor hîc insinuat. Norunt enim Catholici DD. *Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis: esse domum Dei ædificatam supra petram: portas inferi aduersus eam non præualituras; esse regnum Christi, quod æternum stabit, nec vmquam concidere poterit*. Deinde si tempore Antichristi vel paulò antè futura est generalis discessio à fide, ita vt Ecclesia concidat; ergo non erit tunc ampliùs *ciuitas dilecta*, nec erunt *castra sanctorum*, quæ ab impiis oppugnentur, nec erunt *electi*, qui in errorem non possint induci: quorum vtrumque repugnat Scripturæ Apocal. 20. & Matth. 24. Denique Ecclesia quę Christo protegente & opitulante in tot aliis persecutionibus & præliis aduersus portas inferorum perstitit inuicta, non potest succumbere in vltima. Sicut enim tunc acriùs oppugnabitur; ita quoque fortiùs defendetur: ne diabolus solutus

1. ad Timoth. 3. *Matth. 16.*

lutus præualuiſſe Chriſto, eiuſque regnum in nihilum redegiſſe, videri poſſit. Itaque non loquitur Apoſtolus de generali diſceſſione à fide, ſed à Romano Imperio, cui tamen plurimorum à fide & Apoſtolica Sede diſceſſio erit coniuncta.

58 Idem probatur ex Patribus. Irenæus l. 5. cap. 25. *Daniel nouiſſimi regni finem reſpiciens, id eſt, nouiſſimos decem Reges, in quo diuidetur regnum illorum ſuper quos filius perditionis veniet*, &c. Et infrà: *Poſt eos* (decem Reges) *exurget alius, qui ſuperabit alios omnes, qui ante eum fuerunt, & tres Reges deminorabit*. Et infrà: *Manifeſtum eſt itaque quoniam ex his* (decem) *tres interficiet ille qui venturus eſt, & reliqui ſubijcientur ei; & vaſtabunt Babylonem*, &c. Romam indicans. Et paulò pòſt dicit regnum (Romanorum) in decem diuidi debere; idque ſignari decem digitis pedum ſtatuæ illius myſticæ, quam vidit Nabuchodonoſor. PROBANT PATRES.

D. Hippolytus Orat. de conſummat. ſæculi: *Decem digitis pedum imaginis ſignificauit decem Reges, inde* (ex monarchia Romana) *exortos*. Et infrà: *Tria cornua, quæ ab eo* (Antichriſto) *radicitus euellentur, tres Reges indicant Aegypti, Libyæ, Aethiopum, quos deleturus eſt acie bellica; quibus omnibus*

bus potitus, iam tyrannus formidabilis Sanctos affliget.

Tertullianus lib. De resurr. carnis, explicans locum illum 2. ad Thessal. 2. ait: *Nisi veniat abscessio primò vtique huius regni, & reueletur delinquentiæ homo, id est Antichristus*. Et infrà: *Donec de medio fiat, quis? nisi Romanus status, cuius abscessio in decē Reges dispersa Antichristū superducet.*

Lactantius l. 7. Diuinarum institut. c. 15. loquens de sæculi termino: *Tunc*, ait, *peragrabit clades orbem, metens omnia, & tamquam messem cuncta prosternens: cuius vastitatis & confusionis hæc erit causa, quòd Romanum nomen, quo nunc regitur orbis (horret animus dicere; sed dicam quia futurum est) tolletur de terra, & Imperium in Asiam reuertetur: ac rursus Oriens dominabitur, & Occidens seruiet.* Et cap. 16. *Nulla requies bellis exitialibus erit, donec Reges decem pariter existent, qui orbem terræ non ad regendum, sed ad consumendum partiantur. Hi exercitibus in immensum coactis, disperdent omnia. Tum repentè aduersus eos hostis potentissimus ab extremis finibus plagæ Septemtrionalis orietur, qui tribus ex eo numero deletis, qui tunc Asiam obtinebunt, Princeps omnium constituetur*, &c. Antichristum intelligit.

Ambro-

Ambrosius in cap. 2. Epist. 2. ad Thessal. *Non priùs veniet Dominus, quàm Romani regni defectio fiat, & appareat Antichristus, qui interficiet sanctos, reddita Romanis libertate, sub suo tamen nomine:* nimirum quia nomen Romani Imperij erit deletum, omnibus in potestatem Antichristi translatis.

Hieronymus in cap. 7. Danielis refutata Porphyrij expositione ait: *Ergo dicamus, quod omnes scriptores Ecclesiastici tradiderunt, in consummatione mundi, quando regnum destruendum est Romanorum, decem futuros Reges, qui orbem Romanum inter se diuidant, & vndecimum surrecturum esse Regem paruulum, qui tres Reges de decem Regibus superaturus sit, id est, Aegyptiorum Regem, & Africæ, & Aethiopiæ, sicut in consequentibus manifestiùs dicemus; quibus interfectis, etiam septem alij Reges, victori colla submittent,* &c. Vbi nota, teste Hieronymo, hanc esse omnium Patrum antiquorum sententiam.

Chrysostomus Homil. 4. in 2. ad Thessal. 2. *Quando Romanorum imperium de medio sublatum fuerit, tunc ille Antichristus veniet.* Et infrà dicit illum *occupaturum regnum Romanorum,* hoc est, ditiones quæ aliquando fuere sub Imperio Romano.

Idem

Idem habent Theophylactus & Oecumenius in eumdem locum

Auctor tractatus de Antichristo apud Augustinum tom. 9. *Dicit Apostolus Paulus Antichristum non anteà in mundum venturum, nisi venerit primùm discessio, hoc est, nisi omnia regna discesserint à Romano imperio, quæ priùs subdita erant. hoc autem tempus nondum aduenit: quia licet videamus Romanum imperium ex maxima parte destructum; tamen quamdiu Reges Francorum durauerint, qui Romanum imperium tenere debēt, Romani dignitas ex toto non peribit, quia in Regibus suis stabit.*

Prosper in dimidio hebdom. cap. 9. *Notandum sanè post bestiam hæc omnia esse ventura: id est, sublato regno in quo mulier sedet ebria Sanctorum sanguine; id est, sublato imperio Romano.*

Theodoretus Orat. 7. in Danielem: *Perspicuum igitur ita prædicere fore vt decem* (Reges) *circa finem mundi simul exurgant; & postremus Antichristus oriatur, regnumq́; obtinere contendat: quem cum ipsis bellaturū, ac tres ex ipsis euersurum asserit.*

Constat ergo hanc esse communem & receptam antiquorum sententiam. Quibus positis, perspicuè conuincitur Romanum Pōtificem non esse Antichristum. Primò,

Quia

Quia numquam ipse monarchiam Romanam vt Rex tenuit, angusta ditione contentus. Secundò, Quia numquam exercitus in Oriente duxit. Neque vmquam Regem Ægypti, Africæ, & Æthiopiæ prælio vicit & occidit. Tertiò, Quia nondum apparuit monarchiam Romanam in decem Reges diuisam; ex quibus, deuictis tribus iam nominatis, ceteri regna sua illi tamquam suo Regi submiserint, & potestatem suam illi tradiderint.

59 Ad hoc vltimum respondet Auctor, pag. 106. Distinguam orationem confusam in suas partes, vt sigillatim refutari possit. Primò igitur dicit *Scripturam cùm de decem Regibus agit, ponere numerum certum pro incerto: similiter cùm agit de septem capitibus, & decem cornibus draconis, seu diaboli: nec posse aliter intelligi. Secundò, Hos decem Reges esse omnes in commune Reges Christianos, & liberos Principes ac Respublicas: quia horum potestas eodem tempore cœpit cum bestia (illustriora enim orbis Christiani regna, non nisi ruente Ethnico Imperio Romano libertatem suam vindicarunt) atque indidem* (à tempore ruentis Imperij) *Antichristum suum regnũ auspicatum esse. Tertiò, Omnes Principes Christianos hactenus in adoranda bestia (Antichristo, Romano* RESPONSIO AVCT. PRAEFAT.

mano Pontifice) perseuerasse, in eius obsequium catholicè & vniuersim consentiendo, omnem ei potestatem & auctoritatem suam concedendo, pedes eius exosculando, cum ea simul calicem Idololatriæ hauriendo, bellum cum Agno in persecutione sanctorum eius, iubēte ea, gerendo. Quartò, Tempore opportuno, quod Deus præstituit, Principes Catholicos ab Agno superandos, hoc est conuertendos ad veram fidem (Caluinisticam) *& tunc eos meretricem* (Sedem Apostolicam) *odio habituros, eius carnem comesturos, & ipsam igne crematuros. Et hunc,* inquit, *in modum via Regum Orientis erit patefacta.*

REFVTATVR. Sed hæc facilè conuinci possunt vanitatis. Nam quod ad primum attinet; si *denarius* accipitur pro numero incerto, cur toties variis locis repetitur? Cur bestia semper dicitur habere cornua decem, & Scriptura interpretatur Reges decem? Cur non aliquando istum numerum mutat, vt solet fieri cùm incertum numerum designare volumus? Præterea cur toties illum numerum diuidit in tres & septem, & dicit tres Reges ab Antichristo victos; insinuans septem reliquos se illi adiunxisse? Similiter tria cornua ex decem euulsa? Ineptissimè de numero incerto ita loqueremur: quia nulla est

NVMERVM CERTVM NON PONI PRO INCERTO.

ratio

ratio cur ſic diuidatur, aut cur potiùs tria cornua ex decem dicantur euulſa, aut tres Reges victi, quàm quinque: aut cur potiùs dicantur ſeptem capita, quàm centum. Pari modo ſi ſeptem capita beſtiæ illius quæ deſcribitur cap. 17. ſunt numero incerto; quomodo dicitur ibidem ſeptem capita eſſe ſeptem Reges, ex quibus quinque ceciderunt, ſextus iam ſit, & ſeptimus ſit venturus, &c. quis vmquam ita numerum incertum in certas portiones diſtribuit? Denique communis Patrum ſententia eſt numerum certum, nimirum decem Reges, non plures, aut pauciores deſignari; vt ex ſupradictis conſtat.

60 Ex quibus refutatur etiam quod 2. & 3. loco Auctor dicit, Omnes Principes Catholicos his decem Regibus deſignari, &c. Primò, Quia certus numerus deſignatur, non incertus, vt oſtenſum eſt. Deinde, cùm plus quàm mille Principes Chriſtiani ab eo tempore, quo cœpit Imperium deficere, extiterint; ſi omnes illos deſignare volebat, potiùs millenario, quo ſignificamus ingentem aliquã multitudinem, quàm denario, quem exempli cauſa, & ad mediocrem numerum indicandum adhibemus, vti debuiſſet. Tertiò, Illi decem Reges ſimul extabunt & regnabunt; vt ex Theodoreto, & aliis Patri-

PER DECEM REGES NON DESIGNARI REGES CATHOLICOS.

H 2 bus

bus est ostensum: & Scriptura insinuat in statua illa mystica, cuius tibiæ in decem digitos terminantur: & cùm tradit tres Reges ex illis decem, vno veluti impetu, ab Antichristo vincendos. At Christiani Principes non simul extant, sed multis sæculis sunt diuulsi. Quartò, Quia illi decem exiguo

Apocalyp. 17.v.12. tempore regnabunt: *Potestatem*, inquit, *tamquam Reges vna hora accipient post bestiam* (sub diabolo.) At Principes Christiani plurimis sæculis regnarunt. Quintò, Isti Reges tradent regnum suum bestiæ (Antichristo) *donec cõsummentur verba Dei*, hoc est, donec impleantur quę Deus per Danielem prædixit de regno Antichristi, eiusque persecutione duratura per tres annos cum medio. Loquitur autem de traditione, quæ omnia ipsius subiiciant potestati, agnoscentes illum pro suo Rege. At non ita subiecerunt omnes Principes sua regna Pontifici; quamuis semper agnouerint illum pro suo capite, & legitimo superiore in spiritalibus, & indirecte in temporalibus, nempe quatenus id ad gubernationem spiritalem est necessarium.

Sextò, Si omnes Catholici Principes designantur per illos decem Reges: ergo quotquot sunt, & fuerũt iam à mille annis Principes Catholici, sunt impiissimi, & scelera- 61

tissi-

tiſſimi, vtpote capita, cornua, & primaria inſtrumenta Antichriſti. Conſtat enim ex Scripturis, & Patribus, decem illos Reges, in quos Imperium Romanum diuidetur, qui Antichriſto poteſtatem ſuam tradent, eiq́. ſe ſubmittent, fore impiiſſimos & crudeliſſimos. Nam per eos concitabit & exequetur immaniſſimam illam perſecutionem aduerſus Eccleſiam, & coget omnes ad ſe adorandum. Itaque erunt non minùs impij & flagitioſi, quàm fuerit olim Nero, Caligula, Domitianus, Heliogabalus, Decius, Diocletianus, Iulianus Apoſtata, & ſimiles. Et ſanè ſi Antichriſtus omnium mortalium qui vmquam extiterunt, erit impiiſſimus & ſceleratiſſimus, vt omnes docent (ſicut enim in Chriſto fuit tota vis & plenitudo Spiritus ſancti, ita in Antichriſto tota virtus Satanæ iam ſoluti & laxati ſe exeret, vt Patres tradunt) quis dubitet ipſius capita, per quæ omnia animi ſui decreta exequetur, & cornua quibus omnem Dei cultum euertet, proximum impietatis & ſcelerum gradum obtentura?

Impiiſſimi ergo & ſceleratiſſimi iam à mille annis omnes Imperatores Summo Pontifici adhærentes, omnes Reges Chriſtianiſſimi Galliæ, omnes Reges Catholici Hiſpaniæ, Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, Da-

niæ, Poloniæ, Hungariæ, & ceteri Principes ſupremi, & Reſpublicæ abſolutæ, Sedis Apoſtolicæ auctoritatem agnoſcentes. *Omnes enim ſunt capita, & cornua beſtiæ*, & primaria organa Antichriſti, *perſecutores Sanctorum, hoſtes Agni: omnes in obſequium beſtiæ catholicè & vniuerſim conſenſerunt; omnes ſua regna, ſuamq́ue potentiam omnem beſtiæ tradiderunt, & ad eius imperium amplificandum contulerunt: omnes beſtiam adorarunt; omnes cum ea ſimul calicem Idololatriæ hauſerunt, & bellum cum Agno in perſecutione Sanctorum geſſerunt:* & hactenus in his omnibus perſeuerant.

Rurſus quò quis ex iſtis ampliùs fuit addictus Sedi Apoſtolicæ, neceſſe eſt eò fuiſſe magis impium. Maximè ergo impius Carolus Magnus, qui tot ditionibus potentiam illius auxit. Maximè impij S. Henricus & S. Otho Imperatores; S. Sigiſmundus Rex Burgundiæ; ſancti, Edmundus, Richardus, Oſvvaldus, Reges Angliæ; S. Eduardus Rex Britāniæ; S. Edilbertus Rex Cantiorum in Anglia; S. Stephanus Rex Hungariæ; S. Olaus Rex Noruegiæ; S. Canutus Rex Daniæ; S. Ludouicus Rex Franciæ. Hi enim omnes Sedis Apoſtolicæ fuere ſtudioſiſſimi, eiusq́ue Imperium ſummo conatu præ ceteris amplificare conati ſunt, inſti-

institura & mandata illius diligentissimè sunt executi.

Nunc relinquo cuilibet considerandum quàm sint ista atrocia & contumeliosa in omnes Principes Catholicos,& blasphema in Sanctos. Quid atrocius potest dici in Principem Catholicum, quàm ipsum esse vnum ex capitibus & cornibus bestiæ, seu Antichristi,cultorem Idolorum,persecutorem Sanctorum, hostem Agni? Non opus est ista refutare, sed expendere,& suis librare momentis. hoc sufficit ad omnem refutationem.

62 Quod ad quartum attinet, vbi prædicit Reges Catholicos, qui nunc Antichristi sunt capita, *tempore diuinitus præfinito conuertendos* (nempe à fide Catholica ad Caluinismum) & tunc Sedem Apostolicam euersuros, & Romam combusturos; spero prædictionem falsam fore, & contrarium potiùs euenturum, vt Principes hæretici,ab huius æui Pseudoprophetis seducti, redeant ad vnicam illam Ecclesiam Christi, extra quam salus nō est,sed certissima damnatio. Mirificè autem *victoriam Agni aduersus illos Reges*, interpretatur illorum Regum conuersionem. Constat enim ex Scriptura illos non conuertendos,sed igne cælesti vnà cum suis exercitibus absumendos; vt apertè

indicatur cap. 20. Apocalyp. & cap. 39. Ezechielis, de quo plura infrà n. 86. *Vincet eos Agnus, quia Dominus dominorum est, & Rex regum*, ait Scriptura cap. 17. Apocal. hoc est, quia omnibus Regibus est potentior, omnium Dominus & Iudex. At non opus est magna potẽtia vt homines ad Caluinismum trahantur; satis eò impellit natura corrupta, satis allicit carnis libertas, licentia vitæ, & fides illa specialis, per quam nulla scelera saluti possunt officere.

Decimaquinta DEMONSTRATIO, *ex consideratione duorum Prophetarum Enoch & Eliæ.*

REGNANTE Antichristo, comparebunt duo magni Prophetæ, qui se illius doctrinæ opponent; de quibus Scriptura Apocal. 11. tradit ista: Primò, *Prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti saccis.* hoc est, toto tempore persecutionis Antichristi, paucis diebus exceptis. quod indicant verba præcedentia: *Ciuitatem sanctam* (Ecclesiam) *calcabũt* (gentes) *mensibus* 42. Dies enim 1260. efficiunt menses 42. seu annos tres cum medio; vt suprà dictum est. Secundò, *Si quis voluerit eis nocere, ignis exiet de ore eorum* (ad eorum imperium, vt olim 63

olim ad imperium Eliæ) *& deuorabit inimicos eorum.* Tertiò, *Habebunt potestatem claudendi cælum, ne pluat diebus prophetiæ ipsorum, & potestatem super aquas conuertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plaga quoties voluerint.* Quartò, *Cùm finierint testimonium suum, Antichristus occidet eos.* Quintò, *Eorum corpora iacebunt in plateis ciuitatis magnæ,* &c. *vbi & Dominus eorum crucifixus est,* hoc est, in Ierusalem. Sextò, *Iacebunt ibi per tres dies cum dimidio, toto mundo inspectante, & mirum in modum gaudente.* Septimò, *Post tres dies & dimidium resurgent, & omnibus inspectantibus ascendent in cælũ.* Octauò, *Eadem hora fiet magnus terræ motus, & decima pars ciuitatis corruet oppreßis septem millibus hominum: ceteri dabunt gloriam Deo cæli.* At nihil horum regnante tot sæculis Summo Pontifice hactenus visum est, vel auditum. Ergo Summi Pontificis regnum, non est regnum Antichristi, nec ipse Antichristus.

*RESPONSIO AVCT. PRAEFAT. NOVVM ET VETVS TESTAMENTVM ESSE DVOS PROPHETAS ILLOS.

Hîc hæretici non habent quò se vertant nisi ad tropos & metaphoras, consuetum obstinatæ mentis refugium.

64 Itaque Auctor Præfat. duobus modis respõdet. *Primò pag. 78. *per duos istos testes intelligi vetus ac nouũ Testamentum. Nam,*

inquit, *vt Antichristus non potest non inimicus esse verbo Dei, illudq́; supra omnia odisse: sic nihil intentatum relinquet, quo illud dedecoret, corrumpat, supprimat, & quibus poßit artibus, destruat.* Deinde explicat quomodo *liber noui & veteris Testamenti vim passus sit à Babylonica monarchia. Primò, Quia ad minuendam*, inquit, *eius auctoritatem vtuntur variis dicteriis; eiusmodi sunt, nasus cereus, mortua littera, Lesbia regula, sexcēta alia probri & ignominiæ plena. Secundò, Quia traditiones hominum, atque auctoritatem Ecclesiæ his testibus præferunt; idq́; ex ipsorum doctrina apparet.* Confirmat ex *libello Cardinalis Peron, scitam hanc inscriptionem præferente, De insufficientia Scripturæ sanctæ. Tertiò, Quia complures veteris versionis*

Lucæ 15. *v.*8. *locos etiam corruptißimos corrigi minimè patiũtur: cuiusmodi sunt; Euertere domum, pro Euerrere, ad inueniendum denarium. Et*

*Ioan.*21. *v.*22. *illud de Ioanne dictum; Sic eum volo manere donec veniam, pro Si: tametsi non solùm mendi, sed etiam mendacij manifestum sit, vt sequentia textus verba declarant. Quartò, Quia vulgatam editionem archetypis originibus Hebræorum & Græcorum anteponunt. Quintò, Quia maximam partem apocryphorum exæquant Scripturis canonicis;*

cis, contra Patrum & Conciliorum decreta. Sextò, Illa autem quàm ſacrilega corruptio, Dominam pro Domino ponere in toto Pſalterio? Sic enim Dominæ noſtræ Pſalterium à Bonauentura Doctore Seraphico editum, non ita pridem denuò Pariſiis excuſum. nónne hoc eſt Chriſti, matriſq́; perſonam ac dignitatem confundere? Septimò, Quia hi teſtes multis ſæculis ſuppreſſi, & ad ſilentium damnati fuere; vt pro hæretico combureretur, qui in manus ſumere auderet; & ſic abſconditi in ignota lingua iacuerunt, vt pauci poſſent adire: quorum in locum Legendæ ſubierunt, & portentoſa mendacia, quibus omnia ſuggeſta & templa reſonabāt.

Verùm hæc nihil aliud ſunt quàm mera figmenta, & iratę mentis ἐκϐράσματα, omni colore veri deſtituta. Nam Primò, vt omittam illud ἄκυρον & inſolens, quo duo libri vocantur duo Prophetæ à Deo miſſi, vt opponant ſe Antichriſto; Iſti duo teſtes, quos Deus mittet, erunt teſtes viui, qui poſſint ſe explicare, diſputare, refutare aduerſarios, oſtendere iſtum hominem eſſe Antichriſtum, eius ſigna eſſe mendacia, ſoluere obiectiones, edere miracula; denique qui poſſint occidi & mori, vt ex verbis Scripturæ patet. Idem apertè conuincunt reliqui omnes actus, qui eis à Scriptura tribuuntur. At duo

REFVTATVR.

duo iſti libri ſunt teſtes mortui, nec poſſunt certamen inire cum aduerſariis, aut ſe explicare, & obiecta ſoluere; neque occidi.

Secundò, Iſti duo teſtes prædicabunt ſolùm per dies 1260. amicti ſaccis, illiſque expletis finietur tempus prædicationis illorum. At iſti duo libri iam prædicarunt per quindecim ſæcula, & nondum finitum eſt tempus eorum; nec prædicant amicti ſaccis, ſeu ciliciis.

Reſpondet Auctor *tempus prædicationis eorum eſſe priorem partem dimidiæ hebdomadæ ſpiritalis, ſiue primos ſexcentos annos à Chriſti ortu: eo tempore prædicaſſe amictos ſaccis, quia prædicarunt pœnitentiam; eo tēpore expleto peremptos ab Antichriſto.*

Sed contrà. Primò, Iſta hebdomas ſpiritalis planè fictitia eſt, & omnis rationis expers, vt ſuprà n. 53. oſtenſum. Deinde Scriptura exprimit tempus prædicationis eorum per dies 1260. non per dimidium hebdomadę ſpiritalis. Oſtendatur ergo quomodo illo dierum numero impleatur tempus prædicationis librorum noui & veteris Teſtamenti. Prætereà tempore prædicationis teſtium clauſum erit cælum ne pluat, & terra multis cladibus ab eis afficietur: ergo ſi illud tempus ſunt ſex illa prima Eccleſiæ ſæcula, ſequitur toto illo tempore non pluiſſe,

&

&c terram omni plaga ab eis fuiſſe percuſſam, & inimicos eorum igne cæleſti deuoratos. At nullus auctor tale quid ſcribit. Prætereà, tempus prædicationis iſtorum teſtium debet concurrere cum tempore perſecutionis Antichriſti. Ideò enim mittentur, vt ipſi reſiſtant, & in hunc finem eis poteſtas miraculorum conferetur. At iuxta Auctoris ſententiam, prædicatio duorum iſtorum teſtium (noui & veteris Teſtamenti) anteceſſit tẽpus perſecutionis Antichriſti; nam ſtatim veniente Antichriſto conticuerunt, & oppreſſi ſunt, vt ipſe docet. Vbi aduertendum quàm aptè ſcilicet hæc Auctoris interpretatio congruat textui Scripturæ. Nam iuxta Scripturam iſti duo Prophetæ non inchoabunt ſuam prædicationem ante aduentum Antichriſti, ſed poſt, & continuabunt eam toto tempore perſecutionis Antichriſti, paucis diebus exceptis. Iuxta Auctorem inchoarunt illam ſexcentis annis ante aduentum Antichriſti, & ſtatim poſt ipſius aduentum conticuerunt. nimirum cum minùs eſſet neceſſarium, tunc ſedulò prædicarunt; cùm maxime neceſſarium, a prædicando ceſſarunt.

Ad hæc iſti teſtes etiam poſt annum ſexcẽteſimum aſſidue in omnibus templis per totum orbem prædicarunt pœnitentiam.

Nam

Nam sacra Scriptura in liturgia Missæ, & precibus canonicis semper ab eo tempore lecta fuit, maximè ea pars, quæ ad pœnitentiam excitat. Eadem in concionibus per annum, & maximè per Aduentum, & Quadragesimam semper fuit populo explicata; vt ex Homiliographis est notissimum. Lepidum verò quod addit, ideò istos testes dici *amictos ciliciis* prædicasse, quia *prædicarunt pœnitentiam*. Nempe si minister aliquis comptulus instar proci, vt sunt plurimi, prædicaret pœnitentiam Caluinisticam, diceretur ille prædicare amictus cilicio.

Tertiò, Illi duo Prophetæ habebunt potestatem claudendi cælum ne pluat toto tempore prophetiæ ipsorum; & igne cælesti feriendi suos aduersarios, & terram omni plaga percutiendi: & ita nemo audebit eis nocere. At quomodo hæc possunt competere in volumen veteris & noui Testamenti? Quis sanus dixerit isti volumini datam potestatem claudendi cælum, faciendi miracula, & se tuendi aduersus inimicos?

QVOMODO S. SCRIPTVRAE LIBRI INTERFICIANTVR IVXTA AVCTOREM.

Quartò, Quomodo isti libri pugnabunt 65
aduersus Antichristum, aut quomodo ipse illos occidet, & eorum corpora iacebunt in plateis tres dies & dimidium? Respondet Auctor *interficiendos*, quia *mucrone censorio iugulabūtur. Quam*, inquit, *ad rem prodiit*

diit censura generalis Venetijs excusa anno 1 5 6 2. *vt censorio mucrone iugulentur.* O crudelem mortem istorum Prophetarum! Deinde probat quod dixit: *Quid enim aliud agit quàm iugulat, cùm omnes alias translationes præter suam Auctor comburi mandat?* &c.

Quamuis hæc vt febrientium deliria contemni possint; tamen quia multi hoc æuo ex hæresis febri delirant, breuiter refello. Primò, Si isti duo testes tandem interficiuntur, & iugulantur mucrone censorio illius censuræ generalis, editæ anno 1 5 6 2. quomodo eorum corpora iacuerunt iam in plateis per mille annos & ampliùs, seu *per dimidium alterum hebdomadæ spiritalis*, vt ipse ait; quod continet totum tempus à Bonifacio III. vsque ad finem mundi? An fortè ibi iacuerunt, priusquam essent occisi?

Deinde iuxta Auctoris sententiam, postquam tot sęculis iacuissent corpora istorum Prophetarum in plateis, resuscitati sunt ad vitam, & in pedes erecti, ac in cælum eleuati, nempe per Lutherum & Caluinum; & terrę motus factus est magnus, conuersis tot millibus (vt ipse interpretatur pag. 84.) ad Caluinismum? Quare si tandem interfecti sunt anno 1562. per censorium mucronem illius censuræ generalis; ergo multis annis

antè

antè resuscitati sunt, & in cælum ascenderunt quàm interfecti; & vita illis restituta, priusquam illam amiserunt. quis dicat Auctorem intelligere quid scribat?

Præterea corpora Prophetarum iacebunt in plateis vrbis Romæ, vt vult Auctor, *omnibus gentibus, & populis, & linguis inspectantibus, & plaudentibus, & sibi mutuo missis muneribus, mirè gratulantibus, quia hi Prophetæ cruciauerunt eos*, vt ait Scriptura, cap. 11. v. 19. At nec ante iugulationem illam per censuram generalem, nec post, visa est publicè proiecta Scriptura in plateis Romanis, nec ea de re fuit vlla Romæ aut alibi populorum gratulatio; nec vlli populi Romanæ Ecclesiæ adhęrentes, communiter conquesti sunt se à Scripturæ libris cruciari.

QVOMODO IN HAERETICOS CONGRVANT, QVAE CATHOLICIS DE SCRIPTVRA IVGVLATA OBIICIVNT.

Optimè hæc omnia conueniunt in hæreticos interfectores veritatis (vt eos vocat Tertullianus) qui mirè sibi gratulati sunt, quando sacræ Scripturæ vitam & animam, qua tot sæculis feliciter & gloriose vixerat, in legitimo sensu consistentem, violentis modis extorsere, quæ anteà eorum spiritum mire cruciauerat. Denique ridiculum est dicere Scripturam iugulari, interfici, cùm vetantur hæreticorum translationes, & illa sola, qua iam Ecclesia plusquam 1200. annis

nis vsa est, omnibus præfertur. An hoc est abolere Scripturam, & non potiùs eam sartam tectam à deprauationibus & nouitatibus tueri? Quàm sit vitanda omnis nouitas etiam in translationibus, declarat vel cucurbita Ionæ à D. Hieronymo versa in hederam; vt alias rationes grauissimas omittam.

Quintò, Si illi testes sunt duo libri Testamenti, quomodo ministri Antichristi corpora eorum iacentia in plateis non sinent poni in monumento? quomodo post tres dies & dimidium reddita est illis vita? Si enim illi tres dies cum dimidio continent reliquum dimidium hebdomadæ spiritalis, vt ait Auctor, hoc est totum tempus, quod est ab anno sexcentesimo, vsque ad finem mundi: ergo isti testes primùm suscitabuntur ad vitam in fine sæculi. Falsum ergo est, esse resuscitatos à Luthero & Caluino.

Sextò, Quomodo illi duo testes steterunt in pedes omnibus videntibus & timore perculsis? Quomodo facta est vox magna de cęlo, omnibus audientibus, dicẽs eis, *Ascendite huc?* Quomodo in nube ascenderunt in cælum videntibus inimicis eorum? Denique quomodo eadem hora pars vrbis decima terræ motu corruit, & septem hominum millia sunt interfecta? Ludant metaphoris & tropis quantum volunt, num-

I quam

quam aliquid poterunt adferre, quod aliquem colorem habeat.

AD RATIONES AVCTORIS N. LXIV. ALLATAS. His confutatis breuiter respondeo ad rationes (quę nihil sunt aliud quàm hæreticorum calumniæ) quibus probat duos istos Prophetas suos (vetus & nouum Testamentum) fuisse vim passos à Pontifice multis sæculis. Ac primum absque omni specie veri dicitur, *Summum Pontificem supra omnia odisse verbum Dei, & nihil intentatum relinquere, quo illud dedecoret, corrumpat & supprimat*. Contrarium ostendit summa cura ac prouidentia quàm adhibet, vt nihil in eo innouetur, nihil mutetur: & si quid tot sæculis per scriptores vel typographos mendi irrepsit, ad antiquissimorum exemplarium fidem emẽdetur. Denique vt Græcè, Hebraicè, Chaldaicè, Syriacè quàm elegantissimis typis excusum extet: vt Biblia Complutensia, & Regia satis testantur. Verissime de hæreticis id dici poterat; quia ipsam vitam & animam sacræ Scripturæ, quę in vero sensu consistit, pessimè oderunt: corpus quidem amant; sed vt ei nouam animam tribuant, & ex verbo Dei verbum suum, vel potiùs diaboli, efficiant. 66

CVRA SVMMI PONTIFICIS CIRCA SCRIPTVRAM.

QVO MODO SCRIPTVRA NASVS CEREVS, &C. Ad Primam, Scriptura sacra dicitur à Catholicis, *Nasus cereus, regula Lesbia*, &c. non animata, sed inanima, hoc est, si nuda spe-

* ſpectentur verba, remoto Eccleſiæ ſenſu, & ſanctorum Patrum interpretatione : quo * modo accipitur ab hæreticis. quod ipſa experientia clarè conuincitur. Nam videmus omnes hæreticorum ſectas, etſi dogmatibus maximè repugnantes, ſacram Scripturam ſuis placitis tamquam regulam accommodare;& profiteri ſe illa ſola niti, per illam ſua omnia perſpicuè probari, &c. An non regula illis Leſbia, quam omnibus ſuis imaginationibus quantumuis abſurdis accommodant, & ſeruire faciunt? Qui per Antichriſtum deſignari volunt non vnum hominem, ſed plurimorum ſeriem; per tres annos cum medio, multas annorũ centurias; per duos Prophetas, libros noui & veteris Teſtamenti plurimos, vel prædicantium aliquot centurias; per miracula Antichriſti fallacia, miracula Eccleſiæ Catholicæ; per ignem de cælo deſcendentem, fulmen excommunicationis; per imaginem beſtię, poteſtatem illimitatam Summi Pontificis; per tres ranas, Ordinem totum Ieſuitarum; & alia huiuſmodi deliria. Apud Catholicos non eſt *regula Lesbia*, quia eſt animata, vero nimirum ſenſu; qui contrariis placitis aptari nequit.

*TRADITIONES HVMANAE NON PRAEFERVNTVR SCRIPTVRIS.

Ad Secundam, *Nullus Pontifex, nullus Eccleſiæ Doctor præfert traditiones homi-

num, & Ecclesiæ auctoritatem, nouo & veteri Testamento: neque id ex eorum doctrina apparet, sed planè contrarium; alioqui nomen auctoris & locus proferatur. Scripturam nudam esse insufficientem ad omnium controuersiarum diremptionem, clarissimum est: quia sunt multæ controuersiæ inter sectas nostri temporis, quæ non possunt dirimi ex Scripturis, præsertim vt ipsi eas accipiunt, nimirum vt sunt destitutæ Patrum & Ecclesiæ interpretatione. Similiter cùm de singulis libris aut sententiis quæritur, an sint verbum Dei; an nulla sit in illis adulteratio, nulla impostura; non potest id ex nuda Scriptura decidi: denique cùm de sententia alicuius loci est quæstio. Sed quænam est ista ἀλογιστία: Catholici dicunt Scripturam sacram per se insufficientem ad omnes controuersias dirimendas: ergo præferunt traditiones hominum, & Ecclesiæ auctoritatem, verbo Dei?

Ad Tertiam, Quòd locos corruptos non patiamur corrigi, falsum esse ostendunt Biblia Sixtina, & iam ante passim in plerisque exemplaribus vel correctum erat istud ὀρθογραφίας σφαλμάτιον, vel in margine indicatum, vt ex Plantinianis editionibus constat. Quamuis hic error *euertere*, pro *euerrere*, sit parui momenti, cùm sententiæ substantiam

tiam

tiam non mutet. Vulgò dicimur in quærendo euertere domum, cùm sedes, scamna, mensas, lectos, & similia mouemus. Nec minùs falsum est lectionem illam, *sic eum volo manere*, mendacij manifestam esse. Multi sancti Patres ita legerunt, & sensus eôdem recidit, vt multi Doctores, Toletus, Maldonatus, & alij ostenderunt.

Ad Quartam, Iure præfertur antiqua editio Hebræis & Græcis exemplaribus; quia fideliùs & diligentiùs à mendis præseruata. Faciliùs Hebræa quàm Latina corrumpi potuere, partim litterarum quarumdam similitudine, partim punctorum appositione; cuius rei exempla plurima adferri possent. Est etiam apud eos varia lectio in locis 848. vt scribit Hugo Broughton Anglus in quadam oratiuncula de molitione versionis è sacrorum codicum fontibus in riuulos Britannicos. In Græca etiam non tantùm veteris sed & noui Testaméti, multa errata irrepsere. ANTIQVA SCRIPTVRAE EDITIO PRAEFERENDA.

Ad Quintam, Probandum erat, libros aliquos quos Ecclesia pro Canonicis recipit, apocryphos esse. Satis ea criminatio à multis Catholicis depulsa.

Ad Sextam, Si verba nonnulla, hemisticlia, aut versiculos Psalmorum accommodare Beatissimæ Virgini, & pro *Domino* po- POSSVNT VERBA SCRIPTVRAE SANCTIS APTARI.

nere *Dominam*, eſt ſacrilega corruptio; ergo S. Bonauentura doctrina & ſanctitate illuſtriſſimus, eſt ſacrilegus corruptor ſacræ Scripturæ, qui Pſalterium B. Virginis contexuit. Fatetur Auctor, quia in margine illum expreſſit. Sacrilegus quoque eſt S. Bernardus, & multi alij ſanctiſſimi viri, qui ſæpè verba Scripturæ hoc modo Sanctis accommodant. Sed eos ſua ſanctitas & ſapientia, qua orbi ſunt notiſſimi, ſatis aduerſus hæreticorum criminationes tuetur.

Sacrilegum eſt S. Scripturæ verbis vti ad facetias, ad paſquillos, detractiones; non ad laudes Sanctorum, cum ſano ſenſu ad eas poſſint aptari. Neq. hoc eſt Chriſti & Matris perſonam & dignitatem confundere; ſed ea quæ per excellentiam tribuuntur Filio, inferiore modo transferre ad Matrem. Sic Apoſtoli vocati ſunt à Domino *lux mundi, ſal terræ*; ſic *fundamenta Eccleſiæ* nuncupati.

Ad Septimam, Totum quod ibi dicitur, merum eſt commentum. Numquam Scriptura à Summo Pontifice fuit ſuppreſſa, numquam ad ſilentium damnata: numquàm ideò aliquis hæreticus habitus & combuſtus, quòd ſacram Scripturam legere, nedum in manus ſumere auderet. Tranſlationes in linguam vulgarem meritò non paſſim

passim permissæ: tum quia difficillimum semper fuit aptas habere (cuius signum est, quòd ea qua modò Protestantes in Anglia vtuntur,& plebi legendam tradunt, myriadas erratorum habeat, vt Hugo Broughton testatur) tum quia non expedit eam plebi passim sine delectu ac iudicio Parochorum permitti. Nam vt docet experientia, cùm plebs mysteria Scripturæ non intelligat, se tamen probè intelligere putet; fit vt quisque sibi priuatim fidem suam fabricet. Hinc passim dicunt se non curare quid Lutherus dixerit, quid Caluinus, quid Menno, primi Apostoli nouorum Euangeliorum huius æui, quid iste vel iste minister; acquiescere se in solo Dei verbo,quod errare non possit: & ita singuli priuatum iudicium & priuatum spiritum sibi regulam credendi statuunt. En fructum istius indiscretæ permissionis. Semper in Ecclesia Scripturæ, quæ ad populi fidem instruendam & mores formandos pertinent, diligentissimè fuerunt expositæ;vt ex Homiliis & concionibus variorum Doctorum constat,quæ Scripturis sunt refertissimæ.

Quod ad Legendas Sanctorum attinet, quas Auctor sugillat; probandum ei est,eas quæ à sanctis Patribus & aliis Auctoribus grauissimis conscriptæ sunt, mendaces esse.

Satis ostensum est sententiam priorem 67
nostri Auctoris de duobus testibus nullam veri speciem præferre. Itaque subiicit alteram pag. 85. vt *duo testes sint prædicatores verbi* (Euangelij noui) quam ait esse *magis receptam, & magis accedere ad cõtextum litteræ*. Sed & hoc figmentum pari facilitate refutatur. Primò, Isti Prophetæ de quibus loquitur Scriptura prædicabunt solum per dies 1260. & eo tempore completo occidentur, vt habetur cap. 11. At ministri Caluinistarum & Lutheranorum iam per 60. vel 80. annos prædicarunt. Secundò, Illi prædicabunt toto tempore quo durabit persecutio Antichristi. colligitur apertè ex capite 11. v. 2. 3. 7. At ministri Caluinistici & Lutherani non prædicarunt toto illo tempore, quo Antichristi persecutio durauit. Nam iuxta sententiam Auctoris hæc durauit per dimidium spiritalis hebdomadę; nempe à tempore Bonifacij III. vsque ad hoc tẽpus, quod est plus quàm mille annorum. At prædicatio Caluinistarũ & Lutheranorum non durauit, nisi 60. vel 80. annos.

ALIA RESPONSIO AVCTORIS DVOS TESTES ESSE PRAEDICATORES VERBI.

REFVTATVR.

Dicet fortè (vt quidam alij hæretici dicunt) ad hos duos testes pertinere etiam ministros sectarum quæ superioribus sęculis viguerunt, nempe Hussitarum, VViclefistarum, Lollardorum, Begardorum, Fratricellorum,

lorum, Albigenſium, Bogomilum, VValdenſium, Catharorum, Apoſtolicorum, Berengarianorum, Iconomachorum, Monothelitarum. Hæ enim ſunt præcipuæ, quæ à tempore Bonifacij exortæ. Hæ omnes à Babylone exierunt, & Antichriſto reſtiterunt, iuxta ſententiam Auctoris.

Sed contrà. Iſti Prophetæ, quos Deus mittet aduerſus Antichriſtum, habebunt ſanam doctrinam, eruntque inter ſe in doctrina fidei concordes. At hæ ſectæ ſunt admodum diſcordes, tum inter ſe, tum à Caluiniſtis & Lutheranis; & multa habent quæ ſanæ doctrinæ, etiam Caluiniſtarum iudicio, repugnant. vt interim omittam iſtarum ſectarum prædicantes ducentis & amplius annis conticuiſſe, nimirum ab anno 800. vſque ad 1050. quia non legimus eo tempore aliquam ſectam viguiſſe. Deinde Auctores illarum ſectarum (excepto fortè vno vel altero) non habuerunt Papam pro Antichriſto. At Prophetæ quos mittet Deus, cognoſcent Antichriſtum, & monebunt omnes vt eum pro tali habeant. Tertiò, Iſti Prophetæ erunt ſolùm duo numero. *Dabo*, inquit, *duobus teſtibus meis. Hæ ſunt duæ oliuæ*, &c. At prædicantes Lutherani, Caluiniſtæ, &c. ſunt maximo numero. Reſpondet Auctor; *duali numero deſcriptos eſſe,*

quia initio pauci erant, & in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum.

QVOMODO DICANTVR DVO IVXTA AVCTOREM.

Contrà. Quinam erant illi pauci, Lutherúsne, Zvvinglius, Menno, Melanchthon, Caluinus, Bucerus, &c. At cur hi omnes dicuntur potiùs duo quàm decem, qui est numerus perfectus? Deinde, etsi initio erant pauci, posteà tamen creuerunt in maximum numerum: cur ergo tam exiguo numero designantur? An quia duo testes sufficiunt, is qui mille testes producit, non dicetur nisi duos produxisse? Sed neq. verum est duos testes sufficere ad cõdemnandum, quando totidem vel plures adferuntur in contrarium. At in hac causa multa millia testium pro Summo Pontifice proferre possumus, qui suo sanguine parati sunt suum testimonium obsignare. Quomodo ergo duo testes sufficiũt, vt teneamur illum condemnare, & pro Antichristo habere? Itaque insulsè ratio istius numeri sic explicatur. vt omittam omnes numeros certos huic Auctori poni pro incertis, vt eos suo proposito accommodet: nimirum decem cornua, decem Reges, decem diademata; septem cornua, tria cornua, tres immundi spiritus; 42. menses, dies 1260. duo Prophetæ, tres anni cũ medio, omnes hæ numerorum species maximos numeros sed incertos denotant.

tant. quis Oedipus, quæ ſphynx iſta diuinet?

Quartò, Si duo iſti Prophetæ ſunt prædicantes noui Euangelij, peto cuius ſectæ: Si dicas, Caluini: repugnabunt Lutherani, & Anabaptiſtæ. Hi enim non minùs ſuos miniſtros dicent ad hunc dualem numerum pertinere, quàm Caluiniſtarum. Si velis è ſecta Lutheri, opponent ſe Caluiniſtæ, & alij. ſingulæ enim ſectæ eos ſibi vindicabunt. Si ex omnibus ſectis huius æui ſeligas, vt omnibus fiat ſatis; quàm hoc eſt abſurdum & ridiculum, cùm tanta inter illas ſit diſcordia, tanta animorum & dogmatum diſſenſio, tanta in ſe inuicem maledicentia, aliâ aliam hæreſeos condemnante?

Quintò, Iſti duo Prophetæ habebunt poteſtatem igne cæleſti & *κεραυνίᾳ μάστιγι* inimicos ſuos, qui eis nocere tentauerint, feriendi, & cælum claudendi ne pluat, & terram omni plaga percutiendi, &c. At nihil horum vnquam viſum in prædicantibus Lutheranis vel Caluiniſtis. Denique nec reliqua illis applicari poſſunt. non enim occiſi omnes iſti prædicantes, ſed pauciſſimi, minuſque celebres. Neque occiſorum corpora iacuerunt per tres dies & medium in plateis ciuitatis magnæ, *quæ vocatur ſpiritualiter Sodoma & Aegyptus, vbi Dominus crucifixus eſt,* omnibus gentibus inſpectantibus

tibus & plaudentibus. Neque visi resurgere & ascendere in cælum corruente decima ciuitatis parte, obrutis ruina septem hominum millibus. Ex quibus instar somni euanescit hoc ludibrium.

Superest vt tãdem explicemus, quinam illi duo testes sint futuri. Communis Doctorum sententia est, alterum fore Eliam Thesbiten, quod etiam clarè cõuincitur ex Scri- 68

QVINAM SINT ISTI DVO PROPHETAE.

pturis: Malachiæ 4. *Ecce ego mitto vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis: & conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum.* Ecclesiastici 48. *Qui receptus es in turbine ignis, in turbine equorum igneorum: qui inscriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini, conuertere cor patris ad filium, & restituere tribus Iacob.* Matth. 17. *Elias quidem venturus est, & restituet omnia.* Nec obstat quod subiungit: *Dico autem vobis, quia Elias iam venit, & non cognouerunt eum.* quia non loquitur de eodem Elia, sed de alio, nempe Ioanne Baptista, qui solùm officij similitudine Elias dicitur; vt omnes Patres explicant; de quo plura inferiùs. Ob hæc Scripturæ loca omnes Catholici pro certo tenent Eliam esse alterum ex illis testibus seu Prophetis, quos Dominus sub finem mundi mittet, de quibus

bus Ioannes cap. 11. Apocalyp. Vnde sine graui errore negari non potest.

69 De altero quis futurus sit, non est adeò certum apud omnes. Non enim desunt Doctores, qui putent fore Moysen: tum quia Moyses cum Elia apparuit in Domini transfiguratione: tum quia ipse est qui conuertit aquam in sanguinem, & habuit potestatem percutiendi terram omni plaga: tum quia totum quod gessit Moyses in Ægypto, figura fuit eorum quæ gerenda sunt sub finem sæculi. Ægyptus enim designat mundum: Pharao cum suis Ægyptiis, Antichristum cum omnibus impiis ipsi adhærentibus: plagæ Ægypti, plagas quibus tunc ferietur orbis: eductio filiorum Israël per mare Rubrum in terram promissionis, liberationem populi Dei, per sanguinem Christi, ab impiis, in regnum cæleste: submersio Pharaonis & exercitus eius, submersionem impiorum in abyssum inferorum. Sicut ergo Moyses cum Aarone præfuit in typo; ita cum Elia adfuturum in signato. QVIDAM PVTANT MOYSEN FORE ALTERVM.

Sed communis sententia Patrum est, alterum fore Enoch, qui ante diluuium translatus est. Colligitur ex cap. 44. Ecclesiastici: *Enoch placuit Deo, & translatus est in paradisum, vt det gentibus pœnitentiam.* q.d. Vt ibi vsq. ad nouissima tempora seruatus, ALTER ERIT ENOCH.

tunc

tunc veniat ad conuertendas gentes. Cur enim tot ſæculis ſeruaretur in vita, niſi vt aliquando ad nos redeat, & peracto ſuo munere, mortalitatis debitum perſoluat, & ſic mercedem iuſtitiæ percipiat?

Ex his conſtat duos iſtos Prophetas fore Enoch & Eliam, qui idcircò rapti ſunt ab hominum conſuetudine, & conſeruantur in vita, vt nouiſſimis temporibus comparentes, Antichriſto ſe opponant, & Iudæos atque gentes ad pœnitentiam adducant.

Quod probatur ex Patribus. Irenęus l. 5. 70
c. 5. *Dicunt presbyteri qui ſunt Apoſtolorum diſcipuli, eos qui tranſlati ſunt, illuc* (in paradiſum) *tranſlatos eſſe*. Et paucis parentheſi interiectis addit: *Et ibi manere eos qui tranſlati ſunt, vſque ad conſummationem, conſpicantes incorruptelam.* Loquitur de Enoch & Elia; & dicit eos manere in paradiſo, in quo primus homo poſitus fuerat, vt ex verſiculo præcedente conſtat; ibique ſeruari incorruptos vſque ad conſummationem, hoc eſt, nouiſſima tempora, quibus mundus eſt finiendus. Vbi tacitè inſinuat eos tunc mortem oppetituros; alioquin non reſtrinxiſſet eorum incorruptelam ad tempus conſummationis. Atqui nulla eſt ratio cur ibi ſeruentur incorrupti vſque ad finem ſæculi, niſi vt aliquando

ad

ad commercium humanum remittantur.

Methodius de rebus quæ ab initio mundi contigerunt, &c. sub finem: *Continuò mittet suos famulos sincerißimos & charissimos Enoch & Eliam ad redarguendum eum*, &c.

Tertullianus l. De anima, c. 50. *Translatus est Enoch & Elias, nec mors eorum reperta est, dilata scilicet. Ceterùm morituri reseruantur, vt Antichristum sanguine suo extinguant.*

Origenes in cap. 17. Matth. tractatu 3. *Ad hoc* (nempe ad interrogationem discipulorum) *respondit Iesus non reprobans quidem, quæ à Scribis tradita fuerant de Elia; sed alium Eliæ aduentum ante se indicans factum*, &c.

Lactantius l. 7. Diuinarum institutionum, c. 17. *Imminente iam temporum conclusione Propheta magnus mittetur à Deo, qui conuertat homines ad Dei cognitionem, & accipiat potestatem mirabilia faciendi*, &c. Apertè satis Eliam hunc fore indicat.

Hilarius can. 17. in Matthæum: *Quibus respondit Eliam esse venturum, & restituere vniuersa, id est, reliquum quod deprehenderit ex Israël ad cognitionem Dei reuocaturum. sed in virtute & spiritu Eliæ Ioannem venisse significat*, &c.

Ephrem

Ephrem de Antichristo versus finem: *Ceterùm priusquam cuncta ista fient, mittet misericors Deus Eliam Thesbiten & Enoch, qui palàm populo prædicent, ne illi credant*, &c.

Chrysostomus Homilia 58. in Matthæú: *Prophetæ vtriusque aduentus mentionem faciunt, & secundi cui præcursorem Eliam asserunt futurum. Primi enim Ioannes fuit præcursor, quem etiam Eliam Christus appellabat; non quia Elias esset, sed quia ministerium Eliæ faciebat. Sicut enim ille secundi aduentus præcursor erit, sic primi fuit Ioannes.*

Commentarius Ambrosij in illud cap. 4. prioris ad Corinth. *Puto enim Deus nos Apostolos nouissimos ostendit. Hoc ideò personæ suæ deputat, quia semper in necessitate fuit: persecutiones & pressuras vltra ceteros passus, sicut passuri sunt Enoch & Elias, qui vltimo tempore futuri sunt Apostoli.*

Hieronymus in cap. 17. Matth. *Traditio Pharisæorum est iuxta Malachiam Prophetam, quòd Elias veniat ante aduentum Saluatoris, & restituat omnia in antiquum statum. Aestimant ergo discipuli transformationem gloriæ hanc esse quam in monte viderant, & dicunt, Si iam venisti in gloria, quomodo præcursor tuus non apparet?*

quando

quando adiiciunt, Scribæ dicũt quòd Eliam oporteat primùm venire: primùm dicendo, ostendunt quòd nisi Elias venerit, non sit secundùm Scripturas Saluatoris aduentus. At ille respondens ait: Elias quidem venturus est, & restituet omnia. Ipse qui venturus est in secundo aduentu Saluatoris iuxta corporis fidem, nunc per Ioannem venit in virtute & spiritu, &c. Idem in cap. 4. Malachiæ apertè indicat Eliam venturum, & in illo chorum Prophetarum; vt qui olim ad eos fuere missi, rursus mittantur in fine sæculi in Elia.

D. Augustinus lib. 20. de Ciuit. Dei cap. vltimo: *In illo iudicio vel circa illud iudicium has res didicimus esse futuras, Eliam Thesbiten, fidem Iudæorum, Antichristum persecutorem*, &c. Deinde subdit: *Quæ omnia quidem ventura esse credendum est; sed quibus modis, & quo ordine veniant, magis experientia docebit*, &c. Itaque iuxta D. Augustinũ certa fide tenendum, vt reliqua quæ ibi cõmemorat. & cap. 29. exponens locum illum Malachiæ 4. *Per hunc Eliam*, inquit, *magnum mirabilemq́; Prophetam, exposita sibi lege vltimo tempore ante iudicium, Iudæos in Christum nostrũ esse credituros celeberrimum est in sermonibus cordibusq́; fidelium*, &c. Ecce cõmunem Ecclesiæ sensum.

Prosper in dimidio temporis, tribus capitibus ex professo docet hos duos Prophetas fore Enoch & Eliam. Cap. 13. locum Malachiæ 4. exponit de missione Eliæ ante diem iudicij futura. Et infra: *Ecce & hîc tripartita testium diuisio. Contra Pharaonem duo testes Dei missi sunt, Moyses & Aaron; & duo magi Pharaonis Iamnes & Mambres resistentes Moysi, qui simul cum suo Rege perierunt. contra Neronem duo, Petrus & Paulus Apostoli: at è contrario Simon Magus, qui & se perdidit, & Neronem decepit. & contra Antichristum duo, Enoch & Elias Prophetæ, aduersus quos tres pseudoprophetæ Antichristi exurgent*, &c. Cap. 15. agit de eorum passione sub Antichristo: & cap. 16. de eorum post tres dies & dimidium resurrectione.

Eucherius Lugdunensis Dominica 2. Aduentus: *Præliabitur contra Sanctos* (Antichristus) *quia veniet Enoch & Elias tunc, quos quia ratione superare non poterit, gladiis interimi faciet.*

Theodoretus in illum locum Malach. 4. *Diem secundi aduentus dixit, docetq; item quæ magnus Elias facturus est cùm venerit: & causam quare prior veniet, ostendit.*

Gregorius lib. 9. Moralium c. 4. *Hinc est quòd duo illi prædicatores eximij dilata*

morte

morte ſubtracti ſunt, vt ad prædicationis vſum in fine reuocetur, de quibus per Ioannem dicitur: Hi ſunt duæ oliuæ, & duo candelabra in conſpectu Domini terræ aſtantes; quorum vnum in Euangelio per ſemetipſum Veritas pollicetur dicens: Elias venturus eſt & restituet omnia, &c. Idem habet lib. 20. cap. 26. & lib. 35. cap. 15. & Homilia 7. in Euangelia ſic ait: *Qui* (Ioannes) *idcircò in ſpiritu & virtute Eliæ venturus dicitur; quia ſicut Elias ſecundum Domini aduentum præueniet, ita Ioannes præuenit primum. Sicut ille præcurſor venturus eſt iudicis; ita iſte præcurſor factus eſt redemptoris. Ioannes igitur in ſpiritu Elias erat, in perſona Elias non erat.*

Beda in Samuelem cap. 11. *Neque aliud vetat duas has vaccas, quæ arcam Domini referentes Iſraëlitis, holocauſtum ſunt Domino, ſuper Enoch & Elia interpretari, qui tunc* (tempore Antichriſti) *Iudæis fidei gratiam aperturi: nec mora ab Antichriſto mortem creduntur eſſe ſuſcepturi.*

Alcuinus lib. 3. de Trinit. c. 19. *Eliam & Enoch maximos Prophetas venturos eſſe Eccleſiæ fides habet; per quorũ doctrinam populus Iſraëliticus conuertetur ad fidem*, &c.

Theophylactus in cap. 17. Matth. *Decipientes Scribæ populum dicebant ipſum non*

eſſe Chriſtum: nam ſi eſſet Chriſtus, Elias iam veniſſet; ignorātes quòd duo ſint Chriſti aduentus; quorum primi præcurſor Ioannes, ſecundi autem Elias. Sic enim & Chriſtus interpretatur Diſcipulis. Et infrà: *Dicendo quidem quòd Elias veniet, oſtendit quòd nondum venit: in ſecundo autem aduētu veniens, reſtituturus ſit ad fidem Chriſti omnes Hebræos, quos perſuaſibiles inueniet. Cùm autem dicit, Elias iam venit, præcurſorem illum Ioannem dicit,* &c. Et paulò pòſt: *Tunc igitur Diſcipuli facti perſpicaciores intellexerunt quòd Ioannem Eliam vocarit, quòd ipſe primi aduentus præcurſor fuerit, ſicuti ille ſecundi futurus eſt præcurſor.* Omitto poſteriores qui idem tradūt.

Ex quibus patet omnibus ſæculis à temporibus Apoſtolorum hanc fuiſſe communem fidelium, & ſanctorum Patrum ſententiam. Hæc paulò fuſiùs ob hæreticorum impudentiam, qui iſtam doctrinam de Enoch & Elia tamquam futilem & anilem fabulam reiiciunt; & Eliam de quo Malachias loquitur, Ioannem Baptiſtam fuiſſe contendunt, nullumque alium Eliam expectandum.

RESPONSIO AVCTORIS.

Auctor in Præfat. pag. 77. *Nimis*, inquit, 71
anxiè hanc futilem & anilem fabulam refutaui: cui tantum abeſt vt credam, vt contrà

trà isto tam erudito sæculo, hoc qui credat, Deum testor, non modò pro magni nominis Theologo, sed ne pro Christiano quidem habeam; quin potiùs Scribis & Pharisæis accenseam, qui sic insaniebant, vt quamuis Christus contrarium docuisset, semper tamen venturum Eliam somniarent.

Si ob Christi contrarium asserentis doctrinam, non est pro Christiano habendus, &c. qui credit Eliam venturum: nullus ergo ferè sanctorum Patrum Christianus habendus, sed omnes Scribis & Pharisæis accensendi; omnes in anili & Iudaica fabula insaniunt. Nam omnes docent Eliam Thesbiten venturum ante secundum Domini aduentum. neque putant id impletum per Ioannem Baptistam. At quid dici potest absurdius, aut in sanctos Patres iniuriosius? *Sed*, inquit, *veteres excusandi, si sæpiùs hîc errent, & minùs rectè multa Apocalypsis mysteria intelligant: quia liber ille eorum temporibus adhuc obligatus erat, & homo ille peccati nondum reuelatus.* REFVTATVR.

Sed contrà. Primò, Hîc non est quæstio de intelligentia mysteriorum Apocalypsis, sed de explicatione cap. 4. Malachię, & verborum Domini Matth. 11. v. 14. & 17. v. 12. vbi agitur de aduentu Eliæ, & Ioannis Baptistæ. Itaque si ista loca intelligenda de

 aduen-

aduentu ſolius Ioannis, ita vt alius Elias non ſit expectandus; iam à tempore Chriſti impleta fuit illa prophetia, ac proinde Patribus debuit eſſe manifeſta: neque excuſatio illa ex obſcuritate nondum impletæ prophetiæ in ipſis locum habebit. Quare nullus eorum in Chriſtianis erit cenſendus.

Dicet fortè, rem non fuiſſe adeò manifeſtam, donec impleta eſt prophetia Apocalypſis de aduentu Antichriſti, & reuelatus eſt homo peccati: poſtquam autem ille mundo apparuit, nullo alio Elia comparente, perſpicuum fuit per Eliam non eſſe alium intelligendum quàm Ioannem Baptiſtam. Verùm etſi hoc ineptè dicatur; ſit ita: ergo ſaltem nullus eorum qui iam à mille annis (ex quo tempore vult Auctor cum ſuis Antichriſtum mundo reuelatum) extitere, Chriſtianus eſt habẽdus: non D. Thomas, non D. Bonauentura, non S. Franciſcus, Dominicus, Bernardus, Anſelmus, Norbertus, non Richardus & Hugo Victorini, non Rabanus, Bonifacius, Alcuinus, Beda, & alij innumeri ſanctitate, doctrina, miraculis clari. Hi enim omnes Patribus antiquiſſimis adhærentes, crediderunt Eliam Theſbiten venturum.

Deinde, Si prophetię Apocalypſis de Antichriſto iam ſunt impletæ, & ideò non amplius

pliùs obſcuræ,ſed adeò perſpicuæ, vt etiam Scripturas illas,quæ de aduentu Eliæ agunt, planè illuſtrent; quomodo Auctor pag. 56. dicit *definitionem Antichriſti eſſe rem obſcuram & inuolutam?* Quomodo pag. 78. & 86. ſuas expoſitiones de duobus teſtibus, *coniecturas probabiles* appellat? Itaque immemor ſui ſe ipſe manifeſtè confutat. Rurſus,quomodo tam diuerſæ ſunt aduerſariorum hac de re ſententiæ. In rebus apertis & ipſa experientia notis non eſt locus coniecturis,& ſententiarum diuerſitati. Quomodo per nouem ſæcula omnes adeò cæci & ſtupidi fuere, vt nemo has prophetias impletas aduerterit, nemo vel ſuſpicatus fuerit; donec tandem odium exitiale & furor in Pontificem Luthero oculos aperuit, eiq; hoc mirabile myſterium oſtendit?

Denique cùm hæretici dicunt Patres in iſtis erraſſe, eò quòd Antichriſtus eorum tempore nondum erat reuelatus; nunc autem reuelatum eſſe, & ideò meliùs oſtendunt Scripturas intelligi, manifeſtè principium in diſputando petunt. Hoc enim eſt quod in quæſtionem vocatur. Quæritur enim an Papa ſit Antichriſtus. Probamus non eſſe: quia Elias Antichriſti tempore venire debet, vt ex Scripturis, iuxta Patrum interpretationem, perſpicuum eſt,

Respondet illas Scripturas aliter exponendas, Patres in earum expositione errasse, sed esse dignos venia, quia Antichristus eorum tempore nondum erat reuelatus, nunc autem reuelatum esse; & ideò tam docto sæculo, cuius luce istud mysterium est patefactum, non esse venia dignos, qui Patrum sententiam sequuntur. Quis non videat hîc apertè principium peti, & assumi tamquam perspicuum quod pars aduersa negat, de quo est tota quæstio.

Addo mirum esse nunc Auctori tam paruam rem (nimirum *credere Eliam venturum tempore Antichristi*) efficere nō Christianum, cùm tam multa & grauia, in quibus Lutherani à Caluinistis dissentiunt, reputet inter apices, & omnes eorum Synagogas velit vnam Ecclesiam verè Christianam constituere: vt patet pag. 138.

Nunc videamus quibus Argumentis hoc 72
eruditum sæculum, vt vult Auctor, adeò perspicuè probet Eliam non venturum, vt sine iactura fidei Christianæ contrarium tenere non possimus. Digeram ordine, quæ ex Auctore exsculpere potui.

ARGVMENTA HAERETICORVM VT PROBENT ELIAM NON VENTVRVM.

Primum, Quia locus Malachiæ 4. quo maximè nituntur Catholici, non est intelligendus de Elia Thesbite, sed de Ioanne Baptista, qui fuit præcursor primí aduentus.

Quod

Quod confirmatur, *Quia*, inquit Auctor pag. 68. *Christus bis apud Matthæum, apud* Matth 11. 14. & 17. 12.
Marcum semel, certiores facit tam ipsam multitudinem, quàm Discipulos suos, Ioannem Baptistam illum esse Eliam repromissum. Marc. 9. 13. Deinde post acrem inuectiuam in Cardinalem Bellarminum, quasi non bona fide verba Christi tractâsset (nempe quia ex Patrum potiùs sententia quàm ex hæreticorum figmẽtis ea exponere maluit) addit: *Idem improbissimè cauillatur super verbo Venturus. Christus enim vtitur quidem illo verbo, sed repetens vulgarem opinionem: interpretatur autem iam eum in Ioanne venisse: ac si diceret, Vera est quidem prophetia, Eliam esse venturum; sed ego dico vobis, Elias iam venit, de Ioãne Baptista sentiens.*

RESPONSIO. Hæretici duo ferè in omnibus controuersis quæstionibus à Catholicis postulant. Primò, vt omnes seponant Patres, & omnem veterum auctoritatem, vt qui tamquam homines errauerint. Secundò, vt clausis oculis nouas ipsorum interpretationes pro puro puto verbo Dei acceptent; etiamsi omni penitus probabilitate careãt, quales plurimas in hac Disputatione refutauimus. Sed iniquum postulant.

Itaque ad hoc Argumentum respondeo, locum illum Malachiæ necessariò de per-

LOCVS MALACHIAE IIII. DE ELIA VERO.

ſona Eliæ intelligẽdum, nec poſſe vlla ratione de Ioanne exponi. Primò, Quia cõmunis & recepta omniũ Patrum, & Doctorum qui ſingulis ſęculis extitere, expoſitio obſtat; vt oſtẽſum eſt. Secundò, Quia Ieſus Siracides manifeſtè ad hũc locum Malach. reſpicit, vt Auctor fatetur, eumq́. intelligit non de Ioanne Baptiſta, vt ipſe contendit, ſed de perſona Eliæ, vt nemo dubitare poteſt, qui antecedentia & cõſequentia vel obiter legit. Suſcepit enim ibi laudãdum Eliam, eiusq́ue facta cõmemorat: de quo cùm dixiſſet; *Qui receptus es in turbine*; ſtatim addit: *Qui inſcriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Dei*, &c. Eadem ergo eſt perſona, quæ in turbine recepta eſt, & quę inſcripta, id eſt, de qua ſcriptum eſt debere venire in iudiciis temporum (cùm Deus orbem eſt iudicaturus) lenire iracũdiam Dei, &c. Græca paulò aliter habẽt, ὁ καταγραφεὶς ἐν ἐλεγμοῖς εἰς καιροὺς κοπάσαι ὀργὴν πρὸ θυμοῦ, id eſt, *qui deſcriptus eſt* (in Malachia) *lenire iracundiam ante furorem* (ante ſententiam condemnationis, reſpicit enim ad illud Malach. *Ne fortè veniam & percutiam terrã anathemate) iis temporibus quibus Deus orbẽ redarguet, ſeu caſtigabit.* Noſter interpres optimè ſenſum expreſſit. Tertiò, Malachias apertè diſtinguit duplicem aduẽtum Domini: nimirum priorem,

rem,de quo c.3. & huius præcursorem facit Ioãnem Baptistam: *Ecce ego mitto Angelum meum,& præparabit viam ante faciem meam; & statim veniet ad templum suum dominator, quem vos quæritis.* Hunc Angelũ præcursorem constat esse Ioannem Baptistam, ipso Domino interprete Matth. 11. 10. Luc. 7. 27.&c.Et posteriorem,de quo c.4.*Ecce dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi, & omnes facientes iniquitatem stipula.*Huius præcursorem facit Eliam: *Ecce ego mitto vobis Eliam Prophetam* (vel vt Græca habent, *Thesbiten*) *antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis.*

73 Auctor per *diem Domini magnum & horribilem intelligit diem passionis Christi, cùm sol omnino obscuratus est ad tres horas, terra contremuit,petræ scissæ sunt,monumẽta aperta sunt, mortui resurrexerunt: si*, inquit, *ille dies non fuit magnus atque horribilis, quid horribile sit non video.* Sed id facit contra perpetuum Scripturæ vsum,quæ semper per *diem Domini*, denotat diem iudicij extremi,vt patet plurimis Scripturæ locis:vt 1.ad Thessal.5.2. 2.Cor.1.14. ad Philip.1.6.10. 2.Thess.2. 2.Pet.3.10.Et in veteri Testamẽto,Isaiæ c.2.12.c.13.6.9.c.34.8.Ioëlis c.2.2. 11.31.Sophoniæ c.1.7.14.& alibi. Et quamuis interdum extendatur ad significandum diem DIES DOMINI MAGNVS QVIS DICATVR.

diem

diem maximæ vltionis, vt excidij Iudæorum; tamen ſemper habetur reſpectus ad diem iudicij, cuius illud excidium erat typus. At dies paſſionis non erat dies vltionis & vindictæ, ſed miſericordiæ & ſalutis: tunc enim *delebatur peccatum*, & *iuſtitia ſempiterna adducebatur*. Et quamuis illa commotio naturæ ad breue tempus durans ſua ſpecie eſſet horribilis, nihil tamen mali peccatoribus intulit. Non enim erat ad puniendum, ſed ad teſtimonium Chriſto perhibendum. Imò tantum abeſt, vt ille dies poſſit dici *dies Domini magnus & horribilis*, vt dicatur *dies mundi, dies hominum, & poteſtas tenebrarum*. De illo enim dictum eſt

Luca 22. à Domino: *Hæc eſt hora veſtra, & poteſtas*

Ioan. 16. *tenebrarum*. Et, *Mundus gaudebit, vos verò contriſtabimini*, &c. Denique quis non videat Malachiam loqui de illo die Domini magno & horribili, quem toto illo capite deſcripſerat, quem conſtat eſſe diem iudicij? Idem patet ex verbis proximè ſequétibus: *Ne fortè veniam, & percutiam terram anathemate*, vel internecione, (nam vox Hebræa חרם hoc etiam ſignificat) vel vt Septuaginta, ἄρδην, omnino, funditus. Atqui Chriſtus tunc non venit ad percutiendam terrã anathemate, etſi eſſet impiiſſima, ſed ad eam benedicendam. Vnde quod Auctor ait,

ait, quòd *iste dies haud dubiè omnes sine exceptione Iudæos iusto anathemate perdidisset, nisi Ioannes præcursor Domini permultos priùs conuertisset doctrina pœnitentiæ atque baptismo*; non solùm fundamento caret, sed etiam Scripturæ repugnat. Illorum merita & sanctitas (quæ fortè tunc exigua vel nulla erant, si paucos excipias) non auerterunt excidium, sed ipsa temporis conditio diuinitus disposita; quia erat tempus patiendi, non vlciscendi; & multi adhuc ex Iudæis erant conuertendi. quam ob causam vltio in quadraginta annos fuit extracta. Adde Ioannis doctrinam & baptismum non potuisse delere peccata, aut perfectè homines conuertere, sed solùm fuisse dispositionem ad doctrinam & baptismum Christi. Vnde ipse ad Christum remittebat: imò pauci occasione Ioannis ante Christi mortem perfectè in illum videntur credidisse.

Quartò, Ipse Ioannes Baptista rogatus à Pharisæis, *an esset Elias*, negauit se esse Eliam: Ioannis 1. 21. Non est autem dubitandum quin Pharisæi rogauerint de illo de quo loquitur Malachias cap. 4. Nimirum an esset Elias, quem Malachias prædixit venturum ante aduentum Domini: sicut cùm rogant; *Propheta es tu?* loquuntur de illo Propheta, de quo Moyses Deuteron. 18.

Ergo

Ergo cùm negat ſe eſſe Eliam, negat ſe eſſe illum de quo Malachias: ſicut cùm negat ſe Prophetam, negat ſe non quemlibet Prophetam, ſed illum de quo ibi Moyſes. Debebat enim reſpondere ad mentem Scripturæ, ad quam Phariſæi, & qui eos miſerant, reſpiciebant.

Quintò, Ipſe Dominus apertè Matth. 17. dicit: *Elias quidem venturus eſt, & reſtituet omnia*. idque dixit multò poſt mortem Ioannis. Non ergo ibi loquitur de Ioanne. Iam enim hic venerat, & curſum ſuum abſoluerat: & tantum abeſt, vt reſtituerit omnia, vt pauciſſimi ab ipſo videantur conuerſi. hoc autem propriè dicitur de Elia; quia in fine mundi, *cùm plenitudo gentium intrauerit*, multa millia ipſius opera conuertentur, & ſic *omnis Iſraël ſaluus fiet* iuxta Apoſtolum ad Rom. 11. hoc eſt *omnia reſtituere*, vt ſancti Patres explicant.

Nec obſtat quod Dominus ſubdit: *Dico autem vobis quia Elias iam venit, & non cognouerunt eum*. Quia loquitur de alio Elia, quem ob ſimilitudinem officij ſic vocat: vt omnes Patres explicant. Vnde verum non eſt Chriſtum his verbis interpretari illa verba priora; *Elias quidem vẽturus eſt*, &c. vt vult Auctor: ſed vult oſtendere non ſolùm ante ſecundum aduentum venturum Eliam;

Eliam; ſed etiam ante primum veniſſe,non in perſona ſua, ſed in ſpiritu & ſimilitudine officij.Idem confirmatur ex cap.11.Matth. vbi cùm dixiſſet; *Omnes Prophetæ prophetauerunt vſque ad Ioannem; & ſi vultis recipere,ipſe eſt Elias:* addit; *Qui habet aures audiendi,audiat.* Quaſi dicat: Quia vos putatis Meſſiam non venturum, niſi primùm veniat Elias, cogitate Ioannem eſſe Eliam; hoc tamen non ita craſsè, ſed figuratè accipere debetis: quia non eſt Elias perſona,ſed ſimilitudine officij. Itaq. ſcire debetis Meſſiam iam eſſe præſentem. Sentiebant enim Meſſiam non venturum, niſi præcurrente Elia:& quia Eliam nondum videbant,colligebant Dominum non eſſe Meſſiam. Dominus oſtendit quo modo illorum ſententia ſit vera, duplicem diſtinguens perſonam præcurſoris, ſicut duplex eſt Meſſiæ aduentus; quarum prior ſit Elias ſpiritu, quæ iam venerit:altera Elias perſona,quæ ventura ſit ante ſecundum aduentum. Et hoc modo ſoluit eorum rationem,& indicat Meſſiam iam veniſſe. Simile eſſet ſi quis ita diceret: Antichriſtus venturus eſt, & Eccleſiam vaſtaturus; ſed verè dico vobis, Antichriſtus iam venit, & Eccleſiam vaſtare cœpit, intelligens Lutherum cum tota ſobole, &c.

Denique ita explicant omnes Patres. Vnde

de inter alios Chrysost. Homilia 58. in Matth. vbi & hunc locum fusè explicat; & probat Malachiam non esse intelligendum de Ioanne, sed de persona Eliæ: & Augustinum tract. 4. in Ioannem; vbi luculentissimè explicat duos aduentus, & duplicem Eliam præcursorem.

DE CORPORIBVS ENOCH ET ELIAE.

Secundum Argumentum. Fieri nequit 74
vt corpora glorificata mortem patiantur: *atqui illorum corpora sunt glorificata. Nam haud dubiè* (inquit Auctor) *sunt in cælo, quò nihil corruptibile potest penetrare:* ergo, &c.

Respondeo: Hæc ratio duo assumit in minore manifestè absurda, & contra Scripturas. Alterum, corpora Enoch & Eliæ fuisse subuecta in cælum, quò nihil corruptibile potest penetrare, hoc est in cælum supremum beatorum. Alterum, corpora eorum esse ab eo tempore incorruptibilia & glorificata.

Si enim subuecta sunt in cælum: ergo ante Christum aliqui in cælum ascenderunt. quod est primò contra communem Christianorum sensum. qui est, cælum vsque ad mortem Christi fuisse clausum, & Christum sua morte aditum patefecisse. Secundò est contra sententiam Domini, Ioan. 3. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit*

de

de cælo, Filius hominis qui est in cælo. Quibus verbis significat nullum hominem vsque ad illud tempus conscendisse in cęlum, & cęlestia lustrasse præter se solum. Tertiò, est contra Apostolum ad Hebr. 6. vbi Christum vocat προόδρομον, seu præcursorem *in interiora velaminis, seu sancta sanctorum*: quia primus cælum introiuit. Cui congruit illud Ioan. 14. vbi Dominus Apostolis suis ait: *Vado parare vobis locum*. Ergo ante Christi mortem locus non erat paratus. Quartò, est contra Apostolum ad Hebr. 9. vbi cùm dixisset, neminem potuisse ingredi sancta sanctorum præter summum Pontificem, qui semel in anno, non sine sanguine intrabat; addit: *Hoc significante Spiritu sancto nondum propalatam esse Sanctorum viam* (aditum in cęlum) *adhuc priore tabernaculo habente statum*, &c. quia nimirum pretium nondum erat solutum, nondum illud erat exhibitum quo peccatum solueretur. Confirmatur, quia ingressus in cælum est hereditas quæ datur credentibus ex Christi testamento: atque vbi est testamentum, non potest dari hereditas nisi interueniat mors testatoris. ergo nemo poterat cælum ingredi ante mortem Christi. Ita ratiocinatur Apostolus eodem capite.

Rursus, si corpora eorum fuere glorificata,

ergo & animæ ſuam gloriam, quæ in viſione & fruitione Dei conſiſtit, ſunt conſecutæ. Gloria enim corporis ex gloria animæ ſequitur, & quodammodò dimanat, vt per ſe notum eſt. Fuerunt ergo & corpore & anima beati ante Chriſti mortem; quod repugnat Apoſtolo ad Hebræos 9. vt oſtenſum eſt. repugnat etiam iis quæ idem Apoſtolus ſcribit cap. 11. vbi de Sanctis veteris Teſtamenti loquens ait: *Et hi omnes teſtimonio fidei probati, non acceperunt repromiſsionem* (promiſſam gloriam, regnum cæleſte) *Deo pro nobis aliquid melius prouidente, vt non ſine nobis conſummarentur. Hi omnes*, inquit, nimirum quos ante commemorauerat, inter quos etiam Enoch & Eliam recenſuit, vt conſtat v. 5. *Fide Enoch trãſlatus eſt ne videret mortem*, &c. & v. 37. *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis*, Eliam indicans. Quòd ſi Enoch & Elias conſcenderunt in cælum, & adepti ſunt gloriam corporis & animæ, adepti ſunt tot ſæculis ante Chriſti mortem repromiſſiones, & ſine nobis (ante tempus noui Teſtamenti) conſummati; quod aperte hîc negat Apoſtolus. Item, falſum erit, *Chriſtum eſſe primogenitum in multis fratribus*; & *in omnibus primatum tenere*: nimirum non ſolum in geneſi quoad Diuinitatẽ, ſed etiam in

in palingenesia, quoad humanitatem: quod est contra Apostolum ad Rom. 8. ad Coloss. 1. &c. Denique si illi assecuti sunt incorruptionem & gloriam, numquam morientur; quod apertè Auctor concedit: sed Scripturæ non satis conforme est, vt aliqui qui peccato subiecti fuere numquam gustent mortem. Nam sicut peccatum in omnes peruasit, ita per peccatum mors, vt Apostolus docet ad Rom. 5. Hinc ad Hebræos 9. idem Apostolus ait: *Statutum hominibus semel mori, & post hoc iudicium.* Vnde D. Augustinus l. 9. De Genesi cap. 6. *Nam si*, inquit, *Enoch & Elias in Adam mortui, mortisq́ propaginem in carne gestantes: quod debitum vt soluant, creduntur etiam redituri ad hanc vitam; &, quod tam diu dilatum est, morituri.*

Neque verum est quod ait Auctor Irenæum & Tertullianum planè negare illos morituros. Irenæus enim (vt suprà n. 40. ostensum est) solùm dicit *eos manere in paradiso vsque ad consummationem conspiciẽtes incorruptionem.* cum quo benè consistit, eos tunc occidi. Consummationem enim vocat nouissima tempora, cùm nimirum incipiet consummatio & mundi interitus. Et sanè si numquam morituri, cur eorum incorruptionem extendit solùm ad

tempus cõſummationis? Tertullianus aperte docet eos morituros, & *ſuo ſanguine Antichriſtum extincturos*, vt ſuprà n.70. diximus. Nec obſtat quòd libro contra Iudæos cap.2. dicat Enoch eſſe *candidatum æternitatis:* quia eo ipſo apertè indicat nondum eſſe conſecutum immortalitatem. *Candidatus* enim dicitur, qui nondum eſt aſſecutus dignitatem quam ambit, ſed eſt in expectatione: vbi aſſecutus fuerit, non ampliùs dicitur *candidatus*. Nihil ergo obſtat, quin *candidatus æternitatis* poſſit mori. Nec ideò hoc *ius illi malè firmatum eſt*; quia per breuem mortem, quæ inſtar ſomni eſt, non eliditur. Idem indicat apertè Tertullianus, cùm ait: *Enoch necdum mortem guſtauit, vt æternitatis candidatus*. Cur dicit *necdum*, niſi quia poſteà guſtabit? Dicuntur *candidati æternitatis*; quia tam longa vita & immunitas incorruptionis eſt certum ſignum & documẽtum integritatis ſeu immortalitatis futuræ: vt idem Tertullianus libro De reſurrectione carnis ait: vbi apertiſſimè ſignificat illos necdũ eſſe immortales.

Ex his patet quàm parum conſideratè dicat Auctor certum eſſe iſtorum corpora eſſe glorificata in cælo: cùm certum ſit neque in cælo, neque glorificata eſſe. Dicimus ergo eorum corpora non eſſe in cælo, ſed

ſed in paradiſo: nec eſſe glorioſa, ſed diuinitus ſeruari incorrupta (quod Deo facillimum eſt) ibique in magna carnis & ſpiritus tranquillitate degere. Vbi autem ſit paradiſus ille, non eſt opus nos ſcire. Credibile eſt eumdem eſſe, in quo fuit Adam, qui fortè magnam Aſiæ partem complectebatur. Multa ſunt ibi loca ab hominum commercio diſſita. Sed hîc aduerte miram hæretici ſpiritus indolem. Qui in quæſtione de paradiſo ſequitur antiquorum Patrum ſententiam, is non ſapit ipſi *ad ſobrietatem & mera deliria profert*, vt pag. 75. & 76. inſinuatur. at qui contra omnes Patres, contra omnes Scripturas quas adduximus, contra omnium fidelium ſenſum ponit Eliam & Enoch euectos in cælum, aſſecutos gloriam, corporum immortalitatem, hîc ſobriè ſapit, & dogmata certiſſima tradit. Eiuſdem generis eſt & illud: *Blaſphemum*, inquit, *eſt credere vllum ex Adami poſteris, eò* (in paradiſum) *poſtmodum* (poſt Adami expulſionem) *perueniſſe*. Quare id blaſphemum? *Quia omnis Adami progenies maledicta eſt in ipſo, & de terreſtri paradiſo eliminata, nec non ipſa terra vniuerſim ac paradiſus ſeparatim propter ipſum maledicta ſunt*. Sed in primis verum non eſt progeniem Adami fuiſſe maledictam à

Deo, aut paradiſum ſpeciatim. Maledixit enim terræ & ſerpenti, non Adamo vel Euæ, ſed ærumnis tantùm & neceſſitati moriendi ſubiecit. Deinde vt de veritate omittam, quænam eſt illa connexio: Progenies Adami fuit maledicta in paradiſo & expulſa, & ipſe paradiſus maledictus fuit: ergo blaſphemum eſt dicere aliquem ex Adami poſteris ibi ſingulari aliquo Dei priuilegio collocatum? Nónne locus terreſtris & maledictus, homini terrenum corpus geſtanti & maledicto congruétior erat, quàm cæleſtis patria, in quam nihil maledictum intrare poteſt; præſertim cùm maledictio peccati nondum tunc eſſet per Chriſti ſanguinem abſterſa? Denique blaſphemi erunt diſcipuli Apoſtolorum, Irenæus & tot alij Patres antiqui, qui docent Enoch in paradiſum Adami tranſlatum. Imò & ipſe Lutherus magnus Propheta, & parens omnium huius temporis ſectarum blaſphemus erit; quia idem docet in cap. 5. Geneſis. Numquam finis ſit, ſi omnia refutare velim.

Tertium Argumentum: Illi Prophetæ prædicabunt induti cilicio. At corpora, quæ tam diu fuerunt exempta à peccato, non egent iſta maceratione.

Reſpondeo: Etiam S. Ioannes Baptiſta non egebat iſta victus & cultus aſperitate, ſed

ſed eam diuina inſpiratione ſuſcepit, vt Iudæos ad pœnitentiam prouocaret. Idem facient Enoch & Elias.

75 Quartum Argumentum: *Enoch tranſlatus eſt, vt det gentibus pœnitentiam, non ſua prædicatione, ſed exemplo:* nimirum, *vt exemplo*, inquit, *gentibus eſſet, & hic tantus honos illi habitus gẽtes impelleret ad agendam pœnitentiam, ſanctiſq́; eius veſtigijs inhærendum. Quid enim potuit efficaciùs adigere nationes ad pœnitentiam, quàm vt ipſis inſpectantibus diuinus ille vir viuus in cælum pro mercede integritatis ſuæ ſuſtolleretur, ceteri omnes in corruptionem abirent?* TRANSLATIO ENOCH.

Reſpondeo: Primò, Vnde conſtat illum publicè nationibus inſpectantibus tranſlatum; cùm Scriptura potiùs contrarium inſinuet, cùm ait Gen. 5. *Ambulauit Enoch cum Deo* (ſanctiſſimè vixit) *& non apparuit, quia tulit illum Deus?* Quod etiam in eum locũ tradit Lutherus; & fauet phraſis Hebræa, וְאֵינֶנּוּ *& non ipſe.* Si in omnium conſpectu id factum fuiſſet, Scriptura non tacuiſſet. Imò nec Elias publice tranſlatus eſt, ſed ſolo Elizæo ſpectante, cũ tamen plurimi tunc eſſent Prophetæ: 4. Regum 2. 12. Deinde etiamſi publicè ſublatus eſſet, parum id fuiſſet ad pœnitentiam ab homini-

bus peſſimis, quales tunc erant, extorquendam. Sicut ſi modò ſanctus aliquis Monachus vel Ieſuita publicè in cælum raperetur,parum idcircò hęretici ad pœnitentiam commouerentur,ſed potiùs arti magicæ tribuerent ; cùm ſimilia vi dæmonis facillimè fieri poſſint. Si enim miraculis maximis omnem diaboli vim ſuperantibus, qualia plurima creberrimè fiunt in Eccleſia, non mouentur, quis credat illos motum iri iſta in ſublime ſubuectione,quæ diabolo eſt facillima,& magis ſtrigibusque vſitatiſſima?

Denique communis Patrum intelligentia obſtat,vt oſtenſum eſt. Omitto quòd ait cælum dari pro mercede integritatis. Merentur ergo bona opera vitam æternam ; libēter hoc accipimus : ſed cum placitis Caluini non benè congruit. Tanta eſt vis illius veritatis, & tantopere cum ratione naturali conſentit, vt eius confeſſio interdum hæreticis excidat non aduertentibus.

Decimaſexta DEMONSTRATIO, *ex conſideratione finis Antichriſti.*

EXERCITVS Antichriſti,&Reges du- 76
ctores igne cæleſti delebuntur:ipſe verò
Antichriſtus & eius pſeudopropheta viui
mittentur in ſtagnum ignis & ſulphuris. At
nihil

nihil tale hactenus visum in Pontificibus, aut Regibus & exercitibus illis parentibus. ergo,&c.

Maior probatur. De exercitu enim & Regibus habemus Apocalyp. 20. vbi dicitur: *Expletis mille annis*, hoc est, toto tempore quod est ab aduentu Christi vsque ad Antichristum, *soluendum satanam, qui solutus seducet gentes quæ sunt super quatuor angulos terræ* (toto orbe) & inter alios *Gog & Magog: & cõgregabit eos in prælium*, nimirum in obsequium Antichristi ad persequẽdos fideles: *quorum numerus est sicut arenæ maris. & circuierunt castra sanctorum, & ciuitatem dilectam. & descendit ignis de cælo à Deo, & deuorauit eos.* Non est dubitandum quin hic exercitus sit Antichristi, ductoribus Regibus qui se illi tunc submiserint; inter quos Gog & Magog videntur esse præcipui. Colligitur id, Primò partim ex tempore quo hæc fient, nimirum expletis mille annis, & soluto satana; quod erit tempore Antichristi, vt passim Patres exponũt: partim ex loco, quia non ex vna aliqua regione, sed ex *quatuor angulis terræ congregabitur*: Antichristus autem tunc omnia obtinebit: partim ex fine, quia cogetur ad persequendos fideles, & ad cogendos omnes vt Antichristum agnoscant pro Messia.

EXERCITVS ANTICHRISTI QVOMODO DELEBITVR.

Secundò, Idem colligitur ex cap. 17. vbi de decem Regibus dicitur, qui breuissimo tempore regnabunt: *Hi vnum consilium habent, & virtutem & potestatem suam bestiæ* (Antichristo) *tradent: hi cum Agno pugnabunt, & Agnus vincet eos, quia Dominus dominorum est, & Rex regum. Pugnabunt cum Agno*, ipsius Ecclesiam persequendo, & gloriam conando delere. *Vincet eos*, igne cælesti feriendo. Tertiò, Colligitur ex c. 19. vbi sub alia visione hæc eadem res Ioanni est ostensa, & vterque, exercitus ac duces describuntur, & conuocantur omnes aues cæli, vt manducent carnes Regum & Tribunorum, &c. vt indicetur maximam stragem futuram. *Et vidi*, inquit, *bestiam* (Antichristum) *& Reges terræ*, qui se bestiæ submiserunt, *& exercitus eorum congregatos ad faciendum prælium cum illo qui sedebat in equo:* nimirum ad Ecclesiam & Christi gloriam extinguendam. perspicuum est esse hunc eumdē exercitum, de quo cap. 20. qui persequens dilectam ciuitatem, igne cęlitus immisso deletus est. Sæpè eadem res Ioanni diuersis visionibus ostensa est. Nec obstat quòd hic exercitus dicatur *occisus gladio sedentis super equum, qui procedit de ore ipsius:* quia illa forma loquendi apertè indicat non esse gladio materiali occisum;

sed

ſed vltione diuina iuſſu Chriſti immiſſa. hoc enim phraſis illa ſignificat. Itaque hic gladius nihil eſt aliud quam ignis cæleſtis Chriſti imperio & virtute immiſſus. Quartò, Idem apertè colligitur ex cap. 39. Ezechielis, vbi Dominus de hoc exercitu loquens, & prædicens totum delendum, addit: *Et immittam ignem in Magog*, &c. aperte ſignificans igne delendum. Conferat Lector quatuor iſta loca iam citata inter ſe, & nullo modo dubitare poterit, hunc exercitum eſſe Antichriſti, & regum ipſi ſubditorum, & igne diuinitus occidendum. Inſtante enim iudicio incipiet ſenſim iuſtitiæ ſuæ gladium aduerſus impios exerere, idque partim vt ceteri terreantur, & ad pœnitentiam feſtinent; partim ne fideles tantis perſecutionibus diutiùs continuatis vincantur.

77 De morte Antichriſti Apoſtolus 2. ad Theſſal. 2. ait: *Quem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui. Spiritu oris ſui*, hoc eſt efficaci & potenti imperio ſuo, quo omnis creatura illi ſeruit ad vindictam impiorum; vt paſſim Doctores exponunt. Hieronymus q. 11. ad Algaſiam; Chryſoſt. Theophylact. D. Thomas, & alij in locum illum Apoſtoli. Theodoretus in cap. 11. Danielis, &c. Quomodo autem id futurum ſit, expreſſius habetur

MORS ANTICHRISTI.

betur cap. 19. Apocalypsis, vbi dicitur: *Et apprehensa est bestia, & cum ea pseudopropheta: qui fecit signa coram ipso, quibus seduxit eos, qui acceperunt characterem bestiæ, & qui adorauerunt imaginem eius. viui missi sunt hi duo in stagnum ignis & sulphuris. Apprehensi sunt*, nempe iussu Domini à dæmonibus diuinæ iustitiæ in damnatos ministris. *Et missi viui*, terra nimirum dehiscente. Non tamen est necesse vt viui perueniant vsque ad ipsum stagnum; sufficit vt viui illuc rapiantur, sicut Dathan & Abiron Num. 16. dicuntur *viui descendisse in infernum:* quos tamen in tam immenso præcipitio antè mortuos quàm terminum attingerent, non videtur dubitandum, præsertim hiatu terræ statim se claudente.

RESPONSIO AVCTORIS. Respondet Auctor pag. 59. *Spiritum oris Domini non esse aliud quàm verbum Dei, & verbi prædicationem* (Caluinistarum) *qua potentia illius hominis peccati* (Summi Pontificis) *paulatim minuitur atque consumitur.* 87

REFVTATIO. Sed contrà, Primò, quia illud ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει, non significat sensim ipsius potentiam minuendam & consumendam, sed ipsius personam interficiendam, & prorsus delendam cum omni sua potentia: vt omnes

nes interpretantur. Plus enim est *ἀναλῶσαι*, *consumere*, delere, & quasi in nihilum redigere, quàm ἀποκτεῖναι, occidere.

Deinde, si *spiritu oris Domini absumi* nihil est aliud, quàm potentiam Summi Pontificis, vel potiùs obedientiam populorum erga illum sensim minui, non est magnum malum, nec grandis punitio ipsius Summi Pontificis; sed potiùs est malum Ecclesiæ, & in primis eorum qui se ab illius obedientia subducunt. Sicut cùm Dathan & Abiron cum suis ab obedientia Moysis se subtraxere, non nocuerunt Moysi, sed sibi. Potentia illa Summi Pontificis non tam est bonum ipsius, quàm subditorum. Non enim propter honorem vel commodum ipsius, sed propter vtilitatem subditorum instituta. Itaque si ipsius personam spectes, onus est graue minimè expetendum, sed potiùs omni ratione recusandum. Vnde plurimi ex Summis Pontificibus illud fugerunt, & impositum gementes tulerunt, prȩoptantes vitam priuatam, in qua libere rebus diuinis possent intendere. Coniunctio cum iis quæ sunt supra mentem, perficit mentem, non cum iis quæ infra; vt rectè Plato dixit. Quò plures ab obedientia Pastoris recedunt, eò minorem de perditione eorum redditurus est rationem Deo. Verùm qui summum

bonum constituunt in magnitudine Imperij, sicut multi faciunt hoc tempore, qui omnia ad fastum & gloriam suam referunt, iis ingens malum, & mortis instar videtur Imperij imminutio.

Tertiò, Etsi hæretici multas regiones in Europa ab obedientia Summi Pontificis abduxerint; tamen in India, China, Iaponia, & nouo orbe non pauciores ad eius imperium accessere: ita vt non videatur imminutum, sed potiùs auctum, ex quo illi prædicatores verbi illud oppugnare cœperunt. Quartò, Antichristus cum delebitur virtute Christi, erit in summo gradu gloriæ & potentiæ: id enim fiet postquam omnia sibi subiecerit, & nulla vis humana illi ampliùs poterit resistere; ita Ecclesiam opprimet, vt persecutio non sit ampliùs tolerabilis, vt apertè ex Scripturis conuincitur, Danielis 7. & 11. Apocal. 19. & 20. Matth. 24. & docent omnes Patres. Commentitium ergo est quod hæretici dicunt, illius potentiam sensim consumendam prædicatione verbi, donec funditus tollatur. Si enim sensim deberet consumi, in fine esset debilissimus, & facilè humanis viribus posset extingui. Quintò, Antichristus interficiet illos duos Prophetas, qui se illi opponent, quos Auctor interpretatur concionatores verbi:

verbi: quomodo ergo ab illis interficietur? An fortè vbi resurrexerint, interficiét suum interfectorem, mortem suam vlciscentes? an mutuis concident vulneribus? vnde apparet huius figmenti insulsitas. Fingentem oportet esse memorem, ne se ipse confutet & euertat; vt sæpè nostris hæreticis accidit. Sextò denique, Mundus quo longiùs procedet, fiet semper deterior, & impietas crescet vsque ad finem, vt suprà n. 26. ostensum est. Ergo Antichristi regnum, quod est regnum impietatis, & omnium scelerum, debet etiam crescere vsque ad finem sæculi. At iuxta sententiam Auctoris, debet semper minui per efficaciam verbi Dei, & omnes qui illi parent debent illius obedientiam deserere, & conuerti: ac proinde mundus vsque ad finem crescet in omni virtute, & vera pietate, eritque tunc optimus illius status. Ita plane sentiant, qui malum dicunt bonum, qui tenebras lucem, qui impietatem religionem, qui Antichristum Christum. Hæc de Antichristo sufficiant.

Ex his quæ hac Disputatione dicta sunt, duo nobis sunt perspicua: Alterũ est, quàm ab omni specie veri aliena, indigna & grauis sit illa hæreticorum in Summum Pontificem calumnia. Si enim *qui dixerit fratri suo, fatue, reus est gehennæ ignis*: quæ tormenta, QVANTVM SIT PECCATVM IN ILLA IN PONTIFICEM CONTVMELIA. *Matth. 5.*

menta, quos ignes non meretur, qui Patrem omnium Christianorum, qui Ecclesiæ Catholicæ Pastorem, sacrorum Principem, successorem Petri, Vicarium Christi, Antichristum vocat? neque solùm vocat ex ira per conuitium, sed ex odio quodam amaro & inueterato; & toti mũdo tamquam dogma fidei vult esse persuasum? Quid enim tetrius vel detestabilius dici potest? Qui probæ famæ virum vocat furem, adulterum, homicidam, latronem, sodomitam, grauem iniuriam irrogat: sed nihil ad istam nominis Antichristi contumeliã. hoc enim verbo omnium atrocissimorum scelerum continetur colluuies. Itaque maior contumelia excogitari non potest. Et fit hæc non alicui de vulgo, sed supremo Sacrorũ Principi, Christi in terris locum tenenti. Vnde & in ipsum Christum redundat, vt hac ratione etiam grauis blasphemia censeri debeat. Rursus, si crimen est læsæ maiestatis, cùm quis e subditis excitat ceteros vt desciscant à suo Principe, vt correptis armis illum veluti Tyrannum eiiciant: cur non sit crimen læsæ maiestatis concitare Principes Christianos, vt desciscant ab obedientia Sedis Apostolicæ, eamque infestissimi hostis loco habeant & exterminent? Omnes enim quà Christiani, huic Sedi sunt subiecti, eamque

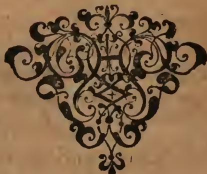
L. 1. ff. ad L. Iuliam maiestatis. & L. Quisquis. C eodem tit.

eamque vt principali auctoritate, in iis quæ ſalutem concernunt, eminentem, omnes Catholici venerantur, omnibusque ſæculis ſunt venerati. Si Dathan & Abiron viri primarij Leuitici generis, ob ſeditionem aduerſus Moyſen & Aaron concitatam, terra dehiſcente cum ſuis tabernaculis abſorpti ſunt, & viui in infernum deſcenderũt operti humo, vt Numerorum 16. narratur: quæ vindicta manet eos, qui omnes ad rebellandum Sedi Apoſtolicæ, & ad eam euertendam ac exterminandam ſollicitant? Cuius dignitas & auctoritas tanto eſt præſtantior dignitate & auctoritate Moyſis ac Aaronis; quanto præſtantius Euangelium Lege, ſpiritus litterâ, veritas vmbrâ, noui Teſtamenti adminiſtratio & ſacerdotium ſacerdotio Legis veteris. Si reſte refellendus qui Reginæ Angliæ memoriam conuitiis onerat, vt vult Auctor Præfationis pag. 12. quo ſupplicio plectendus, qui Principem ſacrorum, & omnium Chriſtianorum Patrem tam contumeliosè tractat?

Alterum eſt, quàm indignis modis diuina Scriptura ab hæreticis tractetur, dum contra omnium veterum ſenſum & conſenſum, contra apertam verborum ſignificationem, contra omnem vſum & rationem, per tropos & metaphoras torquetur

ad quidlibet, quod eorum proposito vel passionibus seruire queat.

Hæc dixerim non in Regem ipsum, aliorum fraude iam inde ab infantia circumuentum, quem spero diuina bonitas aliquando respiciet: sed in eos qui tanti sceleris Auctores extiterunt, & nomine Regio, ad oppugnandam veritatem, & licentius in Religionem Catholicam debacchandum, abutuntur. Infinitam Dei clementiam precor eos illuminet, vt quàm horrenda maneant eos tormenta, in stagno ignis & sulphuris, videant, & mature resipiscant.

DE ANTICHRISTI PRÆCVRSORIBVS DISPVTATIO.

Vtrùm hæretici huius ſæculi, præſertim Lutherus, Caluinus, Menno, & alij hæreſeos Doctores, Miniſtri & promotores, ſint præcurſores Antichriſti.

PRÆFATIO.

NEMO ſuſpicetur conuitiandi cauſa me hæc ſcribere. Deum teſtor qui me iudicaturus eſt, longè id eſſe à mente mea & conſuetudine. Rationibus vrgere conſueui, non conuitiis; idque plano & ſcholaſtico ſtylo, abſque Rhetoricis digreſſionibus, quibus hæreticorum libri plerumque ſunt conferti. Dogma tractamus in ſacris Scripturis fundatum,

non conuitia ingerimus; cuius tractationis aduersarij nobis dant occasionem, & pænè ad eam nos compellunt. Cùm enim ipsi nos Antichristi volunt esse ministros, Summum verò Pontificem Antichristum, idque toti mundo persuadere conantur: cogunt nos veritatem patefacere, & ostendere quis & qualis futurus sit magnus ille Antichristus in Scripturis prædictus: qui & quales eius præcursores ac ministri, quorũ in iisdem Scripturis sæpè mentio. Itaque non est quòd nobis indignentur huius rei causa; neque conuitium putent si quid asperiùs dicatur. Rem enim nudè absque amplificationibus proponemus, nihilq; quod non sit certum & perspicuum, vel iusta ratione suffultum, adferemus. Cùm aliquid asperum vel probrosum alicui ingeritur, eo tantùm fine vt hoc ipsum mordeat, & animum eius dolore vulneret, ad conuitium pertinet: cùm verò non eo fine, sed vt veritas patescat,

vt

vt hypocriſis detegatur, vt venena latentia oſtendantur; non eſt conuitium, ſed ſalutaris monitio & doctrina. Hæc præfati rem aggrediamur.

Prima DEMONSTRATIO, *ex generali ratione hæreſeos.*

1 HÆRETICI cùm ſtatuant Summum Pontificem eſſe ipſum Antichriſtum, conſequenter affirmant Epiſcopos omnes, Doctores Eccleſiæ Catholicæ, Principes Catholicos Pontifici adhærentes, & quicumque Religionem Catholicam promouent, eſſe Antichriſti ſeruos, & inſtrumenta; vt patet ex iis quę Auctor ſcribit pag. 59. 97. 98. 106. 107. At Catholici non tam deſperatè de illis ſentiunt: omnes tamen in eo conſentiunt, & firmiter tenent ipſos eſſe Antichriſti prodromos ſeu præcurſores, eius aduentui viam ſternentes. Quod intelligo in primis de ipſis hæreſiarchis, Luthero, Caluino, Mennone, Zvvinglio, Melanchthone, & ceteris primariis huius ſæculi hæreſium auctoribus: deinde de omnibus Miniſtris & Doctoribus: denique de omnibus qui hæreſim defendunt ac promouent, & Ec-

clesiam Catholicam oppugnant, siue sæculares illi sint, siue Ecclesiastici.

Hanc sententiam esse verissimam, ac planè ex mente diuinarum Scripturarum, facilè conuinci potest; idque duplici demonstratione, generali & speciali. Generalis est hæc: Omnes hæretici, præsertim doctores & promotores hæreseos, sunt præcursores Antichristi. Atqui Lutherus, Caluinus, & alij supradicti sunt hæretici, imò doctores & promotores hæreseos. Ergo sunt veri præcursores Antichristi. 2

OMNES HAERETICI SVNT PRAECVRSORES ANTICHRISTI.

Maior est manifesta, & conceditur à Lutheranis, Caluinistis, & reliquis sectis. Docent enim hæreticos qui antecesserunt aduentum Antichristi, esse ipsius præcursores: eos verò qui post eius aduentum emergunt, esse ipsius ministros & satellites. Vnde de hac propositione non est inter nos & illos controuersia, sed solùm quæstio est de Minore, nempe, quinam verè sint hæretici.

Eadem veritas colligitur ex Scripturis: 2. ad Thessal. 2. *Nam*, inquit, *mysterium iam operatur iniquitatis*. Quem locum plerique Patres (vt Theodoretus, Sedulius, & alij multi in hunc locum, & D. Augustinus lib. 20. de Ciuit. c. 19.) interpretantur de hæreticis, quos vocant *mysterium iniquitatis*, μυστήριον τῆς ἀνομίας: quia sunt figura Antichri-

christi, qui more Hebræo dicitur *iniquitas*, sicut Christus *iustitia*: quia plenus erit *iniquitate*, & mundum ad *iniquitatem* impellet. Alij per *mysterium iniquitatis* intelligunt Neronem, & similes Ecclesię persecutores. Verùm non est dubitandum quin etiam comprehendantur hæretici. Loquitur enim de omnibus Ecclesiæ persecutoribus. Hi omnes sunt mysterium iniquitatis, & figura Antichristi: incipiunt enim quod ipse perficiet. Posset etiam illud ἐνεργεῖται, *operatur*, accipi passiuè, & per *mysterium iniquitatis* intelligi persecutio Ecclesiæ ab hæreticis & tyrannis; quæ persecutio est figura persecutionis Antichristi, & veluti dispositio ad illam, & eôdem sensus recidit. Placet tamen prior expositio, cui congruit illud Epist. 1. Ioannis cap. 2. *Filioli, nouissima hora est: & sicut audiuistis, quia Antichristus venit* (ἔρχεται, venire debet) *nunc Antichristi multi facti sunt; vnde scimus quia nouissima hora est.* Quasi dicat, Magni illius Antichristi, qui nouissimo tempore debet venire, præcursores iam adsunt: ergo nunc est nouissima ætas, qua ipse debet subsequi. Simili modo colligit Apostolus: *Mysterium iniquitatis iam operatur*, iam adest & viget: ergo iniquus ille suo tempore, impedimento sublato, reuelabitur. Ita duo ista

loca intelligit D. Augustinus lib. 20. de Ciuit. cap. 19. & alij Doctores. Vtrobique ergo significantur hæretici, qui ex eadem causa dicuntur Antichristi, & mysterium iniquitatis: nimirum, quia Antichristi præcursores & typi.

ADHAERENTES ECCLESIAE NON ESSE HAERETICOS.

3 Nunc probanda Minor. Ac primùm eos qui Ecclesiæ Catholicæ adhærent hæreticos non esse, vt Lutherani & Caluinistę volunt, ipsum nomen *Catholici* apertè declarat. Hi enim semper omnibus sæculis *Catholici* habiti & vocati sunt: ceteri verò qui se ab ea Ecclesia segregarunt, hæretici vel schismatici. Deinde hæretici dicuntur qui desciscunt ab Ecclesia Catholica, & noua dogmata pro suo arbitrio sibi deligunt, iudicio Ecclesiæ Catholicæ nolentes acquiescere. At non potest ostendi fuisse aliquam Ecclesiam priorem, quæ Catholica dicta fuerit, à qua Romana Ecclesia desciuerit.

RESPONSIO HAERETICORVM.

Respondēt Lutherani & Caluinistæ eam desciuisse ab Ecclesia Apostolica. Sed quando id factum? quo anno, quo loco, quo auctore, in quibus dogmatibus? Quinā manserunt in Ecclesia Apostolica, qui Ecclesiæ Romanæ segreganti se ab ea restiterint, & se illi opposuerint; quorum monitis ipsa noluerit acquiescere? nihil horum ostendere possunt. At numquam est facta aliqua

REFVTATIO.

nota-

notabilis diſceſſio ab Eccleſia per hæreſes, de qua non poſſimus oſtendere, quo tempore, quo loco, quo auctore, in quibus dogmatibus facta ſit: quinam ſe oppoſuerint: qui dogmata illa nouitia condemnarint: quinam in Eccleſia, à qua illi nouorum dogmatum ſectatores auulſi ſunt, permanſerint. Vnde patet illud reſponſum nullum colorem habere.

Dicent fortaſſe Eccleſiam Romanam non ita receſſiſſe ab Apoſtolica, vt hæc permanſerit in ſuo ſtatu, vt Eccleſiam Romanam errantem poſſet corrigere; ſed totam Eccleſiam Apoſtolicam ſenſim eſſe corruptam, & mutatam in eam formam fidei & religionis in qua modò eſt Eccleſia Romana. Aiunt enim ſtatim poſt tempora Apoſtolorum cœpiſſe errores irrepere, & ſingulis ſæculis magnam eſſe factā acceſſionem. ALIA RESPONSIO.

Sed quis non videat hoc abſurdiſſimè dici? Si enim ita eſt; ergo parum ſtetit regnum Dei, ſed ſimul atque à Chriſto conſtitutum eſt, mox concidit, & portæ inferorum aduerſus illud præualere cœperunt: nec eſt ædificatum ſupra petram, ſed ſuper arenam: nec eſt columna & firmamentum veritatis, ſed arundo mobilis, & ſchola mendacij. Deinde ſi Eccleſia Apoſtolica ita defecit; ergo nullus poſteà cenſendus fuit hæ- REFVTATIO.

reticus, nullus ſchiſmaticus: quia nulla fuit Eccleſia, cuius iudicio ſtare teneretur; quam ſi audire nollet, habendus ſit velut Ethnicus & Publicanus.

LVTHERANOS, CALVINISTAS, ETC. HAERETICOS ESSE.

At verò Lutheranos, Caluiniſtas, Anabaptiſtas, &c. hæreticos eſſe, facilè demonſtrari poteſt. 4 Primò, Quia doctrina, quam profitentur, hæreſeos damnata eſt ab omnibus Academiis omnium regnorum orbis Chriſtiani; ab Imperatoribus, à Regibus & Principibus Chriſtianis, ab omnibus Eccleſiarum Rectoribus & Epiſcopis, ab omnibus Synodis prouincialibus, à Synodo Oecumenica Tridentina, à Summis Pontificibus: denique etiam ab Eccleſia Græcorum.

AB OMNIBVS DAMNATA EORVM DOCTRINA.

Itaque iudicium orbis terrarum eſt, illos hæreticos eſſe. Quis tantæ auctoritati non credat? quis maius aut grauius iudicium requirat? quis plures aut aptiores Iudices poſtulet?

Nec refert quòd aliqui Reges & Principes illam doctrinam poſteà ſint complexi: quia id factum, non quòd ratione conuicti eam veram iudicarint; ſed quòd eam vel rebus ſuis ſtabiliendis & augendis, vel doloribus vlciſcendis, vel ad voluptates & licentiam vitæ, cenſuerint commodiorem.

Neque ſolùm hoc ſæculo, ſed etiam nouem vel decem ſeculis ſuperioribus, omnium

nium iſtorum iudiciis,atque adeò à toto orbe iſta doctrina damnata eſt: quod etiam ipſi ſatis apertè fatentur. Omnes enim Summi Pontifices, omnia Concilia Oecumenica, omnes Epiſcopi & Eccleſiarum Rectores, non ſolùm in Eccleſia Latina,ſed etiam in Græca, omnes Academiæ, omnes viri ſanctitate vel doctrina illuſtres, omnes Imperatores, omnes Reges, omnia Regna orbis Chriſtiani,iſtam doctrinam, quam Lutherani, Caluiniſtæ, & Anabaptiſtæ modò tradũt,iam à decem ſæculis hęreticam cenſuerunt. Quod vel ex eo manifeſtè conſtat, quòd omnes toto illo tempore pro fidei dogmatibus tenuerunt: Primò,hominem eſſe liberi arbitrij. Secundò, Deum non impellere ad peccatum. Tertiò, mandata diuina homini iuſtificato eſſe poſſibilia. Quartò, dari multa opera bona, in quibus homo non peccet. Quintò, Chriſti corpus eſſe verè realiter, & ſubſtantialiter præſens in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento. Sextò, ſubſtantiam panis & vini mutari in corpus & ſanguinem Chriſti. Septimò, in Eccleſia offerri verum & propitiatorium ſacrificium pro viuis & defunctis. Octauò, eſſe purgatorium. Nonò, Sanctos eſſe inuocandos. Decimò, eorum imagines & reliquias eſſe honorandas. Vndecimò,vota mona-

monaſtica laudabiliter ſuſcipi, nec poſſe abſque ſcelere violari. Duodecimò, Baptiſmum eſſe neceſſarium ad ſalutem. Decimotertiò, Eſſe in Eccleſia Sacramentum Pœnitentiæ, Ordinis, &c. conferens gratiam. Decimoquartò, Suſcepto ſacerdotio fas non eſſe vxorem ducere. Decimoquintò, Fidem non ſufficere ad ſalutem. Et alia multa, quæ ab iſtis negantur. Si illa tenebant tamquam fidei dogmata: ergo contraria quæ ab iſtis ſectis traduntur, cenſebant eſſe hæretica. Denique etiam iudiciis priorum ſæculorum, quæ proximè poſt Apoſtolorum ætatem fuere, illam doctrinam conſtat eſſe damnatam. Nam dogmata ſupradicta ſemper in Eccleſia viguere; vt ex ſcriptoribus antiquiſſimis facilè oſtendi poteſt. Et quamuis de aliquibus litem nobis moueant noſtri nouatores; de multis tamen fatentur, ſed dicunt cœpiſſe mox ſecundo & tertio ſæculo ſuperſtitiones in Eccleſiam irrepere, & libertati humanæ, boniſque operibus nimium tribui.

Ex quibus luce meridiana clarius eſt, Lutheranos, Caluiniſtas, & Anabaptiſtas hæreticos eſſe cēſendos; cùm ea dogmata pertinaci teneant aſſenſu, quæ omnibus ſæculis ab omnibus Catholicis Doctoribus, Epiſcopis, Summis Pontificibus, Synodis, atque

adeò

adeò ab omnibus iis ad quos aliquo modo pertinet de dogmatibus fidei censere, consentientibus Principibus & populis orbis Christiani, hæretica iudicata fuere. Neque solùm ab omnibus omnium ætatum Catholicis, sed etiam singulæ sectæ mutuis damnatæ sunt censuris. Nam Lutherani hæreseos damnant quę Caluinistarum sunt propria: & Caluinistæ ea quæ Lutheranorum: & vtrique ea quæ Anabaptistarum: & hi vtrosque vicissim. Itaque Caluinistæ hæretici sunt non solùm omnium Catholicorum, qui omnibus sęculis extitere, sed etiam Lutheranorum & Anabaptistarum iudicio. Idem dixerim de Lutheranis & Anabaptistis. Quæ maior potest esse damnatio, quàm ea, in quam à tot sæculis consentit orbis Christianus? quæ ita approbatur ab omnibus, vt nullus ampliùs supersit qui contradicat, præter ipsum reum? à qua non potest fieri appellatio, nisi ipse reus Iudex omnium constituatur? At quis vnquam reum à toto orbe condemnatum, Iudicem suæ causæ & omnium Iudicum constituat? aut illi contra omnium iudicia, se iure fecisse quod fecit affirmanti, credendum putet?

SINGVLAE SECTAE DAMNATAE A SE INVICEM.

5 Dicent se ad tribunal & iudicium Scripturæ appellare; eoque se à labe hæreseos absolui. qua in re perinde faciunt, ac si quispiam

piam

piam in omnibus Regni tribunalibus perduellionis condemnatus appellaret ad Codicem Iustiniani, vt ex eo probet se non crimen perduellionis, sed iustum in Patriam officium præstitisse; sed hunc Codicem vellet intelligi non vt ab omnibus Iurisperitis & Iudicibus intelligitur, sed iuxta suam imaginationem. Cui appellationi si deferendum sit, nullus vmquam reus condemnari, nulla causa iure decidi poterit aut terminari. Simili modo illi in omnibus legitimis fidei & Religionis Tribunalibus hæreseos condemnati, prouocāt ad sacram Scripturam, non iuxta receptum Doctorum & Ecclesiæ Catholicæ sensum, sed iuxta propriam phantasiam explicandam. Quæ appellatio si esset admittenda, iam nulli pænè essent hæretici; non Arriani, non Sabelliani, non Macedoniani, non Donatistæ, non Pelagiani, non Monothelitæ, & similes sectæ. Omnes enim ad Scripturam Iudicem prouocant; & eam à se stare constanter affirmant. imò si quis benè aduertat, singuli se ipsos Iudices totius causæ constituunt, dum sibi Scripturæ interpretationem reseruant. tota enim vis est in sensu. nullum autem sensum admittunt, nisi qui ipsorum errori fauere videatur. Itaque dum appellant ad Scripturam, ad suum tribunal prouocant, se-

ſeipſos totius controuerſiæ Iudices conſtituunt; ſicque facilè ſeipſos abſoluunt,& reliquos omnes condemnant. Verùm ſicut omnes aliæ ſectæ (non obſtante hac prouocatione) propter Eccleſiæ iudicium,quo hęreſeos ſunt condemnatæ, omnibus ſæculis à toto mundo hæreticę ſunt habitæ:ita Lutherana,Caluiniſtica, Anabaptiſtica,& aliæ huius æui ſectæ, ob ſimilem Eccleſiæ condemnationem,certiſſimè ſunt hæreticæ iudicandæ.

Idem confirmatur hac ratione: Hæretici ſunt qui ab Eccleſia Catholica recedentes, propria ſibi dogmata ſub profeſſione Chriſtiani nominis deligunt, iudicio Eccleſiæ nolentes acquieſcere. Hi enim omnibus ſæculis pro hæreticis habiti fuere. Ob hanc cauſam hæretici iudicati Arriani, Sabelliani, Macedoniani, Neſtoriani, Eutychiani, Pelagiani, &c. Atqui Lutherani, Caluiniſtæ, Anabaptiſtæ receſſerunt ab Eccleſia Catholica,& propria ſibi dogmata ſub profeſſione nominis Chriſtiani delegerunt, iudicio Eccleſiæ acquieſcere recuſantes: perſpicuum ergo eſt,eos veriſſimè & propriiſſimè hæreticos eſſe: ac proinde Antichriſti præcurſores.

Nec refert quòd multi eorum Catholici numquam fuerint, ac proinde non videantur

tur ab Ecclesia Catholica recessisse. Satis enim est maiores eorum quorum sequuntur errores, Lutherum, inquam, Caluinum, Mennonem, & similes, ab Ecclesia Catholica recessisse. Sic enim illi in suis maioribus ab Ecclesia recesserunt.

Deinde susceptio Baptismi est implicita quædam totius fidei Catholicæ professio, & constituit hominem membrum Ecclesiæ, sicut circumcisio iuxta Apostolum erat professio legis Iudaicæ, & faciebat membrum Synagogæ: ergo si quis posteà profiteatur hæresim, is verè deserit Ecclesiam, & fidem Catholicam, quam in Baptismo suscepit & professus est; vereque desertor Ecclesiæ, fidei & religionis dicendus est.

Ad Gal. 5.

Secunda DEMONSTRATIO, *ex decem comparationibus.*

SEQVITVR altera Demonstratio, ex consideratione doctrinæ & operum Antichristi, ex quibus manifestè eius præcursores esse conuincuntur. Præcursor enim est, qui viam munit; & animos hominum disponit ad suscipiendum eum, cuius præcursor dicitur, inchoando quodammmodò quod ille completurus est. Hoc modo Prophetæ, & in primis Ioannes Baptista, dicuntur 6

PRAECVR SOR QVIS DICATVR.

tur præcurſores primi aduentus Domini: quia animos hominum ab impietate aliiſq; flagitiis auocarunt,& in eis cognitionem ac timorem diuinum, pietatis & iuſtitiæ ſtudium inchoarunt; per quæ idonei redderentur ad Dominum recipiendum,quæque ipſe Dominus ſua præſentia ad perfectam ſanctitatis formam perduceret. Atqui Lutherani & alij ſectarij diſponunt animos hominum ad Antichriſtum faciliùs acceptandum, inchoando ſtrenuè quod ille perfecturus eſt. Cur ergo non ſunt verè & propriè eius præcurſores iuxta mentem Scripturarum?

Sola Minor probanda: nam cetera ſunt manifeſta. Hanc ex collatione operum oſtendere poſſumus.

Prima COMPARATIO, *in ſtudio abducendi à fide.*

7 PRIMÒ, Antichriſtus abducet homines à fide Chriſti: Lutherani,Caluiniſtæ,&c. abducunt homines à fide Eccleſiæ Chriſti. Ille dicet non eſſe credendum Chriſto noſtro, ſed ſibi vtpote vero Chriſto: hi dicunt non eſſe credendum Eccleſiæ Catholicæ, veræ inquam Chriſti Eccleſiæ, ſed nouis magiſtris,& nouarum Eccleſiarum architectis.

ctis. Atqui non credere Eccleſiæ Chriſti, magnus eſt gradus ad non credendum Chriſto; ac proinde ad recipiendum Antichriſtum. Quia ſublata Eccleſiæ auctoritate, nihil omnino certi de Chriſto relinquitur, in quo indubitanter poſſimus acquieſcere; cùm etiam de ipſis Scripturis abſque illa incerti ſimus. Nam vt ait D. Auguſtinus contra Epiſt. fundamenti cap. 5. *Ego etiam Euangelio non crederem, niſi me Eccleſiæ commoueret auctoritas.* quod etiam quotidiana experientia confirmat. Multi enim cùm ab Eccleſia receſſerunt, extra illam nihil ſolidi, quod animo accuratè omnia expendenti ſatisfacere queat, reperientes, à ſecta vna in aliam, & tãdem ad Arrianiſmum vel Turciſmum, vel quod crebriùs eſt ad Atheiſmum deuoluuntur; vt multis exemplis oſtendi poteſt. Imò tota ſecta nouorum Arrianorum & Neſtorianorum, quæ in Hungaria, Tranſiluania, Polonia, & locis vicinis graſſatur, ex Lutheranis & Caluiniſtis originem ducit.

Addo eos qui Eccleſiã Catholicam reiiciunt, eo ipſo conuinci non credere Chriſto. Eccleſia enim eſt interpres Chriſti, ac ὑποφήτης, & veluti os ipſius per quod ipſe nobis loquitur, & omnem ſuam doctrinam proponit. ergo qui illi non credit, hoc ipſo 8

non

non credit Christo, qui per illam loquitur: sicut Iudæi hoc ipso quo nolebant credere Prophetis quos Deus ad illos mittebat, censebantur nolle credere Deo qui per illos loquebatur. quod cõfirmat Dominus Luc. 10. cùm ait: *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui me misit.* Et Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*. Ex quibus perspicuum est, eos qui ab Ecclesia recedunt, verè non credere Christo, sed suæ phantasiæ, vel spiritui priuato; ac proinde comparatos esse ad credendum Antichristo.

Secunda COMPARATIO, *in neglectu bonorum operum & licentia vitæ.*

9 SECVNDÒ, Antichristus abducet homines à studio bonorum operum, & faciet illis omnẽ scelerum licentiam. Vnde 2. cap. Epist. 2. ad Thessal. vocatur ab Apostolo *homo peccati:* nimirum quia ipse non solùm erit maximus peccator, sed alios adducet ad peccandum, latissimam ad omnia flagitia portam aperiens. Quidquid enim Christus adstrinxit, hoc Antichristus laxabit; & nihil aliud requiret, quàm vt in ipsum credant: se omnes qui ipsum recepe-

 rint,

rint, felices & beatos effecturum. Colligitur ex cap. illo 2. & ex aliis quæ priori de Antichristo Disputatione dicta sunt.

Eadem egregiè præstant Lutherani & Caluinistæ, adeò vt hac in parte vix cedant Antichristo. A studio enim bonorum operum abducunt: quia docent homines per ea non fieri sanctiores, nec quidquam mereri apud Deum, nihilque mercedis pro illis accepturos: sed solam fidem apud Deum æstimari. Denique omnia hominum opera, quę videntur bona, occulta peccati labe inquinata esse, & iustam opprobrij mercedem apud Deum mereri. Itaque subtrahunt totum illud, quod homines ad bona opera posset allicere, nimirum spem fructus & mercedis; & insuper apponunt aliquid quod eos ab illis deterreat, labem & turpitudinem peccati.

Lutherus art. 31. & a. 36. Caluinus lib. 3. Instit. c. 12. § 4. & cap. 14. § 9.

Licentiam omnium scelerum faciunt, dum docent nullum crimen posse credentibus officere: nam propter fidem Christi nullum peccatum ad culpam vel pœnam imputari. qua doctrina posita tollitur omnis timor vindictæ, & tam lata ad omne flagitium, quàm per Atheismum, porta aperitur; vt in Consultatione de Religione fusiùs ostendimus. Id enim quod homines retinet & cohibet à peccatis, est timor vindictæ

Lutherus in asser. ar. 1. & lib. de libertate Christiana. Caluinus lib. 3. c. 4. §. 28. & lib. 2. c. 8. §. 58.

dictæ à Deo irrogandæ; vt passim Scriptura docet, & experientia quotidiana demonstrat. Semoto hoc timore, nullum est amplius retinaculum, nullum frænum; itaque liberè toto impetu absque vlla formidine in omnes libidines, in omnes fraudes, in maleficij & veneficij genus omne ruere possunt, modò id clam magistratibus faciant, aut ab illis per leges humanas nulla castigatio impendeat. Quare cùm isti sua doctrina omnem vindictæ timorem penitus tollant, perspicuum est eos omnium vitiorum facere potestatem, atque adeò omnium scelerum præbere causam. Sicut enim qui subducit fulcra quibus ruina domus impediebatur, est causa ruinæ domus: ita qui tollit timorém diuinæ vltionis, quo genus humanum sustentabatur ne liberè in omne flagitium rueret, est causa ruinæ in illa flagitia. Quatenus ergo tollunt spem mercedis, extinguunt studium bonorum operum; quatenus tollunt timorem vindictæ, faciunt copiam & licentiam omnium scelerum. Nescio qua ratione Antichristus efficaciùs ista facere queat; nisi fortè bonis operibus supplicium, prauis præmium constituat. quamuis ne sic quidem nostri hæretici hac in re omnino ab ipso vincerentur. Nam & ipsi bonis operibus, si quis ea

animo promerendæ mercedis præſtet, ſupplicium conſtituunt; cùm ea ſuperſtitioſa eſſe, & in Chriſti iniuriam cedere, ac proinde ignem æternum mereri dicant. Vnde cùm omnia bona opera Catholicorum etiam mercedis intentione fiant, (iuxta illud Pſal. 118. *Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas, propter retributionem:* aliaſque plurimas Scripturę ſententias) eadem lege illa cōdemnant. Denique ſicut Antichriſtus à ſuis aſſeclis non exiget Decalogi obſeruationem, ſed tantùm fidem, qua in ipſum credant, & vt Meſſiam recipiant; ita ipſi ſolam fidem ad iuſtitiam exigunt.

Tertia COMPARATIO, *in tollendo Sacrificio.*

TERTIÒ Antichriſtus auferet *iuge ſacrificium*, vt conſtat ex cap. 12. Danie- 10
lis; auferet, inquam, quoad publicum vſum, grauiſſimè puniens & occidens eos, quos cognouerit illud vel publicè vel priuatim obtuliſſe. Dicet enim eſſe idololatriam, & propterea tollendum. Ob eamdem cauſam tollet cultum imaginum Chriſti & Sanctorum. Vtetur enim in ſuis factis rationabili aliquo prætextu, & ſpecie quadam rationis ac pietatis, vt homines decipiat.

Eodem

Eodem modo faciunt hæretici huius temporis, præſertim Caluiniſtæ. Tollunt enim vbique,vbi rerum potiuntur, iuge ſacrificium, & Liturgiam Eccleſiæ, idololatriæ obtentu; imò nullam Ethnicorum idololatriam adeò execrantur. Vnde euertunt altaria, cõfringunt calices,& omne ſacrum inſtrumentum ad hoc ſacrificium comparatum vaſtant & profanant, inde ſibi caligas, induſia, thoraces concinnantes. Tollunt etiam eodem prætextu venerationem crucis, & imaginum Chriſti & Sanctorum, & illas tamquam Idola cum mille probris deturbant, confringunt, exurunt. Porrò hunc cultum adeò exagitant, vt nulla Ethnicorũ Idololatria videatur illi poſſe comparari. Nam quidquid ferè in Apocalypſi aduerſus veram Idololatriam dicitur, hoc totum ad hunc cultum detorquent, quaſi præcipuus Spiritus ſancti ſcopus illis fuerit locis, cultum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, & venerationem Imaginum & Reliquiarum traducere, & damnare. Denique grauiſſimas pœnas in eos qui ſacrificium Miſſę obtulerint, vel eidem interfuerint, conſtituunt. Ah hoc non eſt parare viam Antichriſto, eiusque ſe prodromum oſtendere?

Quarta COMPARATIO, *in tollendis Ecclesiæ Sacramentis & cærimoniis.*

QVARTÒ, Antichristus tollet omnia 11
Ecclesiæ Sacramenta, omnia officia diuina, omnia festa, & ieiunia. Quidquid enim à Christo institutum est, vel aliquo modo ad ipsius cultum ac honorem pertinet, abrogabit; vtpote Christi iuratus hostis, eiq́. ex diametro repugnans. Vnde D. Hippolytus Oratione de Antichristo: *Tunc lugebunt Ecclesiæ luctum magnum, quia nec oblatio, nec suffitus fiet, nec cultus Deo gratus: sed Ecclesiarũ ædes tugurij instar erunt, pretiosumq́; corpus & sanguis Christi non extabit in diebus illis. Liturgia extinguetur, Psalmorum decantatio cessabit, Scripturarumq́; recitatio non audietur.*

Nostri hęretici sustulerunt omnia Sacramenta præter Baptismum; & huius etiam tollendi posuere fundamentum. Docent enim Caluinistæ infantibus fidelium non esse necessarium ad salutem: nam eos hoc ipso quo nascuntur è parentibus Christianis, sanctos esse ex vi illius promissionis diuinæ factæ Abrahamo Gen. 17. *Ero Deus tuus, & Deus seminis tui post te.* Si necessarius non est, leui occasione abrogari poterit; præ-

Ex sententia Caluini lib. 4. Instit. c. 16. n. 6.

præſertim cùm ex ſententia illorum nihil ſit niſi nudum ſymbolum, quo Deus conſcientiis noſtris ſuas promiſſiones obſignat, vt ait Caluinus lib.4. c.14. n.3. hoc eſt, quo ipſe teſtatur conſcientiis noſtris, vt credamus ipſum nobis eſſe propitium; quod teſtimonium inutile prorſus eſt infantibus, cùm ipſi nec illud percipere, nec credere poſſint. Libẽter diabolus Baptiſmum quoque ſuſtuliſſet: ſed quia id Deo, ne tot millia infantium perirent, nondum permittere placuit; rem ita diſpoſuit, vt facili negotio, cùm opportunum fuerit, & creſcentibus hominum peccatis Deus non ampliùs illum impediuerit, è medio tollere poſſit.

Suſtulere quoque officia diuina, nimirum Liturgicam actionem, vt dictum eſt, pſalmodiam, & laudes diuinas, quæ diu noctuque in Eccleſiis & monaſteriis celebrari & decantari ſolent. hæc omnia perpetuo apud eos ſilẽtio damnata. Denique ſuſtulere omnia pænè feſta & ieiunia Eccleſiæ, & quidquid carni moleſtum, partim vt ſuperſtitioſa, partim vt Euangelicæ libertati repugnantia. Retinent tamen diem Dominicum, nec immeritò. Nam & hunc quodam modo retinebit Antichriſtus, iubens eum diem in ſuum honorem & cultum ſeruari; vt quodam loco S. Gregorius *Lib. 11. epiſt. 3.* tradit,

tradit,cùm ait: *Quia enim mori ſe & reſurgere ſimulat* (Antichriſtus) *haberi in veneratione vult diem Dominicum.*

Quinta COMPARATIO, *in mutilandis & peruertendis Scripturis.*

QVINTÒ, Antichriſtus eas ſacræ Scri- 12
pturæ partes, quæ ipſius inſtituto clariùs videbuntur aduerſari,vt nouum Teſtamentum,& quaſdam partes veteris, tollet è medio, tamquam adulterinas,ſuppoſititias, & confictas: & eas quas admittet, interpretabitur non ex ſententia Patrum, ſed pro ſuo commodo,declinando ad ſenſus Iudaicos & Rabbinorum,de externa gloria Meſſiæ. Nam conabitur perſuadere Iudæis ſe eſſe Meſſiam in Scripturis promiſſum, vt ſuperiore Diſput. de Antichriſto Demonſtrat.6.& 7.oſtenſum eſt. Sicut enim Chriſtus ſe verum Meſſiam miraculis & Scripturarum teſtimoniis probauit: ita & ipſe conabitur ſe Meſſiam probare miraculis mendacibus, & adulteratis Scripturæ ſententiis,vt paſſim docent Patres.

QVOS S. SCRIPTVRAE LIBROS HAERETICI REIICIANT.

Etiam hac in re præclaram ipſi operam nauant noſtri hæretici. Nam omnes aliquot S.Scripturæ libros vt apocryphos vnà cum Iudæis reiiciunt; nimirum librum Tobiæ, Iudith,

Iudith, Sapientiæ, Ecclesiastici, & Machabæorum; & alias quasdam particulas, vt Hymnum trium puerorum Danielis 3. Historiam Susannę, & Belis. His accenset[a] Caluinus librum Baruch. [b] Lutherus etiam librum Iob, & Ecclesiasten contemnit. *Illum* ait *instar fabulæ ad exemplum patientiæ cōcinnatum: hunc videri sibi ocreis & calcaribus destitutum equitare in soccis, vt ipse soleret cùm adhuc degeret in cœnobio.* E nouo Testamento [c] Lutherus sustulit Epistolam ad Hebręos, tamquam nonnulla contra doctrinam Euangelicam & Apostolicam continentem: Epistolam Iacobi & Epistolam Iudæ omnino contemnit. De secunda & tertia Ioannis dubitat. Apocalypsin absolutè reiicit. Denique idem Lutherus cùm non auderet apertè reiicere Euangelia, tria tamen tectè exauctorauit. Sic enim scribit in Prologo noui Testamenti: *Abolenda est falsa illa opinio, quòd sint quatuor Euangelia. Nam Euangelium Ioannis est vnicum, pulchrum, verum ac principale, aliisq́; tribus longè & longè anteponendum.* Et infrà: *Pauli Epistolæ ac Petri longè præcedunt tria Euangelia Matthæi, Marci, Lucæ; Iacobi autem Epistola præ illis straminea est.* Abolitis tribus Euangeliis tamquam non veris, nec diuino Spiritu scriptis, parum superesit diffi-

[a] *Lib. 3. c. 20. n. 8.*

[b] *In conuiualibus serm. tit. de libris veteris & noui Testamenti.*

[c] *In Prologo in epist. ad Hebraos.*

difficultatis Antichriſto in abolendo Ioanne, & ceteris quæ ſuperſunt.

QVOMODO SENTENTIAM PERVERTANT.

DAMNVM DVPLEX ECCLESIAE INFERVNT.

Deinde ea quæ recipiunt interpretantur 13
ex ſuo ſenſu, reiecto ſenſu Patrum & totius Eccleſiæ; & paſſim magis Rabbinorum placitis, quam ſanctorum Patrum interpretationibus fauent. Qua in re duo grauiſſima mala, quantum in ipſis eſt, Eccleſiæ inferunt. Alterum eſt, quòd S. Scripturæ vitam, quæ in vero ſenſu ſita eſt, adimant. Hic enim ſenſus ab Eccleſia, & Patrum conſenſu, petendus. Vnde hoc ipſo quo Eccleſiæ & Patrum auctoritatẽ contemnunt, S. Scripturæ ſpiritum elidunt, ſolumq; eius, vt ita dixerim, cadauer nobis relinquunt. Itaque non minus damni inferunt, quàm ſi cum Suencfeldianis vniuerſam abſolutè è medio tollerent. Ipſa enim S. Scripturæ verba legitimo ſenſu, certaque intelligendi norma deſtituta, longè plus damni quàm vtilitatis adferunt, mentibus hominum in peſtiferos errores illorum occaſione impingentibus. Sic enim omnes pænè hæreſes ortæ. Vnde ſatius eſſet nullas extare Scripturas, quàm eas extare ſine certa & infallibili explicandi regula. Nullus enim eſſet finis nouitatum & errorum, nullus controuerſiarum & contentionum, nullus ſchiſmatum & ſectarum; vt illi qui ab Eccleſia Catholica receſ-

recesserunt, suo exemplo abundè ostendunt. Cùm enim Lutherus iudicium Ecclesiæ, & sanctorum Patrum consensum, circa S. Scripturæ interpretationẽ reiecisset; mox discipuli eius in tres abiere sectas: quæ singulæ rursus in multas alias sunt diuisæ.

Alterum est, quòd sublato legitimo Scripturæ sensu ac spiritu à iudicio Ecclesiæ & Patribus petẽdo, alium ex iudicio cuiusque priuato pendentem verbis Scripturæ aptauerint; eamque, vt huic sensui subest, eoque veluti animatur, infallibilem credendi normam statuerint: qua re nihil potest fieri absurdius aut pestilentius. Hoc enim nihil est aliud quàm aperire ianuam latissimam omnibus hæresibus; & omnes pæne antiquas sectas, quantumuis inter se contrarias, approbare, earumque dogmata tamquam fidei articulos tueri.

14 Quòd autem Scripturam, vt priuato iudicio cuiusque subest, credendi normam statuant, manifestum est. Nam Auctor pag. 139. sic ait: *In primis vt velitis Scripturas peruolutare, ex his credendi normam petere, neque super aliorum incertis opinionibus, sed super vestra ipsorum certa scientia fidei fundamenta collocare, quando iustus fide sua viuet, & vnusquisque sit propria fide saluus.* Hortatur Principes vt reiectis

QVAM REGVLAM CREDENDI STATVANT.

Eccle-

Ecclesiæ Catholicæ,& Conciliorum Oecumenicorum, & sanctorum Patrum explicationibus & definitionibus tamquam incertis, ipsi per se Scripturas peruoluant, & suo iudicio inde sibi credendi normam conficiant, sicque super iudicium proprium, non super alienum, fundamentum fidei collocent: quia quisque fide sua viuit & saluatur, hoc est, super proprio iudicio & propria sententia, non super aliena auctoritate fundata. Idem anteà docuit Caluinus. Nam lib.1.Instit.c.7.§. 1.2.4. docet non esse Ecclesiæ iudicare, qui libri sint diuinæ auctoritatis, sed hoc ad arcanum spiritus testimonium pertinere. Si ad testimonium arcanum spiritus priuati pertinet censura singulorum librorum, etiam pertinet censura singularum sententiarum: eiusdem enim est iudicare de toto & de partibus, cùm totum nihil sit præter partes. Rursus si ad testimonium spiritus interni pertinet iudicium de Scriptura; ergo & de sensu Scripturæ: nam Scriptura non est verbum Dei nisi ratione legitimi sensus. Idem clarissimè docet lib. De libero arbitrio cõtra Pighium, pag. 242.

SENTENTIA CALVINI.

NOTA. *Sacrilegam*, inquit, *illam vocem suam ructat Pighius; Nullius Scripturæ auctoritate, quãlibet claræ nostro quidem priuato iudicio, & euidentis, aduersus claram consonantemq;*

Ortho-

Orthodoxorum Patrum ſententiam, aduerſus communem Eccleſiæ definitionem aliquid credere cuiquam licere: fieri enim poſſe vt in Scripturæ intelligentia erret vnuſquiſque noſtrûm: vt autem erret Eccleſia in iis quæ ad fidei veritatem pertinent, fieri non poſſe; quia ſit columna & firmamentum veritatis. Hæc ille. Quibus verbis docet cùm aliquis Scripturæ locus alicui priuato iudicio videtur clarus, priuatum iudicium anteponendum eſſe concordi iudicio omnium Patrum & omnium Conciliorum, totiuſque Eccleſiæ definitioni: imò ſacrilegum eſſe id non facere. Idem ante Caluinum docuit Lutherus multis locis. art. 115. *Capite,* inquit, *hoc Euangelium, quia neque Papæ, neque Conciliis, neque vlli hominnm commiſſum eſt vt conſtituat & concludat quid ſit fides; quia dicit, Cauete à falſis prophetis. Oportet igitur Euangelium mentiatur, aut Papa ſimul cum Conciliis. Ideò debeo dicere: Papa tu concluſiſti cum Conciliis; nũc habeo ego iudicium an acceptare queam nec ne. Quare? quia non ſtabis pro me & reſpondebis, quando debeo mori: & falſam doctrinam nemo iudicare poteſt niſi ſpiritalis homo. Ideò eſt res inſana quòd Concilia concludere & ſtatuere volunt quid ſit credendum; cùm ſæpè nullus vir ſit ibi, qui diui-*

num ſpiritum vel modicum olfecerit, &c. Hic totum iudicium, totamque auctoritatem ſtatuendi quid ſit credendum, quid non, refert ad ſpiritum priuatum cuiuſque, idque fundamento ſimili illi, quo Auctor noſter in Præfatione; nimirum quia in iudicio Dei quiſque pro ſe reſpondere debebit. Similia habet tom. 2. fol. 404. vbi inter cetera dicit *omnes Chriſtianos habere ius & auctoritatem iudicandi de omni doctrina, & non eſſe expectandum vt Concilia definiant, quid credere & ſequi debeamus.*

Denique, hæc ferè eſt communis hæreticorum noſtri temporis doctrina. qua poſita, nulla iam ampliùs eſt hæreſis. Nihil enim eſt adeò abſurdum & paradoxum, quod priuato iudicio alicuius clarè non ſignificetur in aliquo Scripturæ loco. Non erit hæreſis, *Deum eſſe propriè auctorem omnium malorum: nullam eſſe arbitrij libertatem: omnia de neceſſitate abſoluta euenire*: quia Lutheri, Caluini, & multorum aliorum iudicio hęc clarè in Scripturis traduntur. Non erit hæreſis, *Filium eſſe Patre minorem, & eſſe creaturam: Spiritum ſanctum eſſe creaturam, & Filio minorem: vnicam eſſe perſonam in natura diuina: naturam humanam non eſſe aſſumptam à Verbo in vnionem hypoſtaticam, ſed ſolùm vt organum, vt ve-*

ſtimen-

ſtimentum, vt templum & domicilium; *diuinitatem eſſe conuerſam in carnem*, & ſimilia: quia hæc omnia iudicio priuato non vnius, ſed plurimorum, nimirum Arrianorum, Macedonianorum, Sabellianorum, Neſtorianorum, Eutychianorũ, clarè continentur in Scripturis. Om̃nes iſti in hiſce dogmatibus ſequuntur normam credendi, quam Caluiniſtæ & Lutherani prę́ſcribunt, & quam iudicio Caluini ſequi debent, niſi ſacrilegi eſſe velint. Cùm enim priuato iudicio perſpicuum ipſis ſit, iſta in Scripturis ſignificari, tenentur ſub pœna ſacrilegij vel infidelitatis, contra omnium Conciliorum definitionem, & Orthodoxorum Patrum conſenſum, ita credere. Quid hac doctrina poteſt eſſe funeſtius? aut qua tandem ratione aptior via ad omnem errorem, & ad Antichriſtum pro Chriſto recipiendum, ſterni queat? Si enim priuato iudicio perſpicuum tibi fuerit, librum aliquem S. Scripturæ non eſſe genuinum, aut eſſe ſuppoſititium (quomodo perſpicuum eſt Lutheranis de Epiſtola ad Hebræos, de Epiſt. Iacobi & Iudæ, de Apocalypſi: quomodo item Lutheranis ſimul & Caluiniſtis perſpicuum eſt de Iudith, Tobia, Sapientia, Eccleſiaſtico, & libris Machabęorum) credere debes ita eſſe, & illum à Canone reiicere. Si idem tibi clarum

O fue-

fuerit de toto nouo Teſtamento, eodem iure teneris illud repudiare. Si cum Iudæis, loca veteris Teſtamenti, quę de gloria Meſſiæ tractant, intelligenda putaueris de externa eius gloria in primo aduentu, idque iudicio tuo ſit manifeſtum; debes ita credere, & Antichriſtum pro Chriſto recipere.

Hæc ſi quis ſecum perpendat, & ſimul conſideret quomodo Scripturas corrumpant, & ſuis affectibus ſeruire faciant; non facile inducet in animum vt credat illos Scripturam venerari, & magni æſtimare, quantumuis eam iactent, vt auctoritatem ſibi apud plebem concilient: ſed potiùs ludibrio habere & ipſam, & auctorē eius Deum. Quæ enim poteſt eſſe maior irreuerentia in Scripturam ſacram & in Deum Scripturæ auctorem, quàm ſi eam cuiuſlibet priuati hóminis interpretationi & iudicio ſubiicias; vt quod illius ſpiritui viſum fuerit, hoc ſententia Scripturæ, hoc verbi diuini nucleus iudicetur? Quod poteſt eſſe maius ludibrium, quàm Scripturas ita interpretari, vt eas tuis affectibus & phantaſiis contra totius antiquitatis ſenſum & conſenſum ſeruire facias; vt quidquid bilis vel odium ſuggerit, quidquid ad maledicendum & mordendum videtur opportunum, mox verbum diuinum, & Spiritus ſancti dictatum habeatur?

tur? Declarabo id paucis exemplis. Scriptura docet quòd *Antichristus se extollet supra omne id quod dicitur Deus, aut quod colitur.* hoc ipsi, vt possint Summum Pontificem facere Antichristum, nihil aliud volunt significare, quàm quòd Antichristus se præferet omnibus Regibus, & Iudicibus humanis. Scriptura docet Antichristum regnaturum *per tempus, & tempora, & dimidium temporis,* hoc est tres annos cum medio, seu 42. mẽses, seu dies 1260. vt ipsa Scriptura exponit. hoc vt possit quadrare in Summum Pontificem, per quasdam deductiones ita torquent, vt ex tribus annis cum medio fiant plusquam mille anni: aliàs non poterat seruire calumniæ. Scriptura docet Antichristũ habiturum *pseudoprophetam, qui signis & prodigiis fallacibus seducat homines.* illi quia hominem aliquem, qui Pŏtifici ad hoc seruiret, inuenire non poterant, fingunt hunc *pseudoprophetam esse Ecclesiam Catholicam* toto orbe diffusam; & miracula ac signa illa fallacia, esse miracula Sanctorum quæ in Ecclesia fiunt. Scriptura docet Deum tempore Antichristi missurum duos Prophetas, qui illi resistant, miracula faciant, & homines conuertant: illi hos duos Prophetas dicunt nihil aliud esse, quàm nouum & vetus Testamentum, vel

2. ad Thessal. 2.

Daniel. 7. 25. Apocalyp. 11. 2. & cap. 13. 7.

2. ad Thessal. 2. Apocal. 13.

Apocal. 11. 4.

prædicantes ſuarum ſectarum. Ioannes dicit ſe *ex ore draconis, beſtiæ, & pſeudoprophetæ vidiſſe exire tres ſpiritus immundos in modum ranarum*. Illi per tres illos ſpiritus immundos dicunt intelligi Ordinem Ieſuitarum: quem dicunt numero ternario deſignari ob duas cauſas. Prior eſt, quia à tribus principiis procedit; nimirum à dracone ſeu diabolo, cuius ſpiritu animatur; à beſtia ſeu Summo Pontifice, cuius auctoritate eſt confirmatus; & à pſeudopropheta, hoc eſt Eccleſia Catholica, cuius doctrina inſtruitur. Altera eſt, quia pugnat pro ſuo Monarcha, qui triplici corona inſignitur. Scriptura docet, pſeudoprophetam Antichriſti effecturum *vt ignis deſcendat de cælo*, & *vt homines adorent imaginem Antichriſti*, &c. illi deſcenſum ignis, interpretantur *excommunicationem*; *imaginem Antichriſti*, eius *illimitatam poteſtatem*; *adorare imaginem Antichriſti*, nihil eſſe aliud quàm eius *illimitatam poteſtatem agnoſcere*. & ſimilia plena vanitatis & ἀλογίας.

Apocal. 16.13.

Omitto alia huius generis innumera. Vt enim faciant Scripturam dicere quod ipſi volunt, fingunt quidlibet, ſine vllo colore, ſine auctore, ſine pudore, ſine conſcientia, ſine artificio, ſine connexione, non curantes an cum aliis rectè cohæreat, an verbis Scripturæ

pturæ congruat, an aliquis ex antiquitate ſuffragetur, an vlli vmquam veterum in mentem venerit. Hinc fit vt ſibi ipſis fœdiſſimè contradicant,& ſæpè ita implicent, vt neſciant quid dicant: vt cùm eamdem beſtiam nunc interpretātur Antichriſtum, nunc vrbem Romanam, nunc ſedem regni, nunc eum qui ſedem occupat,&c. Incredibile eſt eos ita omni luce rationis eſſe deſtitutos, quin facilè videant hanc Scripturæ mentem non eſſe; & ſe hæc omnia ex odio, quo Summum Pontificem & doctrinam Catholicam proſequuntur, cōfinxiſſe. Quis ergo non exiſtimet eos Scripturas ludibrio habere, quas tam irreuerenter tractant, & ſuis paſſionibus accommodant? quis non dicat Deum ab ipſis irrideri, quem ſuarum blaſphemiarum auctorem tam impudenter faciunt? Sanè qui vel minimum habet timoris diuini, horret huiuſmodi ſacrilegas verbi Dei profanationes.

Sexta COMPARATIO, *in tollendo myſterio Trinitatis.*

15 SEXTÒ, Antichriſtus tollet myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, diſtinctione perſonarum abrogata, vt multi Patres tradunt: & colligitur ex verbis Domini Ioannis 5.

Ego, inquit, *veni in nomine Patris mei, & non accepiſtis me: ſi alius venerit in nomine ſuo, illum accipietis.* Vbi notanda antitheſis inter venire *in nomine Patris*, & *in nomine ſuo:* quæ apertè inſinuat illum non venturum tamquam miſſum ab aliqua perſona diuina, ſicut Chriſtus venit miſſus à Patre, ſed ſola ſua auctoritate tamquam Deum à nullo procedentem. Eſtque id etiam conforme perfidiæ Iudaicæ, cui ipſe ſe accommodabit. Negant enim Iudæi Trinitatem perſonarum. quia putant per illam tres deos introduci: vnde & Chriſtianos vocant Tritheiſtas. Idem ergo ipſe faciet Antichriſtus, vt etiam hac ratione noſtram Religionem calumnietur, & traducat.

TOLLVNT MYSTERIVM TRINITATIS. At huic operi Lutherus & Caluinus, Lutherani & Caluiniſtæ, eorumque progenies noui Arriani, & Sabelliani, egregiè viam complanant. Lutherus contra Latomum: *Nec eſt quòd mihi homouſion obiectes aduerſus Arrianos receptum. Non fuit receptum à multis iiſq; præclariſſimis; quod & Hieronymus optauit aboleri, ideoq; non effugerunt periculum hoc inuento vocabulo, vt Hieronymus queratur neſcire quid veneni lateat in litteris & ſyllabis.* Et infra: *Quòd ſi anima mea odit vocem homouſion, & nolim*

lim ea uti, non ero hæreticus, &c. At cur oderat nisi propter significationem: quia expreßè significat personas diuinas esse eiusdem substantiæ. Ob hanc enim solam causam oderant illud Arriani, & decem conciliabulis totaq; Imperij potentia conati sunt illud è medio tollere. Videbant enim per illud apertissimè suam hæresim iugulari. Mentitur autem splendidè Lutherus, cùm ait Hieronymum optasse illud aboleri: & rursum cùm ait Hieronymum illud habuisse suspectum, quasi venenum in eo lateret. Sed huiusmodi sunt apud Lutherum alia sexcenta.

Similiter displicebat ei nomen *Trinitas*. *Vocula*, inquit, *hæc Trinitas nusquam in Scriptura reperitur, humanitus tantummodò inuenta est. Vnde omnino etiam frigidè sonat, & multò præstabilius foret, si Deus potiùs quàm Trinitas diceretur.* Vnde hanc formulam precandi, *Sancta Trinitas vnus Deus miserere nobis*, è precibus Germanicis sustulit. Nimirum res signata displicebat, quæ aptiùs, breuiùs, & significantiùs exprimi non poterat.

16 Caluinus omnia penè Scripturę loca quę à Patribus ad probandum Trinitatis mysterium aduersus Sabellianos, Arrianos, & Macedonianos adferri solent, conatur

oſtendere eſſe inualida, & in alium ſenſum interpretatur. Adeò vt etiam locum illum clariſſimum Ioan. 12. *Ego & Pater vnum ſumus*: dicat non eſſe intelligendum de vnitate eſſentiæ, ſed de concordia & conſenſu voluntatis. Vnde Ægidius Hunnius Lutheranus anno 1593. emiſit librum in lucem hoc titulo, *Caluinus Iudaizans, hoc eſt, Iudaicæ gloſſæ & corruptelæ, quibus Ioannes Caluinus illuſtriſſima Scripturæ ſacræ loca & teſtimonia de glorioſa Trinitate, deitate Chriſti, & Spiritus ſancti, deteſtandum in modum corrumpere non exhorruit*. Idem Hunnius poſtquam multa loca à Caluino deprauata excuſſiſſet, pag. 59. concludit: *Quis ergo non videat diabolum per acutum hoc ſuum inſtrumentum data opera tales voluiſſe procudere ſtrophas illuſorias, quibus Antitrinitarij propugnacula Chriſtianorum non ſolùm hoſtiliter attentare, ſed etiam diruere valeant?* Et infrà pag. 60. dicit, *à Caluino longiſſimam & latiſſimam viam ſtratam ad Arrianam hæreſim plenis catarractis atque imbribus in orbem terrarum effundendam & ingurgitandam.*

Prætereà Caluinus multis locis inſinuat Filium ſecundùm Diuinitatem eſſe Patre minorem: quod quid eſt aliud quàm illi adimere veram diuinitatem? Libro contra

Valentinum Gentilem dicit, *Nomen Dei καθ᾽ ὑπεροχὴν soli Patri tribui.* Si solus Pater per excellentiam est Deus, perspicuum est eius diuinitatem esse maiorem & excellentiorem diuinitate Filij. Eodem libro dicit hanc propositionem Gentilis esse veram: *Deus habuit vim generandi Filium, & propagandi Spiritum sanctum, quia voluit.* Si hæc potestas pendet à voluntate Dei; potuit ergo non esse: ac proinde (& multò quidem magis) potuit non esse quod per hanc producitur, nempe Filius, & Spiritus sanctus. Eodem libro ait: *Filium personæ respectu non nisi impropriè creatorem cœli & terræ nominari, Patrem propriè.* Non ergo Filius est propriè Deus, sed creatura, & instrumentum Dei, vt Arriani dicebant. Ibidem dicit, *Filium esse Patri subiectum etiam secundùm diuinitatem.* Item impropriam & duram esse locutionem symboli Nicæni, *Deum de Deo, lumen de lumine.* Epist. 2. ad Polonos asserit, *Christum secundùm naturam etiam diuinam Patre minorem esse.* Alia Epistola ad Polonos scripta anno 1563. *Precatio vulgò trita est, Sancta Trinitas vnus Deus miserere nostri; mihi non placet, & omnino barbariem sapit,* &c. Omitto alia plurima.

In refut. decimæ protheseos.

Denique ex Lutheri & Caluini schola

prodierunt illi qui in Hungaria, Polonia, Transſiluania Sabellianiſmũ, Arrianiſmum, Tritheiſmum, & Ebioniſmum inſtaurarunt: vt Michaël Seruetus, & huius ſectatores Georgius Blandrata, Paulus Alciatus, Lælius Sozinus, Franciſcus Dauid, Bernardinus Ochinus, & alij qui diſtinctionem perſonarum è medio tollunt, & Chriſtum cum Ebione & Neſtorio purum hominem ſtatuunt, vel eius carnem ex diuina ſubſtantia conceptam & formatam cum Eutychete affirmãt. Item Valentinus Gentilis cum ſuis collegis, Matthæo Gribaldo, Franciſco Liſmanino, Gregorio Paulo, & aliis qui Tritheiſmum introducunt; & ſicut tres hypoſtaſes, ita tres naturas in diuinitate ſtatuunt. Qui tamen hoc cum Arrio commune habent, quòd Patrem ante Filium velint extitiſſe, & ſolum Patrem propriè verum Deum eſſe. Ex quibus patet quàm prꝙclarè Lutherus & Caluinus cum familiis ſuis Antichriſto venturo viam ſternant.

Septima COMPARATIO, *in varijs blaſphemiis.*

SEPTIMÒ, Antichriſtus Deum & Sanctos blaſphemabit, & mire ſe ipſum iactabit, omnibus præ ſe contemptis. Danie- 17
lis

lis 7. *Sermones contra Excelſum loquetur.* Apocal. 13. *Datum eſt ei os loquens magna & blaſphemias.*

Idem egregiè faciunt noſtri hæretici. Nam quod ad blaſphemias attinet, non ſolùm eas per modum cõuitij ex ira in Deum effundunt, vt interdum impij homines ſolent; ſed quod longè eſt deterius, plurimas vt articulos fidei ſtatuunt. è quibus aliquot recenſebo. Itaque prima ſit: *Deum omnium peccatorum eſſe auctorem.* hæc Luthero & Caluino communis. Lutherus libro De ſeruo arbitrio contra Eraſmum: *Nulli*, inquit, *in manu ſua eſt cogitare quidquam mali aut boni, ſed Deus in nobis omnia bona & mala operatur.* Et in aſſert. a. 36. *Quomodo poteſt homo ſe ad bonum præparare, cùm nec in poteſtate eius ſit ſuas vias malas facere? Nam & mala opera in impiis Deus operatur.* Poteſtne aliquid dici clarius? poterátne Deus apertiùs auctor omnium ſcelerum affirmari? At non ſiſtit in ſimplici aſſertione, ſed vult eſſe pręcipuum & clariſſimum fidei articulum. Nam eadem aſſertione, hunc articulum: *Liberum arbitrium eſt figmentum in rebus, ſeu titulus ſine re, quia nulli eſt in manu ſua quippiam cogitare mali aut boni, ſed omnia de neceſſitate abſoluta eueniunt; nimirum quia Deus omnia bona & mala in nobis*

PRIMA BLASPHEMIA.

nobis operatur: facit primarium, & summam totius suæ doctrinæ. *In ceteris*, inquit, *articulis, de Papatu, Conciliis, Indulgentiis, aliisq́; non necessariis nugis, ferenda est leuitas & stultitia Papæ, & suorum: sed in hoc articulo, qui omnium optimus, & rerum nostrarum summa est, dolendum ac flendum est miseros sic insanire.* At quæ maior blasphemia cogitari potest, quàm nullam esse arbitrij libertatem, eò quòd Deus omnia bona & mala operetur in nobis? Sic enim Deus non optimus, sed pessimus omnium esset. Longe satius foret totam diuinitatem & prouidētiam negare, quàm talem Deum ponere. Et tamen hic articulus adeò teter & blasphemus est basis doctrinæ Lutheri & Caluini; quem Lutherus vult ita esse perspicuum, vt dicat omnes qui illum non recipiunt esse miseros, insanos, deflendos. Eadem ex professo & luculentè tradit Caluinus, & plurimis Scripturæ sententiis confirmat: quod quia vel per impudentiam, vel per ignorantiam, à quibusdam illius sectæ ministris negatur, breuiter ostendam. Igitur lib. 1. Instit. cap. 18. §. 1. ita scribit: *Absurdum videtur* (sensui carnis) *volente ac iubente Deo excæcari hominem, qui mox cæcitatis suæ daturus est pœnas. Tergiuersando itaque effugiunt Dei tantùm permissu non etiam volun-*

CALVINI SENTENTIA, DEVS OMNIVM SCELERVM AVCTOR PRIMARIVS.

voluntate hoc fieri: ipſe verò palàm ſe facere pronũtians effugium illud repudiat. Hîc apertè docet Deum non ſolùm permittere, ſed etiam velle,& iubere,& facere vt homo excæcetur; etſi id ſenſui carnis abſurdum videatur. Sequitur: *Quod autem nihil efficiant homines niſi arcano Dei nutu, nec quidquam deliberando agitent, niſi quod ipſe iam apud ſe decreuerit, & arcana ſua directione conſtituit, innumeris & claris teſtimoniis probatur.* Hîc omnia hominum opera tam mala quàm bona aſſerit effici arcano Dei nutu, decreto, & directione. Itaq. omnia hominum ſcelera iam ab æterno à Deo ſunt decreta, vt ſic fierent: & homines nutu diuino ad illa excitantur, & diriguntur. Et paulò pòſt: *Vult Deus perfidum Regem Achab decipi: operam ſuam offert diabolus ad eam rem: mittitur cum certo mandato vt ſit ſpiritus mendax in ore omnium Prophetarum.* Hîc docet Deum velle & præcipere vt diabolus mentiatur, & decipiat hominem; & reiicit ſententiam de permiſſione. Et infrà: *Abſalon inceſto coitu patris thorum polluens, deteſtabile ſcelus perpetrat: Deus tamen hoc opus ſuum eſſe pronuntiat. Clamat Deus, ſuo ſibilo, tubæ ſuæ clangore, imperio & iuſſu excitari impios ad bellum.* Ibidem docet, quidquid Satan operatus

ratus eſt contra Iob, quidquid Iudæi contra Chriſtum, quidquid Chaldæi contra Iudæos, quidquid Semei contra Dauid; id totum fuiſſe opus Dei: nec ſolùm permiſſu, ſed decreto, nutu, directione, iuſſu & imperio Dei factum. His enim vocibus ad mentem ſuam meliùs explicandam vtitur. At qua ratione poteſt Deus clariùs, aut magis propriè ſtatui omnium ſcelerum auctor?

§. 2. *Quantum ad arcanos motus ſpectat, quod de corde Regis prædicat Salomon, flecti huc atque illuc prout Deo viſum eſt; ad totum certè humanum genus extenditur, tantumdemq́; valet, ac ſi dixiſſet; Quidquid animis concipimus, arcana Dei inſpiratione ad ſuum finem dirigi.* Si omnes interni motus ex inſpiratione & impulſu Dei concipiuntur, & in fines ſuos tendunt: Deus non minùs eſt auctor proditionis Iudæ, quàm conuerſionis Pauli: non minùs odij in Chriſtum, quàm amoris, &c. Et infrà: *Sed nihil poteſt clarius deſiderari, quàm vbi toties pronuntiat ſe excæcare hominum mentes, ac vertigine percutere, ſpiritu ſoporis inebriare, incutere amentiam, obdurare corda. Hæc enim ad permiſſionem multi reiiciunt, ac ſi deſerendo reprobos, à ſatana excæcari ſineret. Sed quum diſertè exprimat ſpiritus iuſto Dei iudicio infligi cæcitatem, & amentiam,*

tiam,

tiam, nimis friuola est illa solutio. Itaque Deus iuxta Caluinum propriè est auctor primarius cæcitatis, infidelitatis, amentiæ, & obdurationis seu obstinationis animi in malo. Ipse hæc omnia directè vult, decernit, infligit, & operatur in homine. Idem paulò pòst dicit *Deum præcipere impiis vt faciant quæ facturi sunt, non quòd eos docere velit ad sponte parendum; sed quia eos flectit ad exequenda sua iudicia, perinde ac si iussa eius animis insculpta gestarent. Vnde*, inquit, *apparet certa destinatione Dei fuisse impulsos*. Itaque impij ad omnia quæ agunt, flectuntur à Deo, & certa destinatione Dei impelluntur. Addit: *Fateor quidem interposita satanæ opera sæpè Deum agere in reprobis, sed vt eius impulsu satan ipse suas partes agat, & perficiat quantum datum est*. Ecce quidquid facit satan, facit impulsu Dei. *Dicitur satan excæcare infidelium mentes; sed vnde hoc, nisi quòd à Deo ipso manat efficacia erroris, vt mendaciis credant, qui renuunt parere veritati*. q. d. Satan quidem interius & exteriùs proponit errores, sed hoc totum non sufficit ad excæcandas hominum mentes, nisi Deus eas flectat, & efficaciter moueat, vt illis fidem adhibeant. *Deus dicitur homines dare in reprobum sensum, & proiicere in fœdas cupidi-*

piditates : quia iustæ vindictæ suæ præcipuus est auctor, Satan verò solùm minister. Denique ita concludit: *Summa hæc sit, cùm Dei voluntas dicitur omnium rerum esse causa, prouidentiam eius statui moderatricem in cunctis hominum consiliis & operibus, vt non tantùm vim suam exerat in electis, qui Spiritu sancto reguntur; sed etiam reprobos in obsequium cogat.* Vbi Dei voluntatem non permissiuè tantùm, sed propriè & efficaciter statuit in impiis causam omnium consiliorum & operum, ipsósque impios diuino nutu & impulsu cogi vt agant omnia quæ agunt.

Lib. 3. cap. 23. §. 1. dicit *non esse consentaneum præparationem ad interitum aliò transferre, quàm in arcanum Dei cõsilium.* Vbi ostendit non minùs reprobos à Deo præparari ad interitum, quàm electos ad regnum. Et §. 4. *Fateor sanè, in hanc qua nunc illigati sunt miseriam, Dei voluntate decidisse vniuersos filios Adam. atque id est quod principio dicebam, redeundum semper esse ad solum diuinæ voluntatis arbitrium, cuius causa in ipso sit abscondita.* Vbi lapsum Adami & totius posteritatis refert in solum diuinæ voluntatis arbitrium. Itaque lapsus est Adam, quia Deus ita voluit, ita prædestinauit. §. 6. *Ecce quum rerum omnium*

nium dispositio in manu Dei sit, quum penes ipsum resideat salutis ac mortis arbitrium, consilio nutuq́; suo ita ordinat, vt inter homines nascantur ab vtero certæ morti deuoti, qui suo exitio ipsius nomen glorificent. Ibidem docet Dei ordinationem adferre necessitatem peccandi & pereundi: *Quum,* inquit, *non alia ratione quæ futura sunt præuideat, nisi quia ita vt fierent, decreuit: frustrà de præscientia lis mouetur, vbi constat ordinatione potiùs & nutu omnia euenire.*

§. 7. Ridet eos qui dicunt hominem esse liberi arbitrij, & Deum propter pręuisa peccata destinasse illum ad interitum: *Vnde factum est*, inquit, *vt tot gentes vnà cum liberis eorum infantibus æternæ morti inuolueret lapsus Adæ absque remedio, nisi quia Deo ita visum est? Nec absurdum videri debet quod dico, Deum non modò primi hominis casum, & in eo posterorum ruinam præuidisse; sed arbitrio quoque suo dispensasse.* §. 8. *Non dubitabo igitur cum Augustino simpliciter fateri, voluntatem Dei esse rerum necessitatem; atque id necessariò futurum esse, quod ille voluerit.* Denique nullum ferè dogma tam diligenter ab eo inculcatur, vtpote in quo sit summa Caluinianæ religionis.

Ex his quæ dicta sunt manifestè colliguntur istæ propositiones:

Primò, Voluntas Dei non solùm permissiuè, sed etiam propriè & efficienter est causa omnium operum in impiis.

Secundò, Nihil agunt impij nisi ex arcano nutu, decreto, & directione Dei.

Tertiò, Deus præcipit satanæ vt mentiatur, & decipiat homines.

Quartò, Impij imperio & iussu Dei excitantur ad bellum, & ad omnia quæ faciunt aduersus cultores Dei.

Quintò, Deus certa destinatione impellit impios & satanam ad omnia quæ agunt.

Sextò, Omnia opera satanæ & impiorum sunt propriè opera ipsius Dei, cùm Deus sit auctor primarius ad ea excitans, impellens & dirigens: satan verò & impij solùm se habent vt ministri & instrumenta.

Septimò, Deus sua voluntate & prouidentia excitat & cogit impios ad ea quæ impiè agunt.

Octauò, Deus ab æterno voluit, decreuit, & prædestinauit ruinam humani generis; quia ipsi ita visum est.

Nonò, Voluntas Dei est rerum omnium necessitas, & idcircò omnia impiorum opera necessariò fiunt, quia Deus voluit & decreuit vt fierent.

Ex his luce meridiana clarius est, Deum omnium scelerum à Caluino statui auctorem, & quidem primarium ac magis principalem, quàm sit satan vel ipse homo: idq; propter quatuor causas. Primò, Quia ipse est prima omnium origo & radix. Nam ipse ex se pro suo beneplacito decreuit, vt homo omnia ista faceret: ex cuius vi decreti suis temporibus omnia eius opera proueniunt. Secundò, Quia non externo præcepto aut consilio tantùm inducit (quod tamen satis est vt quis propriè sceleris sit auctor) sed interiùs excitat, impellit, flectit, & dirigit in opus; ita vt initium, medium, & finis operis ab ipso sit. Tertiò, Quia non ita impellit, vt relinquat homini facultatem resistēdi, sicut satan facit, sed cogit & necessitat. Quartò, Quia ipse in omni opere habet se vt auctor principalis; satan verò & homo impius solùm vt ministri & instrumenta, sicut securis in manu artificis, vt ipse ait.

DEVS EST MAGIS AVCTOR SCELERIS IVXTA CALVINVM QVAM SATAN VEL HOMO.

Sed, inquiunt, Caluinus aliis locis, præsertim libello contra Libertinos, acerrimè hanc sententiam, Deum esse omnium scelerum auctorem, tamquam maximè impiam insectatur, satius esse affirmans nullum esse Deum quàm talem. Fateor ita esse. Verùm quis nesciat hæreticorum inconstantem docendi modum, eosque sua om-

EXCVSATIO QVORVMDAM MINISTRORVM.

nia loco & tempori accommodare? Ratio huius inconstantiæ est multiplex. Prima, Studium fallendi lectores, nimirum vt venenum doctrinæ suæ hoc artificio contegant, & quod maxime agunt & docent, minime docere videantur. Cùm enim alibi aperte negant ac detestantur quod aliis verbis alibi luculentè tradunt, simpliciores quorum maxima turba est, non aduertentes contradictionem, subesse putant mysterium: quo fit vt & Doctoribus salua sit sua existimatio, & discipuli maximis erroribus inuoluantur nescij. Si aperte dixisset Deum esse auctorem omnium scelerum, nimis id durum visum fuisset, nec facile homines in suam traxisset sententiam. Itaq. visum fuit id sub istis terminis fortiter negare: idem tamen alibi specie commendationis diuinæ prouidentiæ & efficacis operationis luculentè & efficacissimè tradere.

Secunda, Sæpè disputatio aliqua vel negotium exortum cogit prioribus dogmatibus contraria proferre. Sic cùm occasione prioris doctrinæ Lutheri maxima in plebe facta esset morum dissolutio, coactus fuit Lutherus pleraque sua non solùm mitigare, sed etiam dissimulanter reuocare, & mutare; vt ex lib. quem inscripsit, *Visitatio Saxonica*, constat.

Ter-

Tertia, eſt ſpiritus vertiginis, quo Deus ſinit illos agitari, & huc illuc tamquã ebrios impelli. quo fit vt ipſi propriam doctrinam clariſſimè deſtruant, & quod vno loco ex verbo diuino firmiſſimum affirmant, alibi tamquam hæreſim ac blaſphemiam condemnent; nimirum vt ſint inexcuſabiles qui huiuſmodi Vertumnis fidem adhibent. Fecit hoc Lutherus in pleriſque ſuis dogmatibus, adeò vt non minùs ipſe ſibi quàm Eccleſię Catholicę aduerſetur; vt Cochlęus clarè oſtendit. Fecit Philippus Melanchthon & Auctores confeſſionis Auguſtanæ, ſæpiſſimè dogmata ſua mutantes. Fecit & Caluinus, tum in aliis multis, tum maximè in hoc dogmate: ita tamen callidè, vt quod ſub vna verborum forma negabat, ſub alia firmiter aſſerere. rem tamen ipſam ſemper tenuit.

Hæc de ſententia Caluini. Eamdem blaſphemiam docuerũt Zvvinglius & Philippus Melanchthon, vt infrà oſtendemus; & Petrus Martyr noui Euangelij in Anglia Apoſtolus in commentar. cap. 9. ad Romanos; & Beza integris libris. Hæc paulò fuſiùs, propter eos qui Caluinum libenter eximerent.

18 Secunda blaſphemia, Deum maximam hominum partem, ex ſolo ſuo arbitrio præ- SECVNDA BLASPHEMIA.

destinasse, & creasse ad æternum exitium; & illud exitium reipsa inferre immerentibus absque vlla illorum culpa: qua sanè crudelitate nulla maior cogitari potest. Docet hoc Lutherus lib. De seruo arbitrio contra Erasmum: *Deus*, inquit ille, *vt merita non respicit in saluandis, ita neque in damnandis: illic indignos coronat, hîc indignos punit, & immeritos damnat. Quòd si tibi placet Deus indignos coronans, nec debet displicere immeritos damnans. Illic gratiam & misericordiam spargit in indignos, hîc iram & seueritatem spargit in immeritos.*

Idem apertè sequitur ex doctrina Caluini. Si enim Deus omnes qui pereunt prædestinat ad exitium, quia illi sic placuit, & prædestinauit in illis causam exitij; vt paulò antè ex ipsius verbis ostensum est; quomodo non damnat immeritos? non enim meriti erant vt Deus eos ad exitium prædestinaret, neque etiam vt mala illorum opera prædestinaret, & in ipsis suo efficaci impulsu operaretur; vt in Angelis & Adamo est manifestum. Horum enim omnium causa iuxta Caluinum, est ipsius voluntas: quæ omnium rerum est ratio prima & necessitas; vt ipse ait. Quomodo non damnat immeritos, cùm non potuerint ipsius impulsui, quo illos in malum impulit, resistere;

nec

nec vllam omnino in ſuis operibus libertatem, qua ſe in hanc vel illam partem flectere poſſent, habuerint; vt ipſe Caluinus multis locis docet? Tollit enim ipſe libertatem propter duas cauſas. Prima, Propter efficaciam diuinæ voluntatis, qua omnia ſunt abſolutè prædefinita, per quam voluntas humana ad omnes ſuos motus & actus impellitur. De hac potiſſimùm agit lib. 1. Inſtitut. c. 18. & lib. 3. c. 22. & 23. Secunda, Propter malitiam humanæ voluntatis ex peccato originali contractam, per quam fit, vt non poſſit niſi peccare. De hac agit lib. 2. cap. 3. Nemini ad culpam vel pœnam imputari poteſt, ad quod tanta neceſſitate impellitur, quod nullo modo vitare aut declinare poteſt.

19 Ob hos potiſſimùm duos articulos Caſtalion refert ſe à Caluino, cui diu amiciſſimè conuixerat, receſſiſſe; & librum aduerſus ipſum ſcripſiſſe, in quo oſtendit Caluinum, *bonum Deum à ſua ſede deturbaſſe, & loco eius ſatanam omnium ſcelerum auctorem collocaſſe. Hunc modò eſſe Caluini & Caluiniſtarum Deum; & idcircò Caluiniſtas eſſe ſuperbos, immites, inuidos, ſanguinarios, calumniatores, hypocritas, malitioſos, ſeditioſos, ambitioſos, denique omnibus prauis & inhoneſtis affectibus plenos, quia ta-* (*Libro De prædeſtinatione.*)

lem Deum qui tales gignit filios sibi constituêre. Hæc ille.

Eosdem articulos clarissimè docet Huldericus Zvvinglius Caluini præceptor, tomo 1. in explicat. art. 20. *Fortissimum Dei verbum stat à nobis, nempe Deum omnia operari in nobis, nos nihil aliud quàm instrumenta esse, per quæ operatur Deus, sicut per malleum faber.* Addit, quòd *sicut faber sibi tribuit opus quod per malleum facit, non malleo, ita opera nostra omnia Deo magis quàm nobis tribuenda.* Et lib. De prouidentia Dei fol. 365. *Quia lex homini data est, semper homo peccat quando contra legem facit, quantumuis nec sit, nec viuat, nec operetur nisi in Deo, ex Deo, & per Deum. Sed quod Deus operatur per hominem, homini vitio vertitur, non Deo. Et quando tamen facimus adulterium, vel homicidium, Dei opus est motoris, auctoris atque impulsoris. Latro Deo impulsore occidit; & sæpenumerò cogitur ad peccandum.* Eadem fusissimè prosequitur & confirmat.

Eadem docuit Melanchthon in locis communibus anni 1521. tit. de libero arbitrio. Vbi Primò, doctrinam Patrum de libero arbitrio dicit esse impiam, à diuinis litteris & iudicio spiritus alienissimam. Deinde proponit suam: *Quandoquidem,* inquit, *omnia*

nia quæ eueniunt, necessariò iuxta diuinam prædestinationem eueniunt, nulla est arbitrij nostri libertas. Et infrà: *Voluntati nostræ libertatem per prædestinationis necessitatem adimit Scriptura*, &c. Et in annotat. in Epist. ad Rom. c. 8. *Nos verò docemus non solùm permittere Deum creaturis vt operentur, sed ipsum omnia propriè agere. Et sicut fatentur proprium Dei opus fuisse, Pauli vocationem; ita fatemur opera Dei propria esse, Dauidis adulterium, Manlij seueritatem*, &c. *Constat enim ex cap. 1. ad Rom. Deum omnia facere non permissiuè, sed potenter; id est, vt sit eius propria Iudæ proditio, sicut Pauli vocatio*, &c. Hæc fusiùs, vt intelligatur, quale istorum primariorum Apostolorum, qui mundi tenebras dispulerunt, & religionem reformarũt, sit dogma principale. Si enim principale dogma, & fundamentum religionum nouarũ adeò tetrum est & blasphemum, quid de eorum religione reformata statuendum?

TERTIA BLASPHEMIA.

20 Tertia blasphemia est, *Diuinam naturam in Christo esse passam, crucifixam, mortuam, vnà cum natura humana; alioquin passionem & mortem naturæ humanæ in Christo nihil nobis profuturam.* Hoc docuit fusè Lutherus in libello de Patribus & Conciliis p. 2. vbi etiam *Zvvinglium &*

Zvvinglianos damnat hæreseos, quòd diuinitatem pati potuisse, pertinaciter negarent. Et in libello qui inscribitur Confessio Martini Lutheri de Sacraméto cœnæ Domini, acerrimè hoc tuetur. contra quem Zvvinglius tom. 2. in responsione ad Confessionem Lutheri: *Quid*, inquit, *dici potest blasphemius? Num Deus quoque pati potest? num eumdem etiam mortuum esse fatebimur? hîc quò se vertere poterit Lutherus, si Pontificij dictum hoc arripientes, eum in diuinitatem quoq. blasphemum esse dixerint, vt qui illam quoque mortuam esse pronuntiat?* Lutherum secutus est Brentius, qui hoc ita propugnauit, vt inde Brentianorum secta emerserit; qui, nisi diuinitas quoque in Christo passa sit & mortua, clamant *Filium Dei ab opere redemptionis flagitiosa impietate segregari.* His mordicus adhæret Islebius, Musculus, Smidelinus, Gerlachius, & alij plurimi. At dicere diuinitatem esse mortuam, quid est aliud quàm tollere diuinitatem funditus, & mundum efficere atheum?

QVARTA BLASPHEMIA.

Quarta blasphemia est, *Filium esse Patri subiectum etiam secundùm diuinitatem.* de qua suprà n. 16. cui similis est ista, *Filium esse mediatorem, & sacerdotem etiam secundùm naturam diuinam.* Quam docet Cal- 21
uinus

uinus libro De Christo mediatore contra Stancarum: Beza in opusculo pro defensione Caluini,& alij. Idem docēt plurimi Lutherani,vt Melanchthon in locis anni 1558. tit. de Filio. vbi dicit *Deitatem Filij fuisse Patri obedientem*. Denique tota turba Lutheranorum, quæ subscripsit libro concordiæ. Vnde manifestè sequitur Filium non esse verè Deum, nec habere veram diuinitatem.

22 Quinta blasphemia est in sanctissimam Trinitatem, eaque multiplex: vt cùm Trinitatem personarum eiusdem essentiæ *nouum Idolum, Turrim Babel, Deum fictitium ac sophisticum, stratagema Satanæ, Cerberum tricipitem, Tricorporem Gerionem* impietate plusquam satanica appellant: quarum duæ postremæ sunt Michaëlis Serueti, reliquę Valentini Gentilis, qui primarij fuerę Apostoli nouarum religionum in Hungaria, Polonia, Transiluania. His fauent Lutherus & Caluinus illorum magistri, quatenus nomen Trinitatis reiiciunt, vt suprà dictum est.

QVINTA BLASPHEMIA.

Cardinalis Bellarminus in sua Præfatione in controuer. de Christo.

23 Sexta est, *Christum secundùm corpus & naturam humanam non esse certo loco circumscriptum, sed vbique inuisibiliter diffusum, sicut natura diuina vbique est.* Ita docuit Lutherus sermone de Sacramēto cœ-

SEXTA BLASPHEMIA.

næ Domini,qui id probat; quia Christus secundùm humanitatem est in dextra Patris: dextra autē Patris est vbique : ergo & Christi humanitas est vbique. Hanc doctrinam amplexi sunt Brentius cum suis, qui idcircò *Vbiquistæ* dicti sunt; inter quos Illyricus, Musculus, Kemnitius, Smidelinus, & alij. Eamdem tempore Lutheri tenuere omnes Lutherani in Saxonia; mortuo Luthero cœperunt cum Melanchthone oppugnare vbiquitatem: adeò vt in amplissima sua Synodo anno 1571. Dresdæ celebrata omnibus Superintendentibus & Ministris consentientibus definiuerint, *vbiquitatem corporis Christi esse horribilem profanationem omnium articulorum Symboli,&renouationem omnium hæreseon*. At vix decem anni elapsi erant,cùm damnata Synodo sua tamquam impia,eádem vbiquitatem tamquam articulum fidei recipiunt: vt patet ex libro concordiæ edito anno 1580.art.7. & 8. cui octo millia Lutheranorū subscripsere. Nimirum hæc est constantia doctrinæ, & firmitas Synodorum apud hæreticos. Hæc doctrina simul inuoluit blasphemiam Nestorij & Eutychetis. Nestorij,quia vnionem hypostaticam constituit in eo tantùm quòd diuinitas cōmunicet humanitati suas proprietates,idque per accidens.itaque manent duæ

Card. Bellarm.l.3. de Chron. cap.1.

Card. Bellarm. suprà.

duæ perſonæ. Eutychetis, quia veram carnis naturam abolet, eamque cum diuina confundit.

24 Septima eſt, *Chriſtum in cruce dubitaſſe de ſua ſalute, luctatum fuiſſe cum deſperationis impulſu, damnatorum pœnas in anima ſuſtinuiſſe, & deſperationis vocem emiſiſſe.* Ita docet Caluinus Inſtit.lib.2.c.16.& in cap.27. Matthæi. Sequuntur paſſim Caluiniſtæ: hoc modo explicant illum articulum Symboli, *Deſcendit ad inferos*. Nulli enim apud Caluiniſtas ſunt veri inferi, nulla ſubterranea loca, in quibus impij torqueantur. Sed eis nihil eſt aliud deſcendere ad inferos, quàm apprehendere Deum ſibi iratum, & inde terrore & anxietate affici. hanc volunt eſſe omnem damnatorum pœnam, quæ figuratè per ignem deſignetur. Verum hîc multæ ſunt blaſphemiæ. Prima, Cùm Chriſto, in quo omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi, tribuunt ignorantiam ſui ſtatus, & affectus paterni erga ſe. Secunda, Cum tribuunt illi metum horribilem damnationis, & impulſum vehementiſſimum ad deſperationem. Tertia, Cum tribuunt illi eam animi afflictionem, quam patiuntur damnati. Quarta, Cùm tribuunt illi vocem deſperantis, quaſi ex impulſu deſperationis in verba illa, *Deus meus, Deus meus,*

SEPTIMA BLASPHEMIA.

meus, vt quid dereliquiſti me? proruperit. Vnde neceſſe eſt etiam illi graue peccatum imponant; quia in verba deſperationis prorumpere graue peccatũ eſt; præſertim cum illa etiam blaſphemiam continerent. Blaſphemum enim erat dicere, Patrem æternis pœnis velle addicere Filium. Neque dicere poſſunt Chriſtum per inconſiderationem & deliberationis inopiam excuſari, cùm etiam primi motus apud eos peccata ſint mortifera: & impiè noſtra illi mentis imbecillitas & virium ataxia, & veluti quędam paralyſis illi tribuatur. Mira profectò impietas iſtius ſectæ. Nam ex eius doctrina omnes fratres huius ſectæ habentes fidem ſpecialem, quam Caluinus ſtatuit, ſunt certi de ſua ſalute, de ſua prędeſtinatione, & ęterno Dei in ipſos fauore, & ſciunt ſe nullis peccatis poſſe à ſalute excidere; vnde nec metuunt damnari. Hic enim eſt vnus ex primariis articulis doctrinæ Caluiniſticę. At Chriſtus Dominus, omnium ſalus & vita, fuit horum omnium incertus & dubius, & neſciuit quid Pater de ſe ſtatuiſſet: vnde & vehementiſſimè metuit damnari, & diros in anima cruciatus damnati ac perditi hominis pertulit, & in vocem deſperationis erupit. Itaque in notitia ſalutis & fauore diuino ſe Chriſto longè præferunt.

Caluinus lib. 3. Inſtit. c. 24. per totum. Beza in Colloquio Mompe'gar. p. 453. Confeſſio Eccleſiæ Geneuenſis, c. 4. §. 20

Octaua

25 Octaua eſt, cùm dicunt, *ſine tolerantia pœnæ damnatorum totam Christi paſſionem & mortem fuiſſe inutilem. Nihil*, inquit Caluinus, *actum erat, ſi corporea tantùm morte defunctus fuiſſet Chriſtus: ſed operæ ſimul pretium fuit, vt diuinæ vltionis ſeueritatem ſentiret*, &c. *Vnde etiam eum oportuit cum inferorum copiis, æternæq́; mortis horrore, quaſi conſertis manibus luctari, & eam mortem perferre, quæ ſceleratis ab irato Deo infligitur, & diros in anima cruciatus damnati ac perditi hominis ſuſtinere.* Similia habet in cap. 27. Matthæi. Vnde ſequitur Primò, Nos non eſſe redemptos pretio ſanguinis Chriſti, aut ſacrificio crucis, ſiue paſſione & morte illius; ſed tolerantia pœnarum inferni. Secundò, Cùm ad illam tolerantiam neceſſaria fuerit ignorãtia, dubitatio, falſa apprehenſio, tentatio deſperationis, & peccatum; ſequitur hæc etiam neceſſaria fuiſſe ad noſtram redemptionem, neque Chriſtum potuiſſe ſine iſtis imperfectionibus animæ nos redimere: quæ omnia apertiſſimis Scripturis repugnant. An hoc non eſt totum redemptionis noſtræ myſterium euertere; & rem futilem, falſam, impoſſibilem & blaſphemam pro illo nobis obtrudere? nimirum vt fiduciam non collocemus in Chriſti ſacrificio crucis, in pretio

OCTAVA BLASPHEMIA.

Caluinus lib. 2. Inſtit. c. 16. §. 10.

tio ſanguinis, in morte & paſſione corporis; ſed in falſa tolerantia pœnarum inferni, & ſpiritus damnati; in dubitatione & deſperatione ſalutis Chriſti.

NONA BLASPHEMIA.

Nona, Cùm dicunt, *ſanguinem Chriſti iam pridem computruiſſe, diſſipatum eſſe, euanuiſſe, & nuſquam extare: vnde per illum non poſſe nos ſaluari.* Ita plurimi Caluiniſtæ docent, quorum nomina & verba refert Conradus in Theologia Caluiniſtica lib. 1. art. 20. quæ ſententia valdè conſentanea eſt doctrinæ Caluini, proximè explicatæ; & illi Caluiniſtarum ſententiæ qua ſtatuunt *Chriſti meritum iudicio Dei opponi non poſſe: illudq́; non ex dignitate perſonæ, ſed ex gratuito Dei fauore ſuam dignitatem & robur habere:* quo modo etiam cuiuſuis puri hominis meritum robur habere poteſt. de qua Conradus ſuprà. Hæc blaſphemia tollit Chriſti meritum, & corporum reſurrectionem. De Chriſti merito eſt manifeſtum. De reſurrectione ſic probat Conradus: *Si enim*, inquit, *ſanguis Chriſti in eius paſſione effuſus computruit, & tertio die non rurſus cum corpore eius vnitus glorioſè reſurrexit, & iam in æternum viuit; tum certè nulla ſpes affulget, vel ſanctorum martyrum ſanguinem effuſum, vel aliorum piorum defunctorum ſanguinem in extre-* 26

Lib. 1. a. 6.

mo

mo die denuò resurrecturum esse, ita vt rursum cum corporibus eorum vniatur. Atque hinc apparet Caluinistas, licet ore & scriptis affirment, tamen corde suo non credere resurrectionem corporum. Qui enim non credit Christi filij Dei sanguinem effusum, cum corpore à Deo Patre resuscitatum esse, is profectò numquam credet mortuos in cinerem redactos, resurrecturos esse. Hæc ille. Certè Farellus vnus ex primis Apostolis huius nouæ doctrinæ & intimus Caluini collega, qui teste Beza Genuenses, Lausanenses, & Neocomenses Christo lucrifecit, aperte resurrectionem corporum negauit: sed quia fortè nimis citò illud noui Euangelij arcanum reuelare cœpit, à Caluino per epistolam monitus & correptus fuit.

Beza in Iconibus.

DECIMA BLASPHEMIA.

27 Decima, Cùm dicunt *Christum non esse mortuum pro omnibus, sed pro solis prædestinatis, eò quòd ceteri omnes iam ex Dei beneplacito essent deuoti exitio.* Deinde ita explicant prædestinationem, vt soli Caluinistæ (nimirum qui habent fidem illam specialem à Caluino descriptam, quæ sola iustificat, & semel habita numquam amitti potest) ad numerum prædestinatorum pertineant. Itaque Christus mortuus est pro solis Caluinistis (non pro Catholicis, vel Lutheranis, vel Anabaptistis, vel Turcis, &c.)

Caluinus cōtra Heshusium, pag. 39. Beza in colloq. Mompelgard. pag. 512. Bucerus in Ioannem, pag 34. Vide Theol. Caluinist. fol. 25. 26. 42.

Q nimi-

nimirum vt illis daretur illa fides inamissibilis propria prædestinatorum, per quam absque vllo salutis periculo in omni flagitiorum genere viuere possent. Hanc esse doctrinam Caluini, Bezæ, & aliorum Caluinistarum, satis notum est vel mediocriter in scriptis eorum versato. Hinc tot opuscula polemica Lutheranorum & Caluinistarum, quibus hac de re digladiantur. Nam Lutherani in vtroque à Caluinistis capitaliter dissentiunt.

Caluinus Instit. lib. 4 cap. 1. §. 1. 2 &c. Et lib. 3. cap. 2. §. 11. Beza in confess. fidei, cap. 4 § 20

VNDECIMA BLASPHEMIA.

Vndecima, Cùm sanctissimam Euchari- 28
stiam, horrendà sane blasphemià, vocant *Idolum, Deum panaceum, magnũ Baal*, &c.

DVODECIMA BLASPHEMIA.

Duodecima, Cùm Vicarium Christi vocant *Antichristum*; & Ecclesiam Catholicam Christi sponsam vocant *synagogam Antichristi, & meretricem Babylonicam.* Hæc enim contumelia in ipsum Christum redundat: sicut contumelia quæ fit sponsæ, transit in sponsum; & quæ Regis Vicario, aut Concilio regio, in ipsum Regem. Sicut enim qui honorat Vicarium Christi propter dignitatem vicariam, Christum ipsum honorat: ita qui contumelia illum afficit, Christum contumelia afficit.

DECIMATERTIA BLASPHEMIA.

Præterea in hac contumelia continetur alia, quæ in omnes Sanctos, qui iam à mille annis in Ecclesia Catholica floruerunt, refun-

refunditur. Hi enim omnes condemnantur, vt superstitiosi, impij, Idololatræ, & vt Antichristi asseclæ, ac propugnatores. Vnde non desunt Caluinistæ qui expressè ausint dicere Sanctum Franciscum, Dominicum, Bernardum, Brunonem & similes fuisse hypocritas, superstitiosos, & à diabolo fascinatos; ac proinde in æternum damnatos. Multa alia blasphemiæ plena prætereo: nec enim mei instituti est, omnia persequi. Ex his satis constat, illos etiam hac in re Antichristi esse præcursores.

29 Nec minùs in superbia & contemptu sanctorum Patrum. Sicut enim Antichristus supra omnes Sanctos, & supra Christum ipsum se efferet: ita illi se efferunt supra omnes sanctos Patres, supra omnes Ecclesiæ Doctores, supra omnia Concilia Oecumenica, & supra ipsum Christi Vicarium: nec solùm his se præferunt, sed etiam horum omnium se iudices constituunt: suam tamen doctrinam à nemine iudicari volunt. An hoc non est proximum Antichristi superbiæ gradum tenere? Lutherus parens ceterorum in libro aduersus Regem Angliæ inter cetera sic ait: *Ego verò aduersus dicta Patrum, hominum, Angelorum, dæmonum, pono non antiquum vsum, non multitudinem hominum, sed vnius Maiestatis æternæ* HAERETICORVM SVPERBIA.

verbum Euangelion, quod ipſimet coguntur probare. Hîc ſto, hîc ſedeo, hîc maneo, hîc glorior, hîc triumpho; hîc inſulto Papiſtis, Thomiſtis, Henriciſtis, Sophiſtis, & omnibus portis inferi, nedum dictis hominum quantumlibet ſanctorum, aut conſuetudini fallaci. Diuina Maieſtas mecum facit, vt nihil curem ſi mille Auguſtini, mille Cypriani, mille Eccleſiæ Henricianæ contra me ſtarent. Poſſem hîc alia plurima commemorare, quæ ad hanc rem pertinent, ſed abſtineo ne lectori moleſtiam adferam.

Octaua COMPARATIO, *in hypocriſi & fraudibus.*

ANTICHRISTVS magnus erit hy- 30
pocrita, & ſpecie quadam religionis
homines decipiet, variiſque mendaciis &
fraudibus auctoritatem & potentiam ſibi
conciliabit: Danielis 11. 2. ad Theſſal. 2.
D. Hieronymus in cap. 11. Danielis: *Per inſidias & fraudulentiam obtinebit principatum; quia ſimulabit ſe ducem fœderis, hoc eſt legis & teſtamenti Dei*, &c. Idem docet Hippolytus, Theodoretus, & alij.

Similia cernuntur in noſtris hæreticis. HYPOCRISIS VERA. Nam quod ad hypocriſim attinet, quænam maior aut nocentior hypocriſis eſſe poſſit, quam

quàm exteriùs nihil niſi purum putum verbum Dei præferre, & ſub hoc velo obtrudere phantaſmata proprij iudicij, & tamquam aureo poculo venena animorum propinare? magnificè apud plebem meritum & ſatisfactionem Chriſti extollere, & interim ea ponere fundamenta, ex quibus meritum Chriſti penitus euertatur vel eneruetur? denique ſpecie promouendæ pietatis & gloriæ diuinæ, abolendæ ſuperſtitionis ac humanarum traditionum, tollere è medio omnia pænè Sacramenta, omnes legitimos miniſtros, auguſtiſſimum ſacrificium Euchariſtiæ, veram Scripturarum expoſitionem, ſtudium bonorum operum, timorem diuinæ vindictæ; & quidquid ad bonum incitare, vel à malo cohibere mortales ſolet? hac hypocriſi innumeros ad ſuas partes traxere, & ſectas ſuas mirificè amplificarũt.

31 De aliis mendaciis & fraudibus quid dicam? Infinitum eſſet omnia perſequi; nonnulla dumtaxat generatim complectar. In primis ſtudium illis eſt infamare doctrinam Catholicorum, variis erroribus illis affictis. Paſſim enim docent & ſcribunt Papiſtas contemnere ſacram Scripturam; illi præponere humanas traditiones: nullam apud eos eſſe mentionem fidei, & meritorum Chriſti: eos ſuis & Sanctorum bonis ope- FRAVDES.

 ribus,

ribus, non Christi meritis confidere: eos ad Sanctos, non ad Christum, assidue confugere: Sanctorum imagines ab illis adorari, sicut Idola ab Ethnicis: eos à lapidibus & lignis auxilium petere: Missas priuatas, Purgatorium, Indulgentias esse inuentiones humanas multis post Apostolica tempora sæculis ad quæstum excogitatas: denique Papisticam Ecclesiam plenam esse abusibus, superstitionibus, & cultu idololatrico. Huiusmodi calumniis plurimos ita fascinarunt, vt Ecclesiam Catholicam instar synagogæ Antichristi detestentur, & ad quamlibet potiùs sectam se conferant, quàm ad eam redeant.

Neque solùm doctrinam, sed etiam vi- 32
tam Catholicorum, præsertim eorum qui fidem Catholicam tuentur, & hæreses oppugnant, infamare conantur, vt eos in contemptum & odium adducant. Itaque imponunt eis varias proditiones, & machinationes contra quietem publicam, & vitam Principum; & quidquid vsquam aduersi accidit, hoc illorum consiliis assignant. Studium reducendi errantes ad fidem Catholicam, & reconciliandi Ecclesiæ, interpretantur proditionem patriæ; coronas precarias, agnos cereos, icunculas benedictas, & similia pietatis Christianæ symbola, tesseras coniu-

coniurationum. Imponunt etiam illis varias libidines,& alia ſcelera,ſparſis in vulgus libellis infamatoriis: qui etſi parum apud eos qui innocentiam illorum perſpectam habent obſint; apud alios tamen qui procul abſunt, & res illorum minimè norunt, vel ſimplicitate quadam ſtatim credunt quidquid typis euulgatum vident,multum mali efficiunt. Denique quidquid ab ipſis, vel ipſorum Apoſtolis,vmquam proditorie, ſeditiosè,perfidiose, libidinosè actum vel deſignatum fuit; huius ſceleris infamiam in propugnatores fidei Catholicæ transferre conantur. Notum eſt quatuor primarios iſtarum ſectarum auctores libidinibus infames fuiſſe; Lutherum ſacrilega, Caluinum &Bezam prępoſtera,Mennonem promiſcua:hinc eorum poſteri tantopere laborant, vt ſuos aduerſarios ſimilibus criminibus infames reddant.

33 Genus quoque ſcribendi contra Catholicos eſt fraudulentiſſimum. Nam Primò, omnia mendaciis, calumniis, & conuitus ſunt pleniſſima; quibus ſubtractis, ingentia volumina ad paucos redigas quaterniones. Scribit Ioannes Cochlæus in actis Lutheri anni 23. à quodam notata ex vno Lutheri libello mendacia quinquaginta. Eumdem Lutherum à D. Ioanne Dietenbergio in GENVS SCRIBENDI FRAVDVLENTVM.

duabus dumtaxat confutationibus conuictum fuiſſe de mendaciis octingẽtis ſeptuaginta quatuor. Idem ſcribit Surius ad initium anni 1523. Si tot mendacia in libris vſque ad illud tempus editis, quid cenſendum de ceteris, quos vſque ad annum XLVI. ſcripſit? Plurima quoque & apertiſſima in ſcriptis Caluini, Bezæ, & aliorum reperias; qua de re breui fortè aliquid in lucem à quodam viro docto multæque lectionis prodibit, ne videamur falſa imponere.

Deinde, cùm aliquod paradoxum ſtatuere volunt, contemptis omnibus qui contrarium docent, clamant id eſſe certiſſimum, clariſſimum, puero decenni obuium; mirantur ſtuporem & cæcitatem Papiſtarum, qui id non videant; illos à diabolo faſcinatos, & alia huiuſmodi. Sic Lutherus in aſſert. art. 36. dicit *eſſe inſaniam deflendam, credere hominem eſſe liberi arbitrij*. Caluinus l.4. Inſtit. c. 18. n. 18. *Quid supereſt niſi vt cæci videant, ſurdi audiant, pueri ipſi intelligant hanc Miſſæ abominationem? quæ in calice aureo propinata, omnes Reges terræ & populos à ſummo vſq; ad nouiſſimum ſic inebriauit, ſic percuſſit ſopore ac vertigine, vt brutis ipſis ſtupidiores proram & puppim ſuæ ſalutis in hac vna exitiali voragine ſtatuerint?* Idem in cap. 2. Epiſt. 2. ad Theſ-

Theſſal. Papam eſſe Antichriſtum, vult adeò eſſe manifeſtum ex Scripturis, *vt puer decennis id facilè poſſit aduertere*. Beza cùm vertiſſet illum locum Act. 2. v. 27. οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, hoc modo; *non relinques corpus meum in ſepulchro*: in defenſione huius verſionis contra Caſtalionem; *Hîc*, inquit, *agi de corpore & de ſepulchro nemo dubitare poteſt, niſi qui in meridie cæcutire velit*. Nimirum qui negat animam eſſe corpus, & orcum eſſe idem quod ſepulchrum, cæcutit in meridie. Huiuſmodi auxeſibus & hyperbolis ſcripta eorum ſcatent.

34 Tertiò, Quo Catholicorum argumenta ſunt validiora, & magis premunt, eo magis ipſi illa contemnunt, & contumeliis exagitant, tamquam nullius ponderis: mirantur ſtuporem & ſtultitiam: exclamant; *Quis te, Bellarmine, furor inuaſit? quæ intemperiæ exagitant? Iam te ipſum ſtultitia ſuperaſti: iam magis deliras quàm vmquam anteà; peſſima fide cum Chriſto agis; impudentiſſimè iſtud diſſimulas*, &c. Ita ſcribunt indocti rabulæ in virum doctiſſimum & modeſtiſſimum, quo nemo noſtro ſęculo vel ſolidiùs, vel moderatiùs hæreticorum errores confutauit. Nimirum vident ſe nullo modo reſpondere poſſe; & idcircò tamquam in ra-

biem acti in huiusmodi furiosas voces erũpunt, vt quod ratione non possunt, clamoribus & conuitiis euincant. Denique passim ita scribunt, vt mordaciùs & aculeatiùs non possint, conquisitis vndique contumeliosissimis & spurcissimis dictis, vt suos aduersarios exagitent, & à scribendo deterreant: qua in re imitantur parentes suos Lutherum & Caluinum. Lutherus in opusculo cui titulus, Contra sicarium Dresdæ, inter cetera sic scribit: *Nihil curo quòd queritur in libro meo ferè non nisi maledicta & diabolos nominari. hoc debet esse mea gloriatio, meusq́; honor. Sic & haberi volo, vt deinceps dicatur de me quòd plenus sim maledicentiæ, criminationisq́; & execrationis in Papistas. Volo & de cetero me aduersus nebulones istos exercitare execrationibus ac maledictis, vsque ad sepulturam meam; nec vllum verbum bonum ex me ampliùs audient. Ego meis tonitruis ac fulminationibus sic eos ad sepulturam compulsabo*, &c. Non minùs contumeliosi, mordaces & maledici sunt Caluinus & Beza; nimirum vt spiritum huius noui apostolatus agnoscamus, qui tam acriter in Catholicos, quia antiquam doctrinam non deserunt, & nouitates eorum non admittunt, exardescit. sed malunt Catholici audire ab illis contume-

lias quàm laudes, memores sententiæ Domini: *Beati cùm maledixerint vobis homines & exprobrauerint, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes propter me: gaudete & exultate quoniam merces vestra copiosa est in cælis.*

Quartò, Cùm aliquod caput oppugnandum sumunt, ordinem disputationis inuertunt;& nunc ex fine,nunc e medio,nunc ex initio vnum vel alterum resectũ frustillum calũniantur:nunc ex vna propositione duas vel tres peruerso sensu efficiunt,nunc plures in vnam conflant: testimonia & probationes suis locis auulsas ad aliena transferunt; & quæ ad hanc rem confirmandam adducuntur, tamquam ad aliam producta commemorant. Denique rem totam in syllogismum insulsissimum contra mẽtem auctoris colligunt: quo deinde refutato, tamquam parta victoria,ineptissimè gloriantur, triumphant, insultant: *Hîc tê constrictum teneo; quò te nunc vertes? per quam rimam elabêris? quibus artibus te nunc eripies?* & alia huiusmodi thrasonica: quæ etsi apud doctos sint ridicula; tamen apud imperitos, qui rem non penetrant,sunt gloriosa & certa victoriæ indicia.

Quintò, Scripturas ad suum commodum, reiectis veterum sententiis, exponunt;

easque

eaſque expoſitiones à Catholicis vt verbi diuini medullam admitti poſtulant: ingeminant id eſſe clariſſimum; cæcum eſſe qui id non videat, ſtolidum, ſtupidum, aſinum qui non intelligat,&c. Obſcuriora loca veterum, quæ ipſis aliqua ratione fauere videntur, ſtudioſiſſimè congerunt, apertiſſimis diſſimulatis, vel impudenter tamquam dictis hominum repudiatis. Denique quàm mala fide in toto hoc negotio cum Catholicis agant, vel ex eo conſtare poteſt, quòd nullũ Iudicem præter Scripturam ſuo ipſorum iudicio expoſitam, hoc eſt præter ſeipſos, ſuamque phantaſiam admittant. Itaque totum negotium Religionis apud eos ſolis fraudibus & mendaciis conſtat.

Surius, Genebrardus, Sanderus, Guilielmus Reginaldus, Philopator, Didymus Veridicus, Ars mentiendi Caluiniſtica. &c.

De fraudibus, periuriis, & mendaciis eorum in negotiis politicis plenæ ſunt hiſtoriæ: & paſſim ſatis notum eſt, quibus artibus in Gallia, Anglia, Scotia, Belgica, Germania, Hungaria, Tranſiluania ad gubernacula rerum adſpirauerint. Itaque in hoc capite pręclarè Antichriſtũ ducem ſuum referunt.

Nona COMPARATIO, *in perſecutione contra Eccleſiam.*

ANTICHRISTVS grauiſſimam per- 35
ſecutionem mouebit aduerſus Eccleſiam,

ſiam,& variis ſuppliciis ad ſuam religionem homines compellet: vt ex multis S. Scripturæ locis conſtat; Daniel. 7. & 11. Matth. 24. Apocalyp. 13. & 17.

Similia faciunt hæretici huius temporis, Lutheriſtæ, Caluiniſtæ, Anabaptiſtæ, &c. Nam acerrimè Eccleſiam hactenus ſunt perſecuti,& etiamnum perſequuntur, euerſis & direptis tot Eccleſiarum myriadibus, dirutis & expilatis tot monaſteriorum millibus, occiſis Religioſis & Sacerdotibus, aliisque Catholicis, odio Religionis, innumeris. Denique per omnia pænè Europæ regna & prouincias ſparſæ cernuntur ruinæ,& calamitatum, quas illi intulerunt, veſtigia. Vbi verò iam rerum potiuntur, graues mulctas & pœnas in eos cõſtituunt, qui vel ſacrificio Miſſæ interſunt, vel Sacerdotem hoſpitio excipiunt, vel imagines ſacras, calculos benedictos, agnos cereos, & ſimilia Catholicæ religionis ſymbola retinent. Scribunt leges, quibus illos qui ſacris initiantur reos læſæ Maieſtatis peragant. Eſt enim id apud eos præſumptio Iuris, & de iure (vt Iuriſperiti loquuntur) coniurationis initæ cum Summo Pontifice aduerſus ſalutem regni: quaſi hominem Anglum ſuſcipere Ordinem ſacrum, & conſpirare contra ſalutem Angliæ, ſint inſeparabilia; ita

MVLTIPLEX PERSECVTIO.
I.
II.
Hæc fusè perſequitur Alanus Card. Reſp. ad perſecut. Anglos, Philopator, Guil. Regi-naldus, & alij.
III.

ita vt nulla in contrarium admittenda sit probatio.

IV. Simili modo rei læsæ Maiestatis declarantur omnes qui dissuadent alicui, vel dissuaderi procurant, eam Religionem quæ à Principe in regno est stabilita; si id ea intentione faciant, vt ille ad Catholicam redeat. Nescio an Antichristus maioris odij in Catholicam Ecclesiam & Religionem argumenta dare poterit. Manifeste enim ostendũt, se Ecclesiam Catholicam prę omnibus hæreticorum conuentibus, & Religionem Catholicam prę omnibus sectis, Lutheranismo, Anabaptismo, Arrianismo, Libertinismo, Turcismo & Atheismo odisse, & quidem in summo odij & detestationis gradu. Si enim ad quamuis aliam sectam coneris aliquem perducere, nullis id legibus vindicatur; nulla pœna tibi pertimescenda. Omnibus enim ibi conceditur impunitas, Anabaptistis, Familianis, Libertinis, Atheistis: omnes tutè degunt, & se propagant vel legum permissu, vel Magistratuum cõniuentia. Si autem ad Catholicam, quæ tot sæculis vbique terrarum floruit; statim est crimen, & quidem maximum, læsæ nimirum Maiestatis, pœna proditoribus constituta mox vindicandum. Si diabolus huiusmodi leges ferret, nihil esset mirandum; quia susceptio

ceptio ſacrorum ordinum,& ſtudium conuertendi homines ad Catholicam fidem directe tendit ad euerſionem ipſius regni & imperij: vnde meritò illa cenſeret crimina læſæ Maieſtatis, cum per ea Maieſtati & imperio ipſius damnum comparetur. At qua ratione illa poſſint cenſeri crimina perduellionis in ſtatum politicum, intelligi nequit, niſi ſtatus ille in impietate fundatus ſit: adeò vt ſtante impietate, & vigente quauis ſecta conſiſtere poſſit; ruente autem illa, & in eius locum pietate antiquæ Religionis reſtituta, neceſſe ſit illum ruere. Infelicem plane ſtatum, qui cum omni ſecta & nouitate conſiſtere poteſt, cum antiqua Patrum religione non poteſt!

36 Ad perſecutionem quoque pertinet, quòd etſi Catholicos, præſertim Sacerdotes, multis modis ſolius cauſa Religionis affligant, & acerbiſſimis ſuppliciis conficiant; exteris tamen perſuaſum eſſe velint, neminem cauſa Religionis interimi, ſed omnes illos, qui hactenus plexi ſunt, cauſa proditionis plexos eſſe. Quem in finem interdum acta iudicialia, & edicta principalia mendaciſſima euulgant: nulla habita ratione aut conſcientiæ ſuæ apud Deum, aut famæ apud homines, aut honoris ſui Principis, cui miſerè imponunt: adeo cæcum eſt illorum hominum v.

Philopator. Didymus. Reſp. ad Iuſtit. Britannicam.

num in Catholicos odium. Verùm ea fraus Martyribus obesse non potest; sed eorum coronam potiùs illustriorem reddit: vt quæ non solùm ex corporalium tormentorum tolerantia; sed etiam ex infamiæ & calumniarum perpessione splendescat. Notum enim est Deo & Angelis odio Religionis ista irrogari: notum etiam est prudentioribus quibusque qui morem hæreticorum norunt; & è vulgo plurimis. Nec Historici ipsorum id possunt dissimulare, sed interdum apertè fatentur.

VI. Eamdem persecutionem non parum exasperat, quòd falsi sæpenumerò testes subornentur: quòd delatoribus tertia pars deferatur bonorum: quòd adulatoribus fiat potestas inquirendi Catholicos, cõcessis eorum bonis: quòd Aduocato fiscali tantum temporis ad accusandum & ad exaggerandum crimen fictitium, reumque exagitandum, concedatur, quantum ipse desiderat; reo verò ad se purgandum & accusationis vanitatem demonstrandam, breuissimum; sed mox clamoribus, iurgiis, & conuitiis, tamquam manifestè conuictus interpelletur.

VII. Denique grauibus mulctis vel suppliciis propositis coguntur Catholici frequentare preces & conciones hæreticas, sumere cœnam Caluinisticam, offerre proles ministris hære-

hęreticis baptizandas, vti Ministrorum opera in contractu matrimonij, iuramenta doctrinæ Catholicæ repugnantia suscipere, liberos hæreticis instituendos committere, & alia multa huiusmodi contra conscientiam & suam Religionem subire. At quid potest esse magis durum & ab omni ęquitate alienum? Si compelleretur aliquis ad Religionem antiquam, quæ plurimis sæculis viguit, & sanctitate vitæ, miraculis plurimis, & eximia multorum eruditione est confirmata & stabilita (qualis est Religio Catholica) res esset tolerabilis, & aliqua ratione nixa videretur: & tamen Ecclesia neminem compellit, nisi qui Religionem Catholicam aliquando suscepit. At verò compellere homines deserere Religionem antiquam, tot sæculorum consensu & vsu receptam, tam multis modis contestatam; & cogere ad capessendam nouam, ab hominibus turbulentis & infamibus introductam, quam illi numquam acceptarũt, numquam probarunt; cui nihil debent, nulloque modo sunt obstricti; id verò omnem immanitatem superare videtur. Quid enim hoc aliud est, quàm non solùm corpus & bona temporalia subditorum, sed etiam animas, & æternam eorum salutem rapere, pessumdare, perdere?

Decima COMPARATIO, *in falſis miraculis.*

ANTICHRISTVS falſis miraculis & 37
prodigiis homines ad ſuam Religionem pertrahet; vt conſtat ex Apoſtolo 2. ad Theſſal. 2. & ex verbis Domini Matth. 24. Tunc enim diabolus erit ſolutus, & vim ſuam exercere permittetur ad hominum, qui charitatem veritatis non receperunt, ſeductionem.

Noſtri hæretici tentarunt quidem aliquando miracula patrare, ſed irrito conatu; Deo id minimè permittente, ne totus mundus ante tempus conſtitutum in hæreſeos barathrum præcipitaret. Si enim diabolus illis ſua ope, ſuiſque præſtigiis ita adeſſet, ſicut aderit Antichriſto, vt doctrinam ſuam miraculis confirmare viderentur, maiorem hominum partem breui ad ſe pellicerent; eſſetque ea tentatio multis infirmis inſuperabilis. Itaque cùm & veris & falſis miraculis ſint deſtituti, inſtar omnium miraculorum eſſe volũt, quòd tanta hominum multitudo ad nouas iſtas religiones breui tempore confluxerit. Verùm huiuſmodi miraculum etiam in Arriana religione conſpicitur; & quidem multo illuſtrius. Illa enim breuiſſi-

breuissimo tempore longè amplius est diffusa & propagata, quàm omnes sectæ hæreticæ huius temporis simul iunctæ. Cernitur etiam in Mahometana, quæ maxima & potentissima Imperia continet. Sed quid miri si ad Lutherismum & Caluinismum multi confluant, cùm quidquid est asperum & molestum carni, è medio tollat, & omnem licentiam cuique iuxta suas cupiditates viuendi tribuat? cùm nihil nisi fidem requirat, & per hanc æternam vitam certissimè promittat? Quis non cupiat tam mollem, tam indulgentem, tam liberalem Religionem, à qua procul abest omnis pœnitentia, omnis vitæ austeritas, omnis ieiunij obligatio, omnis metus damnationis, & in qua est summa securitas & certitudo salutis? in qua quantumuis pecces, & omni te scelere inquines, nihil tamen tibi id potest obesse, si fidem retineas? Itaq. quòd multi ad istas sectas confluant, non plus est miraculi, quàm quòd multi ea quæ carni sunt commoda, quærant, & cum summa vitæ licentia certam posteà salutem absque labore expetant. Si tamen consideremus paradoxa & absurda quæ istæ Religiones continent, & modum quo sunt introductæ; valdè mirum est homines ratione præditos potuisse in animum inducere, vt eas amplecterentur.

Et hoc meritò inter miracula, quibus Antichriſtum pręcurrunt,numerari poteſt.Sicut enim ſub Antichriſto diabolus etiam exteriùs pręſtigiis homines ſeducet,vt amplectantur illum pro Chriſto:ita nunc interiùs præſtigiis mentes hominum carnalium faſcinat, & perſuadet vt ſummos impoſtores pro Chriſti Prophetis, & teterrimas hæreſes pro Chriſti doctrina & verbo Dei recipiant. Hic eſt ſpiritus quem illi omnes, etſi inter ſe maxime diſſentiant, aſſiduè iactant & allegant; à quo Scripturarum intelligentiam accipiunt;in cuius inſtinctum & interpretationem omnem quæſtionem & controuerſiam terminant: denique qui omnes illas nouas doctrinas,etſi inter ſe contrarias, reuelat & patefacit.

Hæc breuiter de præcurſoribus Antichriſti:ex quibus luce meridiana clarius eſt, Lutheranos, Caluiniſtas, Anabaptiſtas, & reliquos ſectarios è Luthero prognatos, qui Summum Pontificem Antichriſtum faciũt,hęreticos eſſe,& magni Antichriſti veros typos, veros præcurſores & metatores.

Secundò, Patet quantum mundo mali inferant. Tollunt enim reipſa Chriſti meritum & ſatisfactionem:tollunt S.Scripturæ vitam & ſpiritum, veram nimirum eius intelligentiam,ac pro ea ſuas ſubſtituũt phantaſias:

tasias: tollunt omnia Sacramenta Ecclesiæ, Baptismo excepto, quem tamen suo etiam ornatu & effectu spoliant: tollunt sacrosanctum Missæ sacrificium: tollunt officia diuina, & omnes Ecclesiæ cærimonias, quibus Deo cultus exhibetur, & hominibus deuotio excitatur: tollunt venerationem & inuocationem Sanctorum: tollunt suffragia defunctorum: tollunt omnia Christi consilia, & opera Christianæ perfectionis: tollunt omnia bona opera, cùm ea peccati labe infecta statuunt: tollunt omnem Dei timorem, omnem salutis solicitudinem, per fidem suam specialem & prædestinationem omnibus sceleribus latissimam portam aperientes. Denique ipsum Deum auctorem omnium scelerum statuunt, & multis aliis blasphemiis afficiunt. Itaque sunt iniurij in Ecclesiam vniuersam, in animas defunctorum, in Sanctos omnes cũ Christo regnantes, in Christum, & in ipsam Diuinitatem.

RESPONSIO *ad rationes, quibus Auctor Catholicum se probare contendit.*

38 SVPERSVNT nunc excutiendæ aliquot rationes quibus *Auctor hæreseos notam à se auertere, & Catholicum probare contendit: id facit à pag. 35. vsque ad 55. Ratio- AN AVCTOR MONITIONIS SIT CATHOLICVS.

nes referam ipsius verbis quantùm licebit, superuacaneis omissis.

Primò, *Ego*, inquit, *sum Catholico-Christianus, qui in tria fidei Symbola, Apostolicum, Nicænum, & Athanasij, libens iurem; quibus symbolis, quotquot sunt in Anglia Ministri, subscribunt cùm ordinantur.* Secundò, *Prima quatuor Concilia tăquam Catholica & Orthodoxa veneror atq. recipio.* Tertiò, *Patribus*, inquit, *eam venerationem exhibeo; qua nec ipsi maiorem optarent, nec Iesuitæ parem vmquam detulerunt. Quidquid enim quadringentis post Christum annis vnanimi consensu Patres ad æternam salutem necessarium statuerunt, aut cum iis ita sentiam, aut modesto saltem silentio obmutescam, reprehendere certè non audebo.* Quartò, *Scripturis quidem ipsis, nemo*, inquit, *opinor est, qui non eam à me fidem haberi, quæ illis à Christiano homine debetur, existimet*, &c. Inter apocrypha tamen censet, quæ sunt secundi ordinis, de quibus nimirum aliquădo ab aliquibus veterum fuit dubitatum: vt sunt Tobias, Iudith, Ecclesiasticus, Sapientia, Baruch, libri Machabæorum, & quædam fragmenta, vt Hymnus trium puerorum, historia Belis & Susannæ, & posteriora capita libri Esther, eaq; non vult ad dogmata stabilienda valere.

Post

Post hęc adfert suas quasdá sententias, ob quas ait se non esse censendum hæreticum.

Prima, *Non esse colendam Sanctorum memoriam, nisi eorũ quos Scripturæ auctoritate in album Sanctorum relatos legimus.*

Secunda, *Beatam Virginem non esse inuocandam: quia ipsa se negotiis nostris non intermiscet: alioquin à gaudiis cælestis beatitudinis auocaretur. In cælis*, inquit, *in æterno sanctarum animarum receptaculo, in æternam est felicitatem collocata, numquam à tantis gaudiis vlla terrenarum rerum cura aut solicitudine auocanda.*

Tertia, *Postulare suffragia Sanctorum esse contra illam sententiam Domini, Matthæi* 11.*v.*28. *Venite ad me omnes qui laboratis*, &c. *Esse superstitionem quam reprehendit Apostolus ad Coloss.* 2. *vbi humilitatem & religionem Angelorum prohibet: esse recursum ad deos penates, siue tutelares.*

Quarta, *Ecclesiam Romanam procudere fidei articulos ante annum Domini quingentesimum inauditos, & inuisos. In his*, inquit, *priuatas Missas numero. In his Sacramenti mutilatio, qua laicis partem illius mediam subtraxere, transsubstantiatio, adorandi causa eleuatio, in supplicationibus Sacramenti circumgestatio, supererogationis opera, baptizatio campanarum, & mille*

præterea nugæ, & super omnia veneratio illa statuis delata.

Quinta, *Reliquias Sanctorum tumulis esse inferendas: eas seruare, nihil esse aliud quàm illas dedecorare.*

Sexta, *Reliquiarum & imaginum adorationem esse intolerabilem Idololatriam. Idem sentiendum de cruce Dominica, in qua Dominus pependit.*

Septima, *Purgatorium esse commentum, & multa ex eo friuola sequi.*

Octaua, *Petrum non fuisse caput Ecclesiæ & Primatem.*

Ob hæc & similia contendit se non esse 39
hæreticum, cùm Scripturam, tria Symbola, & quatuor priora Concilia Oecumenica recipiat.

Verùm hęc non sufficiunt vt se ab hæresi vindicet, vel ipsomet iudice. Nam ipsius iudicio *Hæreticus & non Christianus censendus est, quisquis adhuc credit Eliam Thesbiten vẽturum.* Ita enim expresse scribit pag. 77. addito iureiurando. atqui hoc credunt omnes Catholici seu Papistæ (vt ipsi nos vocant) & omnibus sæculis crediderunt; quos tamen constat recipere omnes Scripturas, & Symbola tria fidei, & quatuor illa Concilia Oecumenica: ergo Auctoris iudicio, vt quis sit Christianus habendus,

non

non satis est, si recipiat sacram Scripturam, tria Symbola, & quatuor Concilia, sed amplius requiritur, nimirum vt alios errores non teneat. Potest ergo Auctor esse hæreticus ob alios errores, sicut ipsius iudicio omnes Papistæ sunt hęretici & Antichristi cultores, & Idololatræ; & tamen Scripturas, tria Symbola, & quatuor Concilia Oecumenica recipiunt.

Secundò, Pelagiani, Monothelitæ, & Græci in articulo de processione Spiritus sancti, sunt hæretici etiam iudicio Protestantium, è quorum numero est Auctor; & tamen Scripturam, Symbola, & quatuor Concilia recipiunt. Ratio est clarissima; quia multæ sunt hęreses perniciosissimæ (vt; *Non solo permissu, sed impulsu Dei omnia opera mala fieri: hominem non esse liberi arbitrij*, &c.) quæ non ita clarè damnantur in illis Symbolis, Conciliis, vel Scripturis, quin possit quis illarum damnationem negare: & ita poterit illas pertinaciter tenere, & ista simul admittere. Itaque cùm Auctor plurimos errores alios teneat, potest esse hæreticus, etiamsi prędictas fidei regulas admittat.

QVOMODO S. SCRIPTVRA, SYMBOLVM ET CONCILIA DEBEANT RECIPI, ET EX QVO FVNDAMENTO.

40 Prætereà vt quis sit Christianus, non satis est quouis modo Symbolum fidei, sacram Scripturam, &c. recipere, sed oportet certo modo, & ex solido & infallibili fundamen-

to recipere. Si enim recipias innixus fundamento fallaci, iam non fide certa & diuina (qualis ad Christianismum est necessaria, & sine speciali auxilio Dei nequit obtineri) recipies, sed humana, quæ errori obnoxia. At facile est ostendere Auctorem cum suis Protestantibus ea quæ recipit, non recipere ex infallibili fundamento, sed ex planè fallaci & erratico: quod perinde est, ac si non reciperent. Quæro enim qua ratione nixus credat hoc esse Symbolum Apostolorum? aut nihil falsi in eo contineri? An quia aliqui veteres Auctores id ab Apostolis confectum scribunt? At hoc fundamẽtum etiam ipsius iudicio est fallax: quia alia plurima veteres scribunt, quæ ipse non solùm non credit, sed falsa esse non dubitat. An quia consentit cum Scripturis? At vnde id nouit, præsertim cùm in Scripturis expressim non habeatur? Deinde quęram, vnde nouit Scripturas? &c. An quia consentit cum iudicio spiritus interno? At hoc fundamentum est occultum, & à quouis hæretico proferri potest: vnde est inutile ad suam fidem alteri probandam, seque ab hæresi vindicandum: præsertim cùm omnes hæretici, etiam dum maximè dissentiunt, hoc fundamentum allegent. Itaque seposita Ecclesiæ auctoritate, qua nobis hoc Symbolum traditur vt Apo-

Apostolicum & verissimum, nulla est ratio firma & infallibilis, qua illud recipiatur & credatur. Simili modo semota hac auctoritate, nulla est ratio solida, cur Symbolum Nicænum & Athanasij sit recipiendum. Vnde cùm Auctor cum suis hanc auctoritatem infallibilem repudient; nullo solido fundamento, sed fallaci & erratico, illa recipiunt, solisq. humanis coniecturis nituntur.

DE CONCILIIS.

Idem dixerim de quatuor illis Conciliis. Qua enim ratione cōuicti credunt illa quatuor Concilia esse recipienda, vt à Spiritu sancto directa; cetera minimè? Quid in istis fuit quod ea faceret esse legitima, quod posterioribus defuerit? In omnibus enim præsedit Summus Pontifex per se vel Legatos suos: in omnibus soli Præsules Ecclesiarum, & viri Ecclesiastica dignitate illustres, non autem laici, vel simplices presbyteri, sedere Iudices: omnibus tamen doctis ad examen & discussionem rerum patuit aditus; omnia à Summis Pontificibus confirmata. Itaque qui solida ratione motus recipit illa quatuor priora; ob eamdem rationem necessariò debet recipere etiam posteriora. Eadem enim est ratio vel omnia recipiendi, vel omnia repudiandi.

DE SCRIPTVRIS.

Idem constat de Scripturis. Vnde enim norunt hūc librum esse Scripturam sacram,

&

& verbum Dei; non illum? Vnde sciunt illum ab hæreticis vel librariis non esse adulteratum, nihil detractum vel additum quod sententiam mutet? Cur Tobiam, Iudith, & alios suprà nominatos non recipiunt, ceteros autem recipiunt? An quia de illis aliquando ab aliquibus dubitatum, de his minimè? Cur ergo Apocalypsin recipiunt, & Epistolam ad Hebræos? Nam & de his aliquando à Catholicis dubitatum esse constat. Sic enim scribit Hieronym. Epist. 129. quæ est ad Dardanum: *Quòd si eam* (Epistolam ad Hebræos) *Latinorum consuetudo non recipit inter Scripturas canonicas: nec Græcorum quidē Ecclesiæ Apocalypsin Ioannis eadem libertate suscipiunt: & tamen nos vtraque suscipimus*, &c. Cur recipiunt Epistolam Iacobi, Iudę, secundam Petri, secundam & tertiam Ioannis? cùm etiam de his olim aliqui dubitarint, an essent verè Apostolicæ: vt testatur Hieronymus lib. De viris illustribus, agens de his Apostolis; & Eusebius lib. 3. Histor. cap. 23? An quia Tobias, Iudith, &c. non reperiuntur in textu Hebræo? At vnde constat nihil veteris Testamenti esse Scripturam diuinam, nisi quod extat Hebraicè? Cur aliqua non potuerunt Græcè scribi, præsertim ad Historiam vel mores pertinentia, vt à pluribus possent legi;

vel

vel ex Hebræo in Græcum transferri, Hebræis posteà intercidentibus? aliqua enim Hebræa periisse (vt visionem Ahię Silonitis, Addo Videntis, verba dierum Regum Israël, & multa Salomonis) ex ipsis Scripturis satis constat. Nulla igitur ex istis rationibus est solida, nulla secura & erroris expers. Quod cùm ipsos minimè lateat, recurrunt ad testimonium internum priuati spiritus. Sed hoc testimonium est omnium fallacissimum; vt ostensum est. Quæ enim spiritus Caluinistis testatur esse canonica; eadem Lutheranis testatur esse ambigua, apocrypha, straminea.

Ex quibus perspicuum est, eos nullum habere solidum κριτήριον, quo verum à falso, canonicum ab apocrypho discernant: nullum infallibile fundamentum, quo nixi Scripturas, vel Symbola, vel Concilia, vel aliud quid pertinens ad fidem, recipiant: ac proinde non posse hinc ostendere se Christianos & non hęreticos esse. At fundamentum quo Catholici nixi illa recipiunt, solidissimum est & falli nescium; nimirum testimonium Ecclesiæ, hoc est, magni Parlamenti (vt sic dicam) Regni Christi, quod à Spiritu sancto regi ex ipsis Scripturis cognoscimus. quòd autem priuatus quisque spiritu Dei in iudicando de rebus fidei ducatur,

ex

ex Scripturis non habemus, ſed cõtrarium: nimirum venturos nouiſſimis temporibus multos pſeudoprophetas, multos qui attendant ſpiritibus erroris, qui agantur ſpiritu vertiginis; multos errantes, & in errorem mittentes, & ſeducentes plurimos. Et ſanè quis non videat longè credibilius eſſe magnum illud regni Chriſti comitium ſpiritu Dei regi, & errare non poſſe, quàm priuatum quemlibet?

Matth.24. 1. ad Timoth.4. 2. ad Timoth.3.

SENSVS SCRIPTVRAE RECIPIENDVS.

Rurſus, vt quis ſit Chriſtianus non hæ- 41
reticus, non ſatis eſt verba Scripturæ, &c. recipere; ſed oportet in primis legitimum ſenſum recipere. Non enim in externo verborum cortice, ſed in ſenſu legitimo, ſita eſt Scripturæ & Symboli ratio, & Conciliorum definitio ac decreta. At certum eſt Proteſtantes non recipere illa ſecundùm legitimum ſenſum, quo Eccleſia Catholica, & tota antiquitas illa recipit. Scripturas enim non explicant, nec admittunt iuxta communem Patrum intelligentiam, & Eccleſiæ ſenſum; ſed iuxta ſenſum proprium, quem illis priuatus ſpiritus ſuggerit, qui nulli vmquam veterum in mentem venit, ſed omnibus aduerſatur. Addo, ſi quis attentè plurimas eorum expoſitiones perpendat, illi meritò viſum iri, eos non ſolùm Scripturas ex animo non recipere, ſed etiam contemnere

HAERETICI LVDIBRIO SCRIPTVRAS HABENT.

&

& ludibrio habere. Nam quidquid odium vel ira in Summum Pontificem, & Ecclesiæ ministros, suggerit; quidquid ad calumniandum vel maledicendum videtur opportunum, quidquid commodum ad doctrinam Catholicam traducendam, vel ad phantasias eorum defendendas, mox genuinam verbi Dei mentem, & ipsam Scripturæ sacræ medullam faciunt. At quod potest summæ in Scripturas sacras irreuerentiæ & ludibrij clarius esse signum? Sed de hoc plura diximus suprà n. 14.

42 Pari modo se habent in Symbolis. In Symbolo Apostolico quatuor articulos sensu Ecclesiæ & omnium veterum non admittunt; sed suo dumtaxat & nouo. Primus est, *Descendit ad inferos*. hunc non intelligunt de descensu animæ Christi post mortem ad loca inferiora terræ receptacula animarum; sicut Ecclesia & omnes Patres semper intellexerunt; sed de perpessione tormentorum inferni, idque ante mortem in ipsa cruce, vt sensus sit: *Descendit ad inferos:* hoc est, perpessus est inferorum, & hominis damnati tormenta: & hæc tormenta volunt consistere in anxietate quadam orta ex eo quòd apprehendit Patrem sibi iratum; & dubitauerit de sua salute. Qua de re suprà n. 24. aliquid diximus.

Secun-

Secundus eſt, *Credo ſanctam Eccleſiam Catholicam*. Quo ſignificatur nos credere non ſolùm in genere eſſe aliquam Chriſti Eccleſiam, ſed etiam in particulari, hanc Eccleſiam, eamque eſſe ſanctam, ita vt extra eam nulla ſit ſanctitas: & Catholicam, vt quæ toto orbe ſit diffuſa, & omnibus ſæculis poſt Chriſtum extiterit. Maximè enim neceſſarium eſt, in particulari noſſe quænam ſit vera Chriſti Eccleſia, eamque firma fide tenere. In hac enim notitia & fide fundata eſt tota inſtructio & fides ceterorum articulorum, noſtri reſpectu. Qui enim Eccleſiam ignorat, neceſſe eſt in omnibus aliis vacillet. Neſcit enim quænam ſint Scripturæ diuinæ: quæ ſit earum mens & interpretatio: quid debeat credere, quid reſpuere, cui cœtui ſe adiungere, &c. At noſtri Caluiniſtæ, & alij hæretici hunc articulum non intelligunt de vera Chriſti Eccleſia; ſed ſinguli de ſuorum cœtu, qui nullo modo Eccleſia Catholica dici poteſt; cùm & nouitius ſit, vtpote nuper exortus, & anguſto orbis angulo concludatur. Denique omnibus hæreticis commune eſt circa hunc articulum errare. Niſi enim Eccleſiam Catholicam negarent, hæretici eſſe non poſſent.

Tertius eſt, *Sanctorum communionem:* quo ſignificatur nobis in hac vita Sanctorum

rum cum Christo regnantium preces prodesse, & defunctos viuorum suffragiis iuuari: denique aliorum preces & merita aliis auxilio & solatio esse. At Caluinistæ & alij passim hæretici negant Sanctos vllam nostri curam gerere, aut rebus nostris vllo modo consulere, aut preces nostras percipere: negant suffragia nostra defunctis prodesse. Tollunt itaque illam supernaturalem Sanctorum communionem, & nullam ferè nisi politicam viuorum concedunt.

Quartus est, *Remißio peccatorum.* Non enim agnoscunt cum tota antiquitate veram peccatorum remissionem, quæ in absterſione sordium peccati, & mundatione cordis, interiorisque hominis renouatione consistit: sed solam dissimulationem, qua non imputet peccata ad vindictam, propter fidem specialem. Quod figmentum planè nouum est, & toti antiquitati inauditum.

43 Quod ad Symbolum Nicęnum seu Constantinopolitanum attinet; Caluinus illud, *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero*, vult dici impropriè: ac proinde propriè non erit verum: propriè *Filius non erit Deus de Deo, lumen de lumine.* Deinde Caluinistæ ita faciunt Filium Patri consubstantialem, vt illum etiam secúdùm Diuinitatem statuant mediatorem,

& ſacerdotem, & Patri ſubiectum. Quod quidnam eſt aliud quàm tollere conſubſtantialitatem? Præterea non agnoſcunt *vnam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam*: vt oſtenſum eſt. Denique *non confitentur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum*: nam baptiſmo nullam vim gratiæ conferendæ & peccati delendi tribuunt, ſed ſolùm obſignandi conſcientiis noſtris diuinas promiſſiones: deinde quia adultos docent iuſtificari per fidem ſpecialem; paruulos verò ex vi diuinæ promiſſionis factæ Abrahæ. Baptiſmus ergo illis non operatur peccatorum remiſſionem.

In Symbolo Athanaſij, prçter ea quæ de Chriſti & Patris æqualitate, & deſcenſu ad inferos notata ſunt; quomodo credunt *omnes homines de factis propriis rationem reddituros*, cùm doceant ſolius fidei ſpecialis in iuſtificatione rationem haberi: & omnes qui fidem illam habuerint, ſaluos fore; qui non habuerint, certiſſimè damnãdos? Quid opus eſt factorum diſcuſſione, ſi bona opera nihil ad ſalutem conferant, & mala fidem habenti non obſint? Superflua eſt itaque illa factorum diſcuſſio, cùm ſatis ſit inſpicere, an fidem habeat. Rurſus, quomodo credunt eos qui bona egerunt, ituros in vitam æternam, cùm opera bona nihil illis merean- 44

Caluinus l. 3. Inſtit. c 11. §. 13. cap. 15. & cap. 19.

mereantur, nihil ad ſalutem proſint,& omnia ex fide ſint æſtimanda? Quomodo qui bona opera egerunt, ſalutem conſequentur, cùm iuxta illos nulla ſint opera bona, ſed omnia peccati labe ſint inquinata, ita vt nullum à Sanctis exeat opus, quod non iuſtam opprobrij mercedem mereatur? Rurſus, quomodo *qui mala egerunt ibunt in ignem æternum*, ſi fidem habuerint? An fortè cum ſua fide ſpeciali propter opera mala damnari poterunt? Denique, quomodo *ibunt in ignem æternum*, cùm iuxta veſtrum Prophetam, nullus ibi ſit verus ignis; ſed ſolùm anxietas & terror ex apprehenſione Numinis irati; qualem ignem etiam Chriſtus in cruce ſuſtinuerit?

Calvinus lib.3 c.12. §.4 & cap. 14.§.9.11.

45 Quòd etiam multa, quæ prioribus illis quatuor Conciliis continentur, non recipiant; neque ea à Spiritu ſancto directa putent; multis rationibus oſtendi poſſet. Et vt cetera omittam; omnibus illis prçſedit Summus Pontifex per ſuos Legatos: at iuxta noſtrum Auctorem & Proteſtantes, Imperator vt caput Eccleſiæ per totum Imperium præſidere debebat. In illis ſoli Præſules Eccleſiarum ſedere Iudices, & ius definiendi habuere: at Proteſtantes volunt omnes eruditos etiam laicos eſſe Iudices, & ius ſuffragij deciſiui habere.

In Nicęna Synodo hæresis Arrij damnata, & Filius Patri ὁμύσιος definitus, non ex nudis Scripturis, cùm plurimæ & in speciem pugnantes vtrimque adducerentur, sed ex traditione & doctrina non scripta; vt testatur Theodoretus lib. 1. Histor. cap. 8. At illi traditionem repudiant, & omnia ex nudis Scripturis decidi postulant.

De aliis, quæ Auctor nouitia dogmata, & post annum Domini quadringentesimum vel quingentesimum introducta putat, & idcircò ait se non recipere; qualia dicit esse cultum & inuocationem Sanctorum, eorumque intercessionem, Missę sacrificium, Communionem sub vna specie, Transsubstantiationem, adorationem Eucharistiæ, opera supererogationis, Imaginum & Reliquiarum venerationem, Purgatorium, & Petri primatum; nimis longum esset singula persequi, neque ad præsens institutum necessarium. Abundè præter alios respondit doctissimus Cardinalis Bellarminus, tum in sua Apologia cap. 8. tum in opere Controuersiarum, ostendens ea esse antiquissima Ecclesiæ dogmata. Porrò ex iis quæ diximus satis constat, etiamsi ob illa hæreticus non esset (quorum tamen singula ad hæreseos labem abundè sufficiunt) tamen ob alia multa quæ adduximus, ab hæresi

resi excusari non posse: imò totius orbis & omnium sæculorum iudicio, ipsius doctrinam, & sectam cui mordicus inhæret, hæreseos esse damnatam. Item constat omnes hæreticos, & præsertim propagatores & defensores hæresum, verè & propriè iuxta mentem Scripturarum, magni Antichristi, qui suo tempore exurget, præcursores ac ministros esse.

APPENDIX *de Caluino.*

46 EMISI abhinc biennium breuem formulam, qua dirigi & iuuari possint qui de Fide & Religione consultant, vel dubitant quęnam ex tanta multitudine & varietate, quantam hoc sæculo videmus, sit amplectenda: quam idcircò hoc titulo inscripsi: *Quæ Fides & Religio capessenda sit, Consultatio.* Huic quidam Ministri Caluinistæ apud simpliciores detrahere conati sunt, eo nomine quòd dicerent Auctorem duplici manifesta calumnia in Caluinum vti. Altera, cùm ait *Caluinum statuere Deum esse auctorem omnium scelerum.* id enim Caluinum numquam docuisse. Altera, cùm refert *illum incurrisse infamiam Iuris, ratione sententiæ, qua Nouioduni criminis nefandi damnatus fuerit, & ferro candenti*

vstulatus. Sed absit à me, vt alicui etiam heretico aliquid falsò sciens imponam, siue de doctrina agatur, siue de moribus. Ita mihi Christus inspector cordis mei, qui me iudicaturus est secundùm opera mea, propitius sit. Scio huiusmodi mendacium perniciosum esse, & de eo scriptum : *Os quod mentitur, occidit animam.* Non opus habent Catholici mendacij & calumniæ præsidio, vt hæreticorum doctrinam oppugnent. Hæc illorum arma sunt, quibus hactenus nisi, & in quibus spem suam omnem posuere, iuxta illud : *Posuimus mendacium spem nostram: mendacio protecti sumus.*

Sap. 1.

Isaiæ 28.

DOCTRINA CALVINI.

Verùm priorem accusationem de doctri- 47
na falsò imposita suprà satis retudimus : vbi ex verbis Caluini ostendimus, ipsum clarè docuisse, omnia scelera & opera nefaria omnium hominum & dæmonum, tam interna quàm externa, fuisse ab æterno à Deo prædestinata, decreta, ordinata, disposita; & in tempore dæmones & homines ad illa à Deo excitari, moueri, cogi, impelli; ita vt ipsi se habeant in modum instrumenti, Deus in modum causæ principalis. Idem antè ostensum à multis Doctoribus Catholicis, & Lutheranis, vt saxeæ frontis sit, qui ausit negare. Et vt alios multos omittam, fusè & clarissimè id demonstrarunt ex Catholicis

Car-

Cardinalis Bellarminus lib. 2. De Amiss. gratiæ,& statu peccati,c.3. & 4. Guilielmus Reginaldus lib.3.Caluino-turcismi,cap.23. & Martinus Becanus in opusculo De auctore peccati. Ex Lutheranis, Conradus Schlusselburgius in sua Theologia Caluinistica;& Sebastianus Castalio De prędestinatione ad Caluinum.Neque solius Caluini, sed etiam Lutheri, Melanchthonis, Zvvinglij,Bezæ, & aliorum noui Euangelij Apostolorum hæc doctrina fuit: vt suprà ostensum est.Sed ministros pudet hęc apud plebem fateri,&dicunt per calumniam imponi; quia verentur ne tam tetra doctrina semel detecta, simpliciores, quorum animi non sunt planè corrupti, & aliquem adhuc pietatis sensum retinent, Magistrum & Apostolum detestentur.

48 Ad alteram accusationem, de libidine præpostera falsò imposita, modò respondere est animus. Non ex aëre ista scripsi, nec ex meo cerebro, sed ex bonis auctoribus, & fama communi, quæ 40. & ampliùs annis viguit, non solùm apud Catholicos, sed etiam apud Lutheranos. Plurimi scriptores huius rei tamquam certæ & notoriæ mentionem fecere: ex quibus paucos adferam. DE IMPVRITATE CALVINI.

Primus sit Hieronymus Bolsecus medicus,conscius secretorum Caluini,vt ex Præ-

fatione apparet. Hic in eius vita, quam ante annos 34. descripsit, & dedicauit Primati Franciæ Archiepiscopo Lugdunensi, cap. 5. ita scribit: *Nihil iam de natiuitate dicam, quæ in annum* 1509. *incidit, quo Nouioduni Picardiæ in lucem editus est. Neque etiam commemorabo de patre eius Gerardo Cauuino aliud, nisi impium hominem fuisse, & in Deum maximè blasphemum: quod de illo testimonium præcipui aliquot ciues Nouiodunenses interrogati perhibuerunt, Notariúsque legalis in publicas tabulas retulit; quarum exemplum cuidam Bartelier Dominij Senatusq́; Geneuensis Secretario, Nouiodunum huiusce rei gratia, vt in vitam atque mores Caluini inquireret, & qualis adolescens fuisset exploraret, præcipuè misso, est impertitus. Quod ego testimonium publicum apud hunc vidi, & in ipsiusmet manibus inspexi: & idcircò vt rem verissimam commemorare possum. In quo quidem testimonio hoc quoq. erat adiectum: Caluinum, cùm Curatum illic beneficium & aliud sacelli cuiusdam sacerdotium obtineret, sodomitici sceleris conuictum in vitæ discrimen venisse, vt igni, quæ huiusmodi sceleris ordinaria & legitima pœna est, cremaretur. Ceterùm Episcopi vrbis cōmiseratione pœnam moderatam, vt cauteriò candens eius hume-*

humero lilium inureretur. quo probro confusus, neq. talem ignominiam ferẽs, vtrumque Ecclesiasticum beneficium in Pastorem Nouiodunensem trãstulit; & ab eo certa pecuniæ summa accepta, in Germaniam, deinde in Italiam profectus est, fortunæ, si quam sibi propitiam inuenire posset, se permittens. Ceterùm silentio præterire nolo, Nouioduno discedentem cognomine immutato Caluinum se pro Cauino vocitasse, siue imprudentem siue consultò, quòd hoc nomen moribus eius conueniret, quibus malignum illum & vindictæ cupidissimum Caluinum expreßit, cui Iuuenalis, cùm ad eum Satyram 13. scriberet, hunc versum attribuit:

At vindicta bonũ quo non felicius vllum.

Sed fuit etiam cùm se Carolum de Happe oppidò appellaret, & in omnibus litteris subscriberet. Hæc ille.

49 Si ista de crimine sodomitico & stigmate vera non erant, cur discipuli Caluini ea non refutarunt? Cur inspectionem actorum publicorum, & Magistratuum testimonia non petierunt? facilè enim, si falsa erant, refutari tunc temporis potuissent. Primò, testimonio Magistratus Geneuensis, qui publico instrumento declarare potuisset, tale scriptum numquam ad se perlatum: se nihil vmquam de huiusmodi Caluini crimine

inaudiſſe. Non enim dubitandum quin eo tempore, nimirum anno 1577. fuerint multi ſuperſtites, qui huius rei poſſent meminiſſe; & fortaſſe ipſe Bartelier, in cuius manibus ſe hoc teſtimonium vidiſſe affirmat Bolſecus, adhuc ſupererat. Secundò, Teſtimonio Magiſtratus Nouiodunenſis. Non enim eſt dubium quin ex actis Iudiciariis, quæ aſſeruari diligenter ſolent, veritas cognoſci poſſet: verum neutrum fecerunt fratres Euangelici. Quis credat, ſi ſolida aliqua ratione tanti ſceleris infamiam à ſuo Apoſtolo amoliri potuiſſent, & aduerſarium ſuę Religionis Hieronymum Bolſecum calumniæ conuincere, & apud omnes hoc modo infamem reddere, eos id fuiſſe prætermiſſuros? Sic enim effeciſſent, vt nec in ceteris, quæ Bolſecus de Caluini variis criminibus, & peſſimis artibus, ac machinationibus ſcribit, ei fides adhiberetur. Itaque cùm nihil fecerint eo tempore quo maximè oportebat (nimirum cùm libellum ſuum Bolſecus euulgauit) vt iſta ſolidè confutarent; nemini prudenter rem expendenti dubium eſſe poteſt, quin rationis inopia, & criminis conſcientia id omiſerint. alioquin iniurij in ſuum Apoſtolum, & ſacrilegi in ſuam Religionem extitiſſent. Accedit, quòd Bolſecus non ſolùm dicit ſe in manibus illius Secre-

tarij

tarij hoc teſtimonium vidiſſe & inſpexiſſe; ſed etiam iureiurando affirmat : ita enim ſcribit in Epiſtola dedicatoria ad Archiepiſcopum Lugdunenſem: *Iam hoc quoq. eumdem teſtor Deum, nihil me hoc tractatu complexum, quod contra meam conſcientiam ſcriptum eſſe mihi conſcius ſim: ſed quæ ſcribo omnia veritate niti, & vel ex tabulis & teſtimoniis manu ipſius Caluini deſcriptis ea me deſumpſiſſe, vel referentibus maximæ auctoritatis viris cognouiſſe, vel meis oculis conſpexiſſe, manúque palpaſſe*, &c. Omitto ſigna & periſtáſes varias quæ concurrunt : vt quòd nomen aliquoties mutarit, quòd beneficia ſua per ſimoniam vendiderit, quòd patriam deſeruerit, quòd in Germaniam ſe contulerit : quòd alia multa impuritatis indicia in eius vita apparuerint: vt Bolſecus, & alij ſcribunt.

50 Secundus ſit Iulius Brigerus. Hic in Floribus Caluiniſtarum ita ſcribit : *Caluinus cùm Nouioduni Curatum beneficium, & aliud ſacelli cuiuſdam ſacerdotium obtineret, ſodomitici ſceleris conuictus in vitæ diſcrimen venit, vt igni cremaretur. Ceterùm Epiſcopi vrbis commiſeratione pœna moderata, cauterio candens eius humero lilium eſt inuſtum. Quam ignominiam haud ferens, vendidit beneficia ſua, & in Germaniam*

niam se cõtulit, mutato priùs nomine. Nam pro Cauuino Caluinum se vocitabat, & aliquando Carolum de Heppe, aut Happe. Hæc ille ex Bolseco & aliis. Non sine numinis prouidentia videtur ea nominis mutatio facta. *Caluinus* enim per anagramma est *Lucianus*: nimirum vt Luciani in eo notetur impietas.

Tertius sit Thomas Stapletonus, qui in 51
Promptuario Catholico Sabbato hebd. 3. Quadrag. ita scribit: *Inspiciantur etiam adhuc hodie ciuitatis Nouiodunensis in Picardia scrinia, & rerum gestarum monumenta: in illis adhuc hodie legitur Ioannem hunc Caluinum sodomiæ conuictum, ex Episcopi & Magistratus indulgentia solo stigmate in tergo notatum, vrbe excessisse. Nec eius familiæ honestissimi viri adhuc superstites impetrare hactenus potuerunt, vt huius facti memoria, quæ toti familiæ notam aliquam inurit, è ciuicis illis monumentis ac scriniis eraderetur.* Hæc ille ante annos circiter 25. quia conscripsit illa aliquot annis ante euulgationem. Itaque tunc extabant adhuc acta publica, quibus id continebatur; quæ tamen iam dicuntur renouata & mutata, omissa infami illa de scelere & stigmate Caluini narratione. Facilè id potuit Stapletonus cognoscere per Anglos qui assiduè

ſiduè illac tranſibant Duaco Rhemos, vel Rhemis Duacum commeantes.

52 Quartus ſit præclarus Martyr Edmundus Campianus: quintus, Ioannes Duræus Scotus. Campianus enim ante annos 30. in ſua fidei demonſtratione Ratione 3. Caluinum *ſtigmaticum perfugam vocat*. Ad quod VVittakerus in ſua Reſp. pag. 50. hoc tantùm reſpondet: *Si ſtigmaticus fuit Caluinus, fuit etiam Paulus, fuerunt alij*. Vbi non obſcurè VVittakerus videtur fateri, ſed aliorum exemplo excuſare. Ioannes Duræus hanc VVittakeri reſponſionem refutat his verbis: *Quòd Caluini ſtigma humeris inuſtum, cum Pauli ſtigmatibus conferre non dubitas; facis id quidem pro tua modeſtia & ſummo in præceptorem amore humaniter: niſi quòd meminiſſe debueras Chriſti ſtigmata in corpore ſuo Paulum portaſſe; Caluinum verò ſtigmata liliorum, quibus non niſi nefarij homines ob immania crimina ad perpetuam inuri memoriam ſolent*. Ad hæc VVittakerus nihil amplius quod reſponderet habuit. Vnde etſi in ſua Reſponſione contra Duræum ad cetera, quæ hoc loco Duræus adfert, reſpondere conetur; vt patet pag. 280. hoc tamen de ſtigmate prorſus diſſimulat. Hæc ex libro Anglico cui titul. *Apologia Proteſtantium pro Romana Eccleſia.*

sia. Quid causæ fuisse putabimus homini alioquin loquacissimo, & importunissimo, huius silentij; nisi quòd fama publica, & conscientia propria conuictus, nullo colore rem tegere & honestare potuerit?

Sextus, Surius ad annum Domini 1538. ita de Caluino scribit: *Huic* (Argentoratensi nouæ Ecclesiæ) *aliquamdiu præfectus fuit Ioannes Caluinus ex Gallia profugus, qui posteà Geneuensem in Allobrogibus Ecclesiam occupauit. Hunc Caluinum à patria sua ob vitæ improbitatem exulasse quidam scribit: eumdemq́; alius dicit inter dissolutos suæ vrbis viros dissolutissimum, inter inconstantes & fœdifragos inconstantissimum.* Hæc & alia Surius de Caluino ex publica fama: & libellus editus est ante annos 47. 53

Septimus sit Guilielmus Reginaldus in hæreticorum scriptis versatissimus, & tandem ab hæresi ad fidem Catholicam traductus. Hic lib. 2. Caluino-turcismi cap. 11. id probat ex scriptis Lutheranorum sub persona Micheæ ita scribens: *Taceo Theodorum Bezam & Ioannem Caluinum (quales & quantos Apostolos!) non polygamiæ, non fornicationum, non adulteriorum, non stuprorum, sed sceleris longè horribilioris reos: qui tamen in Ecclesiis vestris tamquam clarissima sidera lōgè lateq́; resplendent. Mitto*

quæ

quæ Lutherani fratres obÿciunt [*de Caluini ἀσελγείᾳ, variis flagitiis & sodomiticis libidinibus, ob quas stigma Caluini dorso impressum fuit à Magistratu sub quo vixit.*] *Et quamquam Theodorus Beza aliter de vita moribusq́; Caluini scribat, tamen contra Theodorum Bezam isti arguunt hæc esse verißima,* [*nec vmquam luculenter & solidè à Caluinistis refutata.*] *Nam quod ad Bezæ testimonium attinet,* [*cùm Theodorus Beza, inquiunt, eadem hæresi & eodem fermè peccato nobilitatus sit, vt historia de Candida meretricula & Audeberto testatur, nemo ipsi hac in parte fidem habere potest.*]

Conradus Schlusselburgius Caluinistica Theol. l.2. fol.72.

Conradus ibidem.

En septem testes, omnes ἀξιόπιστοι, omnes omni exceptione maiores: quibus accedat octauus Conradus ipse Schlusselburgius Lutheranus, cuius verba iam ex Reginaldo retulimus. Longè plures adferre possem; sed hi abundè sufficiunt, non solùm ad me vindicandum à nota calumniæ, sed etiam ad faciendam fidem cuilibet æquo lectori. Quis enim in re historica plura & grauiora testimonia requirat?

54 His accedunt multæ rationes, & indicia, quæ rem ostendunt esse valdè credibilem. Primùm, Quia historia de crimine illo cōsentanea est aliis Caluini gestis, quæ de ipso commemorantur. Scribit enim Bolsecus in vita

VARIIS RATIONIBVS PROBATVR.

vita Caluini cap. 11. *Cùm puer Caluini minister quatuor Francorū millibus hero subtractis se in fugam dedisset, & amici vellent illum persequi, numquam Caluinum permittere voluisse: ne videlicet comprehensus puer arcana patefaceret. Quæ res ingentem suspicionem mouit, ipsum puero abusum esse.*

Aliud factum narrat Florimondus Præses Burdegalensis lib. 7. De ortu hęresis, c. 9. *Fertur*, inquit, *& complures scriptis euulgarūt Rectorem Collegij de Boncourt accusasse Caluinum nefandi criminis; & ex puerorum depositionibus, cùm non comparuisset, absentem fuisse condemnatum.* Omitto alia impuritatis illius documenta, quæ à Scriptoribus referuntur.

EST CONFORME MORIBVS DISCIPVLORVM.

Secundum, Quia historia illa est conformis vitæ & moribus discipulorum Caluini, qui se omni genere libidinis inquinarunt. 55
Notæ sunt libidines Bezæ successoris Caluini, de quo scribit Conradus lib. 1. fol. 92. *Certò constat Theodorum Bezam à pueritia imbibisse Vatum impudicitiam & impudentiam, totamq; ætatem explendis suis libidinibus & cupiditatibus, ac describendis suis amoribus, & vlciscendis suis riualibus exercuisse: atque in meretricem, lenam, & cinædum transformatū esse. De quo item constat & hoc, quod obscœnißimis verbis scripsit*

ad

ad Germanum Audebertum Aureliæ, & eumdem tamquam Adonidem à Theodoro Beza factum esse. Plurima in hanc sententiam referunt Bolsecus, Iulius Brigerus, Stapletonus, & alij. Nota est in Scotia impuritas Ioannis Knoxi Scotiæ Apostoli, & aliorum multorum quos memorat Iulius Brigerus in Floribus, & Guilielmus Reginaldus supra, & Villagagnon aduersus articulos Richeri, & alij.

Tertium, Quia est consentanea sex primariis capitibus doctrinæ Caluini, quorum primum est de prouidentia. Secundum, de electione. Tertiũ, de libero arbitrio. Quartum, de fide iustificante. Quintum, de bonis operibus. Sextum, de præceptorum diuinorum impossibilitate.

56 Primum sic ostenditur. Caluini doctrina est, Deum ab æterno omnia opera scelerata hominum & dæmonum decreto suo statuisse ac præordinasse; & suis temporibus ad ea excitare, mouere, impellere: vt suprà ostensum est. Si ita est, cur homo nitatur resistere? cur cùm se ad huiusmodi netanda sentit impelli, detrectet & renitatur? cur non sequatur impulsum diuinum? cur non obsecundet eius voluntati & decretis? Impiũ enim est Deo velle resistere, eiusque impulsum conari cassum & irritũ reddere.

EST CONFORME DOCTRINAE.

DOCTRINA CALVINI DE PROVIDENTIA.

 Secun-

DOCTRINA CALVINI DE ELECTIONE SEV PRAEDESTINATIONE.

Secundum oſtenditur. Caluini doctrina 57
eſt, *Omnes Caluiniſtas eſſe electos ante omnem operum præuiſionem: neque ſolùm eſſe electos, ſed etiam hoc ipſum debere firmiſſimè credere; adeò, vt ſi quis ea de re aliquo modo dubitet, horrendè ſit ſacrilegus, miſerrimè cæcus, Spiritui ſancto iniurius, & prima pietatis tirocinia ignoret.* Ita docet lib.3.Inſtit.c.2.§.38. *Abundè liquet fidei nihil eſſe magis aduerſum, quàm vel coniecturam, vel aliud quippiam dubitationi affine.* Loquitur de fide electionis, & futuræ ſalutis. Et infrà: *An igitur ſani ſunt iſti, qui nullam eſſe gratiæ Dei certitudinem colligunt?* Per *gratiam*, intelligit fauorem quo proſequitur electos. Et §.39. *Quid aliud quàm Chriſti promiſſiones in dubium reuocamus, dum ſerui Dei ſine ipſius ſpiritu haberi volumus, quem ſuper ſuos omnes effuſurum ſe denuntiauit? Quid, quòd Spiritui ſancto iniurij ſumus, qui fidem opus eius peculiare ab ipſo ſeparamus? hæc cùm prima ſint pietatis tirocinia, miſerrimæ eſt cæcitatis, arrogantiæ notari Chriſtianos, qui Spiritus ſancti præſentia gloriari auſint, ſine qua gloriatione Chriſtianiſmus ipſe nō conſtat.* Idem docet §.40. item c.24.eiuſdem libri cap. 6. 7. 8. Cùm ergo omnes Caluiniſtæ firmiſſimè credant ſe habere Spiritum ſanctum,

qui

qui teſtatur ipſos eſſe filios & electos Dei, quid mirum ſi liberè auſint quiduis patrare? Quidquid enim egerint, non poſſunt à ſalute excidere, nec Spiritum ſanctum, vel internum electionis teſtimonium amittere.

58 Tertium oſtenditur. Quia Caluini doctrina eſt, *Hominem nec in actionibus bonis, nec in malis, nec in adiaphoris eſſe liberi arbitrij*: eò quòd vis diuinæ prouidentiæ in omnibus actionibus dominatur, & ad omnes inflectit, & impellit. Ita docet lib 1. cap.18. & lib. 2. cap. 2. §.4. *Nimis philoſophicè hac de re* (de libero arbitrio) *locuti ſunt, qui ſe Chriſti iactabant eſſe diſcipulos. Nam quaſi adhuc integer ſtaret homo, ſemper apud Latinos liberi arbitrij nomen extitit. Græcos verò non puduit multò arrogantiùs vſurpare vocabulum: ſiquidem αὐτεξούσιον dixerunt, ac ſi poteſtas ſui ipſius penes hominem eſſet.* Vbi ſugillat omnes Patres Latinos & Græcos libertatem arbitrij ſtatuentes. Idem proſequitur cap.3. 4. & 5. Si Caluiniſtæ non ſunt liberi arbitrij, & vi prouidentiæ ad omnia quæ agunt impelluntur; cur non liceat illis patrare quidlibet? cur illis culpæ vertatur, quod non libera electione, ſed vi prouidentiæ inſuperabili admittunt? DE LIBERO ARBITRIO.

59 Quartum oſtenditur. Quia doctrina Caluini DE FIDE.

 uini

uini eſt, *fidem Caluiniſtarum non poſſe amitti; eamq́; efficere, vt nullum peccatum Caluiniſtis imputetur.* Priorem partem tradit lib. 3. Inſtit. cap. 2. §. 11. & 12. & cap. 21. §. 6. Alteram docet lib. 3. cap. 4. §. 28. Vbi cùm reieciſſet diſtinctionem peccati venialis & mortiferi, & docuiſſet omnia peccata ſecundùm ſe eſſe morte digna, ſubdit: *Ceterùm fidelium peccata venialia eſſe: non quia non mortem mereantur; ſed quia Dei miſericordia nulla eſt condemnatio iis, qui ſunt in Chriſto Ieſu; quia non imputantur, quia venia delentur.* Idem docet lib. 2. cap. 8. §. vltimo. Si nullum peccatum, quantumuis in ſe graue & enorme, fideli Caluiniſtæ imputatur; cur, qualecumque tandem ſit, timeat illud admittere? cur ſibi vim faciat, vt ſuis cupiditatibus reſiſtat? cur voluptatibus, ad quas affectus inclinat, ſe priuet? Nihil enim inde incommodi ipſi proueniet: ſicut nihil commodi accipiet, ſi reſtiterit.

DE BONIS OPERIBVS.

Quintum oſtenditur. Quia doctrina Caluini eſt, omnia illa quæ vocantur opera bona, etiam in fidelibus eſſe *ſordes & inquinamenta, & iuſtam opprobrij mercedem mereri.* Ita docet lib. 3. Inſtit. cap. 12. §. 4 *Omnia hominum opera, nihil ſunt niſi inquinamenta & ſordes: & quæ iuſtitia vulgò habetur, ea apud Deum mera eſt iniquitas.* Et 60

cap.

cap. 13. §. 9. *Habemus ne vnum à sanctis exire opus, quod si in se cēseatur, non mereatur iustam opprobrij mercedē.* §. 11. *Duobus his fortiter insistendum, nullum vmquam extitisse pij hominis opus, quod si seuero Dei iudicio examinetur, non esset dānabile. Ad hæc, si tale aliquod detur (quod possibile homini non est) peccatis tamen, quibus laborare auctorem ipsum certum est, vitiatum ac inquinatum gratiam perdere.* Idem docet c. 15. §. 3. Si Caluinistæ firmiter credunt omnia quæ vocantur bona opera, esse *sordes* & *inquinamenta*, & *omnem operum iustitiam* esse apud Deum *meram iniquitatem*: cur de bonis operibus sint solliciti? cur illa omni studio non detestentur & vitent? Omnes enim tenentur detestari & fugere omne id, quod nihil est nisi mera iniquitas, meræ sordes & inquinamenta. Cur potius se dedant operibus bonis quàm prauis, eleemosynæ quàm rapinis, fidelitati quàm perfidię, veritati quàm mendacio, castitati quàm libidini; cùm omnia sint coram Deo praua, inquinata, iniqua, & mortem æternam mereantur? Quis non videat hoc vno articulo non solùm omnem Religionem & pietatis cultum, sed etiam omnem honestatem & virtutem moralem funditus euerti?

61 Sextum ostenditur. Quia doctrina Cal-

DE PRAECEPTIS DIVINIS.

uini eſt, *Præcepta diuina eſſe homini impoßibilia.* lib.2.Inſtit. cap.7. §.5. *Quòd autem impoßibilem legis obſeruationem diximus, id eſt paucis verbis explicandum ſimul & confirmandum. Solet enim vulgò abſurdißima ſententia videri, vt Hieronymus non dubitet anathema illi denuntiare. Quid viſum ſit Hieronymo, nihil moror,* &c. Deinde id fusè confirmat. Si Caluiniſtæ credunt legem diuinam eſſe impoſſibilem, non eſt quòd eam conentur ſeruare, aut tentationibus carnis reſiſtere. Cur enim conentur ad impoſſibilia? Fides illis eſt inſtar omnis obſeruationis, & impletæ legis: vt idem docet cap.illo 7.§.4.

Ex his perſpicuum eſt, hiſtoriam illam, & alias huiuſmodi quantumuis exoticas, doctrinæ Caluini ſex modis eſſe conſentaneam; nihilque in genere libidinum & ſcelerum eſſe adeò mirabile, quod ſpectata tali doctrina non reddatur credibile. Retuli verba Caluini, ne dicatur me illi falsò imponere.

EST CONFORME SCRIPTVRAE.
Ad Rom. 1

Poſtremò hæc hiſtoria congruit S. Scri- 62
pturæ. Ex Scriptura enim habemus, Philoſophos traditos in reprobum ſenſum, ita vt contumeliis nefandarum libidinum afficerent corpora ſua, eò quòd veritatem Dei in iniuſtitia detinerent; hoc eſt, iuxta notitiam quam

quam de Deo habebant,non viuerent:cùm enim Deum cognouiſſent,non ſicut Deum glorificauerunt, inquit Apoſtolus. Si Philoſophi, quia iuxta veritatem cognitam non vixerunt, meritò in reprobum ſenſum ſunt traditi: quanto iuſtiùs id accidit noſtris hæreſiarchis, & noui Euangelij Apoſtolis, qui non ſolùm veritatem Dei in iniuſtitia detinent,ſed eam planè peruertũt, & in mendacium ac blaſphemiam commutant? Qui non ſolùm volunt dici ſapientes, ſed *Apoſtoli* & *Prophetæ*, & θεόπνευστοι, & *Eccleſiæ Reformatores, & Inſtauratores*. Iuſto itaq. Dei iudicio traduntur in reprobum ſenſum; & permittitur diabolo, vt & mentem eorum excæcet, & carnem libidinum facibus accendat, & ad omnem impuritatem, immunditiam, ac libidinum contumeliam eos impellat: vt appareat mundo quàm ſint viles & abominabiles;& nulla excuſatio ſuperſit iis, qui tam fœdis carnis mancipiis fidem adhibent.

Teſtatur de ſe ipſe Lutherus, quòd ſub initium ſui Euangelij (antequam profeſſam monialem ſibi copulaſſet) *propter libidinis vehementiam, & amorem mulierum, ad inſaniam penè redactus fuerit*. Idē in cap.31. Prouerb. hoc gloſſema apponit: *Nihil amabilius vel ſuauius eſt in terra, quàm amor* *In colloquiis menſalibus fol.415.*

De vita coniugali. Colloq. mēsal f. 400. & 526.

mulierum, si cui is potest contingere. Et alibi testatur *se non magis à muliere potuisse abstinere quàm à cibo & potu*; & opus coniugale esse opus diuinum, cæleste, spiritale. Quis vmquam leno vel adulter adeò fuit impurus, vt ita loqueretur?

Habetur tom. 1. fol. 115.

Vlricus Zvvinglius in litteris suo & alio- 63
rum Euágelicæ doctrinæ Ministrorum nomine scriptis: *Apud Paulum non aliam matrimoniorum causam, quàm carnis ad libidinem æstum, reperire licet; quem in nobis feruere, negare non possumus, cùm huius opera nos coram Ecclesiis infames reddiderint.* Ecce fatentur isti sua dedecora, & suam infamiam. Sequitur: *Aestum verò libidinis eas carnis cupiditates & affectus intelligimus, quibus homo tantumnon accensus, carnis libidinosæ studia animo suo versat, in his solis omnes cogitationes suas insumit, hæc meditatur, totusq; in hoc est, vt carnis furori satisfaciat.* Idem habet alia supplicatione, quam nomine quorumdam Tuguri Euangelistarum mittit ad Episcopum Constantiensem, cui prȩter Zvvinglium subscripsere Leo Iudæ, Erasmus Fabricius, & Balthasar Tracselius: vbi fatentur isti Apostoli, *se tam valdè arsisse, vt multa indecorè gesserint homines quadragenary.*

De

De Caluino, Beza, iam dictum. De Anabaptistarum Apostolis nihil dicam, quia res notissima. Ex quibus perspicuum est, nouarum istarum religionum auctores, dum volunt videri Apostoli & Reformatores Ecclesiæ, fuisse miserrima carnis suæ mancipia: & iustissimè hoc probrum à Domino in illos permissum, vt omnibus scintillam prudentiæ habentibus sint contemptui; & nemo, nisi qui sponte se à veritate auertit, ab illis decipiatur. Contraria planè fuit Apostolorum Christi, & eorum qui veram Religionem initio in variis Prouinciis plantarunt, vita, mores, disciplina.

DOMINE MISERERE.

INDEX RERVM
PRÆCIPVARVM,

Quæ duabus hisce Disputationibus continentur.

Anti-

Bla-

Fa-

F.

G.

H.

M.

N.

P.

Phocas

AD MAIOREM

DEI, DEIPARÆQVE

GLORIAM.

APPROBATIO.

DISPVTATIO hæc Apologetica, ob luculentissimas solidissimasque grauissimę rei Demonstrationes, digna est quæ typis excusa diligenter ab omnibus legatur, & seriò ab Aduersariis indagandæ veritatis studio expendatur, si *quando det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscãt à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.* Datum XXVII. Octob. M. DC. X.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus Apostolicus librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ, Archiducum Austriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenissimorum Belgicæ Principum, Priuilegio cautum est; ne quis, *De Antichristo & eius Præcursoribus Disputationem Apologeticam geminam, qua refutatur Præfatio monitoria, falsò vt creditur adscripta Magnæ Britanniæ Regi, Auctore Leonardo Lessio Societatis* IESV *S. Theol. Professore*, præter Martinæ Plantinæ viduæ & Balthasaris & Ioannis filiorum Ioannis Moreti p. m. voluntatem, intra sexennium imprimat, aut alibi terrarum impressam, in has Inferioris Germaniæ ditiones venalem importet. Qui secùs faxit, confiscatione librorum & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, XVII. Nouembr. M. DC. X.

Signat.

Buschere.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam & Filios Io. Moreti.
cIↄ. Iↄc. xi.

LABORE ET CONSTANTIA

